

Manoharabhai Shikshan Prasarak Mandal Armori's

**MAHATMA GANDHI ARTS, SCIENCE &
LATE NASARUDDINBHAI PANJWANI COMMERCE
COLLEGE ARMORI**

Dist. Gadchiroli (Maharashtra) 441 208

Affiliated to Gondwana University, Gadchiroli.

Re-accredited by NAAC 'A' with 3.24 CGPA

ANNUAL QUALITY ASSURANCE REPORT

AQAR : 2021-2022

CRITERION – III

RESEARCH, INNOVATIONS

& EXTENSION

METRIC NO: ~ 3.4.3 & 3.4.4

METRIC NAME: ~ 3.4.3 ~ Number of extension and outreach programs conducted by the institution through NSS/NCC, Government and Government recognised bodies during the year

3.4.4 ~ Average percentage of students participating in extension activities at 3.4.3. above during the year

**Web: - mgcollegearmori.ac.in
e-mail: - mgcollege.armori@gmail.com
Phone: - 07137-266558**

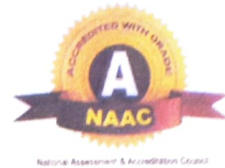

MANOHARBHAI SHIKSHAN PRASARAK MANDAL ARMORI'S

**MAHATMA GANDHI ARTS, SCIENCE AND
LATE NASARUDDHINBHAI PANJWANI COMMERCE COLLEGE**

ARMORI Dist. Gadchiroli (M.S.) 441 208

NAAC Re-accredited 'A' Grade 3.24 CGPA (2022)

INTERNAL QUALITY ASSURANCE CELL

Dr. Lalsingh H. Khalsa

Principal & IQAC Chairman

Mob. 9422153197

e-mail : lalsinghkhalsa@yahoo.com

Dr. P. S. Ganvir

IQAC Coordinator

Mob. 9011038170

e-mail : priyadarshan.ganvir@gmail.com

Date _____

Certificate of Verification

The document herewith is a testimonial of the following specifics;

- AQAR 2021-22
- Criterion - III
- Metric no. - 3.4.3 & 3.4.4
- Metric Particular - Number of extension and outreach Programmes conducted by the institution through NSS/ NCC/Government and Government recognized bodies during the year and Number of students participating in extension activities at 3.4.3. above during year
- It is affirmed that the attached document pertinent to the above cited specifics are duly verified and approved by the IQAC.

Criterion Head

IQAC Coordinator

IQAC Chairman
PRINCIPAL
M.G. Arts, Science &
Late N.P. Commerce College
ARMORI, Dist. Gadchiroli

3.4.3 - Number of extension and outreach programs conducted by the institution through NSS/NCC, Government and Government recognised bodies during the year

3.4.4 - Average percentage of students participating in extension activities at 3.4.3. above during the year

Sr. No.	Name of the activity	Name of the scheme	Year of the activity	Number of students participated in such activities
1.	World Anti-AIDS Day	AIDS Awareness	2021-2022	49
2.	Mega Learning Licence camp	Road Safety Awareness	2021-2022	13
3.	Cleaness Rally, Cleanliness Drive and Distribution of Paper & Cloth bags in Armori town under <i>Swachh Bharat Abhiyan</i>	<i>Swachh Bharat Abhiyan</i>	2021-2022	388
4.	Vaccination Special Camp for Students (Covid19 Prevention)	COVID – 19 Awareness	2021-2022	40
5.	Say No to Bribe Campaign	Vigilance	2021-2022	69
6.	New Voter's Registration and Voter's Awareness Camp	Voter Awareness	2021-2022	70
7.	e- Training Workshop on 'Groundwater Replenishment' under the aegis of <i>Jalasaksharta Abhiyan - 2021</i>	<i>Jalasaksharta Abhiyan - 2021</i>	2021-2022	100
8.	Tree Plantation and Distribution of Fruit Saplings in adopted villages	Tree Plantation	2021-2022	03
9.	Blood Donation Camp at College on the eve of Death Anniversary of Late Kishorbhau Wanmali	Blood Donation	2021-2022	25

AQAR: 2021 – 2022: Criteria-III - Research, Innovations & Extension

10.	International Yoga Day	International Yoga Day	2021-2022	10
11.	Tree Plantation	Environment Conservation	2021-2022	07
12.	Survey on Usage of Marathi-English Words in Everyday Rural Life at village Palasgaon	Socio-Economic Survey	2021-2022	50
13.	Survey on Implementation of MNREGA Scheme under Palasgaon Village	Socio-Economic Survey	2021-2022	29
14.	Survey on Wild Edible Plants Consumed by the People of Palasgaon Village	Socio-Economic Survey	2021-2022	10
15.	Survey on Native Folk Songs and Musical Instruments found in Palasgaon Village	Socio-Economic Survey	2021-2022	36
16.	Survey on Social and Historical Studies of Women Status in Palasgaon Village	Socio-Economic Survey	2021-2022	52
17.	Personality Development Workshop	Personality Development	2021-2022	200
18.	Awareness Street Play on Women Empowerment	Women Empowerment	2021-2022	20
19.	Food Awareness and Testing	Food Awareness	2021-2022	16
20.	75 Crore Surya namaskar Sankalp Program	Health Awareness	2021-2022	52
21.	Voters Awareness Workshop	Voter Awareness	2021-2022	87
22.	Patriotic Singing Program	Patriotism	2021-2022	78

AQAR: 2021 – 2022: Criteria-III - Research, Innovations & Extension

23.	Personality Development Camp	Personality Development	2021-2022	87
24.	Special NSS Camp – Construction of Kuchha road, Cleanliness drive, etc.	NSS Camp	2021-2022	100
25.	Special Lecture on Indian Constitution	Citizen Awareness	2021-2022	100
26.	Yoga Camp	Health Awareness	2021-2022	23
27.	Survey on Effect of GST and service tax on Businessmen in Armori	Aware about taxes	2021-2022	20
28.	Socio-economic and Agriculture status of Waghala village	Awareness about socio-economic status	2021-2022	62
29.	Study of implementation of MGNREGA scheme in Waghala Gram Panchayat village	Awareness about Govt. Schemes	2021-2022	29
30.	Social and Historical Studies of Women status in Waghala Village	Women Empowerment	2021-2022	10
31.	Study of folk art at Waghala Village	Awareness about Folk Art	2021-2022	17
32.	Diet and Disease Survey in Waghala village of Armori Tehsil	Health Awareness	2021-2022	11
33.	Farming and Agro-based business: Survey and critical Analysis	Agriculture Awareness	2021-2022	12
34.	A Study of the Usage of Marathi-English Words in Everyday Rural Life at Waghala Village	Awareness about Language	2021-2022	22

Name of Activity	World AIDS Day 2021 (End inequalities. End AIDS_
Date of Activity	01 Dec, 2021
Name of coordinator	Prof. Kavita D. Khobragade and Prof. Sunanda B. Kumare
No. of students participated	49
No. Faculty participated	All Female Faculties
Objective of activity	To empower and increase the awareness to participants of HIV/AIDS, its impact, management and availability of support systems.
Brief Description	Aware of HIV/ AIDS, its impact, management and availability of support systems, Miss Gauri Salave from HIV Department Sub-district Government Hospital, Armori interacts with students about how to detect HIV at an early stage. Later, she also said that due to the lack of knowledge, people transmit this infection from one person to another, and that's why HIV/AIDS infections are pandemic up to date. She gave the knowledge of prolonged treatment of HIV/AIDS and all government facilities. Later, Mr. Wasnik, Counselor HIV Department Sub-district Government Hospital, Armori, talked about the counseling process with the infected patient and all legal processes to check HIV/AIDS. Similarly, the name of HIV/AIDS infected patients does not disclose in the community because of inequality
Outcome of activity	Awareness in student about HIV/AIDS. Students understands impacts of HIV/AIDS, management and availability of support systems.

PRINCIPAL
M. G. Arts, Science &
P. Commerce College
Dist. Gadchiroli

Latitude: 20.474573
Longitude: 79.979087
Elevation: 220.2±15 m
Accuracy: 70.8 m
Azimuth: 169° (S)
Pitch: -4.8° (6.3°)

Miss. Gauri Salave instructing students against on AIDS

Newspaper Report published in the Sakal on 3/12/2021

PRINCIPAL
M.G.Arts.Science &
N.P.Commerce College
A. R. D. O. P. M. Dist. G. S. Chiroli

List of the Participant

महात्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व. म. व. वाणिज्य
महाविद्यालयात सुदृढमनोविकास विभाग व महिला
विकास व सुस्था समितीच्या संयुक्त विभागाने
AIDS जनजागृती कार्यक्रम (संयोजित दि. 1-12-2021)
जेथी आयोजित करण्यात आला. खालील
कार्यक्रमास भागद्विकी म्हणून उपस्थित राहणाऱ्या
आरमोरी येथील. M.P. विभागाच्या कु. गैरी
साठवे उपस्थित होत्या तसेच, AIDS विभागाचे
डी. वसुधनिक (coordinator) उपस्थित होते.

वरिल कार्यक्रमात उपस्थित असलेल्या
प्राध्यापकांची यादी खालीलप्रमाणे आहे.

१	प्रा. कविता खोत्रावडे	Khobragade
२	प्रा. सुनेहा कुमरे	Suneha
३	प्रा. रमेश मोडले	Ramesh
४	प्रा. प्रणाली नारोदे	Pranali

५ Mina B. Upadhye मिना

PRINCIPAL
M.G. Arts, Science &
N.P. Commerce College
A. R. K. P. Dist. Gadchiroli
M. G. College
Morori

12-2021 - A.P.S. ગોજાગરની કાર્યકર
342241 વિદ્યાર્થીનીના યાદી.

NAME	CLASS	
1) Vasudha R. Zale	BSC-I	Zale
2) Kalpani V. Pradhan	BSC-I	Pradhan
3) Tejas N. Jakkulwar	B.Sc III	Jakkulwar
4) Vaishnavi J. Hatwar	BSC I	Hatwar
5) Jayli. D. Jandale	BSC I	Jandale
6) Pranali G. Dilare	B.Sc III	Dilare
7) Arti A. Chaudhari	B.Sc III	Chaudhari
8) Chanchrakata. C. Meshram	B.Sc III	C. C. Meshram
9) Shubhangi K. Sorwe	BSC I	Sorwe
10) Gayatri R. Behare	BSC I	Behare
11) Aditi M. Wammali	BSC I	Wammali
12) Shrushti R. Tumake	BSC I	S. R. Tumake
13) Divyatri. S. Dore	B.Sc IIIrd	Dore
14) Gitanjali B. Chape	B.Sc IIIrd	G. B. Chape
15) Chetna G. Khedkar	BSC I	Khedkar
16) Gayatri. U. Thakare	B.Sc I	Thakare
17) Bhagyashri D. Garmale	B.Sc I	Garmale
18) Tulshi. O. Kharkate	B.Sc III	Tulshi
19) Rohini P. Tupat	BSC III	Tupat
20) Monika G. Donkusare	B.Sc. III	Donkusare
21) Bhagyakumari K. Kharaskar	B.Sc III	Bhagyakumari
22) Aditi T. Raut	B.Sc III	Raut
23) Jayshree P. Indurkar	B.Sc III	Indurkar

PRINCIPAL

M.G. Arts, Science &
Late N.P. Commerce College
ARMORI, Dist. Gadhchiroli

24)	Sneha Dharmraj selote	BSc-III	S.D selote
25)	shivani Rajendra selote	BSc-III	Fellot
26)	Falguni Dhamand Bhatwale	BSc.III	Bhatwale
27	Aishwarya Nareesh Marudkar	BSc.III	AI
28	Sayali. Shantad Gonnade	BSc.III	Sayali
29.	Nikita Narendra Lakade	BSc.III	Nade
30)	Gayatri Premnat Behare	BSc.III	Behare
31)	Sejal Diwakar Bhame	BSc.III	Bhame
32)	Sakshi Natthuji Pankar	BSc.III	Pankar
33)	Sushli Ramesh Tichkule	B.Sc.III	S.R.Tichkule
34)	Rhagyashai Maniram Halami	BSc.III	Halami
35)	Namini E. Gharadkar	BSc I st year	Gharadkar
36)	Eshika B. Hemke	BSc.I	E.B. Hemke
37)	Kalyani B. Bhoyar	BSC-I	Kaly
38)	Harshada R. Charuke	BSC-I	Charuke
39)	Puja G. Ramteke	BSc II year	Ramteke
40)	Sushma P. Pradhara	BSc II year	S.P. Pradhara
41)	Nilima S. Badwale	BSc II year	N.S. Pradhara
42)	Salsahi S. Shiwankar	BSC.II year	Shel
43)	Janvi G. Nimbekar	BSC I	Nimbekar
44)	Puja D. Gondane	BSC II year	Pradhara
45)	Pranjali N. Darve	BSc II year	P.N. Darve
46)	Shital N. Anale	BSC II year	Anale
47)	Kamini B. Damgani	B.Sc II year	Damgani
48)	Laxmi I. Kodape	BSc II year	Kodape
49)	Kirti G. Chitlange	BSc II year	Chitlange

PRINCIPAL
M.G. Arts, Science &
Late N.P. Commerce College
ARMORI, Dist. Gadchiroli

Mega Learning Licence Camp

(Date: 04-12-2021 to 31-12-2021)

Road Safety has become an institutional best practice and mission of our institution. The college undertakes a range of activities to spread awareness relating road safety and traffic awareness among the students and society. As a part of road safety mission, THE ROAD SAFETY COMMITTEE organized "Mega Learning Licence camp" for college students during 04 Dec. 2021 to 31 Dec. 2021. It was found that a majority of college students do not have Learning Licence and they have lack of information regarding road and traffic rules. The road safety committee conducted a survey of the college students who don't have Licence. As Armori is taluka dominated by rural and tribal region and due to low internet Connectivity majority of students don't have Licence / learning Licence. Considering all above road safety committee took an initiative so that the students may have valid vehicle Licence.

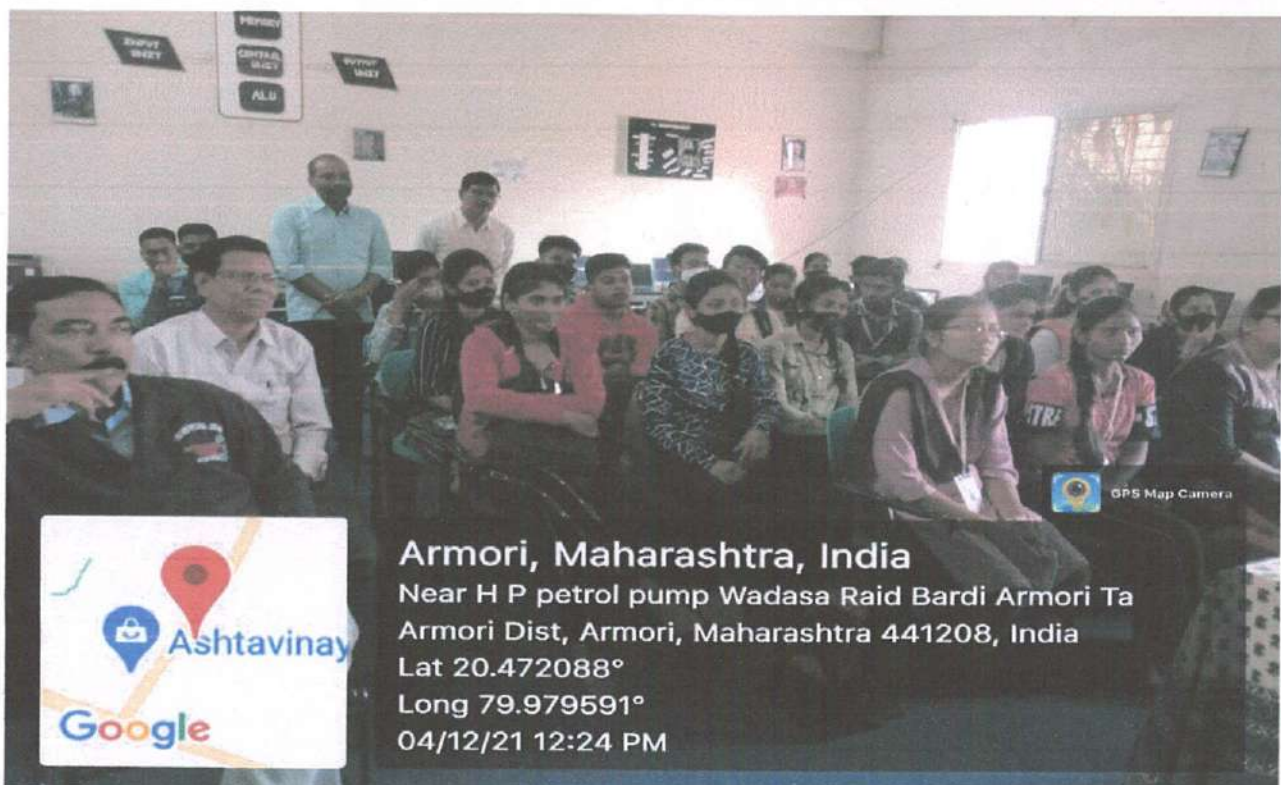
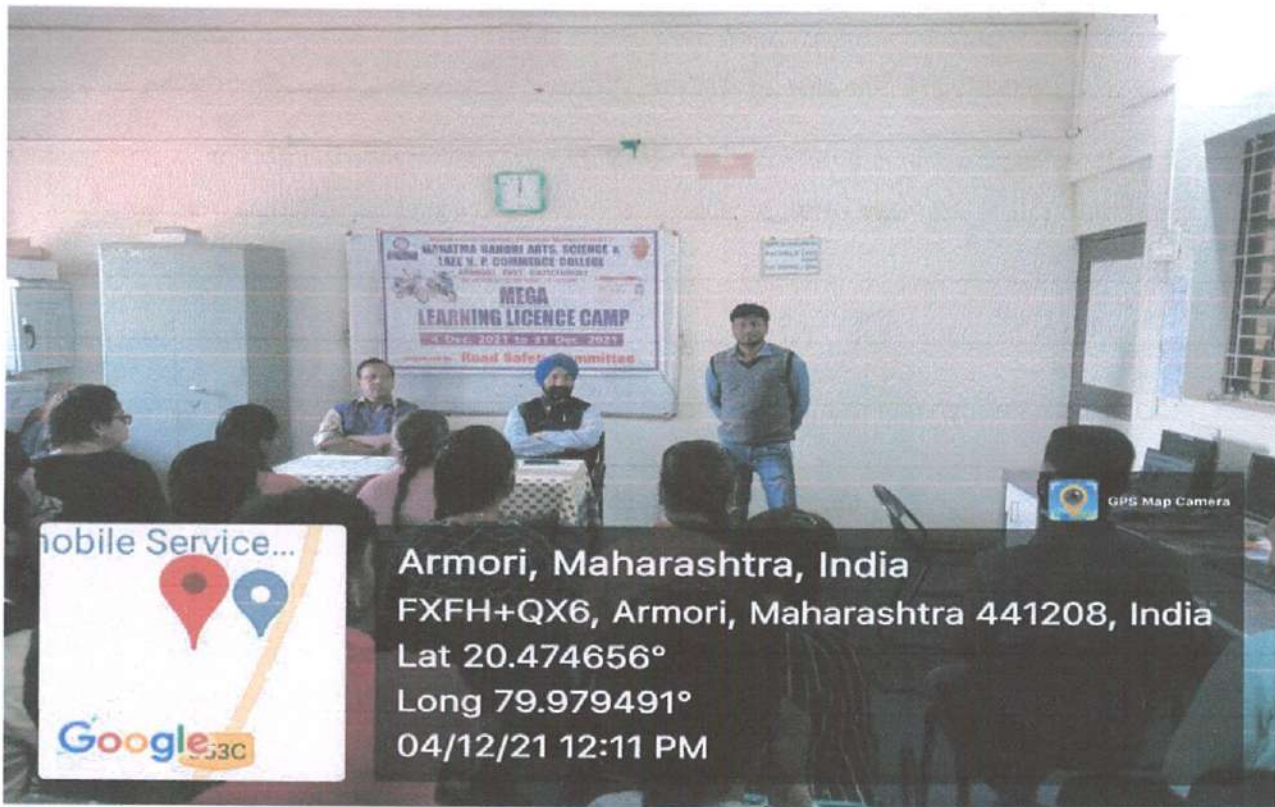
The camp was inaugurated at the hands of honorable Principal Dr. L.H. Khalsa and Prof. N.N. Meshram Co-ordinator of road safety committee, Dr. C.P. Dorlikar, Dr. J. N. Papdakar, Prof. Sunil Chute attended the inaugural Ceremony.

Road safety committee member Dr. Satish Kola and Prof. Vaibhav Padole Conducted Mega Learning Licence Camp and organized a workshop for better understanding of traffic rules and guided students regarding the whole process of Online Examination of Learning Licence. Till now 50 students are benefited from learning licence camp. Aniket Vilas Bhoyar and Prashant Devidas Bhandarkar from B.Sc. Sem-III students selected under college earn and learn scheme are continuously working for the smooth functioning of mega Learning Licence Camp.

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

Glimpses of Inauguration of Learning Licence Camp

Armori, Maharashtra, India
 FXFH+QX6, Armori, Maharashtra 441208, India
 Lat 20.474655°
 Long 79.979489°
 04/12/21 12:14 PM

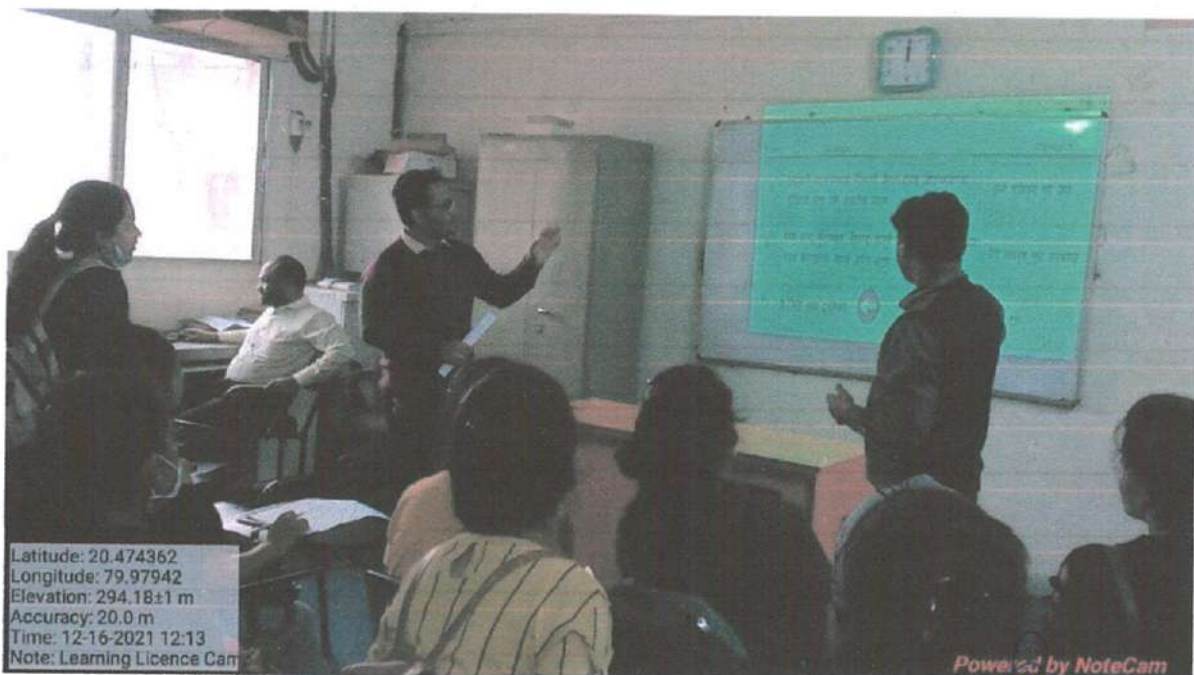

Armori, Maharashtra, India
 FXFH+QX6, Armori, Maharashtra 441208, India
 Lat 20.474623°
 Long 79.979522°
 04/12/21 11:47 AM

Principal
 Mahatma Gandhi Arts,
 Science & Late
 W. P. Commerce College,
 Armori, Dist - Gadchiroli

Workshop on Guidance of traffic Rules

Principal
Mishra (Bachel Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Amori, Dist - Gadchiroli)

Sample of Registration form

**MAHATMA GANDHI ARTS, SCIENCE &
LATE NASARUDDINBHAI PANJWANI COMMERCE COLLEGE**
Armori, Dist. Gadchiroli (M.S.) 441208

Learning License Mega Camp
Organized by: Road safety Committee

REGISTRATION FORM

1. **Personal information**

Name of the Student: - SNEHAL HARABA KOWACHI

Father Name: - HARABA S KOWACHI

Mother Name: - BANGITA

Date of Birth: - 08/06/2002

Gender: - FEMALE

Adhar Card No: - 935927509685

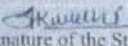
2. **Contact Details**

Address: - Z.P. PRIMARY SCHOOL ARMORI
T. BARDI

Mob. No (WhatsApp) - 80110710311

E-mail: - snehalkowachi2002@gmail.com

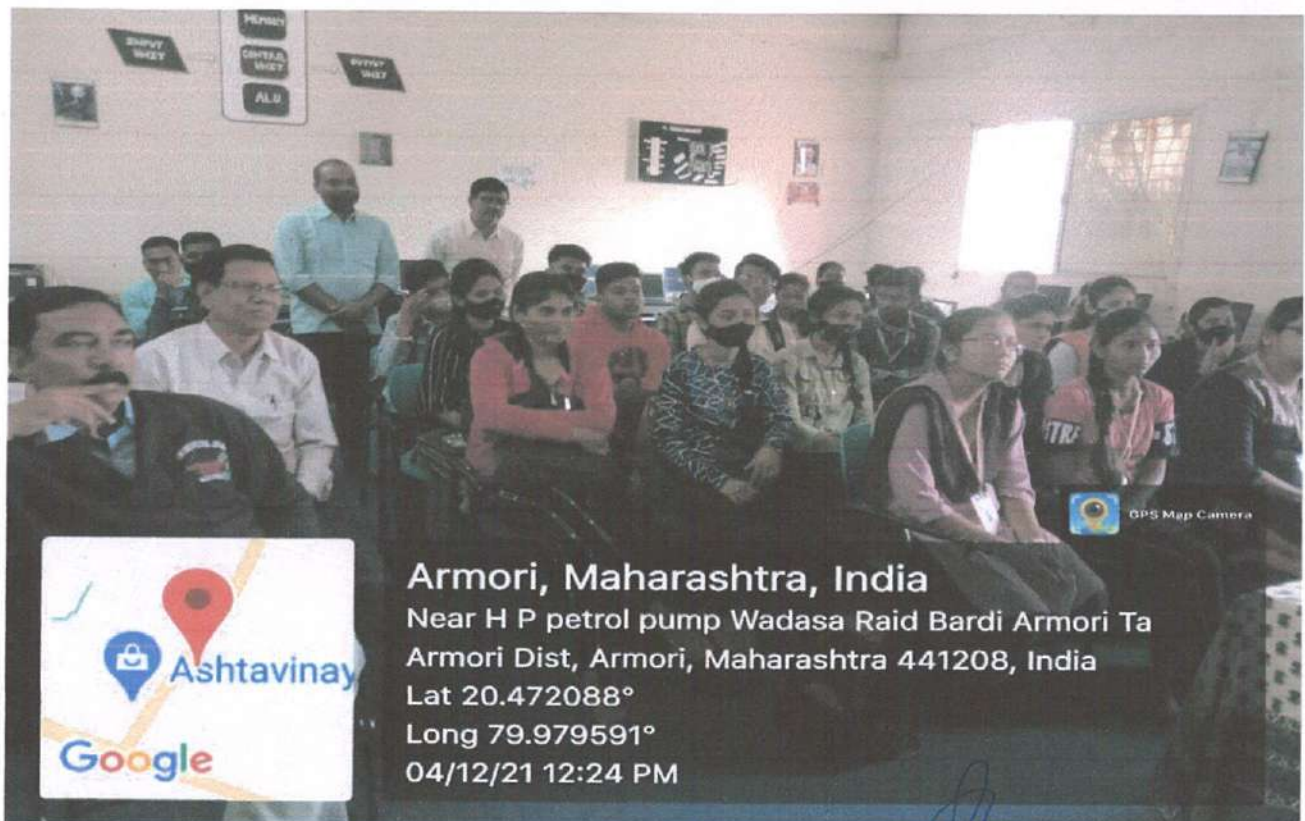
Place: - Armori
Date: - 16.12.21

Signature of the Students

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

Students Solving Online Learning Licence Examination

लोकमत - ०९/१२/२४

रस्ता सुरक्षा अभियानांतर्गत शिकाऊ परवाना शिबिर

संगणक हाताळून शिबिराचे उद्घाटन करताना प्राचार्य डॉ. लालसिंग खालसा.

लोकमत न्यूज नेटवर्क
आरमोरी : स्थानिक महात्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व. न. पं. वाणिज्य महाविद्यालय, आरमोरीच्या रस्ता सुरक्षा समितीच्या वतीने शिकाऊ परवाना शिबिराचे उद्घाटन प्राचार्य डॉ. लालसिंग खालसा यांच्या हस्ते करण्यात आले.

लायसन्स असल्याशिवाय विद्यार्थ्यांनी वाहन चालवू नये, तसेच

वाहतूक नियमाचे काटेकोरपणे पालन करावे, असे प्रतिपादन प्राचार्य डॉ. लालसिंग खालसा यांनी केले. याप्रसंगी रस्ता सुरक्षा समन्वयक प्रा. नोमेश मेश्राम उपस्थित होते. संचालन प्रा. डॉ. सतीश कोला यांनी केले. तर प्रा. वैभव पडोळे यांनी आभार मानले. उपप्राचार्य डॉ. चंद्रकांत डोर्लीकर, डॉ. जयेश पापडकर, प्रा. सुनील चुटे, प्रशांत दडमल यांनी सहकार्य केले.

जन्मभूत - ०८/१२/२०२४

लाइसेंस शिविर का उद्घाटन

आरमोरी (ख) स्थानीय महात्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व. न. पं. वाणिज्य महाविद्यालय के सड़क सुरक्षा समिति की ओर से भव्य शिकाऊ लाइसेंस शिविर का उद्घाटन प्राचार्य डा. लालसिंग खालसा के हाथों किया गया. महाविद्यालयीन छात्रों में सड़क व यातायात सुरक्षा के संदर्भ में जनजागृति करना व जिम्मेदारी से वाहन चलाने की प्रवृत्ति छात्रों में निर्माण करना यह 'मेगा लर्निंग लाइसेंस कैम्प' के आयोजन का हेतु है. विगत आठ वर्षों से सड़क सुरक्षा अभियान में महाविद्यालय ने नेत्रदीपक कार्य किया है. सड़क सुरक्षा व यातायात नियमों के छात्र व आसपास के परिसर में जाणीवजागृती करने संदर्भ में महाविद्यालय के प्राचार्य डा. लालसिंग खालसा व सड़क सुरक्षा

समन्वयक प्रा. नोमेश मेश्राम का 2013 व 2014 इस दो वर्ष उल्लेखनीय सड़क सुरक्षा अभियान राज्यस्तरीय पुरस्कार देकर तत्कालीन मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस व मुख्य सचिव अमिताभ राजन के हाथों सत्कार किया गया था. इस अवसर पर

सड़क सुरक्षा समन्वयक प्रा. नोमेश मेश्राम उपस्थित थे. शिविर का संचालन प्रा. डा. सतीश कोला व आभार प्रा. वैभव पडोळे ने माना. सफलताय उपप्राचार्य डा. चंद्रकांत डोर्लीकर, डा. जयेश पापडकर, प्रा. सुनील चुटे, प्रशांत दडमल ने सहयोग किया.

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori Dist - Gadchiroli

Sample of Learning Licence achieved by students

Form 3 [see Rule 3(a),13] LEARNER LICENCE		DOI: 14-12-2021
LL No. :	MH33 /0020530/2021	
Name :	PUNAM DAYARAM NAKHATE	
Father's Name :	DAYARAM T NAKHATE	
Address :	near vitthal rakhumai mandir nainpur ward Desaigar(wadsa) Gadchiroli Maharashtra, 441207	
Temp. Add :	near vitthal rakhumai mandir nainpur ward Desaigar(wadsa) Gadchiroli Maharashtra, 441207	
D.O.B. :	08-05-2001	B.G. : O+
Identification Marks :	 (Sign/Thumb Of Holder)	
		Application No: 4225801421
		 Licence Authority

is licensed to drive throughout India as a learner subject to the provisions of rule 3 of the Central Motor Vehicles Rules 1989, a motor vehicle of the following description
MCWOG.
This Licence is valid from 14/12/2021 to 13/06/2022
*The holder of the licence has passed the medical test under rule 5 and from the preliminary test referred to in rule 11(1) of the CMV Rules ,1989.
*The holder of the licence has exempted from the medical test under rule 6 and from the Preliminary test under rule11(2)of the Central Motor Vehicle Rules,1989

Form 3 [see Rule 3(a),13] LEARNER LICENCE		DOI: 14-12-2021
LL No. :	MH33 /0020580/2021	
Name :	PRARTHANA KUNDAN MESHAM	
Father's Name :	KUNDAN D MESHAM	
Address :	at, mohatola po. vihirgaon KINHala Gadchiroli Maharashtra,441207	
Temp. Add :	at, mohatola po. vihirgaon KINHALA GADCHIROLI MAHARASHTRA,441207	
D.O.B. :	18-09-2001	B.G. : O+
Identification Marks :	 (Sign/Thumb Of Holder)	
		Application No: 4225363721
		 Licence Authority

is licensed to drive throughout India as a learner subject to the provisions of rule 3 of the Central Motor Vehicles Rules 1989, a motor vehicle of the following description
MCWOG.
This Licence is valid from 14/12/2021 to 13/06/2022
*The holder of the licence has passed the medical test under rule 5 and from the preliminary test referred to in rule 11(1) of the CMV Rules ,1989.
*The holder of the licence has exempted from the medical test under rule 6 and from the Preliminary test under rule11(2)of the Central Motor Vehicle Rules,1989

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
W. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

Precipitant in Driving License Camp

Sr no	Name of student	Class	Mobile No	Signature	Paid
15)	Laxmi Indrakumar Kodape	B.Sc II year	9588624264	<i>[Signature]</i>	✓
16)	Kirti Gajanan Chitlange	B.Sc II year	9665826854	<i>[Signature]</i>	✓
17)	Pragati Prakash Dorlikar	B.Sc II year	9082982954	<i>[Signature]</i>	✓
18)	Ganesh Kamalakar Bagmare	-	9359785616	<i>[Signature]</i>	✓
19)	Chandrakant Ranjan Roy	B.Sc II year	8080826948	<i>[Signature]</i>	✓
20)	Gaurav Pranab Mandal	B.Sc II year	9325816789	<i>[Signature]</i>	✓
21)	Dronaksh D. Datpute	B.Sc I year	7821070929	<i>[Signature]</i>	✓
22)	Pragwal Narendra Lokade	B.Sc I year	9403546337	<i>[Signature]</i>	✓
23)	Ankush Lalaji Mains	BA-I	7666287807	<i>[Signature]</i>	✓
24)	Vaibhav Dilip Zork	B.Sc III	9049916962	<i>[Signature]</i>	✓
25)	Chetan Aril Nandawar	B.Sc III	9545415509	<i>[Signature]</i>	✓
26)	Dhanashri Ramesh Kshirsagar	B.Sc III	9529310315	<i>[Signature]</i>	✓
27)	Sakshi Vijay Raut	B.Sc I year	9307875889	<i>[Signature]</i>	✓

Principal
 Mahatma Gandhi Arts,
 Science & Late
 W. P. Commerce College,
 Armori, Dist - Gadchiroli

Prof. Nomesh Meshram

Co-ordinator
Road Safety Committee

Mega Learning Licence Camp

(04/12/2021 to 31/12/2021)

Student Participated:-

Name

class

signature

1	Nikhil D. Deshmukh	B.Sc. II yr.	<u>Deshmukh</u>
2	Doltan R. Ghatarkar	B.Sc II yr	<u>R. Ghatarkar</u>
3	Sakshi V. Raut	B.Sc II yr.	<u>Raut.</u>
4	Amiket V. Bhoyar	B.Sc II yr.	<u>Bhoyar</u>
5	Sheela D. Chaple	B.Sc II yr.	<u>Chaple</u>
6	Peachi V. Alandandhane	B.Sc II yr.	<u>P.V. Nandandhane</u>
7	Janhvi S. Jannali	B.Sc II yr	<u>J. S. Jannali</u>
8	Rajeshwari R Genvir	B.Sc II yr	<u>R. Genvir</u>
9	Ratna R. Kirme	B.Sc II yr	<u>R. Kirme</u>
10	Bachi G. Raut	B.Sc II year	<u>Raut</u>
11	Chandrakant R. Roy	B.Sc II nd year	<u>Roy</u>
12	Pragati P. Dorlikar	B.Sc II nd yr	<u>Dorlikar</u>
13	Chandrashekhar D. Meshram	B.Sc (II) rd year	<u>Meshram</u>

Principal

Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
W. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

Teacher's Signature : _____

M. G. Arts, Science & Late N. P. Commerce College, Armori

Dist. Gadchiroli - 441208

Report of the Activity *Swachh Bharat Abhiyan*

Academic Year – 2021-22

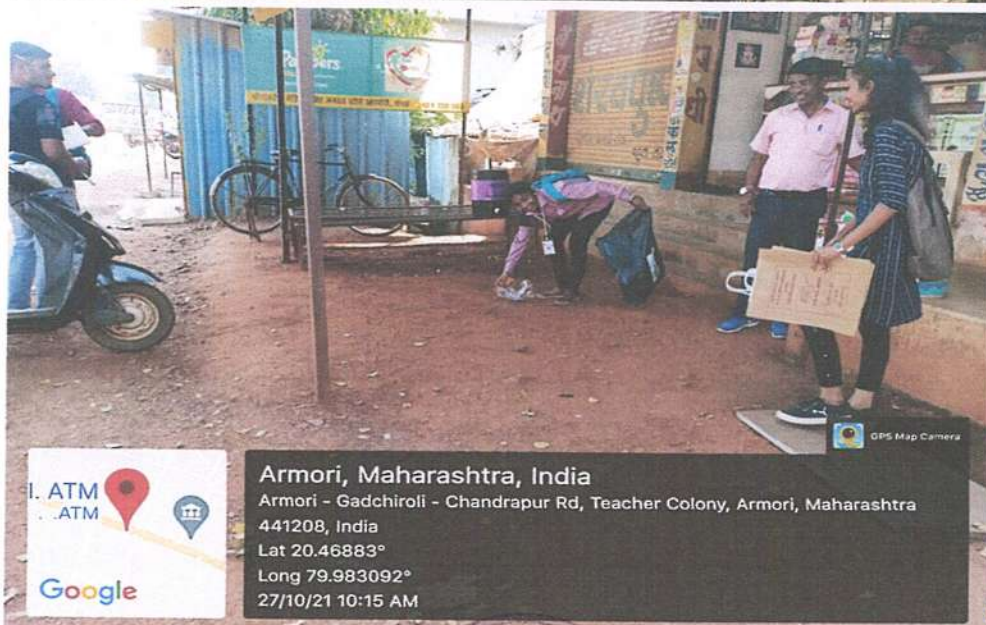
Name of Activity Organized	<i>Swachh Bharat Abhiyan</i> (Clean India Campaign) on the eve of Azadi @ 75
Title of Activity	Cleanliness Rally, Cleanliness Drive and Distribution of paper & Cloth bags in Armori town in different phases by various department under NSS
Date of Activity Organized	23 October to 30 October 2021
Name of the Co-ordinator of Activity	Prof. Satendra M. Sontakke (NSS PO), Prof. S. T. Nagdare
Place of Activity Organized	1) College Campus to New Bus Stop Area 2) T-Point to Hitkarini College (Bardi Area) 3) New Bus Stop to Old Bus Stop 4) Old Bus Stop to Mahatma Gandhi Statue 5) Old Bus Stand to Bazar Toli Hospital 6) College Campus
No. of Students Participated	388
No. of Faculty Participated	28
Name of Sponsoring Agency/ Collaborator	In Collaboration with Nagar Palika, Armori
Nature of Sponsorship/ Collaboration (Total Grants Received in Rs. If any)	-
Objective of the Activity	<ul style="list-style-type: none">• To aware and encourage society to maintain cleanliness in the neighborhood and public places.• To aware and encourage society to avoid the use of non-biodegradable plastic and distribute paper bags to shopkeepers.
Brief Description	Students were divided into six groups according to subject and one day is allotted for each group. Students went to the assigned location along with mentors and collected plastic, garbage, etc. and clean the area of assigned location by spreading message of cleanliness. Also, paper & cloth bags were distributed to nearby shopkeepers to spread the message about avoid the use of single use and non-biodegradable plastic. The activity was successfully organized under the guidance of Principal Dr. L. H. Khalsa.
Outcome/Impact of the Activity	People of town made aware about cleaning of their own campus and related area and learned about to use paper & cloth bag instead of polythene bag.

Handwritten signature

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

Students Cleaning the assigned area

Armori, Maharashtra, India
Armori - Gadchiroli - Chandrapur Rd, Teacher Colony, Armori, Maharashtra
441208, India
Lat 20.46883°
Long 79.983092°
27/10/21 10:15 AM

Principal

Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

Cleanliness Rally in Armori

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]
Principal

Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

Distribution of Cloth & Paper Bags to Shopkeepers

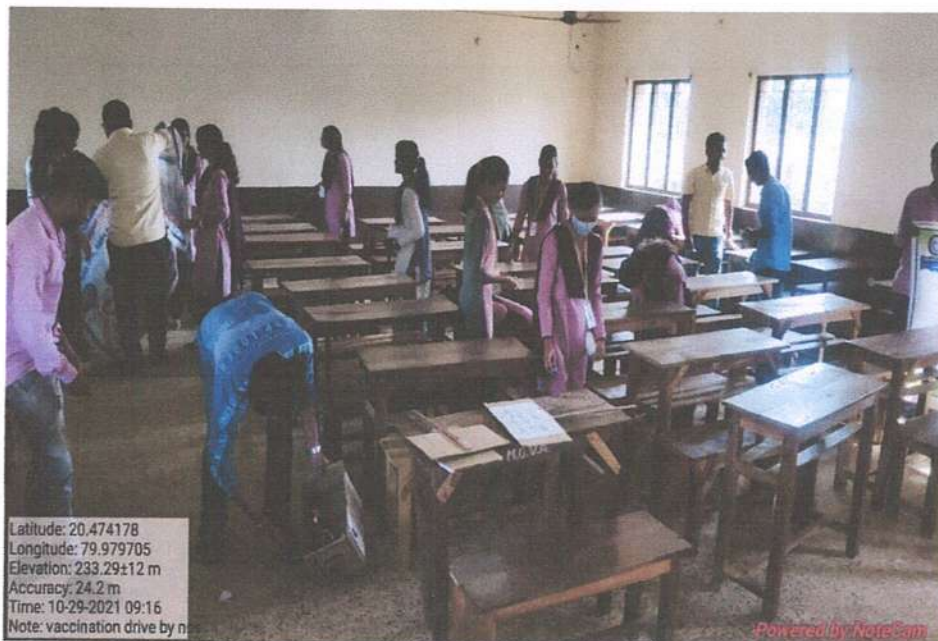
Handwritten signature

Handwritten signature

Principal
 Mahatma Gandhi Arts,
 Science & Late
 N. P. Commerce College,
 Armori, Dist - Gadchiroli

College Campus Cleaning

Handwritten signature

Handwritten signature
Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

नवभारत - 27/10/21

स्वच्छ भारत अभियान सहभागी महाविद्यालयाचे विद्यार्थी व प्राध्यापकगण

आरमोरीत स्वच्छ भारत अभियानाचा प्रारंभ

● आरमोरी, २६ ऑक्टोबर
स्थानिक महात्मा गांधी कला, विज्ञान आणि न. प. वाणिज्य महाविद्यालयात प्राचार्य डॉ. लालसिंग खालसा यांच्या मार्गदर्शनाखाली युवा कल्याण व खेल मंत्रालय भारत सरकार यांच्या स्वच्छ भारत उपक्रमान्तर्गत राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग, पर्यावरण अभ्यास समिती आणि ग्रीन आर्मी यांच्या संयुक्त विद्यमाने आरमोरी नगरपरिषद अंतर्गत संपूर्ण आठवडाभर आरमोरी परिसरात स्वच्छता मोहीम राबविण्यात येत आहे. याचा प्रारंभ २३ ऑक्टोबरला करण्यात आला.
यावेळी महाविद्यालयातील

रसायनशास्त्र विभाग, वनस्पतीशास्त्र विभाग व राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या अनेक विद्यार्थ्यांनी स्वच्छता कार्यक्रमात स्वयंस्फूर्तीने सहभाग घेऊन महाविद्यालयाच्या प्रवेशद्वारापासून ते नवीन बस स्टॅंड आरमोरीपर्यंतचा परिसर स्वच्छ केला. स्वच्छतेचे घोषणा फलक घेऊन स्वच्छतेचा संदेशसुद्धा आरमोरी परिसरात देण्याचा प्रारंभ केला.
एकदा वापरतेले प्लॅस्टीक आणि इतर निरोपयोगी वस्तु गोळा करून नगरपरिषद स्वच्छता वाहनाच्या स्थापन करण्यात आले. येथील सर्व दुकानदारांना महाविद्यालयाकडून कापडी पिशाच्या प्रदान करण्यात येतील आणि प्लॅस्टीक पांतिपीन

पिशाच्याऐवजी कापडी पिशाच्या वापराच्या असा संदेश देण्यात येईल. तशाप्रकारच्या घोषणा फलकाद्वारे आरमोरी नगरात करण्यात येणार आहे.
आठवडाभर टप्पाटप्पाने चालणाऱ्या या उपक्रमात महाविद्यालय ते नवीन बस स्टॉप, वडसा टी-पाइंट ते हितकारिणी महाविद्यालय, जुना बसस्टॉप ते महात्मा गांधी पुतळा (गुजरी बैक), नवीन बस स्टॉप ते जुना बस स्टॉप, जुना बस स्टॉप ते बाजार टोली रुग्णालय, आरमोरी येथील रस्ते आणि महाविद्यालयाचा संपूर्ण परिसर स्वच्छ करण्यात येणार आहे.
याशिवाय नगरपरिषदेने

दर्शविलेल्या स्थळाची मुबदा महाविद्यालयाकडून सफाई करण्यात येईल. तसेच स्वच्छतेचा संदेश आरमोरी बाहेरपर देण्याचा सकल्प महाविद्यालयाच्या विद्यार्थ्यांनी पाठेळी केला.
याप्रसंगी मार्गदर्शक म्हणून रासेयोचे कार्यक्रम अधिकारी प्रा. सतेंद्र सोनटक्के, प्रा. डॉ. सीमा नागदेदे प्रा. डॉ. वसंता कहालकर, प्रा. डॉ. गजेंद्र कदव, प्रा. डॉ. रमेश ठोबरे, उपप्राचार्य डॉ. चंद्रकांत डोलीकर उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या पश्चात्तिरेसाठी प्रा. डॉ. सतीश कोला, प्रा. दिलीप धोनमोडे, सचिन ठाकरे यांनी सहकार्य केले.
(तथा वृत्तसेवा)

नवभारत - 25/10/21

स्वच्छ भारत अभियान प्रारंभ

■ आरमोरी (सं.) स्थानीय महात्मा गांधी महाविद्यालय में प्राचार्य डा. लालसिंह खालसा के मार्गदर्शन में युवा कल्याण व खेल मंत्रालय भारत सरकार के स्वच्छ भारत उपक्रम के अंतर्गत राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग, पर्यावरण पठन समिति और ग्रीन आर्मी के संयुक्त तत्वावधान से आरमोरी नगरपरिषद के अंतर्गत सम्पूर्ण सप्ताहभर आरमोरी परिसर में स्वच्छता मुहिम चलाई जाएगी. इस मुहिम का प्रारंभ 23 अक्टूबर से किया गया. इस मौके पर महाविद्यालय के रसायनशास्त्र विभाग, वनस्पतिशास्त्र विभाग व राष्ट्रीय सेवा योजना के अनेक छात्रों ने स्वच्छता कार्यक्रम में स्वयंस्फूर्ति से हिस्सा लिया. महाविद्यालय के प्रवेश द्वार से नए बस स्टैंड आरमोरी का परिसर साफ किया.

दुकानदारों को कपड़े की थैलियां

आरमोरी के सभी दुकानदारों को महाविद्यालय की ओर से कपड़े की थैलियां प्रदान की जाएगी व प्लास्टिक थैलियों की बजाय कपड़े की थैलियों का उपयोग करें, ऐसा संदेश दिया जाएगा. इस तरह की घोषणा फलक द्वारा आरमोरी नगर में प्रचार की जाएगी. सप्ताहभर चरण-चरण में चलनेवाले इस उपक्रम में महाविद्यालय से नया बस स्टैंड, वडसा टी-पाइंट से हितकारिणी महाविद्यालय, पुराने बस स्टॉप से महात्मा गांधी पुतला (गुजरी बैक), नए बस स्टैंड से पुराना बस स्टैंड, पुराने बस स्टैंड से बाजार टोली अस्पताल, आरमोरी के सड़कें और महाविद्यालय का सम्पूर्ण

परिसर साफ किया जाएगा. इससे अलावा नगरपरिषद ने दिए हुए स्थल की भी महाविद्यालय की ओर से सफाई की जाएगी. स्वच्छता का संदेश आरमोरी शहर में देने का संकल्प महाविद्यालय के छात्रों ने किया है. इस मौके पर छात्रों को मार्गदर्शक के रूप में रासेयो के कार्यक्रम अधिकारी प्रा. सतेंद्र सोनटक्के, प्रा. डा. सीमा नागदेवे, प्रा. डा. वसंता कहालकर, प्रा. डा. गजेंद्र कदव, प्रा. डा. रमेश ठोबरे, उपप्राचार्य डा. चंद्रकांत डोलीकर छात्रों समेत सहभागी हुए. कार्यक्रम के सफलतार्थ प्रा. डा. सतीश कोला, प्रा. दिलीप धोनमोडे, सचिन ठाकरे ने सहयोग किया.

Coordinator

NSS (Program Officer)

Prof. Seema Nagare.

Principal
Principal

Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N P Commerce College,
Armoori, Dist - Gadchiroli

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

Department Of Botany (23/10/ 2021)

Name of students	Sign.
1. Marlina R. Chhonmade	<u>Marlina</u>
2. Anjali N. Bhandarkar	<u>Anjali</u>
3. Mayuri K. Gurnule	<u>Mayuri</u>
4. Ruchi T. Lakhamkar	<u>Ruchi</u>
5. Ojsha K. Nikose	<u>Ojsha</u>
6. Sakshi S. Sontakke	<u>Sontakke</u>
7. Shradhanjali H. Matate	<u>Shradhanjali</u>
8. Lini K. Kinchark	<u>Kinchark</u>
9. Vaidani Vilas Bhandarkar	<u>Vaidani</u>
10. Purnima M. Dighse	<u>Purnima</u>
11. Asmita T. Gedam	<u>Asmita</u>
12. Payal S. Raut	<u>Payal</u>
13. Dipali S. Shende	<u>D.S. Shende</u>
14. Oiksha N. Kalkar	<u>Oiksha</u>
15. Mayur C. Raystidam	<u>Mayur</u>
16. Prashant D. Bhandarkar	<u>Prashant</u>
17. Arpit H. Jure	<u>Arpit</u>
18. Shreya R. Kotwar	<u>Shreya</u>
19. Pankaj V. Hodge	<u>P.V. Hodge</u>
20. Kalyani A. Waghade	<u>K.A. Waghade</u>
21. Nisha S. Hattar	<u>Nisha</u>
22. Mayuri A. Wadhankar	<u>M.A. Wadhankar</u>
23. Srujal H. Kowach	<u>Srujal</u>
24. Kishori S. Tijare	<u>K.J. Tijare</u>

Name of students	Sign.
25. Sandhya H. Thakare	<u>S.H. Thakare</u>
26. Rohini W. Nandanwar	<u>R. W. Nandanwar</u>
27. Mayuri D. Meshram	<u>Mayuri</u>
28. Sneha D. Meshram	<u>Sneha</u>
29. Dnyaneshwari Chichghare	<u>Dnyaneshwari</u>
30. Gauti D. Meshram	<u>G.D. Meshram</u>
31. Sapana D. Meshram	<u>S. Meshram</u>
32. Akanksha D. Morghade	<u>Akanksha</u>
33. Ashwini Y. Dahare	<u>Ashwini</u>
34. Shivani A. Dhakate	<u>S.A. Dhakate</u>
35. Pranav W. Meshram	<u>Pranav</u>
36. Chandralekha D. Meshram	<u>Chandralekha</u>
37. Chetak P. Narware	<u>Chetak</u>
38. Prachi G. Nafam	<u>Prachi</u>
39. Bhagyashri M. Mulemi	<u>Bhagyashri</u>
40. Namrata S. Jure	<u>Namrata</u>
41. Kajal A. Bhajanka	<u>K.A. Bhajanka</u>
42. Snehal H. Bhajanka	<u>Snehal</u>
43. Kalyani R. Tumhare	<u>K.Tumhare</u>
44. Hernant R. Bhojar	<u>H.R. Bhojar</u>
45. Sanchit V. Jure	<u>Sanchit</u>
46. Brajal Gadpayle	<u>Brajal</u>
47. Surbhi Tichkule	<u>Surbhi</u>
48. Jyotika Raut	<u>Jyotika</u>
49. Rupika Makalwar	<u>Rupika</u>

Principal

Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N.P. Commerce College,
Arneri, Dist - Gadchiroli

**Clean India Campaign on 25/10/201 by Geology and Sociology Department
(M.G. College Campus to Hitkarini College area bardi Armori NP)**

महात्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व.न.पं. वाणिज्य महाविद्यालय, आरमोरी, जि. गडचिरोली

स्वच्छ भारत अभियान

दि. २३ ऑक्टोबर ते २९ ऑक्टोबर २०२१

विभाग - समाजशास्त्र

अ. क्र.	विद्यार्थ्यांचे नाव	वर्ग	सही
1)	Ashwini M. Ghusule	B.A II	Ashwini
2)	Vaishali B. Gade	B.A II	Vaishali
3)	Navita G. Nefam	B.A II	Navita
4)	Prandhi D. Tukvi	B.A II	Prandhi
5)	Paryanka K. Kumari	B.A II	Paryanka
6)	Ravni N. Dake	B.A II	Ravni
7)	Manika T. Salame	B.A II	Manika
8)	Tivani I. Atham	B.A II	Tivani
9)	Bhagyashree V. Parate	B.A II	Bhagyashree
10)	Pratiksha C. Bhat	B.A II	Pratiksha
11)	Divya N. Neware	B.A II	Divya
12)	Barudi N. Salsakade	B.A II	Barudi
13)	Mayuraj J. Wadhwa	B.A II	Mayuraj
14)	Pravinkar R. Khabra	B.A II	Pravinkar
15)	Jayashree S. Vaidya	B.A II	Jayashree
16)	Rohini W. Gharat	B.A II	Rohini
17)	Pavai A. Shende	B.A II	Pavai
18)	Vaishnavi S. Dhathe	B.A II	Vaishnavi
19)	Kemali D. Parate	B.A II	Kemali
20)	Bhavika R. Girdan	B.A II	Bhavika
21)	Nishtha D. Kulkarni	B.A II	Nishtha
22)	Rupali S. Nefam	B.A II	Rupali
23)	Bhagyashree A. Kulkarni	B.A II	Bhagyashree
24)	Nishtha B. Lengua	B.A II	Nishtha
25)	Pravara Y. Jadhav	B.A II	Pravara
26)	Mitali S. Mandal	B.A II	Mitali
27)	Krishna G. Dag	B.A II	Krishna

Dt. 25/10/2021

Artes
Head
Dept. of Sociology

Principal
Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N.P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

महात्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व.न.पं. वाणिज्य महाविद्यालय, आरमोरी, जि. गडचिरोली

स्वच्छ भारत अभियान

दि. २३ ऑक्टोबर ते २९ ऑक्टोबर २०२१

विभाग - Ecology

अ. क्र.	विद्यार्थ्यांचे नाव	वर्ग	सही
१)	Aishwarya R. Shende	B.Sc. II	Shende
२)	Samta V. Meshram	B.Sc. II	S.V. Meshram
३)	Vaishnavi D. Kuthe	B.Sc. II	Kuthe
४)	Akanksha B. Warkhe	B.Sc. II	Warkhe
५)	Ritu D. Bankar	B.Sc. II	Bankar
६)	Linashri R. Tanbandhu	B.Sc. II	Tanbandhu
७)	Nikita D. Nimbekar	B.Sc. II	Nimbekar
८)	Nikita K. Hedau	B.Sc. II	Hedau
९)	Payal V. Sorte	B.Sc. II	Sorte
१०)	Smeha R. Tichkule	B.Sc. II	S.R. Tichkule
११)	Priya Y. Meshram	B.Sc. II	Meshram
१२)	Shivani R. Akhade	B.Sc. II	S.R. Akhade
१३)	Swarni P. Jais	B.Sc. II	Jais
१४)	Harshvardhan D. Bhojale	B.Sc. II	Bhojale
१५)	Vishal R. Randhawa	B.Sc. II	Randhawa
१६)	Kunal R. Hajare	B.Sc. II	Hajare

महात्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व.न.पं. वाणिज्य महाविद्यालय, आरमोरी, जि. गडचिरोली

स्वच्छ भारत अभियान

दि. २३ ऑक्टोबर ते २९ ऑक्टोबर २०२१

विभाग - Geology

अ. क्र.	विद्यार्थ्यांचे नाव	वर्ग	सही
१)	Brajesh P. Gadpayle	B.Sc. III rd	Gadpayle
२)	Pratik W. Meshram	- II -	Meshram
३)	Trishita S. Raut	- II -	Raut
४)	Kajal A. Bhajankar	- II -	K.A. Bhajankar
५)	Shreya R. Bhajankar	- II -	Bhajankar
६)	Sanchit V. Tuare	- II -	Tuare
७)	Shruti A. Kasekar	- II -	Kasekar
८)	Divya N. Nagose	- II -	Nagose
९)	Pratik N. Khele	B.Sc. III rd	Khele
१०)	Namrata S. Tuare	B.Sc. III rd	Tuare
११)	Sujata D. Myakalawar	B.Sc. III rd	Myakalawar
१२)	Kalyani S. Bhojale	- II -	Bhojale
१३)	Surbhi R. Tichkule	- II -	R. Tichkule
१४)	Bhagyashri M. Halami	- II -	Halami
१५)	Umeshwari S. Sahare	- II -	Sahare

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Aramori, Dist - Gadchiroli

Clean India Campaign on 26/10/201 by Zoology and Geography Department (Old Bus Stand to Mahatma Gandhi Statue of Armori NP)

महत्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व.न.प. वाणिज्य महाविद्यालय, आरमोरी, जि. गडचिरोली

स्वच्छ भारत अभियान

दि. २३ अक्टोबर ते २९ अक्टोबर २०२१

विषय - ...

अ.क्र.	विद्यार्थी नाव	वर्ग	मोती
1.	Aishwary N. Moradkar	B.Sc. III	
2.	Sayali S. Gannade	B.Sc. III	
3.	Aishwarya S. Muchalwar	II	
4.	Vaishnavi D. Kute	B.Sc. II	
5.	Rohini W. Nandanwar	B.Sc. II	
6.	Samiksha D. Wary	B.Sc. II	
7.	Elayant N. Harange	B.Sc. II	
8.	Sundhya M. Makate	B.Sc. II	
9.	Gaurav P. Mondal	B.Sc. II	
10.	Dvya N. Nagase	B.Sc. III	
11.	Kalyani S. V. Kute	B.Sc. III	
12.	Ashvini P. Mankam	B.Sc. III	
13.	Kalyani S. Jannake	B.Sc. III	
14.	Barana O. Meshram	B.Sc. III	
15.	Ashwini Y. Dabare	B.Sc. III	
16.	Tannu L. Barsagade	B.Sc. III	
17.	Kumbhi R. Tichkule	B.Sc. III	
18.	Falguni D. Badwarik	B.Sc. III	
19.	Namrata S. Jume	B.Sc. III	
20.	Shivani A. Dhakate	B.Sc. III	
21.	Venu A. Donadkar	B.Sc. III	
22.	Pulka V. Pradhan	B.Sc. III	
23.	Shivani V. Baga	B.Sc. III	
24.	Gauri T. Tirumare	B.Sc. III	
25.	Gajal P. Gadapayle	B.Sc. III	
26.	Kishori B. Chitlange	B.Sc. II	
27.	Lazmi T. Kodape	B.Sc. II	
28.	Mayuri C. Panyhidam	B.Sc. II	
29.	Dharmashri A. Kshirsagar	B.Sc. II	

HEAD
Dept. of Zoology
G. College, Armori

महत्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व.न.प. वाणिज्य महाविद्यालय, आरमोरी, जि. गडचिरोली

स्वच्छ भारत अभियान

दि. २३ अक्टोबर ते २९ अक्टोबर २०२१

विषय - Zoology

अ.क्र.	विद्यार्थी नाव	वर्ग	मोती
1.	Shal D. Bhare	B.Sc. III	
2.	Sakshi M. Pankaj	B.Sc. III	
3.	Ka. Raju N. Jarkhale	B.Sc. III	
4.	Sushma R. Pradhan	B.Sc. III	
5.	Kalyani A. Waghade	B.Sc. III	
6.	Shital N. Anole	B.Sc. III	
7.	Pranali M. Vaidya	B.Sc. III	
8.	Sneha C. Durbole	B.Sc. III	
9.	Shiba S. Jambharkar	B.Sc. III	
10.	Nikita D. Nimbekar	B.Sc. III	
11.	Shruti P. Narwade	B.Sc. III	
12.	Vaishnavi V. Bansod	B.Sc. III	
13.	Saba D. Meshram	B.Sc. III	
14.	Mayuri D. Meshram	B.Sc. III	
15.	Shruti K. Kharwar	B.Sc. III	
16.	Shruti D. Meshram	B.Sc. III	
17.	Chandrika S. Chavhan	B.Sc. III	
18.	Vaishnavi V. Shrivastava	B.Sc. III	
19.	Snehal L. Bagmane	B.Sc. III	
20.	Aditi T. Raut	B.Sc. III	
21.	Shruti P. Gadpayle	B.Sc. III	
22.	Shruti K. M. Helam	B.Sc. III	
23.	Shruti Bhagwat	B.Sc. III	
24.	Shruti Bhagwat	B.Sc. III	
25.	Shruti D. Kharwar	B.Sc. III	
26.	Shruti V. Jume	B.Sc. III	
27.	Shruti M. Bagade	B.Sc. III	
28.	Shruti M. Bagade	B.Sc. III	
29.	Shruti A. Dhakate	B.Sc. III	
30.	Sayali M. Trimbhurne	B.Sc. III	

HEAD
Dept. of Zoology
G. College, Armori

महत्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व.न.प. वाणिज्य महाविद्यालय, आरमोरी, जि. गडचिरोली

स्वच्छ भारत अभियान

दि. २३ अक्टोबर ते २९ अक्टोबर २०२१

विषय - भूगोल विभाग

अ.क्र.	विद्यार्थी नाव	वर्ग	मोती
1.	Ravita Dakhari Holi	B.A. II	
2.	Nihal T. Makar	B.A. II	
3.	Rutika M. Waghmare	B.A. II	
4.	Vishal S. Bhurase	B.A. II	
5.	Tajal V. Sawakate	B.A. II	
6.	Ganesh J. Wadde	B.A. II	
7.	Saurabh M. Narasimhan	B.A. II	
8.	Maitrayee K. Kulkarni	B.A. II	
9.	Nikita P. Talwar	B.A. II	
10.	Sunil R. Sidam	B.A. II	
11.	Ankit S. Rode	B.A. II	
12.	Nisha R. Thakre	B.A. II	
13.	Anshu M. Kase	B.A. II	
14.	Maitrayee M. Gajabe	B.A. II	
15.	Rishi R. Waghmare	B.A. II	
16.	Vishal M. Kharwar	B.A. II	
17.	Gajal K. Kharwar	B.A. II	

HEAD
Dept. of Geography
Mahatma Gandhi Arts, Science & Late N.P. Commerce College, Armori

दि. २६/१०/२०२१

महत्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व.न.प. वाणिज्य महाविद्यालय, आरमोरी, जि. गडचिरोली

स्वच्छ भारत अभियान

दि. २३ अक्टोबर ते २९ अक्टोबर २०२१

विषय - भूगोल विभाग

अ.क्र.	विद्यार्थी नाव	वर्ग	मोती
1.	Neelam A. Jume	B.A. II	
2.	Nishal P. Nikode	B.A. II	
3.	Anjali B. Bankar	B.A. II	
4.	Vaishnavi S. Das	B.A. II	
5.	Prithvi S. Mondal	B.A. II	
6.	Ashika D. Motghare	B.A. II	
7.	Krushika N. Raut	B.A. II	
8.	Shruti V. Raut	B.A. II	
9.	Kajal T. Bhagwat	B.A. II	
10.	Chitra S. Waghmare	B.A. II	
11.	Vaishali K. Gurnule	B.A. II	
12.	Ashwini M. Gurnule	B.A. II	
13.	Vaishnavi S. Dhane	B.A. II	
14.	Vaishali S. Vaidya	B.A. II	
15.	Sanjana H. H. Bhagwat	B.A. II	
16.	Vaishnavi D. Bhagwat	B.A. II	
17.	Gajal S. Thangam	B.A. II	
18.	Anita M. Pradhan	B.A. II	
19.	Krushika V. Shikar	B.A. II	
20.	Rutika S. Nautam	B.A. II	
21.	Tajal A. Donadkar	B.A. II	
22.	Bhagyashri Anil Kulkarni	B.A. II	
23.	Sanjana S. Ray	B.A. II	

HEAD
Dept. of Geography
Mahatma Gandhi Arts, Science & Late N.P. Commerce College, Armori

दि. २६/१०/२०२१

Mahatma Gandhi Arts, Science & Late N.P. Commerce College, Armori Dist - Gadchiroli

Clean India Campaign 27/10/2021 by Physics and Computer Science Department
New Bus Stand to old Bus Stand Area in Armori Nagar Palika

महामा गांधी कला, विज्ञान व स्व.न.प. वाणिज्य महाविद्यालय, आरमोरी, जि. गडचिरोली

स्वच्छ भारत अभियान

दि. २७ ऑक्टोबर २०२१

भौतिकशास्त्र विभाग

अ. क्र.	विद्यार्थ्याचे नाव	वर्ग	सही
1)	Narmada N. Shende	B.Sc. II	NShende
2)	Kabir R. Kigme	B.Sc. II	RKigme
3)	Rajeshwari R. Gurnar	B.Sc. II	RGurnar
4)	Pragati P. Doshikar	B.Sc. II	PDoshikar
5)	Rohit R. Meshram	B.Sc. II	RRMeshram
6)	Chandakant R. Ray	B.Sc. II	CRay
7)	Gurjun D. Thakare	B.Sc. II	GThakare
8)	Sakshi V. Raut	B.Sc. II	SRaut
9)	Bharati S. Kowale	B.Sc. II	BKowale
10)	Shubhang A. Nimje	B.Sc. II	SNimje
11)	Nikhila R. Bhule	B.Sc. II	NBhule
12)	Aniket V. Bhay	B.Sc. II	ABhay
13)	Atul D. Chaudhari	B.Sc. II	ACHaudhari
14)	Jarshi Wansale	B.Sc. II	JWansale
15)	Prachi V. Nandawale	B.Sc. II	PV.Nandawale
16)	Sakshi K. Wale	B.Sc. II	SKWale
17)	Shauli D. Chaple	B.Sc. II	SDChaple
18)	Kunal Ashok Ramteke	B.Sc. II	KARamteke
19)	Srujan B. Khote	B.Sc. II	SKhote
20)	Ritu D. Bankar	B.Sc. II	RBankar
21)	Arunsha B. Naskar	B.Sc. II	ANaskar
22)	Vinodh M. Tonbanthu	B.Sc. II	VTonbanthu
23)	Pratik L. Bunsod	B.Sc. II	PBunsod
24)	Nikita K. Hedau	B.Sc. II	NKHedau

महामा गांधी कला, विज्ञान व स्व.न.प. वाणिज्य महाविद्यालय, आरमोरी, जि. गडचिरोली

स्वच्छ भारत अभियान

दि. २७ ऑक्टोबर २०२१

भौतिकशास्त्र विभाग

अ. क्र.	विद्यार्थ्याचे नाव	वर्ग	सही
1)	Parekh Keshav Ramnath	B.Sc. III	PKeshav
2)	Yash Krishan Nandawale	B.Sc. III	YNandawale
3)	Vaibhaw Dilip Korte	B.Sc. III	VKorte
4)	Shubham Nandish Kumbale	B.Sc. III	SKumbale
5)	Kunal Chickram	B.Sc. III	KChickram
6)	Kalyani S. Bhoyar	- II -	KBhoyar
7)	Habshila R. Tuare	- II -	HTuare
8)	Manal Manohar Ramnath	- II -	MRamnath
9)	Vishnu V. Kumbale	- II -	VVKumbale
10)	Punam Dnyanesh Warkhede	B.Sc. III	PWarkhede
11)	Pratibha Kundan Meshram	B.Sc. III	PMeshram
12)	Vallavi Vijay Wadivande	B.Sc. III	VWadivande
13)	Rajula Shalhar Akne	B.Sc. III	RAkne
14)	Aravika Vijay Mumbhatkar	- II -	AMumbhatkar
15)	Rupali G. Kumbale	- II -	RKumbale
16)	Kritika S. Bankod	- II -	KBankod
17)	Sujata D. Mupkalkar	- II -	SMupkalkar
18)	Sonal B. Dhanodkar	- II -	SDhanodkar
19)	Anjali G. Inkole	- II -	AIkole
20)	Taharashah A.B. Shukh	- II -	TShukh
21)	Chandrabhaskar D. Martham	- II -	CMartham
22)	Chiray Parthasar Nandawale	- II -	CNandawale
23)	Pradeep Balkrishna Jore	- II -	PJore
24)	Shubham Anmol Chikankar	- II -	SChikankar
25)	Hitesh S. Katarke	- II -	HKatarke
26)	Hitesh B. Wadhwani	- II -	HWadhwani

5) Clean India Campaign 28/10/2021 by Marathi and English Department
Old Bus Stand Area to Bazar Toli Hospital in Armori Nagar Palika Area

महामा गांधी कला, विज्ञान व स्व.न.प. वाणिज्य महाविद्यालय, आरमोरी, जि. गडचिरोली

स्वच्छ भारत अभियान

दि. २७ ऑक्टोबर ते २९ ऑक्टोबर २०२१

विभाग - भाषा विभाग (मराठी, इंग्रजी)

अ. क्र.	विद्यार्थ्याचे नाव	वर्ग	सही
1)	Roshana C. Mhaske	B.A. III	RMhaske
2)	Maivika P. Nandawale	B.A. III	MNandawale
3)	Gayatri G. Pradhan	B.A. III	GPradhan
4)	Harshali J. Chatale	B.A. III	HChatale
5)	Ashwari G. Lonare	B.A. III	ALonare
6)	Harsha C. Raut	B.A. III	HRaut
7)	Sweeti S. Mahare	B.A. III	SMahare
8)	Trupti S. Thakare	B.A. III	TThakare
9)	Bhavanka R. Khobargade	B.A. II	BKhobargade
10)	Ashwini B. Raut	B.A. II	ARaut
11)	Manjuri J. Wadhi	B.A. II	MWadhi
12)	Rishi B. Mahore	B.A. II	RMahore
13)	Divya N. Nandke	B.A. II	DNandke
14)	Kalyani S. Bhandekar	B.A. II	KBhandekar
15)	Vaishnavi V. Meshram	B.A. II	VMeshram
16)	Achal U. Naitani	B.A. II	ANaitani
17)	Pratik D. Bhosale	B.A. II	PBhosale
18)	Ashwini M. Bhonde	B.A. II	AMBhonde
19)	Minalkshi L. Meshram	B.A. II	MLMeshram
20)	Vishal K. Mahule	B.A. II	VMahule
21)	Kamal S. Kedar	B.A. II	SKedar

महामा गांधी कला, विज्ञान व स्व.न.प. वाणिज्य महाविद्यालय, आरमोरी, जि. गडचिरोली

स्वच्छ भारत अभियान

दि. २७ ऑक्टोबर ते २९ ऑक्टोबर २०२१

विभाग - भाषा विभाग (मराठी, इंग्रजी)

अ. क्र.	विद्यार्थ्याचे नाव	वर्ग	सही
1)	Nisha M. Komalwar	B.A. II year	NKomalwar
2)	Ashwini R. Raut	B.A. II year	ARaut
3)	Pratibha A. Bawale	B.A. II year	PBawale
4)	Ashika D. Motghare	B.A. II year	AMotghare
5)	Kushbu M. Raju	B.A. II	KRaju
6)	Kanhopada V. Raut	B.A. II	KRaut
7)	Urmila T. Katgale	B.A. II	UKatgale
8)	Ashwini M. Gurnule	B.A. II	AGurnule
9)	Pratiksha A. Chudale	B.A. II	PChudale
10)	Prerana Y. Ramnath	B.A. II	PRamnath
11)	Omnyata M. Katarke	B.A. II	OKatarke
12)	Gayatri Hemraj Chavke	B.A. II	GChavke
13)	Rusha Mangam wankhede	B.A. II	RWankhede
14)	Savakshi Shrikant Vaidya	B.A. II	SVaidya
15)	Arati Mukhara Pradhan	B.A. II	APradhan
16)	Tepti A. Donadkar	B.A. II	TDonadkar
17)	Kajal T. Pradhan	B.A. II	KPradhan
18)	Vaishnavi S. Dhare	B.A. II	VDhare
19)	Chitra B. Kulk	B.A. II	CBKulk
20)	Payal B. Nalkhede	- II -	PNalkhede
21)	Kamal J. Patate	- II -	KPatate

Principal

Mahatma Gandhi Arts,

Science & Commerce

W. P. College, Armori

Gadchiroli

Clean India Campaign 29/10/2021 by Commerce and Political Science Department
(College Campus Area including all rooms and Science laboratory)

महत्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व.न.प. वाणिज्य महाविद्यालय, आरमोरी, जि. गडचिरोली

स्वच्छ भारत अभियान

दि. २३ अक्टोबर ते २९ अक्टोबर २०२१

विभाग - COMMERCE

अ. क्र.	विद्यार्थी नाव	वर्ग	महो
1	Shubham Ganesh Pradavi	B.COM III	Pradavi
2	Kaumeu Pundalik Chaudhari	B.COM II	Chaudhari
3	Bashid Saitabhai Kaut	B.COM II	Kaut
4	Manojdev Parthabhai Sutar	B.COM II	Sutar
5	Ashish Gaurav Phakate	B.COM II	Phakate
6	Ashik Omkar Dalmal	B.COM III	Dalmal
7	Harjali Himel Muzumdar	B.COM III	Muzumdar
8	Sinandini Arun Padhan	B.COM III	Padhan
9	Achal Vilas Patane	B.COM III	Patane
10	Khushkuba Manohar Zastkar	B.COM III	Zastkar
11	Himadri Bhupali Guin	B.COM II	Guin
12	Saharu Badal Jagtap	B.COM III	Jagtap
13	Sapana Harshada Meshram	B.COM III	Meshram
14	Sachin Ramesh Gadgil	B.COM II	Gadgil
15	Mayur Mohan Jagade	B.COM III	Jagade
16	Rupali Ravindra Gondkar	B.COM III	Gondkar
17	Priyanka Ashok Shchare	B.COM III	Shchare
18	Minak Hemant Lance	B.COM III	Lance
19	Vandana Jagdish Ray	B.COM III	Ray
20	Shraddha Lalaji Dhole	B.COM III	Dhole
21	Hishida Kanath Bhargave	B.COM I	Bhargave
22	Vikky Nitthuji Raut	B.COM III	Raut
23	Shubham Yashwant Dande	B.COM II	Dande
24	Tejaswini Yogiraj Chakkar	B.COM II	Chakkar
25	Heena Yogiraj Chakkar	B.COM II	Chakkar
26	Pratima Liladhar Mahure	B.COM II	Mahure
27	Sonam Ramharas Navale	B.COM II	Navale
28	Pooja Ramaji Keshav	B.COM III	Keshav
29	Yashini Ganesh Sore	B.COM III	Sore
30	Sakshi Santosh Sake	B.COM III	Sake
31	Shubham Prakash Dhadar	B.COM III	Dhadar
32	Rakesh Chandra Nandekar	B.COM III	Nandekar
33	Pratul Bandu Chichyare	B.COM III	Chichyare
34	Gangadhar Lalaji Dhole	B.COM III	Dhole

U. Kane
Jr. M. M. Kane
Head
Commerce

(Signature)

महत्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व.न.प. वाणिज्य महाविद्यालय, आरमोरी, जि. गडचिरोली

स्वच्छ भारत अभियान

दि. २३ अक्टोबर ते २९ अक्टोबर २०२१

विभाग - सायन्स/इंज. विभाग

अ. क्र.	विद्यार्थी नाव	वर्ग	महो
1	लोमकार भाद्रराव नयाने	B.A. III	Loimkar
2	अजानत वसंत चावरे	-I-	Chavare
3	प्रति विराट् देवाकर	-I-	Devakar
4	राजेश्वर नमन कुधे	-II-	Kudhe
5	साशी हेमंत जातसे	-II-	Jatase
6	विजला नमोदर सरकरे	-II-	Sarkare
7	वृषी गोपाळ राकुत	-II-	Rakut
8	पुनम विश्वनाथ दोनाडकर	-II-	Donaadkar
9	सुखन गजानन राजवं	-II-	Rajvan
10	रहमा शाकर धोले	-II-	Dhole
11	स्विरी प्रियंका हलारी	-II-	Halari
12	सुजा विश्वनाथ दोनाडकर	-II- B.A.I	Donaadkar
13	सुनंदा रमणेंद्र फडकर	B.A.I	Fadkar
14	निशीत लिलाधर फडकर	B.A.I	Fadkar
15	तेजोवर्णी वेदरांम थात	-II-	That
16	प्राणव डडगावस कुम	-II-	Kum
17	प्रपंखा प्रकाश काडप	-II-	Kadap
18	अंशु लालाजी मेव	-II-	Mev
19	दहीन लखन कुमधडकर	-II-	Kumdhadkar
20	साशी हरीश्वर होरे	B.A.I	Hor
21	प्राणिका प्रकाश निकोड	B.A.II	Nikode
22	अर्पिता रविदास बलकर	B.A.II	Balkar
23	प्रायल कपूर नखाने	-II-	Nakhane
24	काव्हापात्रा विठ्ठल पांडे	-II-	Pande
25	वेडोवा विठ्ठल मेथाम	-II-	Mesham
26	अश्विनी मुकुंद भोडे	-II-	Bhode
27	मिताली लीनन मेथाम	-II-	Mesham
28	कल्याणी सुधाकर वेडोवा	-II-	Wedova
29	पिंका भाद्रराव गाले	-II-	Gal
30	काशव सुभाकर गाले	-II-	Gal
31	उर्वशी दिपक चौहान	-II-	Chohan
32	मोहित देवादास भुसरे	-II-	Bhusare
33	विष्णु विजय राऊत	-I-	Raute
34			

(Signature)
Principal

Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

M. G. Arts, Science & Late N. P. Commerce College, Armori

Dist. Gadchiroli - 441208

Report of the Covid – 19 Vaccination Drive

Academic Year – 2021-22

Name of Activity Organized	Covid – 19 Vaccination Drive
Title of Activity	Organization of Vaccination Special Camp for Students (Covid19 Prevention) in College Campus.
Date of Activity Organized	27 October to 30 October 2021
Name of the Co-ordinator of Activity	Prof. Satendra M. Sontakke, Prof. S. T. Nagdeve
Place of Activity Organized	Room Number 31
No. of Students Participated	40
No. of Faculty Participated	01
Name of Sponsoring Agency/ Collaborator	Government Rural Hospital Armori Dist. Gadchiroli
Nature of Sponsorship/ Collaboration (Total Grants Received in Rs. If any)	Done vaccination
Objective of the Activity	To achieve 100 % target of covid 19 vaccination Drive as per Government of India order.
Brief Description	The whole world is suffering by Covid – 19 pandemic. One way to reduce the impact of the virus is vaccination. As per the guidelines of Govt. of Maharashtra, a Special Camp was organized to complete remaining student which are not vaccinated up to 26 October 2021. Total 40 students get vaccinated in the camp.
Outcome/Impact of the Activity	01 Professor and 40 students get benefited through this Special Camp.

[Signature]

[Signature]
Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

Photographs of Students getting vaccinated by Covid-19 vaccine

[Signature]

[Signature]

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N P Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

K. K. K.

K. K. K.
 Principal
 Mahatma Gandhi Arts,
 Science & Late
 N. P. Commerce College,
 Armori, Dist - Gadchiroli

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]
 Principal
 Mahatma Gandhi Arts,
 Science & Late
 N. P. Commerce College,
 Armori, Dist - Gadchiroli

Mission Yuva Swasthya: Institute level reporting format of covid vaccination coverage of college student			
Name of district: Gadchiroli			Name of Taluka: Armori
Name of Institute- Mahatma Gandhi Arts, Science & Late N. P. Commerce college Armori		Address: Main Road, Bardi, Armori Ta. Armori Dist. Amori Dist. Gadchiroli	Date:- 27/10/2021
Sr. No.	Name of beneficiary	Beneficiary due for vaccine dose?	
		(1st/2nd)	Covishield/Covaxin
1	MRUNESHWARI SHIVCHARAN SAHARE	1st	COVISHIELD
2	VENU ASHOK DONADKAR	1st	COVISHIELD
3	SURAJ GAJANAN GAJBHE	1st	COVISHIELD
4	PUJA GUNVANT RAMTEKE	1st	COVISHIELD
5	TEJAS DILIP KHOBRADE	1st	COVISHIELD
6	GITANJALI RAVINDRA CHAPALE	2nd	COVISHIELD
7	KALYANI VIJAY PRADHAN	2nd	COVISHIELD
8	AMITA TULSHIDAS GEDAM	2nd	COVISHIELD
9	SURAJ BHASHKAR BHOYAR	2nd	COVISHIELD
10	SNEHA DADAJI MESHRAM	2nd	COVISHIELD

Kyph

[Signature]
Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

Mission Yuva Swasthya: Institute level reporting format of covid vaccination coverage of college student			
Name of district: Gadchiroli			Name of Taluka: Armori
Name of Institute-Mahatma Gandhi Arts, Science & Late N. P. Commerce college Armori		Address: Main Road, Bardi, Armori Ta. Armori Dist. Amori Dist. Gadchiroli	Date:28/10/2021
Sr. No.	Name of beneficiary	Beneficiary due for vaccine dose? (1st/2nd)	Covishield/Covaxin
1	ADITI GARMAL	1st	COVISHIELD
2	ANIKET BHOYAR	1st	COVISHIELD
3	SURESH PENDAM	1st	COVISHIELD
4	LOMESH PADA	1st	COVISHIELD
5	BHAGYASHRI GARMAL	1st	COVACCINE
6	VISHAL BHURSE	1st	COVACCINE
7	LAKHAN NANNAWARE	1st	COVACCINE
8	LAXMI MESHRAM	1st	COVACCINE
9	ACHAL KAMBALE	1st	COVACCINE
10	NIKITA KHAPARE	1st	COVACCINE
11	PRAGATI DORLIKAR	1st	COVACCINE
12	SUMIT DUMBHARE	1st	COVACCINE
13	KANHOPATRA VITTHAL RAUT	2nd	COVISHIELD
14	CHANDRAKANT RANJAN ROY	2nd	COVISHIELD
15	MAHESH KISAN KAHAL	2nd	COVISHIELD
16	ADITI RAUT	2nd	COVISHIELD
17	PUJA KOLHE	2nd	COVISHIELD
18	GOWARDHAN DESHKAR	2nd	COVISHIELD
19	BHAGYASHRI KUKADKAR	2nd	COVACCINE
20	KRISHNA VAS	2nd	COVACCINE
21	TEJAS SAWSAKADE	2nd	COVACCINE

(Signature)

(Signature)
Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

Mission Yuva Swasthya: Institute level reporting format of covid vaccination coverage of college student			
Name of district: Gadchiroli		Name of Taluka: Armori	
Name of Institute- Mahatma Gandhi Arts, Science & Late N. P. Commerce college Armori		Address: Main Road, Bardi, Armori Ta. Armori Dist. Amori Dist. Gadchiroli	Date:-30/10/2021
Sr. No.	Name of beneficiary	Beneficiary due for vaccine dose? (1st/2nd)	Covishield/covaxin
1	VAISHALI K. GURNULE	1st	COVISHIELD
2	PAYAL R. DUMANE	1st	COVISHIELD
3	PRIYA D. WADHAI	1st	COVISHIELD
4	SAKSHI H. DHORE	1st	COVISHIELD
5	MAYURI R. MATERE	1st	COVISHIELD
6	MINAL H. PANSE	1st	COVISHIELD
7	ADITYA S. BADAQWAR	1st	COVISHIELD
8	AKSHAY S. MADAVI	1st	COVISHIELD
9	RUPALI S. NAITAM	2nd	COVISHIELD
10	SONAM G. SONKUSARE	2nd	COVISHIELD

Coordinator

P. Seema Nagdave

Principal

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

Report of the Vigilance Awareness Week

Academic Year – 2021 - 2022

Name of Activity Organized	Vigilance Awareness Week
Title of Activity	Say No to Bribe Campaign by ACB Gadchiroli
Date of Activity Organized	29 October 2021
Name of the Co-ordinator of Activity	Prof. Satendra M. Sontakke, Prof. S. T. Nagdeve
Place of Activity Organized	College Auditorium
No. of Students Participated	69
No. of Faculty Participated	28
Name of Sponsoring Agency/ Collaborator	Deputy Anti-Corruption Bureau (ACB) office , Gadchiroli
Nature of Sponsorship/ Collaboration (Total Grants Received in Rs. If any)	Provided expertise
Objective of the Activity	To aware community about not giving any bribe in order to do any work in government offices and allied dept.
Brief Description	Activity was organized to sensitize students and professor for doing any work in Govt. Offices not giving any bribe for their work. The programme was chaired by Principal Dr. L. H. Khalsa. Chief guest Mr. Surendra Garad of ACB guides the participants against offering bribe. Dr. D. V. Thakare proposed the vote of thanks.
Outcome/Impact of the Activity	Participants got aware about giving or taking bribe is punishable offence. They also come to know, how to trap bribe taking person.

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

Mr. Surendra Garad of ACB guiding the participants

Mr. S. M. Sontakke delivering the inaugural talk

S. M. Sontakke

S. M. Sontakke
 Principal

Mahatma Gandhi Arts,
 Science & Late
 N. P. Commerce College,
 Armori, Dist - Gadchiroli

Principal Dr. L. H. Khalsa delivering the chairperson speech

लोकमत

पोलीस उपअधीक्षक सुरेंद्र गरड : आरमोरी येथे जनजागृती कार्यक्रम

'लाच देणार नाही व घेणार नाही' असा संकल्प करा

लोकमत न्यूज नेटवर्क
आरमोरी : गरजवंत ग्राहक लाचखोरीला प्रोत्साहन देत असतो. त्याला स्वतःची कामे त्वरित व नियमबाह्य पद्धतीने करावची असल्यामुळे सरकारी कर्मचाऱ्यांना आभिष दाखवून गैरमार्गाने कामे करवून घेतली जातात. सरकारी कर्मचाऱ्यांना मिळणारा हा पैसा बेहिशोबी असतो. टॅक्स द्यावा लागत नाही. त्यामुळे लाच घेणे आज परंपराच बनत आहे; परंतु जनतेने 'मी लाच देणार नाही आणि लाच घेणारसुद्धा नाही' असा संकल्प करून वर्तन केले तर लाचखोरीला आळा बसू शकतो. कुणी लाच मागत असेल तर १०६४ या क्रमांकावर संपर्क साधावा, असे आवाहन लाचलुचपत प्रतिबंधक विभागाचे पोलीस उपअधीक्षक सुरेंद्र गरड यांनी केले.

मार्गदर्शन करताना पोलीस उपअधीक्षक सुरेंद्र गरड, सोबत प्राचार्य डॉ. खालसा.

लाचलुचपत दक्षता जनजागृती सप्ताहानिमित्त पार पडलेल्या जनजागृती कार्यक्रमात ते बोलत होते. कार्यक्रमाला प्राचार्य डॉ. लालसिंग खालसा, प्रा. सतेंद्र सोनटक्के, लाचलुचपत विभागाचे पोलीस निरीक्षक यशवंत राऊत उपस्थित होते. लाचलुचपत विभागाच्या

अधिकाऱ्यांनी स्वतः महाविद्यालयाला भेट देऊन कार्यक्रम घेण्याची इच्छा प्रथमच पोलीस निरीक्षक राऊत यांनी दर्शविली. त्यामुळे महाविद्यालयाच्या विद्यार्थ्यांनी या ज्ञानाचा फायदा घेऊन समाजातील गैरव्यवहार थांबविण्यासाठी स्वतः लाच देणार नाही व घेणारसुद्धा नाही हा संकल्प

करावा, याबाबत जिल्हा लाचलुचपत प्रतिबंध विभागाच्या टोल फ्री नंबरवर संपर्क करावा. यावर्षी होणाऱ्या राष्ट्रीय सेवा योजना कार्यक्रमात या विषयावर परत ग्रामीण भागात सुरेंद्र गरड यांना आमंत्रित करण्याचे आश्वासन दिले. यावेळी यशवंत राऊत यांनी 'मर्दवीरा कॉलेजच्या कफन घे बांधुनी' हे जनजागृतीपर गीत सादर केले. कार्यक्रमाचे संचालन प्रा. डॉ. सीमा नागदेवे यांनी केले. प्रा. डॉ. ज्ञानेश्वर ठाकरे यांनी आभार मानले. यशस्वीतेसाठी उपप्राचार्य डॉ. चंद्रकांत डोर्लीकर, प्रा. शशिकांत गेडाम, प्रा. सतेंद्र सोनटक्के, डॉ. मनोज ठवरे, डॉ. गजेंद्र कडव, प्रा. सुनंदा कुमरे, डॉ. सतीश कोला, प्रा. दिलीप घोनमोडे, प्रशांत दडमल, सचिन ठाकरे यांनी सहकार्य केले.

Hello Gadchiroli
Page No. 2 Nov 01, 2021
Powered by: erelego.com

News published in daily Newspaper

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

List of Participants

महात्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व.न.पं. वाणिज्य महाविद्यालय, आरमोरी, जि. गडचिरोली

दक्षता जनजागृती अभियान

दि. 20 ऑक्टोबर 2021

राष्ट्रीय सेवा योजना

अ. क्र.	विद्यार्थ्याचे नाव	वर्ग	सही
1.	Ushay Kawadu Nikose	BSc III year sem II	Ushay
2.	Martina R. Ahonmode	- II -	Martina
3.	Lina V. Kinchak	- II -	Kinchak
4.	Puja B. Rasmike	BSc 2 year sem III	Rasmike
5.	Rutuja J. Dhule	BSc 1 year	Rutuja
6.	Pooja A. Bulke	BSc 3 year	Bulke
7.	Pratiksha S. Meshram	BSc I year	Meshram
8.	Usha R. Divate	BSc I year	U.R. Divate
9.	Sakshi R. Walde	BSc II year	S.K. Walde
10.	Shrutika D. Chaple	BSc I year	Chaple
11.	Bharati S. Kowachi	BSc II year	Kowachi
12.	Nikhita R. Bhuje	BSc II year	Bhuje
13.	Sakshi V. Raut	BSc II year	Raut
14.	Nisha S. Haldare	BSc II year	Haldare
15.	Nilima S. Badwalik	BSc II year	N.S. Badwalik
16.	Vaishnavi J. Shiwkar	BSc II year	Shiwkar
17.	Prachi G. Naitam	BSc II yr.	Naitam
18.	Harshada R. Chauke	BSc I year	Chauke
19.	Isha B. Pawl	BSc III year	Pawl
20.	Ragini M. Lalsade	BSc III year	Lalsade
21.	Gandip Y. Meshram	B.Com III yr	Meshram
22.	Bhuvash D. Kanneke	B.Com II yr.	Kanneke
23.	Bhushan Y. Dhole	B.Com II yr.	Dhole
24.	Durga R. Kosare	B.Com III year	Kosare
25.	Sakshi S. Dahale	B.Com II year	Dahale
26.	Sakshi R. Desikar	B.Com II year	Desikar
27.	Chumka S. Tekam	B.Com III yr	Tekam
28.	Vijayshree V. Raut	B.Com I yr.	Raut
29.	Prerana Vijay Devikar	B.Com I yr.	Devikar
30.	Pranjana Laxman Naitam	B.Com I year	Naitam
31.	Bhakti Nirmal Mandul	B.Com I year	Mandul
32.	Komal Rupincha Patilkar	B.Com I.	Patilkar
33.	Sakshi Bhushan Kharwar	B.Com I	S.K. Kharwar
34.	Chaitali Kishor Somankar	B.Com I yr.	Somankar
35.	Varsha Y. Dahare	B.Com I yr	V.Y. Dahare

(Signature)

(Signature)
Principal

Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

महात्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व.न.पं. वाणिज्य महाविद्यालय, आरमोरी, जि. गडचिरोली

दक्षता जनजागृती अभियान

दि. 29 ऑक्टोबर 2021

राष्ट्रीय सेवा योजना

अ. क्र.	विद्यार्थ्याचे नाव	वर्ग	सही
1.	Prerona V. Meshram	B.A. II	Prerona
2.	Reetika A. Chudhari	B.A. II	Reetika
3.	Ashwini M. Gurnule	B.A. II	Ashwini
4.	Priti D. Matere	B.A. II	Priti
5.	Pratiksha C. Borule	B.A. II	Pratiksha
6.	Gayatri S. Thengani	B.A. II	G.S. Thengani
7.	Shubhangi V. Wike	B.A. I	Shubhangi
8.	Nisha R. Dhore	B.A. II	Nisha
9.	Nirasha H. Rut	B.A. II	N.H. Rut
10.	Taruni I. Abram	B.A. II	Taruni
11.	Kohinur R. Jivode	B.A. I	K.R. Jivode
12.	Amal R. Borule	B.A. I	A.R. Borule
13.	Vashty S. Selokar	B.A. I	V.S. Selokar
14.	Ruchik J. Bazarwar	B.A. I	R.J. Bazarwar
15.	Aditya A. Tijare	B.A. I	A.A. Tijare
16.	Bhaskar D. Kadam	B.A. I	B.Kadam
17.	Dhanshi D. Kalbandhe	B.A. II	D.Kalbandhe
18.	Shital N. Wase	B.A. II	S.N. Wase
19.	Bhumeshtani B. Mahule	B.A. I	B.B. Mahule
20.	Urakshat G. Shukla	B.A. I	U.G. Shukla
21.	Sonam P. Narote	B.Com II	S.P. Narote
22.	Himadri B. Gain	B.Com II	Himadri
23.	Yamini S. Sorte	B.Com II	Yamini
24.	Sejal R. Gadhave	B.Com II	Sejal
25.	Bhagyashri V. Warkade	B.Com II	B.V. Warkade
26.	Riya Chauran Karkhe	B.Com II	R.Karkhe
27.	Diksha Vitthal Chilleule	B.Com III	D.Chilleule
28.	Minal Hemant Pance	B.Com III	M.Pance
29.	Sachin Pralhad Deshmukh	B.Com I	S.P. Deshmukh
30.	Mohit Bhushkar Chauran	B.Com I	M.Chauran
31.	Ankush R. Devikan	B.Com I	A.Devikan
32.	Tushar E. Dhangure	B.Com I	T.Dhangure
33.	Dhiraj S. Ghodgaonkar	B.Com I	D.Ghodgaonkar
34.	Rahul Eknath Meshram	B.Com I	R.Meshram

Coordinator

Prof. Seema Nagdare

Principal

Principal

Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N.P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

**Mahatma Gandhi Arts, Science & Late N. P. Commerce College, Armori,
Dist. Gadchiroli - 441208**

Report of New Voter's Registration Camp

(Academic Year -2021-22)

Name of Activity Organized	New Voter's Registration
Title of Activity	New Voter's Registration and Awareness Camp
Date of Activity Organized	26 th November, 2021
Name of the Co-ordinator of Activity	Prof. M. K. Ramteke
Place of Activity Organized	College and Armori
No. of Students Participated	70
No. of Faculty Participated	14
Name of Sponsoring Agency/ Collaborator	Election Department, Tehsil Office, Armori
Nature of Sponsorship/ Collaboration (Total Grants Received in Rs. If any)	Provided guidance and forms for registration of new voters
Objective of the Activity	<ul style="list-style-type: none">• Register new voters• Create awareness about voting in community
Brief Description	<p>A camp was organized on 26/11/2021 to register new voters whose age will be 18 years on 1st January 2022 and create awareness in the community. Shri Kalyankumar Dahat, Tehsildar, Armori (Taluka Executive Magistrate) was present as chief guest of the programme and guided participants about constitution and voters' responsibility. Principal Dr. L. H. Khalsa chaired the programme and guided participants.</p> <p>Students who will complete 18 years of age were registered for voters' list by filling form and these filled forms were handed over to Election Department, Tehsil Office, Armori for further action.</p>
Outcome/Impact of the Activity	New voters were registered and awareness about voters' rights & responsibility was created.

(Signature)

(Signature)
PRINCIPAL
M.G.Arts, Science &
Late N.P.Commerce College
ARMORI, Dist. Gadchiroli

Tehsildar Shri Kalyankumar Dahat guiding participants

Students giving filled voter's registration forms

(Signature)

(Signature)
 PRINCIPAL
 M.G. Arts, Science &
 Late N.P. Commerce College
 AFIMORI, Dist. Gorakhpur

जबरा - 28/11/24

Signature of Coordinator
प्रा. एस. के. रामटेके

Signature of Principal
PRINCIPAL
M.G. Arts, Science &
Late N.P. Commerce College
ARAMORI, Dist. Gadchiroli

List of participated students

महाराष्ट्र नोदणी 27 फॉर्म		दि. 26 नोव्हें. 2021	
अंश 1 प्रथम अंश को		संस्थान दिनांक	
SSR-1-1, 2022		"महाराष्ट्र नोदणी विशेष विधी"	
नांव	अधी	अधी	अधी
1. मा. प्रमोद उमावर्धन खाकसा	Pr		
2. मा. लक्ष्मणराव मंगारामराव उराड	Pr		
3. उम कुलकर्णी प्र. नम (विष्णु)	Pr		
4. प्रमोद उमावर्धन खाकसा (निकट)	Pr		
5. प्रमोद विजय गडर	Pr		
6. प्रमोद रामचंद्र गडर	Pr		
7. प्रमोद रमेश गडर	Pr		
8. प्रमोद रमेश गडर	Pr		
9. प्रमोद रमेश गडर	Pr		
10. प्रमोद रमेश गडर	Pr		
11. प्रमोद रमेश गडर	Pr		
12. प्रमोद रमेश गडर	Pr		
13. प्रमोद रमेश गडर	Pr		
14. प्रमोद रमेश गडर	Pr		
15. प्रमोद रमेश गडर	Pr		
16. प्रमोद रमेश गडर	Pr		
17. प्रमोद रमेश गडर	Pr		
18. प्रमोद रमेश गडर	Pr		
19. प्रमोद रमेश गडर	Pr		
20. प्रमोद रमेश गडर	Pr		
21. प्रमोद रमेश गडर	Pr		
22. प्रमोद रमेश गडर	Pr		
23. प्रमोद रमेश गडर	Pr		
24. प्रमोद रमेश गडर	Pr		
25. प्रमोद रमेश गडर	Pr		

महाराष्ट्र नोदणी 27 फॉर्म		दि. 27/11/2021	
अंश 1 प्रथम अंश को		संस्थान दिनांक	
SSR-1-1, 2022		"महाराष्ट्र नोदणी विशेष विधी"	
नांव	अधी	अधी	अधी
26) Mahesh K. Kothale	Pr		
27) Khushi M. Jambhulkar	Pr		
28) Hitesh R. Thakare	Pr		
29) D. S. B. Kothale	Pr		
30) Mahesh K. Kothale	Pr		
मा. आर. जी. हर्षा यांचेकडे फॉर्म भरवणे		दि. 27/11/2021	
करवाण आले		दि. 27/11/2021	
31. प्रमोद रमेश गडर	Pr		
32. प्रमोद रमेश गडर	Pr		

PRINCIPAL
M.G. Arts, Science &
Late N.P. Commerce College
ARMORI, Dist. Gadchiroli

दि. 29/11/21

पतदार मोदकी कर्मि जगा कोरकोरी वारे

क्र.सं.	गांव	को	सं.
1.	विशाला बरगा मजगा	मोदीमजगा	वि.ए.१ ६.०५
2.	काजाल जोषीगाव गाव	मोदीगा	११ - ६.०५
3.	खेता देविदा केवडे	केवडेगा	११ - ६.०५
4.	मेला लवगा मोडर	मोदीमजगा	११ - ६.०५
5.	प्रायगा बरगा लवगा	प्रायगा	६.०५-१ ६.०५
6.	विता गावगा वरगाव	वगा	६.०५-१ ६.०५
7.	मोदी वरगा वरगा	वरगा	६.०५-१ ६.०५
8.	मोदी वरगा वरगा	वरगा	६.०५-१ ६.०५
9.	मोदी वरगा वरगा	वरगा	६.०५-१ ६.०५
10.	मोदी वरगा वरगा	वरगा	६.०५-१ ६.०५
11.	मोदी वरगा वरगा	वरगा	६.०५-१ ६.०५
12.	मोदी वरगा वरगा	वरगा	६.०५-१ ६.०५
13.	मोदी वरगा वरगा	वरगा	६.०५-१ ६.०५
14.	मोदी वरगा वरगा	वरगा	६.०५-१ ६.०५
15.	मोदी वरगा वरगा	वरगा	६.०५-१ ६.०५

एक - १५ फी. मा. वृष्ट विधि

आन्तेको सुपर करपास आगे.

29/11/21
SSR-11/2021
S.M.T. 2021

दि. 30/11/2021

1. लोका प्रमिल सुपे हरेगाव वि.ए.२ ६.०५
SSR-11/2021
2. लोका प्रमिल सुपे हरेगाव वि.ए.२ ६.०५
3. लोका प्रमिल सुपे हरेगाव वि.ए.२ ६.०५

PRINCIPAL
M.G.Arts, Science &
Late N.P.Commerce College
GADCHIROLI, Dist. Gadchiroli

**MANOHARBHAI SHIKSHAN PRASARAK MANDAL'S
MAHATMA GANDHI ARTS, SCIENCE & LATE N. P. COMMERCE
COLLEGE ARMORI, DIST. – GADCHIROLI
ESTABLISHED – 1981
REACCREDITED BY NAAC BANGALORE WITH 'A' GRADE (2017)**

Report
on
One day e-Training Workshop
on
GROUNDWATER REPLENISHMENT
(Under the aegis of Jalsaksharta Abhiyan 2021)
(21st of June 2021)

Submitted
to
Internal Quality Assurance Cell

By
Dr. C. P. Dorlikar, Prof. S. M. Sontakke and Prof. P. S. Meshram
Convenors

The groundwater resource is the one of the most reliable source of fresh water. A nation with sustainable groundwater resource always suffices the need of the population. In the current situation, non-regulated utilization of the groundwater resource for agricultural and domestic purpose has cost a lot. Being a committed institution for sustainable development, the initiatives are taken to make the community aware about the same by organizing suitable events. Hence, one day e-Training cum Workshop has been organized to spread awareness about the groundwater replenishment on 21st June 2021 on ZOOM and YouTube platform. Following were the objectives of the webinar.

- To discuss the various issues related to groundwater.
- To spread awareness about the optimum use of groundwater resource.
- To motivate the stakeholders and elements from society to conserve the groundwater resource by various means.

Following resource persons were invited for the e-workshop.

- **Dr. Yogesh Dudhpachare**
Professor and Head, Dept. of Geography Janta College, Chandrapur.
- **Mr. Manohar Hapat**
District Project Manager, Indian Institute of Youth Welfare, NGO Gadchiroli.
- **Mr. T. P. Sayam**
Sr. Geologist, Groundwater Survey and Development Agency, Gadchiroli Govt. of Maharashtra.

e-Training Workshop Details

- **Organizing Team –**
Dr. L. H. Khalsa (Organizer)
Dr. C. P. Dorlikar (Convenor)
Prof. P. S. Meshram (Convenor)
Prof. S. M. Sontakke (Convenor)
Prof. S. T. Nagdeve (Organizing Secretary)
Dr. V. P. Gorde (Organizing Secretary)
Prof. P. S. Ganvir (Organizing Secretary)
Prof. G. M. Kadhao (Organizing Secretary)
Dr. K. N. Wasurke (Technical Support)
Dr. S. S. Kola (Technical Support)
Prof. S. D. Chute (Technical Support)
- **Total Registered Participants – 409**
- **Registration link –** <https://forms.gle/D6ics5uvmTQKHMEe7>
- **ZOOM Meeting ID –** <https://us02web.zoom.us/j/3032836362>
- **You Tube links –** <https://youtu.be/XNMCc8pZMQo>
- **Feedback links –** <https://forms.gle/EKcBg7BURom4ixnx6>
- **Total Visitors on YouTube – 284**

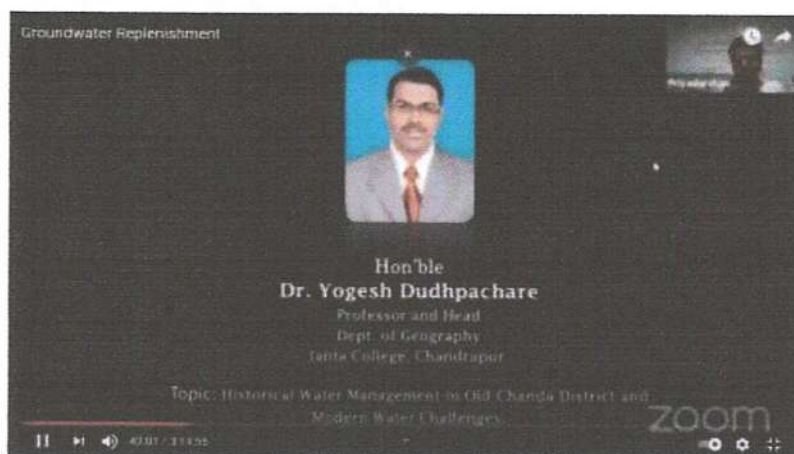

Proceeding

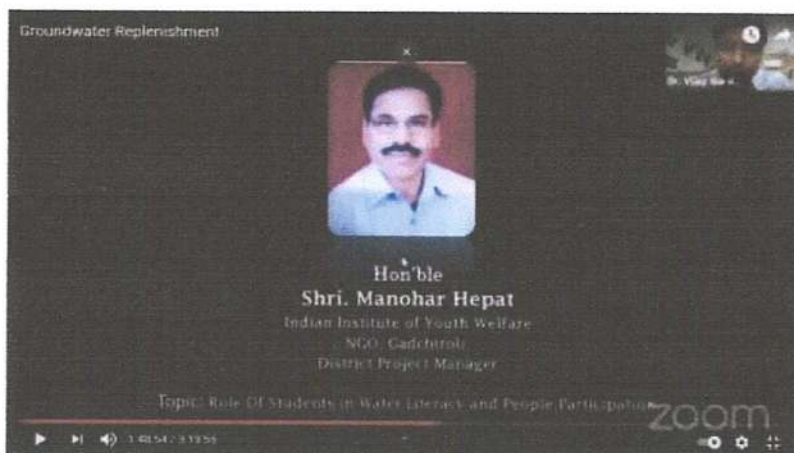
The inaugural and welcome speech was done by the Principal Dr. L. H. Khalsa. He welcomed all resource persons and participants. He also threw light on objective and motivation behind the e-Training. He precisely elucidated the importance of groundwater optimum utilization and its need in today's scenario. He formally inaugurated the e-Training and appealed all participants to take the maximum out of it.

Technical Session:

The first speaker **Dr. Yogesh Dudhpachare** from Janta College, Chandrapur is an expert on water management studies. He spoke on *Historical Water Management in Old Chanda District and Modern Water Challenges*. In his talk various examples of water management from the old times of Chandrapur district. He associated the current and old management systems of water management to put an effective management system in terms of groundwater.

The second speaker **Mr. Manohar Hepat** from an NGO, Gadchiroli is an expert on people participation in various sustainable activities. He spoke on *Role of Students in Water Literacy and Peoples Participation*. In his talk, he rightly emphasised on the participation of students in the water management through increasing the water literacy. He appealed the stakeholders to take participation for groundwater optimum use by various means.

Dr. L. H. Khalsa

The third and the final speaker was Mr. T. P. Sayam, from GSDA, Gadchiroli and presented *Well/Bore well recharge and water budget*. He explained the various recharge methods of groundwater through well/bore well recharge. He discussed about the water budgeting and emphasized on it at unit level to reduce the load over the groundwater resource.

Convenor

Dr. C. P. Dorlikar Prof. S. M. Sontakke Prof. P. S. Meshram

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N P Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

MANOHARBHAI SHIKSHAN PRASARAK MANDAL ARMORI'S
MAHATMA GANDHI ARTS, SCIENCE & LATE N. P. COMMERCE
COLLEGE ARMORI, DIST. - GADCHIROLI
ESTABLISHED - 1981

REACCREDITED BY NAAC BANGALORE WITH 'A' GRADE (2017)

and

GROUND WATER SURVEY AND DEVELOPMENT AGENCY

jointly

organize

One Day e-Training Workshop

Under the aegis of JAISAKSHARTA ABHIYAN - 2021

on

Groundwater Replenishment

on

21st June 2021

(10.30 a.m.)

Our Resource Persons

Hon'ble Dr. Yogesh Dudhpachare
Professor and Head
Dept. of Geography
Janta College, Chandrapur.

Hon'ble Shri. Manohar Hepat
Indian Institute of Youth Welfare
NGO, Gadchiroli.
District Project Manager

Hon'ble Shri. T. P. Sayam
Sr. Geologist
G. S. D. A. Gadchiroli.
Govt. of Maharashtra

Topic -

Historical Water Management
in Old Chanda District and
Modern Water Challenges.

Time - 11.00 a.m. to 11.45 a.m.

Topic -

Role Of Students in Water Literacy
and People Participation.

Time - 11.50 a.m. to 12.20 p.m.

Topic -

Well/Bore well recharge and
water budget

Time - 12.25 p.m. to 12.55 p.m.

Organizer

Dr. Lalsingh H. Khalsa
Principal
M. G. College, Armori

Shri T. P. Sayam
Sr. Geologist
GSDA Gadchiroli

Convenors

Dr. C. P. Dorlikar
(Dept. of Geology)

Prof. S. M. Sonatke
(NSS Coordinator)

Prof. P. S. Meshram
(Dept. of Geography)

Organizing Secretaries

Prof. S. T. Nagdeve
(9422154295)

Dr. G. M. Kadhao
(9922189282)

Dr. V. P. Gorde
(9766113711)

Prof. P. S. Ganvir
(9011038170)

Register yourself at... <https://forms.gle/D6Ks3uvmTQXIME7>
Don't forget to join any of the telegram and Whatsapp group for
the live feeds at the end of the registration form after successful
registration.

All registered
participants will be
issued certificate...

Join us on...

<https://us02web.zoom.us/j/3012836362>

<https://youtu.be/XNMCc8pZM0o>

Plate 1: Brochure of the e-Training

[Signature]

MANOHARBHAI SHIKSHAN PRASARAK MANDAL ARMORI'S
MAHATMA GANDHI ARTS, SCIENCE & LATE N. P. COMMERCE COLLEGE
ARMORI, DIST. - GADCHIROLI
ESTABLISHED - 1981

REACCREDITED BY NAAC BANGALORE WITH 'A' GRADE (2017)

and

GROUND WATER SURVEY AND DEVELOPMENT AGENCY

jointly
organize

One Day e-Training Workshop

Under the aegis of JAISAKSHARTA ABHIYAN - 2021

on

Groundwater Replenishment

on

21st June 2021
(10.30 a.m.)

Schedule of the e-training

21/06/2021			
Inaugural & Welcome Speech			
Dr. L. H. Khalsa, Principal, M. G. Arts, Science & Late N. P. Commerce College, Armori.			10.45 a.m.
Technical Session			
01	Dr. Yogesh Dudhpachare Professor and Head Dept. of Geography Janta College, Chandrapur	Topic - Historical Water Management in Old Chanda District and Modern Water Challenges	11.00 a.m. to 11.45 a.m.
02	Shri. Manohar Hepat Indian Institute of Youth Welfare NGO, Gadchiroli, District Project Manager	Topic - Role Of Students in Water Literacy and People Participation.	11.50 a.m. to 12.20 p.m.
03	Shri. T. P. Sayam Sr. Geologist G. S. D. A. Gadchiroli, Govt. of Maharashtra	Topic - Well/Bore well recharge and water budget	12.25 p.m. to 12.55 p.m.
Vote of Thanks			
Prof. S. M. Sontakke			01.00 p.m.

Organizer

Dr. Lalsingh H. Khalsa
Principal
M. G. College, Armori

Shri T. P. Sayam
Sr. Geologist
GSDA Gadchiroli

Convenors

Dr. C. P. Dorlikar
(Dept. of Geology)

Prof. S. M. Sontakke
(NSS Coordinator)

Prof. P. S. Meshram
(Dept. of Geography)

Organizing Secretaries

Prof. S. T. Nagdeve
(9422154295)

Dr. V. P. Gorde
(9766113711)

Dr. G. M. Kadhao
(9922189282)

Prof. P. S. Ganvir
(9011038170)

Plate 2: Schedule of the e-Training.

(Signature)

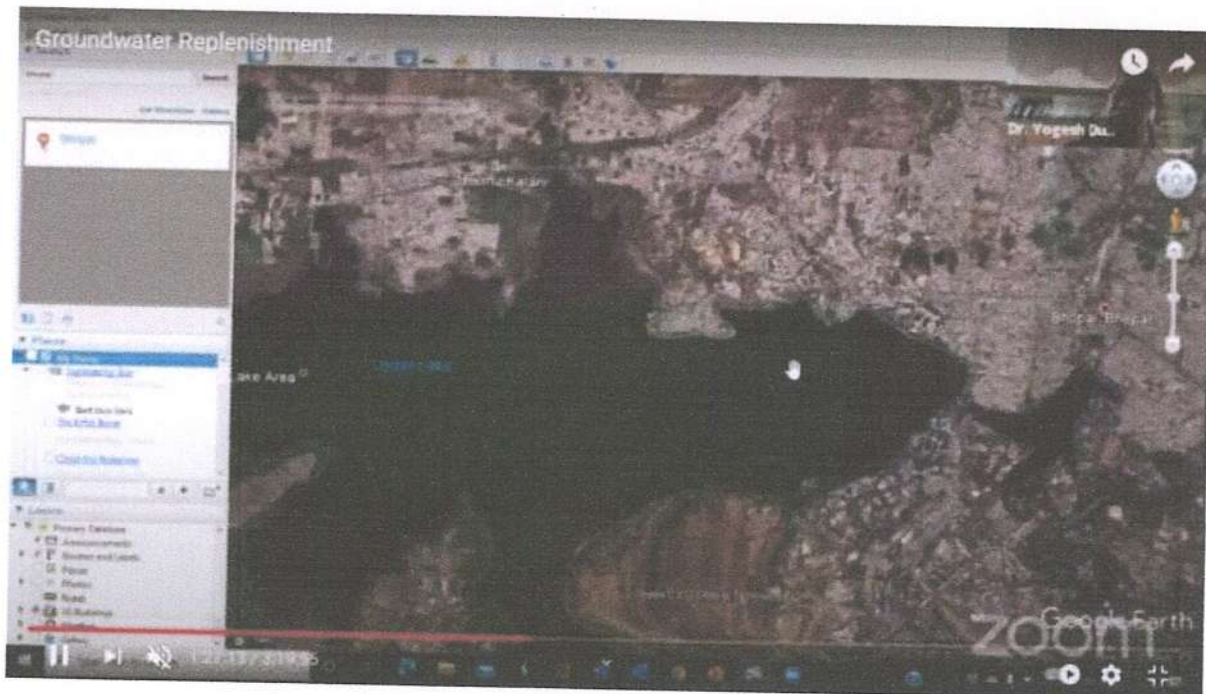

Plate 3: Technical presentations of Dr. Yogesh Dudhpachare during his talk.

Plate 4: Talk of Mr. Manohar Hepat during his talk.

Dr. K. K. K.

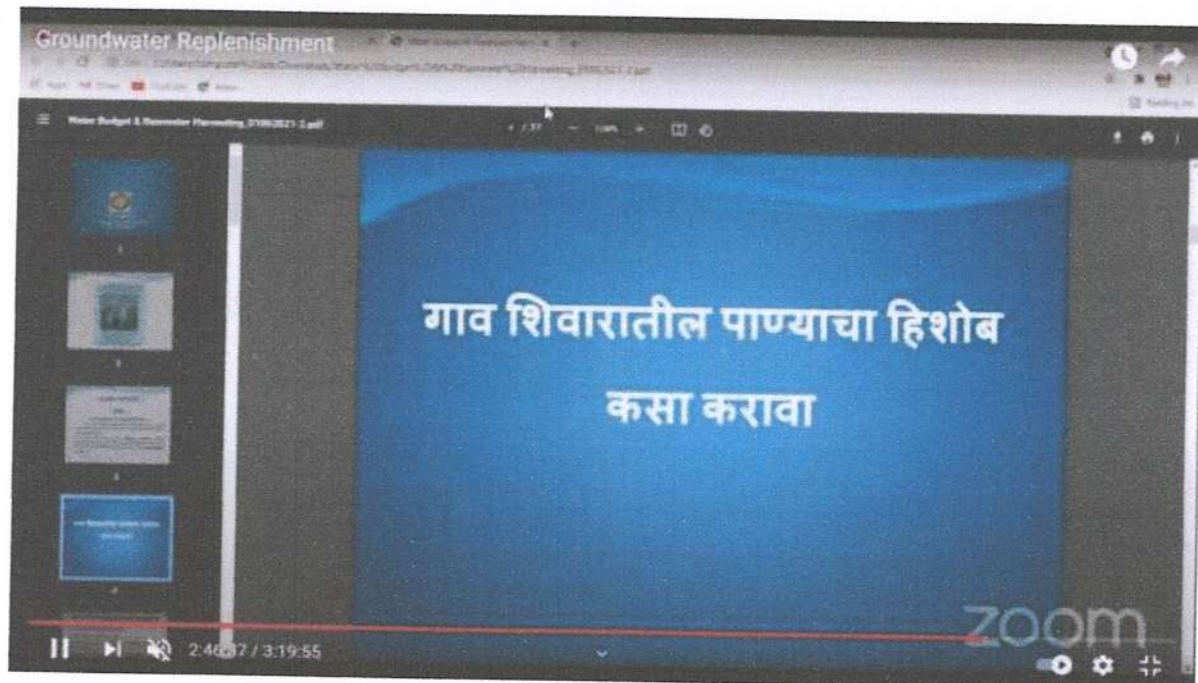

Plate 5: Technical presentations of Mr. T. P. Sayam during his talk.

Plate 6: Issued certificate to participant.

Dr. L.H. Khalse

जलसंवर्धन ही प्रत्येकाची नैतिक जबाबदारी

प्राचार्य खालसा : आरमोरीत ई-कार्यशाळा

लोकमत न्यूज नेटवर्क
आरमोरी :- वाढत्या औद्योगिक विकासात, शेती कामात, उद्योग-व्यवसायात आणि घरगुती वापरात पाण्याचा वापर मोठ्या प्रमाणात होत असून, भूगर्भातील पाण्याचा उपसा करण्यावरच अधिक लोकांचा कल असल्याचे दिसून येते. भूगर्भातील पाण्याचा उपसा होत असताना पाण्याची भूगर्भातील पातळी संतुलित राखण्यासाठी व जलसंवर्धनासाठी शासन कृति कार्यक्रम व संस्थांचे सहकार्य घेत असले, तरी ही केवळ शासनाची जबाबदारी नसून, प्रत्येक व्यक्तीची नैतिक जबाबदारी आहे, असे प्रतिपादन प्राचार्य डॉ. लालसिंग खालसा यांनी केले.

आरमोरी येथील महात्मा गांधी कला, विज्ञान आणि स्व.न.पं. वाणिज्य महाविद्यालयात 'जलसाक्षरता अभियान - २०२१ : भूजल पुनर्भरण' या

विषयावरील ई-कार्यशाळेत ते बोलत होते. ई-कार्यशाळेत चंद्रपूरच्या जनता महाविद्यालयातील भूगोल विभागाप्रमुख प्रा. डॉ. योगेश दुधपचारे, जिल्हा प्रकल्प व्यवस्थापक, भारतीय युवा कल्याण संस्था गडचिरोलीचे मनोहर हेपट, भूजल सर्वेक्षण विकास आणि यंत्रणा गडचिरोली येथील वरिष्ठ भूवैज्ञानिक टी. पी. सयाम, उपसंचालक मंगेश चौधरी सहभागी झाले.

कार्यक्रमाचे संचालन प्रा. प्रियदर्शन गणवीर, तज्ज्ञ मार्गदर्शकांचा परिचय उपप्राचार्य डॉ. चंद्रकांत डोलीकर, प्रा. पराग मेश्राम, डॉ. विजय गोरडे यांनी करून दिला. आभार रासेयो प्रमुख प्रा. सतेंद्र सोनटक्के यांनी मानले. यशस्वीतेसाठी प्रा. सीमा नागदेवे, प्रा. डॉ. गजेंद्र कढव, प्रा. डॉ. विजय गोरडे, डॉ. सतीश कोला, प्रा. सुनील चुटे, डॉ. किशोर वासुर्के, प्रा. वैभव पडोळे, डॉ. नरेश बन्सोड यांनी सहकार्य केले.

Plate 7: News

**Mahatma Gandhi Arts, Science & Late N. P. Commerce College, Armori, Dist.
Gadchiroli - 441208**

Report of Tree Plantation and Distribution of Fruit Plants

(Academic Year -2021 - 22)

Name of Activity Organized	Tree Plantation and distribution of fruit plants by Green Army & N.S.S.
Title of Activity	Tree Plantation – Distribution of fruit plants sapling in adopted villages
Date of Activity Organized	10 th July 2021
Name of the Co-Ordinator of Activity	Dr. V.P. Gorde, Dr. V. I. Kahalkar & Prof. S.M. Sontakke
Place of Activity Organized	M.G. College, Armori
No. of Students Participated	03
No. of Faculty Participated	05
Name of Sponsoring Agency/ Collaborator	Green Army Committee & N.S.S. M.G. College, Armori
Nature of Sponsorship/ Collaboration (Total Grants Received in Rs. If any)	NIL
Objective of the Activity	Awareness about tree plantation among people in rural & urban areas in Armori tahsil.
Brief Description	The people of adopted village were guided about benefits of planting fruit tree plant and distributed fruit saplings by NSS and Green Army Committee.
Outcome/Impact of the Activity	Students & people in adopted village get information about fruit plants and plantation program. Then tree plantation program was carried out in the adopted villages by Mahatma Gandhi College Armori.

Signature

Coordinator

NSS & Green Army & Eco club

Principal
M.G. Arts, Science &
Late N.P. Commerce College
ARMORI, Dist. Gadchiroli

Tree Plantation at Adopted village *Rampur*

Distribution of Fruit Saplings at Adopted Village *Antarji*

Distribution of Fruit Saplings at Adopted village *Palora*

PRINCIPAL
 M.G.Arts, Science &
 Late N.P.Commerce College
 ARMORI, Distt.Gadchiroli

Distribution of Fruit Saplings at Adopted village Rampur

News Paper Coverage

PRINCIPAL
M.G. Science &
Arts N.P. Commerce College
ARMORE, Distt. Gadchiroli

जमशारत - 13/07/2021

गोद लिए गांवों में पौधों का वितरण महात्मा गांधी महाविद्यालय का उपक्रम

आरमोरी (स.) स्थानीय फलवृक्ष के पौधों का वितरण महात्मा गांधी महाविद्यालय में किया गया। इसमें बेल, इमली, आंवला, जामुन आदि वृक्ष का समावेश था। ग्रामीणों को पौधारोपन का महत्व समझाया गया। पर्यावरण संवर्धन के लिए सभी सहयोग करें, ऐसा आह्वान किया गया। कार्यक्रम में रासेयो प्रमुख प्रा. सतेंद्र सोनटक्के, प्रा. सीमा नागदेवे, प्रा. डा. वसंता कहालकर, प्रा. पराग मेश्राम, प्रा. डा. विजय गोरडे, प्रा. डा. गजेंद्र कदव, प्रा. नोमेश मेश्राम, प्रा. अनिल राऊत, प्रा. वैभव पडोले उपस्थित थे। कार्यक्रम की सफलता हेतु राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग के विद्यार्थी भूषण मधुमटके, पुरुषोत्तम कांबले ने सहयोग किया।

कार्यक्रम के दौरान कलेक्टर, रामपुरी, अंतरंजी इन गोद लिए गए गांव के नागरिकों को 40

List of Participants with Signature:

वृक्षारोपण व फलवृक्षांश वाटप		DATE 13/07/2021
1	छात्र दि. 30.06.2021 वृक्षारोपण कार्यक्रम - रामपुर अंतरंजी आरमोरी गांविकाणी संपन्न साला तसेच गांविकाणी उपस्थित शास्त्रिका गांविकाणी विविध फलवृक्षांश वाटप करव्यात आले. हा कार्यक्रम राष्ट्रीय सेवा योजना व पर्यावरण अभ्यास समिती यांच्या संयुक्त विद्यमाने घेव्यात आला तसेच दिलेल्या फलवृक्षांश निगा राखणे वंगोपन करणे इ. जबाबदारी घेव्याचे आश्वासन गांविकाणी दिले.	
2	रखालीन उपस्थित गांविकाणी (वोतक-यांना) फलवृक्षांश वाटप करव्यात आले.	
3	सुखेरा रामचंद्र चौधरी वा. रामपुर (स.)	
4	धनराज नेवाजी ठाणे	
5	रामचंद्र लक्ष्मण लेनगुरे	
6	पिलोद प्रभाकर	

PRINCIPAL
M.G. Arts, Science &
Late N.P. Commerce College
ARMORI, Distt. Gadchiroli

5)	लक्ष्मण माहादेव लेनगुडे	— 12	रामचंद्र लेनगुडे
	जांभूळ - 1		
	जांभूळ - 1		
	चिंच - 1		
6)	देवदत्त केवाजी प्रधान	— 12	विद्याधर गंग
	चिंच - 1		
	जांभूळ - 1		
7)	लक्ष्मण उडके	— 1	प्रमोद उडके
	जांभूळ - 1		
8)	हरिचंद्र खावठा खखरे	— 1	विद्याधर
	जांभूळ		
9)	बाबुरावजी बोड		
	चिंच		
10)	मारेती लेनगुडे		विद्याधर
	आवळ		
11)	वकाजी भावडे		विद्याधर
	जांभूळ		

 PRINCIPAL
 M.G. Arts, Science &
 Late N.P. Commerce College
 ARMORI, Dist. Gadchiroli

गाव :⇒ पावोरा		DATE	PAGE
1.	प्रकाश वामन फुलबांधे	मार्च ०१/०७/२०२१	
2	विलास भावरा गडाग	विनायक	
3	जानेरा पोंदुरंग नेरे	सुखराव	
4	विलास भावरा गडाग	विनायक	
5	सुखराव भावरा गडाग	विनायक	
6	विनायक भावरा गडाग	विनायक	
7	विनायक भावरा गडाग	विनायक	
8	विनायक भावरा गडाग	विनायक	
9	विनायक भावरा गडाग	विनायक	
10	विनायक भावरा गडाग	विनायक	

गाव :⇒ अंतरजी		DATE	PAGE
1	सुखराव भावरा गडाग	मार्च ०१/०७/२०२१	
2	विनायक भावरा गडाग	विनायक	
3	विनायक भावरा गडाग	विनायक	
4	विनायक भावरा गडाग	विनायक	
5	विनायक भावरा गडाग	विनायक	
6	विनायक भावरा गडाग	विनायक	
7	विनायक भावरा गडाग	विनायक	
8	विनायक भावरा गडाग	विनायक	
9	विनायक भावरा गडाग	विनायक	
10	विनायक भावरा गडाग	विनायक	

PRINCIPAL
M.G. Arts, Science &
Late N.P. Commerce College
ARMORI, Dist. Gadchiroli

**Mahatma Gandhi Arts, Science & Late N. P. Commerce College, Armori,
Dist. Gadchiroli - 441208**

**REPORT OF BLOOD DONATION CAMP
(2020-21)**

Name of Activity	Blood Donation Camp
Date of Activity	10/8/2021
Name of coordinator	Prof. S. B. Gedam, Dr. Gajendra Kadhav
Place of Activity Organized	M.G. College, Armori
No. of students participated	25
No. Faculty participated	All Faculty.
Name of Sponsoring Agency/ Collaborator	Sub District Government Hospital, Armori.
Objective of activity	To pay homage to late Kishorbhau Wanmali by donating Blood.
Brief Description	The program of first Commemorate of late Kishorbhau Wanmali, President of Manoharbhai Shikshan Prasarak Mandal, Armori was organized by Blood Donation Camp. Total 49 participant attend the Blood Donation Camp and 36 participant donate the blood. The blood donation camp was organized in collaboration with Rural hospital Armori.
Outcome of activity	Tribute paid to late Kishorbhau Wanmali by donating blood. 36 students donate the blood for needy patient.

PRINCIPAL
M.G. Arts, Science &
Late N.P. Commerce College
ARMORI, Dist Gadchiroli

अ.क्र.	नाम	पता	मो. नंबर	स्वाक्षरी
✓ 9	डी. काननभ निमगडे	महात्मा गांधी महा. आरमोरी	9405136781	Humayun
✓ 2	डी. मनोज महेन्द्र खरे	म. गांधी महा. आरमोरी	9372710470	M. Khare
3	वै. सोपेण शामराव कोला	म. गांधी महा. आरमोरी	9405324243	Shah
8	प्र. प्रतापी अनिल डहाबेगावडे	महात्मा गांधी महा. आरमोरी	9421256565	Pande
✓ 4	प्रा. सुरेंद्र (म. सोन टकके	महात्मा गांधी महा. आरमोरी	8698856936	Sm.
✓ 6	जयदेव मोरार हर्ष	सुभाष नं.क. आरमोरी	9767255446	Amol
6	प्रा. डी. ना. चव्हाण	म. गा. महा. धरणगे	9767355564 942052931	Raj
✓	Project. N. Khencle	Behind petrol Pump, Buddi Amori	9623986345	Khencle
✓ 5	सुभा. सुरेश ओडेकर	आ. गा. तालुक आरमोरी	7507686764	Shirur

अ.क्र.	नाम	पता	मो. नंबर	स्वाक्षरी
10	Brijal P. Gadpayle	Behind Jugwade Police Armore	8530960348	Payle
99	Twinkal S. Raut	Indira Nagar Bardi Armore	8080340697	Shah
✓ 92	NOMESH N. MESHURAM	M.G. College Armore	8805226469	Meshuram
✓ 93	प्रताप रवाळकर म. गांधी महा. आरमोरी	"	9422153177	Shah
✓ 14	Nishant Riddheshwar Wamroli	Armore	7517042236	R. L.
✓ 15	Anuj Shankarrao Ghose	Armore	7972989230	Ghose
✓ 16	विनायक लालजी दासोकर	आरमोरी	9405503800	विनायक दासकर
✓ 17	मधुर मुकेशराव वनभाळी	आरमोरी	8095985898	Madur
✓ 18	अश्विनी हाननप वनगाडी	आरमोरी	9555675057	

PRINCIPAL
M.G. Arts, Science &
Late N.P. Commerce College
ARMORI, Dist. Gadchiroli

Handwritten signature or mark.

क्र.सं.	नाम	पता	मो. नंबर	स्वाक्षरी
19	पल्लवी सुखर्कर कनकाडी	आरमोरी		
✓20	कैत शंकराय घोष	आरमोरी	9503886039	
21	अश्लेषा अनिता कुळकर्	आरमोरी	8788981872	A.A. Kulkar
✓22	मजिष हेतराम बोफडे	आरमोरी	9859312337	
✓23	किशोर नास्कर भेंडारे	आरमोरी	7218411489	B.B.
✓24	योगेंद्र शालीकराम वैय	पडसगांव	8329862068	Talwalkar
✓25	शुभाष सरानंद नैवाने	पडसगांव	9373433584	
✓26	अंकुश भाणकर केवडे	आरमोरी	8529262987	
✓27	चेतक पतिराम नारनवरे	आरमोरी	7499187063	

क्र.सं.	नाम	पता	मो. नंबर	स्वाक्षरी
28	Sanchit V. Joshi	v Armodhi	8624990491	
✓29	सुधिर लक्ष्मण साठारकर	तडोशी (कुई)	9423922686	
30	Rohit N. Meshram	Armodhi	7350315140	
✓31	DR C P Derken	M.G. College Armodhi	9423422989	
✓32	Kunal Manikharde	M.G. College Armodhi	7620061290	
✓33	Ayan Ramteke	M.G. College Armodhi	9765508322	
✓34	Nitin R. Kapse	Armodhi	9423501067	
✓35	Smit S. Saran	Kasur	8308 50939	
36	Cardip R. Ganvir	Armodhi	9405814430	

PRINCIPAL
M.G. Arts, Science &
Late N.P. Commerce College
ARMORI, Dist. Gadchiroli

क्र.सं.	नाम	पता	मोबा. नं.	संकेत
✓37	Shrawan R. Wammali	Armori	9595745960	Shrawan
✓38	Gajanan C. Bezkar	Armori	9420264886	Gajanan
✓39	Prajyot J. Dahake	Armori	9421317501	Prajyot
✓40	Rishi S. Wammali	Armori	9112043687	R. S. Wammali
✓41	Nikita N. Lakade	Armori	9529213987	Nikita
✓42	Sajal D. Bhavre	Armori	9356307800	Bhavre
✓43	Sajal S. Gannade	Armori	5445718035	Sajal
✓44	Gayatri P. Behare	Armori	8390366876	Behare
✓45	सविता पी. भोसले	Armori	7620752490	K.V. Bhosale
✓46	शिवराम सहाय गुरगुडे	Armori	8208781222	Shivaram

क्र.सं.	नाम	पता	मोबा. नं.	संकेत
✓47	हिरण केशव गिरीकर	Armori	7350823560	Hirani
✓48	गजेंद्र सावित्री गुरगुडे	M.G. Arts & Commerce College Armori	9922189282	Gajendra
✓49	सौरभ जीवन गुरगुडे	Armori	8999481980	Saurabh

Handwritten signature/initials.

Handwritten signature of the Principal.

PRINCIPAL
M.G. Arts, Science &
Late N.P. Commerce College
ARMORI, Dist. Gadchiroli

महात्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व. न. पं. वाणिज्य महाविद्यालय, आरमोरी जि.गडचिरोली

‘आंतरराष्ट्रीय योग दिन’

दि. २१ जून २०२१

कार्यक्रमाचा अहवाल

स्थानिक महात्मा गांधी महाविद्यालय आरमोरी येथे महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. लालसिंग खालसा यांच्या मार्गदर्शनाखाली शारीरिक शिक्षण आणि खेळ व क्रीडा विभाग व राष्ट्रीय सेवा योजना यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि २१ जून २०२१ ला सकाळी ७.०० ते ८.०० या वेळेत आंतरराष्ट्रीय योग दिवसाचे आयोजन करण्यात आले होते. जगभर कोरोनाचा प्रादुर्भाव लक्षात घेता सोशल डिस्टन्सिंग लक्षात ठेवून फिजीकली व दुरदृश्यप्रणालीद्वारे विविध आसनाचे प्रात्यक्षिक करून महाविद्यालयात योगदिन साजरा करण्यात आला.

योगदिन कार्यक्रमाचे प्रमुख मार्गदर्शक शारीरिक शिक्षण आणि खेळ व क्रीडा विभागाचे संचालक प्रा. डॉ. ज्ञानेश्वर ठाकरे यांनी योगदिनाचे महत्व सांगून योग व व्यायामांमुळे शरीरावर काय परीणाम होतो. योग नियमितपणे केल्यास शारीरिक, मानसिक आणि अध्यात्मिक साधनामुळे शरीर व मनावर मोठ्या प्रमाणावर बदल घडवून येण्यास मदत मिळते, तसेच आजच्या या कोरोना काळात सर्वांनी कमीत कमी ३० मिनीटे योगासन व व्यायाम केलेच पाहिजे असे मौलिक मार्गदर्शन केले.

योगदिन कार्यक्रमात प्राध्यापकवृंदांनी सहभाग घेतला. तर काही प्राध्यापकवृंद व कर्मचारीवृंदांनी घरीच व्हिडीयो पाहून शारीरिक व्यायाम व योगासने केली. शिबीराच्या यशस्वितेसाठी महाविद्यालयातील प्रा. डॉ. ज्ञानेश्वर ठाकरे, प्रा. मोहनलाल रामटेके, प्रा.शशीकांत गेडाम, डॉ.राजेंद्र चव्हाण, डॉ.मनोज ठवरे, डॉ.गजेन्द्र कढव, प्रा. प्रियदर्शन गणविर, प्रा. सिमा नागदेवे, प्रा. सुनंदा कुमरे, प्रा. नोमेश मेश्राम, डॉ. अनिल राउत, प्रा. पराग मेश्राम, डॉ. विजय गोरडे, डॉ. छगन मुंगमोडे, प्रा. हर्षला शेंडे, श्री.बाबुराव शेंडे, श्री. किशोर कुथे, श्री. खुशाल रामटेके, श्री. प्रशांत दडमल, सौ शिला घोडीचोरे आणि सचिन ठाकरे आदि उपस्थित होते.

प्रा. ज्ञानेश्वर ठाकरे

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N P Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

आंतरराष्ट्रीय योग दिनानिमित्त महाविद्यालयात योग करताना प्राध्यापक वृंद

Dr. Anil Kumar
प्रा. जगदेव ठाकरे

[Signature]
Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N P Commerce College,
Armodi, Dist - Gadchiroli

बातमी

नवराष्ट्र दि. २५/०६/२०२१

दररोज करावी योगासने: डॉ. ठाकरे महात्मा गांधी महाविद्यालयात योगदिन

▼ आरमोरी (वा.). योग नियमितपणे केल्यास शारिरीक, मानसिक आणि अध्यात्मिक साधनांमुळे शरीर व मनावर मोठ्या प्रमाणावर बदल घडून येण्यास मदत मिळते. तसेच कोरोना काळात सर्वांनी दररोज कमीत कमीत ३० मिनिटे योगासने करावीत, असे प्रतिपादन शारिरीक शिक्षण व खेळ, क्रीडा विभागाचे संचालक प्रा. डॉ. ज्ञानेश्वर ठाकरे यांनी केले.

स्थानिक महात्मा गांधी महाविद्यालयात प्राचार्य डॉ. लालसिंग खालसा यांच्या मार्गदर्शनाखाली शारिरीक शिक्षण

आणि खेळ व क्रीडा विभाग, राष्ट्रीय सेवा योजना यांच्या संयुक्त विद्यमाने आंतरराष्ट्रीय योग दिनाचे आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून ते बोलत होते. कार्यक्रमात प्राध्यापकवृंदांनी सहभाग घेतला. यशस्वीतेसाठी प्रा. मोहनलाल रामटेके, प्रा. शशिकांत गेडाम, डॉ. राजेंद्र चव्हाण, डॉ. मनोज ठवरे, डॉ. गजेंद्र कढव, प्रा. प्रियदर्शन गणवीर, प्रा. सीमा नागदेवे, प्रा. सुनंदा कुमारे, प्रा. नोमेश मेश्राम, डॉ. अनिल राऊत, प्रा. पराग मेश्राम, डॉ. विजय गोरडे, डॉ. मुंगमोडे आदी उपस्थित होते.

प्रा. ज्ञानेश्वर ठाकरे

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N P Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

**Mahatma Gandhi Arts, Science & Late N. P. Commerce College, Armori, Dist.
Gadchiroli - 441208**

**Report of Tree Plantation
(Academic Year -2021 - 2022)**

Name of Activity Organized	Tree Plantation
Title of Activity	Tree Plantation programme in college Premises
Date of Activity Organized	09 th July 2021
Name of the Co-Ordinator of Activity	Dr. V.P. Gorde, Dr. V. I. Kahalkar & Prof. S.M. Sontakke
Place of Activity Organized	M.G. College, Armori
No. of Students Participated	07
No. of Faculty Participated	28
Name of Sponsoring Agency/ Collaborator	Green Army Committee & N.S.S. M.G. College, Armori
Nature of Sponsorship/ Collaboration (Total Grants Received in Rs. If any)	NIL
Objective of the Activity	Awareness about tree plantation and environment conservation among people in rural & urban areas in Armori tahsil.
Brief Description	The college NSS Unit and Green Army of the college organized tree plantation at college campus. Principal Dr. L. H. Khalsa and faculties were present for this programme. Seven NSS volunteers were also present.
Outcome/Impact of the Activity	Students & people get information about plants, plantation program and environment conservation. Tree plantation program was carried out in the college premises.

PRINCIPAL
M.G.Arts, Science &
Late N.P.Commerce College
ARMORI, Distt.Gadchiroli

Tree Plantation

PRINCIPAL
 M.G.Arts, Science &
 Late N.P.Commerce College
 ARMORI, Dist.Gadchiroli

दैनिक भास्कर - 13/07/2021

महाविद्यालय परिसर में किया गया पौधारोपण

हंजिकददतल। अरुनतेरी

स्थानीय महात्मा गांधी कला, विज्ञान और न.प. वाणिज्य महाविद्यालय आरमोरी में प्राचार्य डा. लालसिंग खालसा के मार्गदर्शन में राष्ट्रीय सेवा योजना, वनस्पतिशास्त्र विभाग, पर्यावरण अभ्यासमंडल और ग्रीन आर्मी के संयुक्त तत्वावधान में महाविद्यालयीन परिसर में पौधारोपण कार्यक्रम संपन्न हुआ। साथ ही पालोरा, रामपुरी, अंतरजी इन गोद लिए

गांवों में फल के पौधों का वितरण किया गया। इन गांवों में महाविद्यालय की ओर से 40 फल के पौधे बांटे गए। इसमें बेल, इमली, आवला, जामुन आदि पौधों का समावेश है। इस अवसर पर उपस्थित अतिथियों ने पौधारोपण का महत्व ग्रामीणों को समझाया। साथ ही पर्यावरण संवर्धन के लिए सभी से सहयोग करने का आह्वान किया। इस अवसर पर महाविद्यालय के रासेयो प्रमुख प्रा. सतींद्र सोनटक्के, प्रा. सीमा

नागदेवे, प्रा. डा. वसन्ता कहालकर, प्रा. परमेश्वराम, प्रा. डा. विजय गोरडे, प्रा. डा. राजेंद्र कडव, प्रा. नोमेश मेश्राम, प्रा. अनिल राऊत, प्रा. वैभव पडोले, प्रा. डा. विजय रेवतकर, प्रा. डा. राजेंद्र चव्हाण, प्रा. डा. मनोज ठवरे, प्रा. छगन मुंगमोडे, प्रा. स्नेहा माहले, प्रा. सुनंदा कुमारे, प्रा. गारोदे, प्रा. उपाध्ये, बाबुराव शेंडे, किशोर कुधे, रासेयो के विद्यार्थी भूषण मधुमटके, पुरुषोत्तम कांबली ने सहयोग किया।

News Paper Coverage

Signature

Coordinator

NSS & Green Army & Eco club

PRINCIPAL
M.G. Arts, Science &
Late N.P. Commerce College
ARAMORI, Dist. Gadchiroli

Principal

Seal

List of Participants with Signature:

वृक्षारोपण कार्यक्रम	
DATE	PAGE
आज दिनांक ०६/०२/२०२३ ला राष्ट्रीय सेवा योजना व पर्यावरण अभ्यास समितीद्वारे वृक्षारोपण कार्यक्रम महाविद्यालय परिसराला मा. प्रा.चाय याच्या उपस्थितीत संपन्न झाला. यावेळी खालिल प्राध्यापक शिक्षक व कर्मचारी व रासोची-चे विद्यार्थी उपस्थित होते.	
१) प्रा. डॉ. राजेन्द्र एन. कव्हाळ	
२) प्रा. डॉ. जयश. पापडकर	
३) प्रा. सी. पी. जोशी	
४) Vaibhav P. Padole	
५) डॉ. सि. जी. मुंगमोडे	
६) प्रा. डॉ. वि. पु. गोरडे	
७) Dr. R. M. Thambre	
८) Dr. D. V. Thakre	
९) R. K. Inkarne	
१०) K. D. Ramteke	
११) Dr. S. S. Mole	
१२) Prof. Anil P. Raut	
१३) Dr. V. I. Khabalkar	
१४) Dr. M. N. Thare	
१५) Dr. N. D. Bansod	
१६) Ashish B. Wankar	
१७) Nikhil S. Bagmare	
१८) Komal V. Pelane	
१९) Vishnavi R. Tichkule	
२०) Pranjali P. Gadpayle	
२१) Pranav W. Meshram	
२२) Aditya M. Bagmare	
२३) Kishor M. Kure	
२४) P. N. Genuke	

DATE	
25	M. G. Tagade -
26	P. L. Dabmal -
27	M. B. Ghorwade -
28	Gajanan Borkar -
29	S. B. Kumbhar -
30	S. B. Gedam -
31	S. G. Thakare -
32	M. B. Upadhye -
33	P. K. Kasode -
34	K. N. Kasode -

PRINCIPAL
M.G.A. Science &
Late N.P. Commerce College
ARMORI, Dist. Gadchiroli

मनोहरभाई शिक्षण प्रसारक मंडळ आरमोरी द्वारा संचालित
महात्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व. न. पं. वाणिज्य महाविद्यालय,
आरमोरी, जि. गडचिरोली

ग्रामीण जीवनव्यवहारात मराठी-इंग्रजी शब्दांचे उपयोजन: एक
अभ्यास (पळसगाव ता. आरमोरीच्या विशेष संदर्भात)

A Study of the Usage of Marathi-English Words in
Everyday Rural Life

(With Special Reference to Palasgaon Village Taluka Armori)

मराठी विभाग आणि इंग्रजी विभाग

2021-2022

ग्रामीण जीवनव्यवहारात मराठी-इंग्रजी शब्दांचे उपयोजन: एक

अभ्यास (पळसगाव ता. आरमोरीच्या विशेष संदर्भात)

A Study of the Usage of Marathi-English Words in Everyday Rural Life

(With Special Reference to Palasgaon Village Taluka Armori)

प्रस्तावना (Introduction)

महात्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व. न. पंजवाणी वाणिज्य महाविद्यालय, आरमोरी द्वारा ग्राम पळसगावातील सर्वच स्तरांचा अभ्यास करून विकास आराखडा व कृतिकार्यक्रम राबविला जात आहे, त्याचाच एक भाग म्हणून लोकांचे जैवविविधता नोंदवही (PBR) अंतर्गत पळसगाव, ता. आरमोरी, जि. गडचिरोली येथील ग्रामवासीयांच्या ग्रामीण जीवनव्यवहारातील मराठी-इंग्रजी शब्दांचे उपयोजन : एक अभ्यास (A Study of the Usage of Marathi-English Words in Everyday Rural Life) हा प्रकल्प महाविद्यालयातील भाषा विभागाच्या वतीने राबविण्यात आला.

ग्रामीण जीवनात दैनंदिन वापरामध्ये वापरल्या जाणाऱ्या मराठी व इंग्रजी शब्दांचे संकलन करून समाज व संस्कृतीचे संवर्धन होण्याच्या दृष्टीने भाषेतील ग्रामीण जीवनव्यवहारातील शब्दांचे जतन करणे व नवीन पिढीला लुप्त होत चाललेल्या ग्रामीण जीवनसंस्कृतीचे ज्ञान व भान प्राप्त करून देणे हा या प्रकल्पाचा हेतू होता. सदर प्रकल्प पूर्णत्वास जाण्याकरिता पळसगाव येथील नागरिकांनी आनंदाने सहकार्य केले. पळसगाव ग्रामवासीयांच्या अनेक कुटुंबांतील ज्येष्ठ नागरिकांनी उत्स्फूर्तपणे प्रतिसाद देताना आम्हाला ग्रामीण जीवनव्यवहारातील मराठी तसेच त्यांना ज्ञात असलेल्या इंग्रजी शब्दांची माहिती दिली. यासाठी वयवर्षे ५० व त्यापेक्षा अधिक वयाच्या व्यक्तींची मुलाखतीकरिता निवड करण्याचे निश्चित केले. त्यांच्या मुलाखतीतून अस्सल ग्रामीण बाज असलेले मराठी शब्द व सामान्य वापरात असलेले इंग्रजी

१२

शब्द, बोलीभाषेतील शब्दयोजना यासंदर्भात आमच्या मुलाखतकर्त्या प्राध्यापक व विद्यार्थ्यांना महत्त्वपूर्ण माहिती प्राप्त झाली. त्याद्वारा भाषिक व सांस्कृतिक ठेवा आजच्या तरुण पिढीला निदर्शनास आणून देण्याचा प्रयत्न केला. 'लोकांचे जैवविविधता नोंदवही' (PBR) अंतर्गत सहभागी विद्यार्थ्यांनी मौलिक सहकार्य केले. म्हणूनच आम्ही हे सर्वेक्षणवजा प्रकल्प यशस्वीपणे पूर्ण करू शकलो.

या अभ्यासातून आम्हाला ग्रामीण जीवनव्यवहारातील मराठी व इंग्रजी भाषेतील अनेक शब्दरूपे प्राप्त झाली. जसे 'नाही' या शब्दासाठी 'नसे' हा शब्दप्रयोग तसेच त्याला इंग्रजीमध्ये No, 'होय' या शब्दासाठी ग्रामीण शब्द 'व्हय' तसेच त्यास इंग्रजीत Yes म्हणत असल्याचे निदर्शनास आले. अनेक इंग्रजी शब्द सराईतपणे ग्रामस्थ वापरताना दिसले तसेच इंग्रजी भाषेतील अनेक शब्द अपभ्रंशात्मक पद्धतीने वापरत असल्याचे दिसून आले. जसे लाईट (Light) या शब्दासाठी लाईन (Line) हा शब्द, डॉक्टर (Doctor) यासाठी डाक्टर (Dactar) नर्स (Nurse) करिता नरस (Naras) क्लास (Class) करिता कलास (Kalas) असे शब्दप्रयोग वापरताना दिसले.

आजच्या परिस्थितीत अनेक ग्रामीण शब्द लुप्त होण्याच्या मार्गावर आहेत. अशा परिस्थितीत आरमोरी तालुक्यातील पळसगावातील ग्रामीण जीवनव्यवहारातील मराठी-इंग्रजी शब्दांचा अभ्यास करून ग्रामीण भागात बोलल्या जाणाऱ्या शब्दसंग्रहाचा हा ठेवा भाषेच्या अभ्यासकांपर्यंत पोहचविण्याच्या दृष्टीने महत्त्वाचे आहे.

- सर्वेक्षणाचे स्थळ : - पळसगाव, ता. आरमोरी, जि. गडचिरोली
- सर्वेक्षणाचा दिनांक :- ६ जुलै २०२१
- सर्वेक्षण पद्धती :- ग्रामस्थांची मुलाखत
- सर्वेक्षणाचे स्वरूप व व्याप्ती :- 'ग्रामीण जीवनव्यवहारात मराठी-इंग्रजी शब्दांचे उपयोजन : एक अभ्यास' A Study of the Usage of Marathi-English Words in Everyday Rural

Life (with special reference to village Palasgaon Taluka Armori, Dist- Gadchiroli) हा विषय

Handwritten signature

सर्वेक्षणासाठी निवडण्यात आला या विषयाच्या अनुषंगाने महाविद्यालयाच्या भाषा विभागाने प्रथमतः महाविद्यालयाच्या कलाशाखेतील १० विद्यार्थ्यांची निवड केली. त्यांना सर्वेक्षणाची पद्धत, अभ्यासविषय व पळसगाव येथील वय वर्षे ५० वा अधिक वयोगट असलेल्या व्यक्तींची मुलाखत कशाप्रकारे घ्यायची या संदर्भात भाषाविभागात बैठक घेऊन मार्गदर्शन करण्यात आले. मुलाखत घेताना प्राध्यापक व विद्यार्थ्यांनी किमान ५० ग्रामस्थांची भेट घेण्याचे व त्यांचेकडून अपेक्षित माहिती संकलन करण्याचे ठरले. इंग्रजी विभागप्रमुख प्रा. नोमेश मेश्राम, मराठी विभागाचे प्रा. डॉ. विजय रैवतकर, इंग्रजी विभागातील प्रा. स्नेहा मोहुर्ले, प्रा. अनिल राऊत, प्रा. वैभव पडोळे यांनी विद्यार्थ्यांना सर्व सर्वेक्षणाची पद्धती तपशीलवारपणे समजावून सांगितली.

मुलाखत घेताना मुलाखतकर्त्या विद्यार्थ्यांनी आरोग्य, शिक्षण, राजकारण, कृषी, धार्मिक-सामाजिक विधी या क्षेत्रांशी निगडित मराठी व इंग्रजी शब्द ग्रामस्थांना विचारण्याचे ठरले. त्यानुसार भाषाविभागातील प्राध्यापकांनी विद्यार्थ्यांना उदाहरणादाखल उपरोक्त क्षेत्रातील काही मराठी व इंग्रजी शब्द लिहून दिले. शब्दांची निवड करताना ग्रामस्थांची बौद्धिक, शैक्षणिक व सामाजिक परिस्थिती लक्षात घेतली गेली व या परिप्रेक्ष्यातून विचार करण्यात आला.

● **सर्वेक्षणात सहभागी प्राध्यापक**

1. प्रा. नोमेश मेश्राम, इंग्रजी विभागप्रमुख
2. प्रा. डॉ. विजय रैवतकर, मराठी विभाग
3. प्रा. स्नेहा मोहुर्ले, इंग्रजी विभाग
4. प्रा. अनिल राऊत, इंग्रजी विभाग
5. प्रा. वैभव पडोळे, इंग्रजी विभाग

ग्रामीण जीवनव्यवहारात मराठी-इंग्रजी शब्दांचे उपयोजन: एक अभ्यास
(पळसगाव ता. आरमोरीच्या विशेष संदर्भात)

A Study of the Usage of Marathi-English Words in Everyday Rural Life
(With Special Reference to Palasgaon Village Taluka Armori)

संकलित माहिती

अ. क्र	प्रमाण मराठीतील शब्द	ग्रामस्थांना माहीत असलेले व वापरत असलेले मराठी पर्यायी शब्द	प्रमाण इंग्रजी शब्द	ग्रामस्थ वापरत असलेले इंग्रजी शब्द
शैक्षणिक क्षेत्र				
१	लेखन	कलम, पाटी-पेंसिल, दौत	Pen	पेन
२	अध्ययन	अभ्यास, वाचन, वाच	Study	स्टडी, इस्टडी
३	शिक्षक	गुरूजी, मास्तर, शिक्षक	Teacher	टिचर
४	शिक्षिका	मास्तरिनबाई, बाई	Teacher	मॅडम, मॅम
५	खोडरबर	रबर	Eraser	इरेजर
६	पेंसिल छिलणे	पनामा, छिलकी	Sharpener	शार्पनर
७	वही	वही, बुक, नोटबुक, रजिस्टर	Notebook	नोटबुक, रजिस्टर
८	पुस्तकांची पिशवी	दप्तर, ओझा, पिशवी, झोऱ्या	Bag	बॅग
९	कपाट	आलमारी	Almirah	आलमारी
१०	बुद्धिमान	हुशार, चतूर, चलाख, अक्कल, शहाणा, हुशारी,	Clever / Talented	टॅलेंटेड, शार्प
११	मेंदू	मगज, दिमाग, भेजा, डोके	Brain	—
१२	तक्ता	तक्ता	Chart	टेबल
१३	टेबल	टेबल, मेज, डेक्स	Table	टेबल
१४	प्रतिमा	फोटो, फोटवा, फोटू, चित्र, तसवीर	Photo	फोटो
१५	हजर	उपस्थित, हाजर, हाजीर	Present/ Attend	हाजर
१६	गणवेश	ड्रेस, डरेस, गणवेश, आंगळा, मनीला, सदरा	Uniform	ड्रेस, डरेस
१७	मुख्याध्यापक	हेडमास्तर, हेडमास्टर, हेडगुरूजी, मोठेगुरूजी, मोठामास्तर	Head Master	हेडमास्टर, हेडमास्तर
१८	राष्ट्रगीत	प्रार्थना, प्रतिज्ञा, राष्ट्रगान, राष्ट्रगीत, जन-गण-मन	Anthem	राष्ट्रगीत
१९	खेळ	खेल, खेलकूद	Games/Sports	खेळ
२०	स्पर्धा	शर्यत, पैज, रेस	Competition	काम्पेटिसन

कृषी क्षेत्र

२१	शेतकरी	शेतकरी, कास्तकार, कृषीवल	Farmer	फार्मर
२२	शेत	वावर, शेत, रान, दंड, माळ	Farm	फार्म
२३	शेती	कास्तकारी, खेती, कृषी, शेती	Agriculture	अॅग्रीकल्चर
२४	नांगर	नांगर, हल, फास	Tiller	---
२५	बियाणे	बिजाई, बीज, बियाणे, सिड्स	Seeds	सिड्स, सिड्सचे बियाणे
२६	मजूर	कामकरी, मजूर, मानूस, राबता, गडी, नोकर, कामवाला, रोजंदार, वन्यार, वन्यारीन	labor	लेबर
२७	कोरडा	सुका, खडखडीत, कडकडीत, फडफडीत, तुडतुडीत, वाळलेला, हडकलेला, उजाड, ओसाड, कारेड, सुकट, खडखडीत, रखरखीत	Dry	---
२८	अंकुर	कोंभ, कोंब, मोड, डिरी, धुमार, तुरा, फुटवा, फाटा, पल्लव, पोंगा, पोटरा, पासंबा	Sprout	---
२९	कापणी	धानकापणी, कटाई, मळणी, चुरणा	Reaping	---
३०	कर	सारा, पट्टी, फाळा, धारा, खंड, खंडणी, दस्तुरी, अडत, करभार, वसुली, वसूल, शेतसारा, जमीनमहसूल	Tax	टॅक्स
३१	खाचर	खासर, छेकडा	Cart	---
३२	बंडी	बंडी, बैलबंडी, बैलगाडी, गाडा	Bullock Cart	---
३३	उष्णता	तपन, उन, गरम, गरमी, गरमागरम, कढत, काहीली, चळचळ, कोंबट, रणरण, उबदार, कोमट	Heat	हॉट, हाट, हीट
३४	बाजार	बाजार, मंडई, मंडी, हाट, हाटात, आठवडी बाजार, गुजरी, दुकानलाइन,	Market	मार्केट
३५	पीक	पिक, उत्पन्न, माल, कठान	Crop	कराप, क्रॉप

आरोग्य क्षेत्र

३६	आरोग्य	तब्येत, प्रकृती, आरोग्य	Health	हेल्थ
३७	परिचारिका	नर्स, नर्सबाई, नरस	Nurse	नर्स, नरस
३८	वैद्य	वेदू, वैद्य, डॉक्टर, डाक्टर	Doctor	डॉक्टर, डाक्टर
३९	आरोग्यवाहिनी	अम्बुलंस	Ambulance	अम्बुलंस
४०	शस्त्रक्रीया	सिजर, अपरेसन, अप्रेशन, आप्रेशन, आपरेशन	Operation	अपरेसन, अप्रेशन, आप्रेशन, आपरेशन
४१	लस	लस, इंजक्सन, सूई, सूजी	Vaccine /Injection	इंजक्सन
४२	हिवताप	मलेरीया, थंडीताप	Malaria	मलेरीया

४३	आजार	रोग, ताप, बिमारी, बिघाड, रोगराई, व्याधी, विकार, पीडा, बाधा, ब्याद,	Disease/ Disorder	---
४४	शरीर	आंग, अंग, देह, तन, शरीर,	Body	बाडी
४५	मृतदेह	परेत, शव, प्रेत, मयत, मसन	Dead Body	डेडबाडी
४६	क्षय	टिबी	Tuberculosis	टिबी
४७	औषधालय	दवाईघर, फार्मसी	Medical Store	फार्मसी
४८	इस्पितळ	दवाखाना	Hospital	हासपीटल, हॉस्पीटल
४९	पशूवैद्य	ढोरडाक्टर, ढोरडाक्टर, पशूरोग्या डाक्टर	Veterinary Doctor	---
५०	औषधी	दवाई, औषधी, दवादारू, जडीबुट्टी, सायरप, गोळ्या	Medicine	---
५१	रोगी	रोगी, रुग्ण, पेसंट, बिमार, पंचर, आजारी, तापेला, रोगेला, मरेकट, बिमारू, रोगराईवाला, मरीज	Patient	पेसंट, पेशंट
५२	जीवनसत्व	विटॅमिन, मिटीयामिल, मिट्यामेल	Vitamin	विटॅमिन
५३	आरोग्यसेवक	एमपीडब्लू, मलेरीया वर्कर,	Compounder	कंपाउंडर
५४	शिविर	कॅम्प, सिबिर, शिविर,	Camp	कॅम्प
५५	रक्त	रक्त, रगत, खून	Blood	बलड
५६	हगवन	हागरी, हागी, हगी, हगवन, पोगरी, पोगली, हाग्यारोग, नळहगी, परसाकरी	Diarrhea	---
५७	रक्तदाब	बीपी	Blood Pressure	बीपी
५८	हृदय	कलेजा, दिल, हृदय, काळीज, कलेजी,	Heart	हार्ट

राजकीय क्षेत्र

५९	पुढारी	नेता, लिडर, राजनेता, आमदार, खासदार, सरपंच, मुखीया, पाटील, पटेल, गावपाटील, मेंबर	Leader	लिडर
६०	पक्ष	पक्ष, पार्टी	Party	पार्टी
६१	आघाडी	सत्ताधारी, सरकार, म्होरका, धुरा, नेतृत्व	Lead	लिड
६२	मतदान	मतदान, वोट, वोटिंग,	Vote	वोट
६३	निवडणूक	निवडणूक, इलेक्सन, विलेक्सन, विलिक्सन, निर्वाचन, पसंती,	Election	इलेक्सन, विलेक्सन, विलिक्सन
६४	राष्ट्रपती	राष्ट्रपती	President	---
६५	पंतप्रधान	पंतप्रधान, प्रधानमंत्री, पीएम	Prime Minister	पीएम
६६	मुख्यमंत्री	सीएम, मुख्यमंत्री	Chef Minister	सीएम

घरगुती वापरातील शब्द/ इतर

६७	चढणे	यंग, सिद, वेंग, चढ	Climb	—
६८	आई	आय, माय, माता, जन्मदाती,	Mother	मदर
६९	अंकुश	ताबा, हुकमत, दाब, लगाम, नियंत्रण, निर्बंध, पाबन्दी,	Control	कंट्रोल
७०	अखेर	शेवट, अंत, समापन, समाप्ती, विसर्जन, बोळवण, विल्हेवाट, हद्द, शेंडेफळ	End	एण्ड
७१	अजाण/ अज्ञान	अज्ञ, अज्ञानी, अविद्य, कच्चा, अपरिपक्व, आचरट, आंधळा, कोरा, गावठी, गावंडा, गावरान, खेडवळ, दगड, मुख, गावंढळ, गवार, अनाडी, रांगडा, मंद, रेम्याडोक्या, बिनडोक, मट्ठ, बेअकली, बथ्थड, माठ, वेडपट, येडपट, अर्धवट, मद्दड, दगडोबा, शंखोबा, गणंग, ठोंब्या, ठोम्या, हणगोबा, गणंग, ठणठणपाळ, ठणठणगोपाल, ठसठोबस, बैलोबा, नंदीबैल, गाढव, गधडा	Ignorant	—
७२	कशाला	कावून, कायले, कशाले, कहाले, काहाले, कहासाठी	Why	—
७३	पाऊस/सर	पाणी, पाऊस, पावूस, ढगफूटी, मूसळधार, सर, झल्ला, धार, झड, वृष्टी	Rain	—
७४	दुपट्या	गमछा, दुपट्या, दुपटी, रूमाल, ओढणी,	Scarf	—
७५	आडा	आढं, माळा, गच्ची, छत, सज्जा	Roof/Slab	स्लॅप,
७६	तांदूर	तांदूळ, भात, धान	Rice	राइस
७७	उबार	जास्तचा, अधिकचा	Extra	एक्स्ट्रा
७८	सुंदर	सुंदर, गोंडस, बेस, झकास, काटेबाज, देखणा, इयाक, राजस, निटस, अप्सरा, साजरा, गोजरा, बंबाट, फक्कड, पाणीदार, पल्लेदार, फाकडा	Beautiful	बिवटीफूल, हॅडसम
७९	पुन्हा	परत, अजून, पुन्यावून, आणखी	Again	—
८०	कपडे	बेलबाटम, कपडा, मांजरपाट, गोणपाट	Cloths	कलाथ
८१	फिरणारा/फिरणारी	हिंडकुरा, हिंडकुरी, भटकभवानी, फिरस्ता, चटकचांदणी, भटक्या, भटकी, नटमोगरी, भोवऱ्या, गावहिंड्या, गावहिंडी, सांड, आवारा	Loafer	लोफर
८२	बडबड्या	गोष्टीदलाल, बोडीझोक्या, गोष्टीहाक्या, वाऱ्याले फासेमांड्या, लाफाड्या, तोंडपाटील, वठाळ्या, चावळ्या, लवलव, गोष्टीबाज, भाडंकथा, लॅमडीझड, वटवट्या, बकबक्या, फेक्या,	Talkative	—

		फेकेबाज, गोलगप्पा, तोंडाळ्या, चरपट्या, मचमच्या, भकण्या, दंडाच्या, फुसक्या, फकाल्या, बोलबच्चन		
८३	नाश	बट्याबोळ, बरबादी, चकनाचूर, माती, सत्यानास, धुव्वा, नासाडी, मोडतोड, चुराडा, खेळखंडोबा, विचका, पाचोरा, मातेरे, चुथडा	Destruction	---
८४	उपद्रव्यापी	तमासगीर, उचापती,	Nuisance	---
८५	निरूपयोगी	कुचकामी, बिनकाम्या, फुकट, फोल, चिंधी, कसपट, कोळसा, गागरा, फालतू	Useless	युजलेस
८६	निपुण	वस्ताद, मास्टर, हुशार, पट्टा, मुरब्बी, दर्दी, बहदर, जाणता, सराईत, पक्का, पट्टीचा, पटाईत, गाढा, कसबी	Proficient	---
८७	गरीब	गरीब, कफल्लक, बापडा, फकण्या, भिकारचोट	Poor	पुवर
८८	हासणे	फिदीफिदी, हसणे, मस्करी	Laugh	लाफ
८९	खोटाखडा	नाटकी, थापेबाज, फसवा, सोंगाड्या, दुटप्पी, नकली, लुच्चा, ढोंगी,	Feigned	---
९०	मोफत	फुकट, फुकट्या, ठणठण, एफ्सी,	Free	फ्री
९१	फाडणे	टरकावणे, दुभंगणे, चिरणे, कापणे, कातरणे	Tear	---
९२	फजिती	फजिती, फज्जा, दैना, बोच्या, तमाशा, दुर्दशा, हसे, भंबेरी, विचका	Embarrassment	---
९३	नवरा/पती	दादला, दादुला, धनी, दादल्या, दाल्ला, घरवाला, कारभारी, मालक, जोडीदार, श्रीमाण, पाटील, साहेब, कुंकवाचा धनी	Husband	हसबंड
९४	नवरी/पत्नी	जाया, दारी, दयिता, भामा, कांता, अस्तुरी, बाईल, कामिनी, घरधनीण, घरवाली, कारभारीण, मागारीण, अर्धांगीणी, सौभाग्यवती, लक्ष्मी, सहचरी, पटाची बायको, बायडी, बिबी, बेगम, जोरू, पटराणी,	Wife	वाइफ
९५	तिखट	हिरोती, बुकनी	Chilly	चिली
९६	थाप	चाट, थाप, बनवाबनवी, भूलथाप, बंडल, गुगली, अफवा, तिखटमिठ, बाता, लाफा	Bluff	---
९७	थरथरणे/घाबरणे	थरथर, लटलट, थडथडणे, हादरणे, थरकणे, थरारणे, डगमगणे, लटपटणे, लवलवणे, भेंबरेजणे, घाबरणे, गांगरणे, दांदरणे, घसपटणे, फाटली	Tremble	
९८	लफडे	झिंगाट, जुगाड,	Affair	---
९९	पहाट	झुंजरूका, झुंजरूक, झांजड, झांजर, झांजरमांजर, झुंजुंजु	Dawn	---
१००	थाट	रूबाब, झोक, टामटूम, नूर, नखरा, मिजास, दिमाख, भपका, छानछोकी, ऐट, येट	Pomp	---

१०१	परांगदा	पसार, फरारी, गुंगार	Disappear	---
१०२	लोटा	गडवा, गळवा, डब्बा	Mug	मग
१०३	मुख	मुख, बह्याळ, बया, गधा, बैताळबेलना, बैताळ, बयाहेप्या, भोंगाड्या, घोंगसूड	Foolish	---
१०४	लहान	लहान, चोनक्या, बांडा, बांड्या, गिड्डा, बोंडक्या, लहानशा, छोटू	Small	स्माल
१०५	समोर	मोहरं, पुढं, सामोर, सामोरून	Front	फ्रन्ट
१०६	संकट येणे	मारबत खसली, डोंगा फुटला, आपत्ती, मोरघाड	Calamity	---
१०७	पराभव	हार, धुव्वा, भूईसपाट, चीत,	Defeat	---
१०८	पंचाईत	पेच, कोंडी, गोची, वांधा, कुचंबना, मारामार,	Quandary	---
१०९	वृद्ध	बुळगा, खेळमा,	Old	ओल्ड
११०	जेवण	जेव, खाव, खावाचा, खाद, खाबो,	Meal	मिल
१११	मधाचे पोळे	मोवारू, आग्या,	Hive	---
११२	मोठा	बेल्या, डगगर, वडीलधारा, ज्येष्ठ, बुजरूक	Elder	---
११३	मोहक	आकर्षक, मोहक, बंबाट, सुंदर,	Attractive	---
११४	घड्याळ	घडी, घड्याळ, वाच, हातघडी, दिवालघडी	Watch	वाच

धार्मिक/विधी

११५	लग्न	लग्न, लग्न, विवाह, शादी, जुगाड, लग्नगाठ, जनमगाठ, शुभमंगल, शुभविवाह, सोयरिक, परिणय, पाणिग्रहण, लगीन, घरोबा, संबंध	Marriage / Wedding	मॅरेज, मॅरीज
११६	दवूळ	देवालय, देऊळ, मंदिर, गाभारा, देवस्थान, पूजाघर, देवघर,	Temple	टेम्पल
११७	साक्षगंध	शालमुंदी, साखरपुडा, वांगाभात	Engagement	एंगेजमेंट
११८	पूजा	पूजा, पूजन, अर्चना, पूजाअर्चा, पूजापाठ	Worship	---
११९	साधू	मुनी, पूजारी, बोवा, बाबा, योगी, ऋषी, सिद्धपुरुष, साधू, भगत, जोगी, महात्मा, अवलिया, सती, हरिदास, महंत, बैरागी, गोसावी, संत, देव्हारी	Hermit/ Saint	--- संत
१२०	प्रभातफेरी	प्रभातफेरी, परभातफेरी, रेली, रॅली	Rally	रेली, रॅली
१२१	दिवा	दिवा, समई, दीप, दीवनाल, खपरूंडी, कंदील	Lamp	लॅम्प

५१

संकलित माहितीचे विश्लेषण आणि निष्कर्ष

महाविद्यालयातील भाषा विभागाच्या वतीने ग्राम पळसगाव तालुका आरमोरी येथील ग्रामवासीयांच्या ग्रामीण जीवनव्यवहारातील मराठी-इंग्रजी शब्दांचे उपयोजन : एक अभ्यास (A Study of the Usage of Marathi-English Words in Everyday Rural Life with Special Reference to Palasgaon Village Tah- Armori) हा प्रकल्प राबविण्यात आला. या अनुषंगाने ६ जुलै २०२१ ला महाविद्यालयाच्या भाषाविभागाचे प्राध्यापक व पीबीआर विद्यार्थ्यांच्या चमूने मौजा पळसगाव येथे प्रत्यक्ष मुलाखतीद्वारे ग्रामस्थांकडून वरीलप्रमाणे माहिती संकलित केली.

या माहितीकरिता प्रामुख्याने ग्रामस्थांमधील ज्येष्ठ व्यक्तींची (वयवर्षे ५० व त्यापेक्षा अधिक) निवड करण्यात आली होती. त्यांना माहिती असलेले प्रमाण मराठीतील आणि इंग्रजीतील शब्द आणि ते प्रत्येकात जीवनव्यवहारात वापरीत असलेले शब्द यांची विचारपूस करण्यात आली. त्यांच्याकडून शब्दांचे संकलन पीबीआर विद्यार्थ्यांनी केले. यात विशेषतः प्रमाण शब्दांना पर्यायी असलेले बोलीभाषेतील व ग्रामीण शब्द जे काळानुरूप लोप पावत असून त्या शब्दांचे सौंदर्य विलयास जाताना दिसून येत आहे असे शब्द शोधण्याचा वा संकलित करण्याचा प्रमुख हेतू होता.

या करिता विद्यार्थ्यांना मुलाखत घेण्याची प्रक्रिया समजावून सांगण्यात आली होती. खरे तर विविध क्षेत्रांत शब्दसमुच्चय पहायला मिळतात परंतु प्रकल्पाची मर्यादा लक्षात घेता त्यात प्रामुख्याने शैक्षणिक, धार्मिक, कृषी, आरोग्य, राजकीय आणि घरगुती वापरातील अशा क्षेत्रांतील शब्दांचे संकलन करण्याचे ठरले होते त्यानुसार पीबीआर विद्यार्थ्यांनी या क्षेत्रांच्या मर्यादित शब्दांची माहिती संकलित केली.

शैक्षणिक क्षेत्रातील शब्दांचा विचार करित असताना साधारणतः ग्रामस्थांमध्ये अजूनही शिक्षकांना गुरूजी म्हणणारे किंवा या नावानेच त्यांच्याशी संवाद साधणारे अधिक मिळाले. त्यांना शिक्षक शब्दांची ओळख आहे पण नवी पिढी बोलत असल्याचे त्यांनी म्हटले आम्ही मात्र गुरूजी, मास्तरिन बाई व इंग्रजीमध्ये Master/ Head Master असे शब्द वापरीत असल्याचे त्यांनी सांगितले. शैक्षणिक क्षेत्रातील पिशवीला — झोऱ्या, दप्तर, डोके — मगज, गणवेश — मनिला, मुख्याध्यापक — मोठा मास्तर, हेडगुरूजी असे शब्द मराठीत तर इंग्रजीत Head Master (हेड मास्टर) असे शब्द समोर आले. यात मगज, झोऱ्या, मनिला, हेडगुरूजी असे शब्द लोप पावत असल्याचे दिसून आले. शिवाय मेंदू या शब्दाकरिता इंग्रजीत असणारा ब्रेन (Brain) हा शब्द त्यांना परिचित नसल्याचे दिसून आले. मेंदू म्हणजे

दिमाग हाच शब्द अधिक प्रचलित आहे. शैक्षणिक क्षेत्रातील ग्रामीण बोलीभाषेतील मराठी आणि इंग्रजी शब्दांतून भाषेचा वेगळा लेहजा पाहावयास मिळाला.

कृषी क्षेत्रातील विविध शब्द विशेषतः कालसुसंगत असल्याचे दिसून आले उदा. शेत या शब्दाकरिता शेत असा शब्द सराईतपणे वापरणाऱ्यांचे प्रमाण अधिक आहे. शेत या शब्दासाठीचे दंड, वावर असे शब्द कमी प्रमाणात आढळून आले तथा या शब्दांचा उपयोग जरी अधिकांश करण्यात येत नसला तरी असे शब्द ग्रामस्थांना माहीत असून त्यांनी शब्दांचा ठेवा जपला आहे. शेतीशी संबंधित Crop, Seeds, Tractor, Agriculture, Farming असे इंग्रजी शब्द ग्रामस्थांना ज्ञात असून या शब्दांचे उच्चारण ग्रामीण बोलीतून केले जात असल्याचे निदर्शनास आले जसे कराप, सिडबियाने, टेक्टर, यागरीकलचर, फारमिंग असे उच्चारण दिसून आले तथा त्यांना शब्द माहित आहेत हे महत्त्वाचे असून इंग्रजी शब्द ग्रामस्थांपर्यंत पोहचल्याचे निदर्शनास आले.

राजकीय क्षेत्रातील शब्दांचा विचार करीत असताना साधारणतः ग्रामस्थांमध्ये राजकारण्यांना लिडर (Leader) म्हणणारे अधिक मिळाले. त्यांना लिडर शब्दांची ओळख आहे हा शब्ददेखील नवी पिढी बोलत असल्याचे त्यांनी म्हटले तसेच नवी पिढी लिडरला पार्टिकुलर त्याच्याच पदानेही बोलत असल्याचे सांगताना सरपंच, ग्रामसेवक, पाटील, आमदार, खासदार अशा पदानुसारी शब्दांचा प्रयोग होत असल्याचे लक्षात आले तथा त्यांनी पदानुसारी शब्दांचा प्रयोग न करता सरसकट 'लिडर' हा शब्द वापरीत असल्याचे त्यांनी सांगितले. राजकीय क्षेत्रातील सरपंच व पाटलाला — मुखीया, गावपाटील असे लुप्त पावत असलेले शब्द मराठीत दिसून आले तर इंग्रजीत Leader (लिडर) हा शब्द सर्वच पुढाऱ्यांसाठी समसमान अर्थाने वापरताना दिसले. समायिक शब्दांमध्ये CM, PM अशा इंग्रजी शब्दांचे त्यांना ज्ञान आहे. CM, PM या शब्दांचा फूलफॉर्म त्यांना माहीत नसून फक्त मिनिस्टर हा शब्द त्यांना माहीत असल्याचे निदर्शनास आले. इंग्रजीत असणारा प्रेसिडेंट (President) हा शब्द त्यांना परिचित नसल्याचे दिसून आले. तसेच Election, Voting, Party अशा शब्दांची त्यांना माहिती आहे व मराठीमध्ये इलेक्शन ला निवडणूक वोटिंगला मतदान आणि पार्टी या शब्दाला पक्ष असे अर्थपूर्ण शब्द त्यांना बिनचुकपणे माहीत आहेत.

आरोग्य क्षेत्रातील विविध शब्द ग्रामस्थांकडून सराईतपणे वापरले जात असल्याचे दिसून आले उदा. डॉक्टर (Doctor) या शब्दाकरिता डॉक्टर असा शब्द मराठी व इंग्रजीमध्ये वापरणाऱ्यांचे प्रमाण अधिक आहे. नर्स (Nurse) या शब्दासाठीचे नरसाबाई, नरस असे शब्द जास्त प्रमाणात ग्रामस्थ वापरताना दिसून

आले. Health, Operation, Ambulance, Dead Body, Heart, Pharmacy असे इंग्रजी शब्द ग्रामस्थांना माहीत असून त्यांचा उच्चार ते हेलथ, अपरेशन, याम्बुलंस, डेडबॉडी, हर्ट, फारमेसी या पद्धतीने करतात. आरोग्य क्षेत्राशी संबंधित मलेरिया, डायरीया, टायफाईड अशा रोगविषयक शब्दांना मराठीत पर्यायी शब्द माहीत नसल्याचे दिसून आले. हल्ली लोप पावत असलेले मराठी शब्दांमध्ये वैदू, पशुरोग्या डॉक्टर, परेत, सूजी यांचा उल्लेख विशेषत्वे करावा लागेल. हगवणकरिता पोगळी, पोगरी, नळहगी हे शब्द तसेच Heart साठी कलेजा असे मराठी व इंग्रजी शब्द ग्रामस्थांना ज्ञात आहेत.

धार्मिक विधी क्षेत्रातील शब्दांचा विचार करित असताना साधारणतः ग्रामस्थांमध्ये लग्न या शब्दाचा प्रयोग लगन, लगीन, शादी असा करणारे व म्हणणारे अधिक मिळाले. शिवाय इंग्रजी Marriage हा शब्द त्यांना माहिती आहे तथा या शब्दाचा उच्चारण मॅरेज असा करताना ग्रामस्थ दिसून आले. साक्षगंध हा शब्द ग्रामस्थांना माहिती असून देखील या शब्दासाठी शालमुंदी हा शब्द ग्रामीण भागात अधिकप्रमाणात प्रचलित आहे. साक्षगंध शब्द फारसा वापरला जात नसल्याचे लक्षात आले. मंदिर हा शब्द देऊळ, पूजाघर या अर्थाने जूनी पिढी वापरीत असल्याचे त्यांनी सांगितले. मंदिर या शब्दासाठीचा इंग्रजी शब्द Temple या शब्दाची ओळख देखील त्यांना आहे. पूजा हा शब्द पूजाअर्चा असा करित असल्याचे आढळून आले. साधू वा पूजारी या शब्दासाठी जून्यापिढीतील लोक अजूनही भगत असा शब्दप्रयोग करित आहेत. दिवा या शब्दासाठीचे खपरुंडी, दिवनाल असे शब्द लुप्त पावत असल्याचे दिसून आले

घरगुती क्षेत्रातील विविध शब्द विशेषतः शिवराळ शब्दांचे प्रमाण अधिक आहेत. त्यात प्रामुख्याने बया, बैताळबेलना... असे शब्द मुख या शब्दासाठी वापरताना दिसले. कशाला या शब्दासाठी झाडीबोलीतील कहाले, कायले तर तिखट या शब्दासाठी हिरूती असा शब्द वापरल्याचे दिसून आले. हिंडकुरा, काटेबाज, बेलबाटम, भांडकथा, गोष्टीदलाल, लेंबडीझड, फकाल्या असे शब्द लुप्त होत असल्याचे दिसून आले. घरगुती वापरातील इंग्रजी शब्द Wife, Small, Big, Attractive, Watch असे इंग्रजी शब्द ग्रामस्थांना ज्ञात असल्याचे दिसून आले.

निष्कर्ष :-

१. ग्रामस्थांना प्रमाण मराठी शब्दांसाठी पर्यायी ग्रामीण शब्द अधिक प्रमाणात माहीत आहेत.
२. ग्रामस्थांनी मराठी ग्रामीण बोलीतील शब्दांचे वापर करणे सोडले नाही.
३. ग्रामस्थ वापरीत असलेल्या शब्दांतून अस्सल ग्रामीण बोलीचा, झाडीचा लेहजा प्रत्ययास येत असून त्यातून बोलीचे व शब्दांचे सौंदर्य सहज व स्वाभाविकपणे प्रकट होताना दिसून येते.

४. ग्रामस्थांच्या घरगुती वापरातील काही शब्दांत अधिकांश शिवराळ भाषेचा ओघ अधिक प्रमाणात दिसून येतो.
५. व्यवहारोपयोगी असे काही इंग्रजी शब्दांचे ज्ञान ग्रामस्थांमध्ये आहे.
६. ग्रामस्थ इंग्रजी शब्दांचे उच्चारण स्पष्ट करत नसून ग्रामीण बोलीचे उच्चारण त्यांच्या इंग्रजी शब्दांच्या उच्चरणात अधिकांश दिसून येतात.
७. ग्रामीण बोलीतील अनेक शब्दांतून झाडीप्रदेशातील अस्सल सामाजिक-सांस्कृतिक जीवनशैलीचा प्रत्यय येतो.
८. ग्रामस्थ त्यांच्या बोलीतील शब्दांतून सांस्कृतिक आणि भाषिक संवर्धन करीत आहेत.
९. आजच्या पिढीला अनेक लुप्त पावत चाललेले ग्रामीण शब्द परिचित नसून त्यांचे इंग्रजी भाषेसंबंधित ज्ञात प्रशंसनीय आहे.
१०. नवशिक्षित व तरुण पिढी ग्रामीण संस्कृतीपासून दूर जात असल्याचे दिसून आले.

सर्वेक्षणाचे छायाचित्रे

12

[Signature]

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

10

10

Principal
 Mahatma Gandhi Arts,
 Science & Late
 N P. Commerce College,
 Armori, Dist - Gadchiroli

Latitude: 20.519918
Longitude: 80.037089
Elevation: 230.75 m
Accuracy: 6.9 m
Time: 06-07-2021 11:17
Note: PBR Palsgaon

Latitude: 20.519923
Longitude: 80.037104
Elevation: 230.45 m
Accuracy: 9.5 m
Time: 06-07-2021 11:14
Note: PBR Palsgaon

[16]

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

सर्वेक्षणाचे वर्तमानत्रांतून प्रकाशित झालेल्या बातम्या

जीवनव्यवहारातील मराठी, इंग्रजी शब्दांचे सर्वेक्षण

लोकशाही वार्ता/ आरमोरी

स्थानिक महात्मा गांधी महाविद्यालयातील भाषा विभागातर्फे प्राचार्य डॉ. लालसिंग खालसा यांच्या मार्गदर्शनाखालील लोकांचे जैवविविधता नोंदही अंतर्गत कार्य करण्यासाठी भाषा विभागातील पीबीआर विद्यार्थी गटाच्यावतीने दत्तक ग्राम पळसगाव येथे जीवनव्यवहारातील मराठी व इंग्रजी शब्दांचे सर्वेक्षण करण्यात आले.

या सर्वेक्षणा अंतर्गत शिक्षण, कृषी, आरोग्य, राजनिती, वाहतूक, धार्मिकविधी अशा विविध क्षेत्रात वापरले जाणारे मराठी व इंग्रजी शब्द आणि त्याचे पर्यायी शब्दांचा शोध घेण्यात आला. दिवसेंदिवस ग्रामीण भागात प्रलंबित असणारे शब्द लोप पावत आहेत. त्यामुळे शब्दांच्या आणि एकूण भाषेच्या लोपत्वामुळे समाज आणि संस्कृतीचा नवीन पीढिला विसर पडत आहे.

समाजसंस्कृतीच्या जनत होण्याच्या दृष्टीने भाषिक संवर्धन होण्याची अत्यंत गरज आहे आणि त्याच हेतूने सदर सर्वेक्षण करण्यात आले. व विविध क्षेत्रात जीवनव्यवहारात वापरल्या जाणाऱ्या आणि लोप पावण्याच्या वाटेवर असणाऱ्या मराठी व इंग्रजी शब्दांचा तथा पर्यायी शब्दांचा शोध घेण्यात आला. याप्रसंगी गावातील विविध गटात मोठणाऱ्या व्यक्तींची भेट घेण्यात आली व प्रत्यक्ष मुलाखतीद्वारे

त्यांच्याकडून शब्दसंग्रहाची माहिती घेण्यात आली.

सर्वेक्षणाच्यावेळी इंग्रजी विभागप्रमुख प्रा. नमेश मेश्राम, प्रा. डॉ. विजय रैवतरकर, प्रा. स्नेहा मोहल्ले, प्रा. अनिल राजत, प्रा. वैभव पडोळे, पीबीआरचे विद्यार्थी सारंग नखाते, युगांतर भोयर, ज्ञानदीप मोहल्ले, योगेंद्र वैश, अमित काळे, गोपाल घोडाम, राहुल घोडाम, देवानंद भोयर, सायली डोरे आदी उपस्थित होते.

दैनिक लोकशाही वार्ता दि. ८ जुलै २०२१

महात्मा गांधी महाविद्यालय का उपक्रम । पलसगांव में मराठी, अंग्रेजी शब्दों का सर्वेक्षण

आरमोरी (र.) स्थानीय महात्मा गांधी महाविद्यालय की भाषा विभाग द्वारा प्राचार्य डॉ. लालसिंग खालसा के मार्गदर्शन में लोगों का जैवविविधता पंजीयन किताब (पीबीआर) अंतर्गत कार्य करने के लिए भाषा विभाग के पीबीआर छात्र गट की ओर से दत्तक ग्राम पलसगाव में जीवन व्यवहार के मराठी व अंग्रेजी शब्दों का सर्वेक्षण किया गया। इस सर्वेक्षण अंतर्गत

शिक्षा, कृषि, स्वास्थ्य, राजनितिक, यातायात, धार्मिक विधी जैसे विभिन्न क्षेत्र में इस्तेमाल किए जानेवाले मराठी व अंग्रेजी शब्द और उनके वैकल्पिक शब्दों की खोज की गई। समाज संस्कृती की जतन होने के दृष्टी से भाषिक संवर्धन होने की काफी आवश्यकता है। इसी हेतु से उक्त सर्वेक्षण किया गया। इस अवसर पर गांव के विभिन्न गट में आनेवाले व्यक्तीओं की भेट ली

गई व प्रत्यक्ष मुलाकात द्वारा उनकी ओर से शब्दसंग्रह की जानकारी ली गई। उक्त सर्वेक्षण समय पर अंग्रेजी विभाग प्रमुख प्रा. नमेश मेश्राम, प्रा. डॉ. विजय रैवतरकर, प्रा. स्नेहा मोहल्ले, प्रा. अनिल राजत, प्रा. वैभव पडोळे, पीबीआर के छात्र सारंग नखाते, युगांतर भोयर, ज्ञानदीप मोहल्ले, योगेंद्र वैश, अमित काले, गोपाल घोडाम, राहुल घोडाम, देवानंद भोयर, सायली डोरे उपस्थित थे।

दैनिक नवभारत दि. ८ जुलै २०२१

(K)

Handwritten signature.

[17]

Handwritten signature.

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N P Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

मराठी व इंग्रजी शब्दांचे सर्वेक्षण

महात्मा गांधी महाविद्यालयातील भाषा विभागाचा उपक्रम

लोकमत न्यूज नेटवर्क
आरमोरी : स्थानिक महात्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व. न. पं. वाणिज्य महाविद्यालय, आरमोरी येथील भाषा विभागातर्फे प्राचार्य डॉ. लालसिंग खालसा यांच्या मार्गदर्शनाखाली लोकांचे जैवविविधता नोंदवही अंतर्गत कार्य करण्यासाठी भाषा विभागातील पी.बी.आर. विद्यार्थी गटाच्या वतीने दत्तक. ग्राम पळसगाव येथे जीवनव्यवहारातील मराठी व इंग्रजी शब्दांचे सर्वेक्षण करण्यात आले.

या सर्वेक्षणांतर्गत शिक्षण, कृषी, आरोग्य, राजनीती, वाहतूक, धार्मिक विधी अशा विविध क्षेत्रात वापरले जाणारे मराठी व इंग्रजी शब्द आणि त्याच्या पर्यायी शब्दांचा शोध घेण्यात आला. दिवसेंदिवस ग्रामीण भागात प्रचलित असणारे शब्द लोप पावत आहेत. समाज संस्कृतीच्या जतन

शब्द सर्वेक्षणाचा उपक्रम राबविताना कॉलेजचे विद्यार्थी.

होण्याच्या दृष्टीने भाषिक संवर्धन होण्याची अत्यंत गरज आहे आणि त्याच हेतूने सदर सर्वेक्षण करण्यात आले व विविध क्षेत्रात जीवन व्यवहारात वापरल्या जाणाऱ्या व लोप पावण्याच्या वाटेवर असणाऱ्या मराठी व इंग्रजी शब्दांचा तथा पर्यायी शब्दांचा शोध घेण्यात आला. याप्रसंगी गावातील विविध गटात मोडणाऱ्या व्यक्तींची भेट घेण्यात आली व प्रत्यक्ष

मुलाखतीद्वारे त्यांच्याकडून शब्दसंग्रहाची माहिती घेण्यात आली.

सर्वेक्षणावेली इंग्रजी विभागप्रमुख प्रा. नोमेश मेथ्राम, प्रा. डॉ. विजय रेवतकर, प्रा. स्नेहा मोहुळे, प्रा. अनिल राऊत, प्रा. वैभव पडोळे, पीबीआरचे विद्यार्थी सारंग नखाते, युगांतर भोयर, ज्ञानदीप मोहुळे, योगेंद्र वैद्य, अमित काळे, गोपाल घोडाम, राहुल घोडाम, देवानंद भोयर, सायली ढोरे हजर होते.

दैनिक लोकमत दि. ८ जुलै २०२१

12

12

[18]

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armore, Dist - Gadchiroli

सर्वेक्षणासाठी घेण्यात येणाऱ्या मुलाखतीस प्रतिसाद देणारे ग्रामस्थ

classmate
Date _____
Page _____

ग्रामीण जीवनव्यवहाराने मराठी - इंग्रजी
शब्दांचे उपयोजन : एक अभ्यास
(पळसगाव ता. आरमोरीच्या विशेष संदर्भाने)
A Study of the Usage of Marathi -
English Words in Everyday Rural Life
(With Special Reference to Palasgaon
Village Taluka Armori)

सर्वेक्षणासाठी घेण्यात येणाऱ्या मुलाखतीस
प्रतिसाद देणारे ग्रामस्थ
दि. ००६ जुलै २०२१ स्थळ : पळसगाव ता. आरमोरी

१. सप्पाराम विनायक मध्याने - [Signature]
२. दोडकू टेकडू बनकर - श. ई. बनकर
३. भायाबाई सान्याजी शेंभरकर - भायाबाई
४. मीलकर तुकाराम बावणे - मिलकर बावणे
५. ईश्वर मधु सहादे - ईश्वर मधु सहादे
६. श्रीहरी देवराव उरकुडे - श्रीहरी देवराव उरकुडे
७. दयाराम औराम कोबळे - दयाराम कोबळे
८. रवीशंकर बाजीराव तुळे - रवीशंकर तुळे
९. भाऊराव बळीराम उरकुडे - भाऊराव उरकुडे
१०. विस्तारी मारुती किंशाया - विस्तारी किंशाया
११. श्रीपाद धोंडू मंडवे - श्रीपाद धोंडू मंडवे
१२. लवेश वकडू भोयर - लवेश वकडू भोयर
१३. आराम भैर्याजी गरफडे - आराम गरफडे
१४. पुत्राकर काशीनाथ मध्याने - पुत्राकर मध्याने
१५. [Signature] सवित्री देगाडकर - B. L. Donadkar
१६. गुरुनाथ भाकर मोहरे - [Signature]
१७. शरद श्रीपाद वरमाडे - शरद वरमाडे

classmate	
Date	Page
91. सुशक्ति नुफाराम होडग - कुंडलिकुबोडम	
92. गोविंद सैमा कोलेर - मोडिके लोका	
93. कालाजी धनीराम चावणे - मरुधिव्वावणे	
94. जाल्मून मनिराम खगमारे - देव	
95. वनिता गोविनाथ साठके - वडलके	
96. कवडू केवुजी साठके - कवडू साठके	
97. रिकाराम दुकडू मोहरे - देवमोहरे	
98. रमिता धनपाळ मोहरे - S.V. matere	
99. जेपनराव नारायण किंबरे - सनराव	
100. किसन काशिनाथ मने - केमस मने	
101. येगाजी केवहराम मोघर - यागाजी मोघर	
102. शारा किसन कोवडे - शारा मोघर	
103. मागेराव तुळशीदास मोहरे - मा. ल. मोहरे	
104. खीराम मोरेली मैलाम - खीराम मोरेली	
105. सुभाष लईमण कोले - सुभाष कोले	
106. मनोहर गोमा गोडाम - मनोहर गोमा	
107. राजेंद्र देवाजी खरडे - खरडे	
108. शोकराम गोमा खोलेकर - शोकराम खोलेकर	
109. जनाधन लडू हजारे - जनाधन हजारे	
110. गोराव मुखले मोघोड - मुखले	
111. जोकराव आकाशम राऊत - भा. आ. राऊत	
112. केकराव ताराचंद मैलाम - मैलाम	
113. मधोदप त्रिका मोहारे - मधोदप मोहारे	
114. चरणदास मोदिंद किंसाप - चरणदास किंसाप	
115. पूर्णाबाई पुरुषोत्तम कुडके - पूर्णाबाई कुडके	
116. सोयरा जैराम कोवडे - सोयरा कोवडे	
117. सिताराम दागा कुकर - सिताराम कुकर	
118. मनोहर रामजी चौके - मनोहर चौके	

121

Sund

[20]

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armore - Gadchiroli

classmate

Date _____

Page _____

86. लक्ष्मी क्लियर लैक - सचि चोले
87. गोविंदा जना समाचार - गोविंदा समाचार
88. किरिणाल सदाशिव पुराम - किरिणाल सदाशिव
89. लक्ष्मीदेव लक्ष्मीदेव कोसरे - लक्ष्मीदेव
90. लक्ष्मीदेव लक्ष्मीदेव कोसरे - लक्ष्मीदेव कोसरे

12

12

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

सर्वेक्षणात सहभागी मुलाखतकर्ते विद्यार्थी

MAHATMA GANDHI ARTS, SCIENCE & LATE N. P. COMMERCE COLLEGE, ARMORI
Language / SOCIO-ECONOMIC SURVEY (PBR) 2020-21
DEPARTMENT OF MARATHI

1	ATKARI SAMIR DILIP	7798013781	Attale
2	BAWANI AKSHAY RUSHI	9604388693	Abawne
3	BHOYAR DEVANAND JIVAN	7499886937	Chandhakar
4	BHOYAR GURU DEO ANANDRAO	8390502183	Chandhakar
5	BULLE SHESHRAO BHAGWAN	9284429956	Bulle
6	DEARVE GANESH DHANPAL	8459429038	G.D. Darve
7	DESHMUKH HIWRAJ MAROTTI	9527740624	Himach
8	DIGHORI PURUSHOTTAM DNYANESHWAR	9834293612	P.D. Dighori
9	DI MANE SUNIL DIWAKAR	9359668318	A.B. Diwanand
10	GHODAM SHALINI RUSHI	9765347349	S. K. Ghodam
11	GHITAKE SONAM DEVRAO	8275634223	Sonam Ghitake
12	GONDOLI GANESH ANANDRAO	9011422056	Gondoli
13	GURNULI PREMANATH KHUSHAL	7798691377	absent
14	HARGULE LINA NAMDEO	8262865805	Hargule
15	KAMBLE GUDDU DAMODHAR	9404800581	Absent
16	KHAPRI NIKITA ANIL	8275773327	Absent
17	KODAP DEVNATHI PRABHAKAR	7887302243	Absent
18	KUMARE AASHWINI RAMLAL	8275129473	Akumare
19	KUMARE KARAN MADHUKAR	8459706213	Absent
20	KUMARE NAYAN PARSRAM	9422849235	N. Kumare
21	LADAKE MANISH HIRAJI	9518733878	Manish Ladake
22	LADAVE UJWALA YESHWANT	9765374794	Ujwala Ladave
23	MAI ODE SATISH KALIDAS	7972065914	Satish Maiode
24	MAMIDWAR PUNDLIK SUDHAKAR	9307956103	P. Mamidwar
25	MANDAPE AVINASH DILIP	8208412149	A. Mandape
26	MARAT VISHAL DASHIRATH	7378553516	V. Marat
27	MESHARAM ACHAL SANJAY	9145192643	Absent
28	MESHARAM RAJANI MORESHWAR	9923667531	Absent
29	MESHARAM SHAIL ESH DADAJI	8390142043	S. Mesharam
30	MOHURALE DNYANADIP PRALHAD	9359970732	P. Mohurale
31	MOIGHARE SHILPA NILKANTH	8767431953	Absent
32	KAUT PUJATAT DUDHARAM	9529663071	Absent
33	SATIBAWANE SAHIL RAVINDRA	8208212845	Absent
34	SHEIKH RIYAJ YUSUF	9370438640	Absent
35	SHENDE GANESH SHRAWAN	9403341227	Shende
36	TEKAM POOJA DAULAT	9067390830	Tekam

PROF. D. M. GHONMODE
PROF. DR. V. H. KATWARIKAR

(Signature)
S. K. Ghodam

R. P. Pai
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

MAHATMA GANDHI ARTS, SCIENCE & LATE N. P. COMMERCE COLLEGE, ARMORI
SOCIO-ECONOMIC SURVEY (PBR) 2020-21
 DEPARTMENT OF ENGLISH

	MOBILE NO.	SIGNATURE
1. BHANDARI ROSHANI PRADIP	9922866798	<i>[Signature]</i>
2. DAHALE KARISHMA RAVINDRA	9421327958	<i>Karishma</i>
3. DESHPANDE LAXMI KUNDAN	8788440633	<i>L. Deshpande</i>
4. DHAKATE RESHMA SHANKAR	8080676456	<i>R.S. Dhakate</i>
5. GAVTURE MONIKA GAJANAN	9022366419	<i>G.M. Gavture</i>
6. GHODAM GOPAL PUNDALIK	8208608421	<i>G.P. Ghodam</i>
7. HALAMI SHUBHAM RAMDAS	8275450223	<i>S.R. Halami</i>
8. HALAMI SWEETI SHRIRAM	9404001983	<i>Sweeti Halami</i>
9. KHAPRE SAURABH SANJAY	8412908210	<i>Saurabh</i>
10. KORAM HARSHAL PRABHU	8975552337	<i>Harshal</i>
11. KORCHA CHANDER SAKHARAM	9421192161	<i>Korcha</i>
12. KOVE PRIYANKA RAJENDRA	9146481396	<i>Kove</i>
13. KUMARE SHADANAN DADAJI	8275718825	<i>Kumare</i>
14. MANGARE TANU DEORAO	9403105570	<i>Tanu</i>
15. MESHARAM MAYURI LAIKDAS	8830480135	<i>Mesharam</i>
16. NAKHATE OMKAR BHAURAO	7875412174	<i>Omkar</i>
17. RAKHADE CHAITALI SANJAY	8767338840	<i>Chaitali</i>
18. RAUT MRUNAL GUNWANT	8379881239	<i>Mrunal</i>
19. SAHARE SWETA NARESH	8839803188	<i>Sweta</i>
20. SAYAM PRACHI GANESH	8767456711	<i>V.S. Sayam</i>
21. SHIWANKAR VAISHNAVI RAJENDRA	7887707522	<i>Shiwankar</i>
22. THAKARE GAYATRI SUDHAKAR	9689826653	<i>Thakare</i>
23. TJARE SARANG JAYKRUSHNA	9689603407	<i>S.J. Tjare</i>
24. TITRAMARE VAISHNAVI DILIP	9404226615	<i>V.D. Titramare</i>

PROF. N. N. MESHARAM *[Signature]*
 PROF. S. K. MOHURLE *[Signature]*
 PROF. VAIBHAV PADOLE *[Signature]*
 PROF. ANIL RAUT *[Signature]*

[Signature]
 Principal
 Mahatma Gandhi Arts,
 Science & Late
 N. P. Commerce College,
 Armori, Dist - Gadchiroli

**Mahatma Gandhi Arts, Science and Late N. P. Commerce College
Armori, Dist. Gadchiroli (M.S.)**

Department of Political Science

Study Report on

**“An Analytical Study of Implementation of MNREGA Scheme
under Palasgaon village”**

2021 - 2022

Introduction:

The majority of people living in India are living in rural areas, where they face many problems as they do not get full employment. As a result, most people from rural areas are migrating to cities for employment. To solve such problems, the central government launched the MGNREGA scheme for people in rural areas. The economic development of the people in the rural areas is essential for the development of the rural areas. For that, they should have employment. Only then can their lives be radically changed. With this in mind, the Government of India took an ambitious decision to provide employment to everyone. Implemented the National Rural Employment Guarantee Act 2005 on February 2, 2006. Initially, the scheme was launched in only 200 districts. However, on April 1, 2008, the Government of India issued a notification and implemented the scheme in all the districts of the country. From October 2, 2009, the scheme was renamed as Mahatma Gandhi Employment Guarantee Scheme (MNREGA). Gadchiroli is known as a tribal district at the very end of Maharashtra. Palasgaon, Pathargota, Navargaon villages are included in Palasgaon group gram panchayat in Armori taluka of the district. MGNREGA scheme is implemented in this village. A medical study of MGNREGA work under Palasgaon Gram Panchayat in the financial year 2019-20 was conducted with the ambition of knowing the work done under this scheme, the employment available to the citizens and the actual development of the village.

Population of Palasgaon Gram Panchayat: (Census-2011)

Sr. No.	Name Of the Village	Female	Male	Total
1	Palasgaon	666	734	1400
2	Pathargota	680	735	1415
3	Navargaon	7	13	20
Total population		1353	1482	2835

Green

Features of Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Act:

- Individuals from rural families are guaranteed 100 days employment from a fund in a financial year.
- Interested adults in a hardworking family have to apply to the Gram Panchayat or Panchayat Samiti for written or oral registration.
- All members of his family can be registered through the Adult Family application.
- It is mandatory for all interested families to provide a laminated identity card with a job card photo.
- If employment is provided at a distance of 5 km from home, additional travel and 10% increase in wages for livelihood is provided.
- Men and women are given equal employment rates.
- One-third of those who have applied for employment are required to be women.
- The use of contractors and machinery for the work under this scheme is prohibited to benefit more and more workers.
- At the Gram Panchayat level, 50% of the cost of development work needs to be done under this scheme.

Beneficiary Selection Criteria for National Rural Employment Guarantee Scheme: -

Beneficiaries of Scheduled Castes, Scheduled Tribes, Below Poverty Line, Women with Disabilities, Physically Handicapped, Beneficiaries of Bhusudhar Yojana, Beneficiaries of Housing Scheme, Forest Residents of Scheduled Tribes, Tribal Persons are eligible for this scheme.

Activities under National Rural Employment Guarantee Scheme (MNREGA):

The MGNREGA scheme provides employment to the public as well as to individuals who are engaged in individual works such as personal irrigation wells, toilets, farms, cattle sheds, poultry sheds, water conservation works, etc. Public works, planting of trees in villages, wells, seepage ponds, removal of silt from village ponds, paving, farms, roads in forest areas and villages, construction of footpaths, planting of orchards, (horticulture) silk production, planting and afforestation, composting to do, to do animal husbandry works, to manage water and solid waste, to build infrastructure to promote fisheries, to build toilets.

MGNREGA Employment Guarantee Scheme Job Card:

According to the MGNREGA Act, a family identity card is required to avail the benefits of the scheme which Contains registration number with photo of beneficiaries of the scheme. The work done under the scheme attendance on paid days and wage rate have to be recorded on muster. To avail the benefits of this scheme, those who do not have a job card should immediately remove it through the Gram Panchayat. Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee - MGNREGA Scheme Maharashtra Wages: The Central Government fixes the rate of wages every year as per Section 6 of the MGNREGA Act. Wages are paid at the rate fixed by the Central Government.

The price is the same as the work; the same rate is fixed for men and women. In the financial year 2019-2020 - Rs. 206 / - wages are per person was fixed.

**Holders of MGNREGA Job Card under Palasgaon Gram Panchayat:
2019-20**

Sr.No.	Registration		Number
1	Family Registration		679
2	Labour Registration	Female	1227
		Male	1322
Total			2549

Work done by MGNREGA under Palasgaon Gram Panchayat for the session 2019-20:

Estimated Amount	Expenditure On Wages	Expenditure On Goods	Total Amount
81,21,000	16,95,000	31,000	17,26,000

Conclusion: -

The main objective of the MGNREGA scheme is to provide financial strength to the people of the village along with development works as well as to provide employment at the Gram Panchayat level so as to stop migration to other cities for employment. Strengthening livelihoods and increasing the income of poor families was another motto of this scheme came true. The MGNREGA scheme has provided a golden opportunity to create prosperous villages through job creation in villages and further strengthen Panchayati Raj institutions in India. A study of the implementation of this scheme in Palasgaon shows that the work of MGNREGA is carried out eagerly through public participation under the Gram Panchayat. This provides employment to the people of the village along with the development of the village.

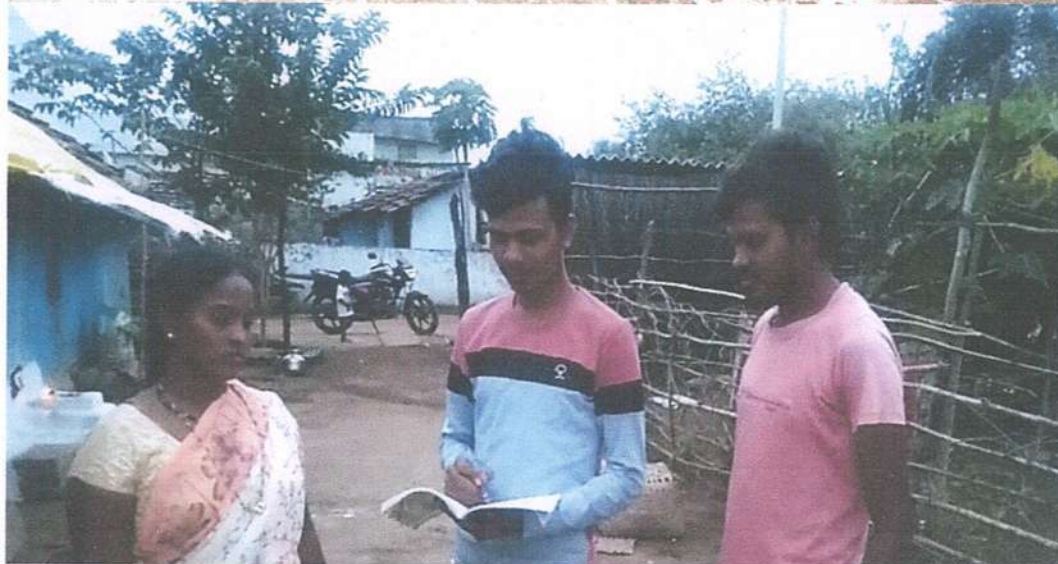
[Handwritten Signature]

Prof. Gajanan Borkar

[Handwritten Signature]
Principal

Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

Students collecting data regarding MNREGA Scheme

Student along with concern teacher taking interview of villagers

Gadchiroli

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armo District - Gadchiroli

राज्यशास्त्र विषयाच्या विद्यार्थ्यांचा अभ्यास दौरा

आरमोरी : जैवविविधता नोंदवही अंतर्गत स्थानिक महात्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व. न. पं. वाणिज्य महाविद्यालय आरमोरी येथील राज्यशास्त्र अभ्यास मंडळाच्यावतीने प्राचार्य डॉ. लालसिंग खालसा यांच्या मार्गदर्शनाखाली पळसगाव येथे अभ्यास दौरा करण्यात आला. या अभ्यास दौऱ्यात राज्यशास्त्र विभागाचे विद्यार्थी व विभागप्रमुख प्रा. गजानन बोरकर यांनी सहभाग घेतला. विद्यार्थ्यांनी प्रश्नावली तयार करून गावातील लोकांशी हितगूज केले. गावातील लोकांना रोजगाराच्या संधी किती प्रमाणात उपलब्ध होतात याविषयी लोकांचे मत जाणून घेतले. रोजगार सेवक गणेश मातेरे व सरपंच जयश्री दडमल यांच्यासोबत विद्यार्थ्यांनी संवाद साधून मनरेगाच्या कार्याची माहिती जाणली. प्रा. गजेन्द्र कढव, ओसकार नखाते, गोपाल घोडाम, अनंतराज नखाते, मंडपे यांनी सहकार्य केले.

News Coverage in Daily Newspaper

(Handwritten signature)

(Handwritten signature)
Principal

Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

Participated Students

MAHATMA GANDHI ARTS, SCIENCE & LATE N. P. COMMERCE COLLEGE, ARMORI
SOCIO-ECONOMIC SURVEY (PBR) 2020-21
 DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE

1	CHATALE KHUSHAL VASANT	7798404889	VED
2	CHAUDHARI HARSHATAI SANDIP	9404983422	Chonhi
3	DONADKAR PRADIP TIKARAM	7499240314	Donadkar
4	DONADKAR PUNAMTAI VISHWANATH	8408939357	Donadkar
5	DUGA CHARANDAS GANUJI	8767037603	
6	GHODMARE ACHAL RAJENDRA	9403632318	AP Ghodmare
7	JANGI VIJAY JADHAV	8275456360	
8	JENGATHE BHUMIKA MAROTI	9356522894	B. M. Jengathe
9	KARMENGE DAMINI PRALHAD	9657050848	
10	KHARKATE NIVRUTTA DAMODHAR	9075787923	
11	KORCHA CHANDER SAKHARAM	9421192161	Ch. Korcha
12	KORCHA ISHWAR MADHUKAR	9423372785	
13	MADAVI KAMINI RAMESH	9325334664	
14	MADAVI PRAGATI PRAKASH	9405782771	P.P. Madavi
15	MESHRAM BHAIRAVI DIWAKAR	9359541740	
16	NAITAM KHELENDRA RAMSING	9404152823	
17	NAITAM ZAMDEO VILAS	7773948599	Z. Naitam
18	NAROTE SHRIKANT MURA	8080745490	
19	NAROTE VIJAY JOGIRAM	9403778197	V. Narote
20	PUDO ROSHANI DURGURAM	9404452309	
21	TADOSE HARIDAS GOVARDHAN	8263874044	
22	THARE AKHIL TUKARAM	8080302899	T. Thare
23	TUMRAM VAIBHAV PRABHAKAR	9403986389	V.P. Tumram
24	TUMRETI RANI JIWAN	8275576531	
25	WADDE AJJUN ASHOK	9403262718	A. Wadde
26	WAKADE SONAM TIKARAM	8767779234	S. P. Wakade
27	WARKURKAR KIRAN VASANT	9403439434	
28	WARKHADE SHITAL ANIL	9422182896	
29	ZODAGE RAGINI NANAJI	9423029854	R. Zodage

PROF. G. W. BORKAR

Gm 2/1

Principal
 Mahatma Gandhi Arts,
 Science & Late
 N P. Commerce College,
 Armori, Dist - Gadchiroli

**Mahatma Gandhi Arts, Science and Late N. P. Commerce College
Armori, Dist. Gadchiroli (M.S.)**

Department of Home-Economics

Socio-economic Survey Report entitled

"Study of Wild Edible Plants Consumed by the People of Palasgaon Village"

Study Report submitted by **B. A. II** (Department of Home-economics) students
group **2021 - 2022**

Under the supervision of **Prof. Pranali Garode**

Introduction

To boost the diet's quality, a variety of vegetables should be included in our daily usage as per season. Vegetables are an essential part of a balanced diet. Minerals, calcium, iron, sodium, and all vitamins are abundant in vegetables. That is why veggies are referred to be "preservative foods." According to the survey, these veggies grow in the forest, steep areas, and on the farm in the village during the start of the rainy season. Preparation methods, many legumes were studied, as well as their nutrients and nutritional treatment approaches. The older citizens of Palasgaon village, particularly the senior women, responded enthusiastically.

Characteristic of Wild Vegetables

1. Wild vegetables that grow naturally without being cultivated or cared for.
2. Because of the nutrients in Wild vegetables, numerous vegetables are included in the diet that is beneficial to one's health; such vegetables are recognized as Wild vegetables.

Various Wild Edible Plants in the area of Palasgaon Village

1. कुड्याची फुले, शेंगा
2. कुरड
3. शेरडेरे
4. अरतफरी
5. कडू भाजी
6. धान भाजी
7. तरोटाभाजी
8. कडुभाजी
9. तिफनची भाजी
10. चिउरची भाजी
11. पातुर
12. खापरखुटी
13. पिंपळाचा बार
14. दुंबरसात्या (मशरूम)
15. काटवल, (करटोली)
16. आघाड
17. केना
18. बहावा
19. बांबूची वास्ते
20. अळूची पाने, देठे (धोपा)
21. हादग्याची फुले
22. काटेसावर
23. अंबाडी
24. शेवग्याची फुले - पाने - शेंगा (मुंगणा)
25. गोडनिंब
26. गुडवेल
27. सुरण कंद
28. घोळ भाजी
29. मोह फुले
30. केळ फुले.. इत्यादी.

Photographs of Wild Edible Vegetables

Palasgaon is a beautiful mountainous area with a lot of greenery and a lot of Wild Edible Plants.

Features of Wild Edible Plants.

1. There are numerous medicinal properties.
2. These Vegetables are affordable since they grow organically and do not require farming or maintenance.
3. Wild Edible Plants contain minerals, elements, and all of the chemical elements necessary for the body, which are useful in terms of digestion.
4. Grows primarily in the forest or on the field's embankment and hence does not require cultivation.
5. Because Wild Edible Plants do not employ fertilizers or pesticides, the natural and nutritional ingredients remain intact.
6. Boiling certain vegetables does not change their qualities; yet, some vegetables are boiled while others do not.
7. Vegetables with as few spices and oils as possible are good for health.
8. Since some vegetables are cold and others are hot, they both are healthy.

Wild Vegetable: - Society and Culture

In terms of society and culture, wild vegetables are extremely important. Older people are becoming aware of this, and as a result of their knowledge of medicinal properties, they include Wild Edible Plants in their diet. These vegetables have indeed been identified and are being eaten. Some vegetables are boiled before eating. Even still, having one is still out of reach for most people. All vegetables are included in diet, but some vegetables are only cooked during certain festivals.

The importance of Wild Vegetable in the diet.

1. It is important to provide a variety of wild vegetables in one's diet in order to increase food quality and preserve excellent health.
2. Wild Vegetable help to protect the body, aid to protect the body, and improve immunity because they are high in body protective vitamins and minerals.
3. Iron-rich wild vegetables aid in the maintenance of a healthy hemoglobin level.
4. Blood cleansing effects are also found in some wild vegetables.

5. Wild vegetables can make you eat more.

Some wild plants have significant digestive properties and hence aid digestion.

6. Different processing methods can be used to add variation to vegetables.

e. g.

1. Vegetable Moringa beans

2. Vegetable Moringa Flower

3. Vegetable Moringa leaves etc

Thus, a variety of items from the same plant can be used to make meals.

The licorice Wild Vegetable can prevent you from getting constipation.

In Wild Vegetables with a lot of leaves, the linear component is large, and the cellulose content is enough. Vitamin C and iron are found in wild vegetables. Calcium is found in dark green leafy vegetables. The following factors should be considered in order to keep veggies nutrient-dense.

(१) भाज्या नेहमी ताज्या वापरल्या. ताज्या भाज्यात पोष्टिक घटक अधिक असतात.	(१) शिळ्या भाज्या हवेच्या संपर्कात येवून पोषकतत्वांचा नाश होतो.
(२) भाज्या घुवून नंतर चिराव्यात.	(२) चिरल्यानंतर धुतल्यास पोषकघटक पाण्यात विरघळतात आणि नासाडी होते.
(३) भाज्या फोडणीपूर्वी चिराव्यात.	(३) फोडणीला घालण्यापूर्वी बराच कालावधी गेल्यास हवेच्या संपर्कात प्राणीद्विभवनाची क्रिया होते. त्यामुळे पोषकघटकांचा नाश होतो.
(४) भाज्या (बहुतांश) सालासगट शिजवाव्यात. उदा. बटाटे	(४) साल काढून भाज्या शिजविल्यास सालातील पोषक घटक वाया जातात.
(५) भाज्या शिजवितांना पाणी वेताचे घालावे.	(५) भाज्या शिजविताना जास्तीचे पाणी वापरल्यास शिल्लक पाण्यात सोडियम पोटॅशियम आणि जीवनसत्त्वे वाया जातात.
(६) भाज्या मऊ होईपर्यंत शिजवाव्यात.	(६) मोकळ्या भाज्यातील तेल सुटे पर्यंत शिजवू नये. यामुळे चव वाढत असली तरी पोषकतत्वांची नासाडी होते.
(७) सोड्याचा वापर पोषण मूल्यांची हानी करणारा आहे.	(७) सोड्याचा वापर टाळावा.
(८) भाजी शिजत आली अशा स्थितीत आम्ल घालावे.	(८) भाजीत शिजताना सुरुवातीपासूनच आम्ल घालू नये. कारण ब गटातील जीवनसत्त्वांचा नाश होतो.

Nutrients in vegetables:-

1. **Carbohydrates** - Carbohydrate content in vegetables varies depending on the type of vegetable.

Leafy vegetables, for example, include a part of carbohydrates in the form of cellulose. Carbohydrates abound in the Suran tuber.

2. Protein - There is a lack of protein in the diet. Peanut seeds can be found in abundance.

3. Vitamins - Vitamin A and C are plentiful.

4. Minerals - Minerals are plentiful. Sodium and calcium are abundant in iron.

Wild Vegetable Pigments

भाज्यातील रंगद्रव्ये	
हरितद्रव्ये	केरोटेनाइड्स
	फ्लेवोनॉइड
	अँथोसायनिन
	अँथोक्झॅन्थिन
<p>(१) हरितद्रव्ये (Chlorophyll) : हरित म्हणजे हिरवेपणा आणणारे द्रव्ये. यामुळे भाज्यांना हिरवा रंग प्राप्त होतो. पालेभाज्यांमध्ये हरित द्रव्याचे प्रमाण अधिक असते.</p> <p>वैशिष्ट्ये : (१) उष्णतेचा हरितद्रव्यावर परिणाम होतो. जास्त वेळ शिजविल्यास हिरवा रंग फिकका होतो आणि निस्तेज दिसतात.</p> <p>उपाय : (१) शिजविताना ३-४ मिनीट सुरुवातीला उघड्यावर शिजविल्यास भाजीत असलेल्या आम्लांचे वाष्पीभवन होते. त्यानंतर झाकण ठेवून मंद आचेवर शिजवाव्यात. असे केल्यास भाज्यांचा हिरवा रंग कायम राहतो आणि भाजी आकर्षक दिसते.</p> <p>(२) भाज्या शिजविताना आम्ल घातले असता भाज्यात रासायनिक बदल घडून येतो आणि रंग तपकिरी होतो.</p> <p>(२) केरोटेनाइड्स (Carotenoids) : नारिंगी आणि पिवळसर भाज्या या रंगद्रव्यांमुळे दिसतात.</p> <p>हिरव्या पानांच्या भाज्यात हे हरितद्रव्यासोबत कमी प्रमाणात असते. हिरव्या भाज्या शिळ्या झाल्या म्हणजे त्यात रासायनिक बदल होवून त्या पिवळसर दिसतात ते केरोटेनाइड्स या रंगद्रव्यामुळे.</p> <p>वैशिष्ट्ये : केरोटेनाइड्स या रंगद्रव्यावर -</p> <p>(१) आम्ल आणि अल्कलीचा परिणाम होत नाही.</p> <p>(२) हे रंगद्रव्य अधिक उष्णता दिल्यास पाण्यात विरघळतात आणि रंग काळपट दिसतो.</p> <p>(३) फ्लेवोनॉइड (Flavonoids) : यात दोन रंग द्रव्यांचा समावेश असतो. तो पुढीलप्रमाणे</p>	
अँथोसायनिन रंगद्रव्ये (Anthocyanin)	अँथोक्झॅन्थिन रंगद्रव्ये (Anthoxanthine)
<p>(१) रंगकण लाल रंगाचे असतात. उदा. लालभोपळा</p> <p>(२) पाण्यात विरघळतात.</p> <p>(३) आम्लाच्या संपर्कात लालरंग तेजस्वी होतो.</p>	<p>(१) पांढरे रंगकण असता. उदा. बटाटा, कांदा, मुळा</p> <p>(२) अल्कली माध्यमात पिवळा होतो.</p>

Wild Vegetable selection and collection:

When selecting Wild Vegetable, keep the following points in mind.

1. What to do with it.
2. Who will you serve vegetables to?
3. The need and condition of those who will benefit from the consumption of vegetables.
4. Family members' preferences and choices.

The classical approach to vegetable selection:

1. Vegetables that is fresh

- Fresh fruits and vegetables should always be chosen because they are shiny and rocky since they are high in nutrients.

2. Stale vegetables.

- Wrinkles are caused by the effects of the external environment on the moisture content of stale fruits and vegetables.
- Leafy vegetables- The leaves of leafy vegetables fall off and turn yellow as the chlorophyll in them decreases.

3. Pests.

- When choosing vegetables, make sure that they are not infested with pests.
- Pests are cheaper than good vegetables but most of them are wasted

4. Mature vegetables should not be too stiff. Seeds of more mature vegetables are characteristically stiff Ripe vegetables are high in kashti and vary in their taste and nutritional value. Utility which vegetable to choose for what Choose vegetables accordingly For example, choose tomatoes for salads and more ripe soups The arrival of vegetables varies according to the season Vegetables that are widely available for a particular season are cheaper At such times specific vegetables should be selected.

Wild Vegetable storage and care:

1. Collection of Wild Vegetables should be chopped, wrapped in cloth and kept in a cool place.
2. If you want to use a fridge, break it, wash it, drain the water, dry it, make small holes in the plastic bag and put it in it. This will keep the freshness of the vegetables longer.

Conclusion:

1. Almost every senior citizen knows a lot about wild vegetables.
2. Everyone benefits from Wild Vegetables since they are abundant.
3. Wild vegetables are crisp and require little maintenance. It also doesn't have to be planted.
4. Given the importance of diet to one's health, the younger generation is adding wild vegetables in their diet.
5. Educating the next generation about the relevance of wild vegetables is beneficial to their health.
6. Due to the importance of diet in one's health, individuals of all ages are including wild vegetables in their diet.
7. There is no need to purchase Wild Vegetable, resulting in cost savings.

(P. Garode)

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

Shadow pictures of the live interview

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

Photograph in the newspaper.

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

**Mahatma Gandhi Arts, Science and Late N. P. Commerce College
Armori, Dist. Gadchiroli (M.S.)**

Department of Music

Study Report on

***“Native Folk Songs and Musical Instruments found in
Palasgaon village”
2021 - 2022***

Introduction

For songs, instruments, and dances, folk music is the original source of classical music. Folk music is the foundation of classical music. Folk music is made comprised of two words: "folk" and "music." Folk music is a blend of singing, playing, and dancing that is performed in a public setting.

Music is an integral part of human life from birth to death. Music is an integral part of human life. Music accompanies human beings in both happiness and sorrow.

Pujat Koti Gunam, Ganam

Ganaat Koti Gunam, Layam

Layat koti gunam dhyana te

There is no return to meditation

In spiritual science, singing is considered superior to worship. Because music has the highest power to meditate on the combination of tone and rhythm. That is why music is considered to be the most important of the 64 arts.

Music is the instrument of worldly, otherworldly material happiness. In that sense, music is a precious gift from God to mankind. The supernatural power of music achieves the task of maintaining social balance and integration. Music comes from nature, animals, birds, sun, moon, rivers and streams. Music is used for the development of human personality and that is why music has maintained its place in the meeting of psychology. Similarly, music has made an invaluable contribution to the field of education. That is how Indian culture is preserved.

Great scholars like Mahatma Gandhi, Pandit Nehru, Rabindranath Tagore, the famous literary P.L. Deshpande, the Greek political thinker Plato have called music the art of living. That is why we are making a successful journey on this artistic path of life with the help of music. The movement of music varies from region to region, especially in rural areas where folk music is more prevalent.

It will be folk songs composed by people for people and composed by people in spontaneous folk language and sung easily and simply the roots of folk music are rooted in Vedanta and have found a place in religious tradition. The supply of water of love came from social bonds, nurtured from family intimacy, language, costumes, folk music spread from country to region, huge branches of Rupee tree so much that even its beginning cannot be applied.

Folklore is an independent and comprehensive subject.

Features of folklore

- * Folk music sheds light on human civilization and culture. Folk music is anonymous.
- * Folk music was created in ancient times in an illiterate society and its existence in the society has been unaffected for many centuries. Folk music reflects the joys and sorrows of human life.
- * Folk music is regular.
- * Folk music has only four or five tones so it can be easily assimilated.
- * The words of the song are in all dialects.
- * Anyone can learn by imitating folk music.
- * Rhythm and rhyme are determined by the meaning of the words in folk music.
- * In folk music, many songs are sung in a single tune.
- * Many instruments are used in folk music but vary by region.
- * Folk music has less elegance and more beauty.
- * The origin of all dances is found in folk music.
- * Cultivating social dances creates a sense of belonging.
- * Since folk music is sung by a group, the instrument is used for the accompaniment. The instruments are as follows.

The instruments in folk music are usually the ones that attract the group through a knife and a fork.

1. Cube instruments. : Taal, Zanj, Chiplya, Ghanti
2. Unrestricted instruments.: Tabla, Dhol, Nagara, Choughada, Mridang, Dholaki, Damru, Halgi, Duff, Khanjiri
3. Musical instruments. : Conch, flute, clarinet, sundari, algon pava, sundari, shing, tutari.
4. Fiber instruments. : Ektari, Tuntune, Veena.

Background of folk music

People who are in tune with nature are born with the gift of inspirational, emotional word melodies provided by nature. There is no exaggeration of words or melody in this music.. There is only a naive mind, a reaction to an event that happens in daily life Or the commentary contains the pleasant or sad state of mind shown, the descriptions of the different seasons in nature, the grateful praise of the endless love of the sea, the commentary on various human relationships, the ridicule of life's contradictions, sacrifice, worship, sorcery, superstition, mantras, good crops. An epic or love story, a sakade worn to a village deity, etc.

Mahatma Gandhiji says, 'Earth, mountains, rivers, crops are found in folk songs. Similarly, seasons, festivals, traditions are also found in singing.

*** Nobel Prize-winning poet Rabindranath Tagore writes, 'Folk song is the arbitrary composition of the semi-conscious mind of the people.'**

Folklore reflects the culture of that province. How people speak, how they behave, how they behave, what their mentality is, what their general occupation is, what their financial status should be, can be guessed from the folklore. Folklore is not created out of any selfishness. They are created out of a huge urge to express. These songs are not individualistic but represent the whole society. Folk songs are the servants of a culture that has been going on for ages. We don't find folklore in written form, and no one seems to have tried to collect it because its literary values are not so high. Folk songs are passed down orally from one generation to another. Naturally it is said that these songs are not specially taught. One may say that listening to the other makes lessons. Folk songs never get old. This folk song is full of unnaturalness. When happiness flows through the whole body, it is impossible to limit this happiness to the 'I'. When that joy, that serenity is manifested through folklore. In the reality of the heart, the word bhav stands in front of us in the form of a melody and accommodates us in it. Only folk songs can inspire and awaken spiritual beauty.

Folk songs touch all aspects of life. Interest and emotion are their basic principles. These are not subjective. These songs have no scripture but folk songs are in their pure form and in its original form. So folklore is ubiquitous. A certain class can give him happiness Not everyone can afford it. Discrimination, inferiority, big and small, rich and poor etc. Forgetting the feelings of inequality, the role of equality is seen in the rural masses enjoying these folk songs.

Folk songs are the basis of popular raga music. Music originated from Omkar.

Later, the recitation of Ruchas took place in three cities, Udatta, Anudatta and Swarita. Matanga has said that the songs of wild tribes are of four tones. Ancient Sam singing was a religious song. Seven tones were used for that song. Also, old melodies, panika, sagas, bhajans, sources, aartyas, folk songs, etc. were created. It usually used four or five tones. These moves increased to seven tones and became classical. Each particular and regular composition with the same vowel as well as the same currency was then named a specific raga. Therefore, it has to be said that folk songs are not a competitive side of classical music but a supporting and coordinating organ.

Folklore can be classified as follows.

1. Utsavageet (social, religious, family)
2. Love song (separation, adornment)
3. Songs of Nature (Seasons)
4. Virpuja, Powade
5. Bhakti Rasatmak folk songs
6. National Folk Songs
7. Relationship songs

In all these cases, the provinces have different characteristics but basically the formula is the same.

In Maharashtra, Povade, Lavani, Angaigeet, Jogwa, Mangalashtake, Gondhal, Jatya's Ovyas, Vihin Pathavane, Fugdi, Jhimma, Bhondla, Mothe Varchi Gaani, Koli Geete, Adivasi Geete, etc. are among the folk songs.

Folklore found in the Armori area

Different languages are spoken and folk songs are sung in the Armori area of Gadchiroli and the district. In this area, mainly Jhadiboli is spoken, as well as languages according to caste. Gondi languages, Kohli language, Kunbi language, dialect languages are spoken and folk songs are sung in the same dialect.

Types of folklore in the area

Gondi song

Jhadiboli song

Wedding songs

Barsa Geet

Goddess worship songs

Dandar Songs

Songs sung while working.

All these songs are sung in their dialect.

Folk songs sung at Palasgaon

In Palasgaon, songs were usually sung in only two languages, Marathi dialects and Gondi songs in the village.

Gondi song type

Ghadi nese kiyala vayalaga baba

Ghadi nese kiyala vayalga baba

Walung opened the door, Kim

Niva pedicuring vodka

Falasgaon Natala Mod Adya Valana Mara

Aden Khandi Mode Kim and Bai

Falasgaon Asha Nat Sode Kim

The meaning of the words

Or lung = four

Kim = ga, c

Neva = your

Pedaling = girl

Wadka = speak

Falasgaon = Palasgaon

Natala = Chi

Adaya = there

Walana = Vadacha

Die = tree

Adena = his

Marathi translation

Open all four doors

Baba, open the four doors

Talk to your Leki

Palasgaon mode there

Vada tree

Its twig mode g bai

Give up hope of Palasgaon.

Songs in dialects of other societies

1. Mother and ex-mother came and came from the bush

Throws flowers from the car and my

This is my mother

Mother of my love

Nimba Khalya Thana

Take the price of Haldi Kukwa

My mother and mother

The standard meaning of words in the dialect

Ex = mine

Flowers = flowers

Eat neem = under the neem tree

Haldi = turmeric

2. What time does the bell ring?

In the Valya Valya mandava, the bell rings

At the time of Baja Kaha, Bapu was Navra Deva

Moonlight in a beautiful tent

Pi tachi rangoli on the moon stick

Pita's Rangolivara Chavarag Pat

Waist fold on Chavarang Pata

Cook's finger on the waist

Navi Bai Ubi Raye on Kukawa's finger

The standard meaning of words in the dialect

Wet = wet

Waja = instrument

Something = something

Pitachi = pithachi

Nomenclature Songs

Kunti's Pandava Gangavari's Kaivar

Renuki's Parashuram Jo Bala Jo Jo Re Jo

Dattatra of Namdev Anusai of Gunabai

Dharma Devachi Sarvasati Jo Bala Jo Jo

The standard meaning of words in the dialect

Kunti = Kunti

Anusui = Anusaya

Sarvasati = Saraswati

Zadi boli songs

Khelu na ka malun zhopi ala sirihari

Khelu Na Ka Malun Ala and Maja Rairamba

Aala rairamba kelan dhandyacha khoramba

Playing Malun Aala Maja Ragunat

He was shaken

The standard meaning of words in the dialect

By playing = by playing

Sirihari = Sreehari

Kellan = banana

Business = work

Khoramba = captivity

This is how the people of Pal Sagav sing songs in their dialect.

Musical tastes of the villagers of Palasgaon

Along with the study of folk songs at Palasgaon, the musical tastes of the place were also studied. People in Wadgaon love Natak Bhajan Gavalan Haripath song type. It was found that the plays and drama songs in the bush were in the bush.

Conclusion

While studying folk songs at Palasgaon, various songs of the area and their musical tastes were studied. It was found that the format of the project was in the form of a face-to-face interview. It was found that people belong to Gond, Kunbi, Dhiwar, Maa Akhati etc. lived in Palasgaon have their folk songs accordingly. The Gondi language was different, so the folk songs in that language felt different but since the dialect of the rest of the society is Marathi, it was found that the folk songs of other communities are almost in Zadi (local) language.

Outcomes

1. In Palasgaon, dialects are different according to caste and songs are sung using words accordingly.
2. The main language of the villagers of Palasgaon is Marathi but it is seen that most of the villagers speak in Zadiboli.
3. The villagers of Palasgaon were found to be more interested in music but especially in Natya Geeta.
4. Songs are sung according to various ceremonies like Haripath and bhajan in pola is especially famous here.

List of students

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

Student studying folk songs at Palasgaon

Photographs published in the newspaper

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N P Commerce College,
Gadchiroli - 443101

Student Participated

Socio-Economic Survey (PBR) 2020-21 DEPARTMENT OF HOME ECONOMICS & MUSIC		
1	SRINIVASA VENKAT	9900000000
2	ANAGADI SUDHAKAR	9900000000
3	ANITA DIVYA KANIP	9900000000
4	ANURAG NAL PRAMOD	9900000000
5	ANURAG NIKHILANIBHASKAR	9900000000
6	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
7	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
8	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
9	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
10	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
11	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
12	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
13	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
14	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
15	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
16	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
17	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
18	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
19	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
20	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
21	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
22	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
23	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
24	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
25	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
26	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
27	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
28	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
29	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
30	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
31	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
32	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
33	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
34	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
35	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000
36	ANURAG NAL ANIL ANISHWANTH	9900000000

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N P Commerce College,
Gadchiroli

**Mahatma Gandhi Arts, Science and Late N. P. Commerce College
Armori, Dist. Gadchiroli (M.S.)**

Department of Sociology and History

Study Report on

***“Social and Historical Studies of Women status in
Palasgaon Village”***

2021 - 2022

submitted by **B. A. II students**

Under the supervision of **Dr. Gajendra Kadhao**

Introduction:

Indian society is mainly divided into two parts, an urban society and a rural society. Artificiality is seen in urban society while natural life is seen in rural society. In the past, joint family system existed in Indian society. But today in the rural society, the joint family system has disintegrated and been replaced by a separate family. A variety of changes are taking place in rural society today. The same transformation has been studied through the present research.

Woman and man are two human beings created by nature. It is a sign of nature that both of them should live with each other, both of them should complement each other and the flow of social consciousness should be maintained. But nature has given an important responsibility to woman, which is the responsibility of motherhood. And the responsibility of fatherhood is given to men by nature. Therefore, just as a woman is physically and mentally involved in the birth of her offspring for a long time, men are not. Even if a man is responsible for the birth of a child, he can be relieved of the responsibility of his father, but a woman cannot be relieved of the responsibility of her mother.

In every human society, women and mothers have been sung since ancient times. Even in Indian society, the verse 'Janani Janmabhumi Shch Swargadapi Gariyasi' appears in the verses of Gaurav Valmiki Ramayana. This verse means that Janani and Janmabhoomi are superior to the heavens, just as her greatness is sung with the words 'Matrudev Bhav'. The position of motherhood due to which a woman is glorified in the society is the reason why women are

[Signature]

bound by many chains in the society. Being confined in a society has created many problems in a woman's life.

Woman is first a man and then she is a woman, but society does not think that woman is first man. In every society, a man is called a man and a woman is called a woman. In India, women are hailed as the deity of men, power, deity of knowledge, but this is just a social phenomenon because in this culture, women are considered as deities and on the other hand, they are given a secondary and inferior position as compared to men. This paradox is reflected in Indian culture this is an example of how many women like Sita and Savitri are considered as role models in Indian culture. The status of women in Indian culture is very low.

Dr. Leela Patil has portrayed the role of Indian women in Indian society as a woman is only a commodity from the point of view of the husband, kumkum on the forehead is the wife's fortune and chool and child is the mantra of life. In Indian culture, women have to face masculine egoism, patriarchal tendencies, husband's dictatorship or domination of the wife as she has no one but her husband.

Even in the 19th century, society's attitude towards Indian women has not changed. Today, women are being educated on par with men, so they are making progress in many fields like science, technology, law, politics, medicine, bureaucracy. Although women are advancing in various fields, they do not seem to have a place of honor and respect in the society, especially in the family. Today, injustice, oppression, rape, and molestation are rampant. Today, women are not safe even in the family.

History of Gadchiroli District

On August 26, 1982, Chandrapur district was divided and a new district, Gadchiroli, emerged. In Gadchiroli district, there are ancient forts at Tipagad and Vairagad, the capital of Puramshah king. There is a Hemadpanthi Markandeshwar Devasthan on the north bank of the Wainganga river at Markanda in Chamorshi taluka. The district is known as Gadchiroli due to its dense forests and abundant forts and hills. This is a tribal district and various tribal tribes live in this district. These tribes mainly include Gond, Kolam, Madiya, Pardhan etc. They use Gondi and Madiya dialects to exchange messages. Besides, Marathi, Hindi, Telugu, Bengali, Chhattisgarh etc. are spoken in Gadchiroli district.

Geographical Location:

The district extends between 18o41 'North to 20o50' North latitude and 79o46 'to 80o55' East longitude. The total area of the district is 14412 sq. The district covers 4.69% of the state of Maharashtra.

[Handwritten signature]

The main occupation of the district is agriculture and 82 per cent of the people are engaged in agriculture and are idle during the rest of the season. Although a large number of raw materials for industries are available in the district, there are no industries that process them. There are iron ore mines and no iron ore factories have been set up. Irrigation projects like Tultuli have been stalled due to the Forest Act, despite spending crores of rupees on the same forest that the tribal people cultivated and conserved. The same forests that were cultivated by the tribals are now creating obstacles in the way of their development.

Research Methodology:

The present research project is related to the women of Palasgaon village in Armori taluka of Gadchiroli district. For this research project, 20 samples from Gadchiroli district were selected in the study and their systematic interviews were conducted through the interview schedule and systematic study was done on the subject.

Research Objectives:

1. Examining the status of men and women of different periods on the basis of gender.
2. To study gender inequality.
3. To study the social transformation of women.
4. To know about the oppression of women.

Hypothesis:

1. Social factors are more responsible for a woman's weakness than natural causes.
2. In modern times, women have been educated and started earning money, but the oppression of women has not diminished.
3. There is a huge gender inequality in the society.

Sample selection:

In order to complete the present research project, 20 women from Palasgaon village in Armori taluka of Gadchiroli district have been selected on purpose.

Social and historical studies of women:

The present research project is related to the women of Palasgaon village in Armori taluka of Gadchiroli district. For this research project, 20 women from Palasgaon village in Gadchiroli district have been selected as sample in the study. The following table shows that the information was collected by interviewing them through their actual interview schedule.

Table showing social and historical information

Question no. to	women's response	response		Total
		Yes	No	
1.	Marital status	15 (75.00%)	5 (25.00%)	20 (100%)
2.	Education	14 (70.00%)	6 (30.00%)	20 (100%)
3.	Women as a member of the family Are women's opinions asked in the family decision making process?	11 (55.00%)	9 (45.00%)	20 (100%)
4.	Are you allowed to attend religious or cultural events in the community?	17 (85.00%)	3 (15.00%)	20 (100%)
5.	Is the choice of girls asked in your family when getting married?	14 (70.00%)	6 (30.00%)	20 (100%)
6.	Do unmarried or widowed women have a place in the family?	9 (45.00)	11 (55.00%)	20 (100%)
7	Your opinion on interracial and interfaith marriage	8 (40.00%)	12 (60.00)	20 (100%)
8	Opinions about the boy being the beacon of the tribe and the girl being the foreign treasure	17 (85.00%)	3 (15.00%)	20 (100%)
9	Opinion that girls should be educated just like boys	18 (90.00)	2 (10.00%)	20 (100%)
10	Would you send your daughter to study and work in a big city?	8 (40.00)	12 (60.00%)	20 (100%)
11	What do you think about love marriage?	5 (25.00%)	15 (75.00%)	20 (100%)

[Handwritten signature]

Conclusion:

1. 75% of the women selected in the field of study are married and 25% of them are unmarried. Of these, 70 per cent women are educated and 30 per cent women are uneducated.
2. Women as a member of the family seem to be asked for their opinion in the family decision making process.
3. Women seem to be allowed to attend religious, cultural events in the community.
4. Girls' preferences appear to be being questioned when marrying into a family.
5. Unmarried or widowed women do not seem to have a place in the family.
6. Sixty per cent of women in the study area disagree on inter-caste and inter-religious marriages.
7. Even today women seem to agree that a son is a beacon of the family and a daughter is a foreign treasure.
8. Women seem to agree that girls should be educated just like boys.
9. Women do not agree to send a girl to study and work in a big city.

Suggestion:

1. We should try to inculcate the seeds of gender equality in the society.
2. The son is the beacon of the family and the daughter is the foreign wealth, salvation is obtained by giving fire to the child after death, the mentality of the society to drink water from the hand of the dying child should be changed.
3. Boy and girl should not be discriminated against while raising a girl.
4. Every society should take a stand that I will not oppress women and will not allow anyone else to do the same.
5. Campaigns like 'Balika Bachao Abhiyan', 'Lake Ladki Abhiyan' should be implemented and the society should actively participate in it and the family in which the girl was born should be welcomed in the society.
6. The feeling of male dominance is so different in the minds of women that she has accepted the status that women themselves are secondary to men. If she wants to make a decision, she has to ask men. Only when women change their mindset will injustice and oppression be reduced.

Reference:

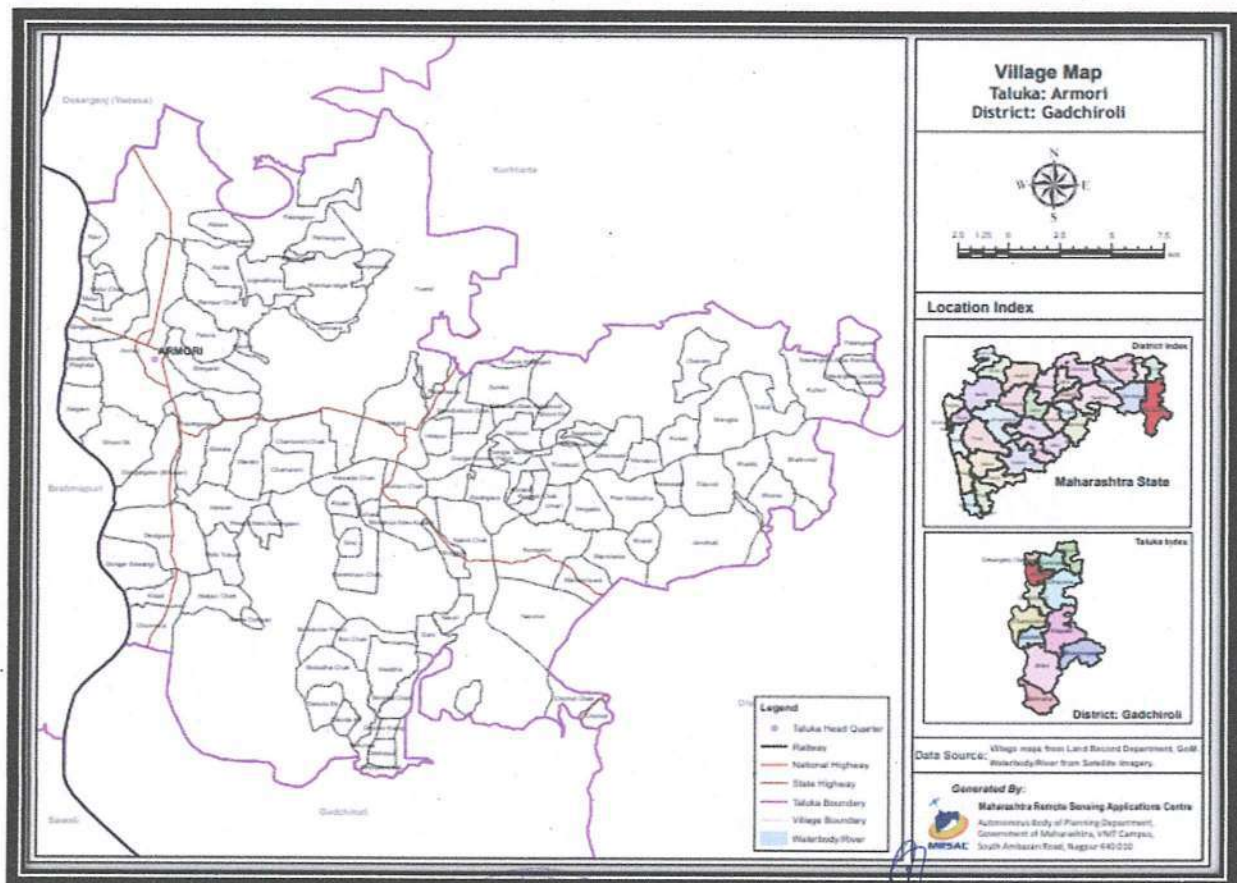
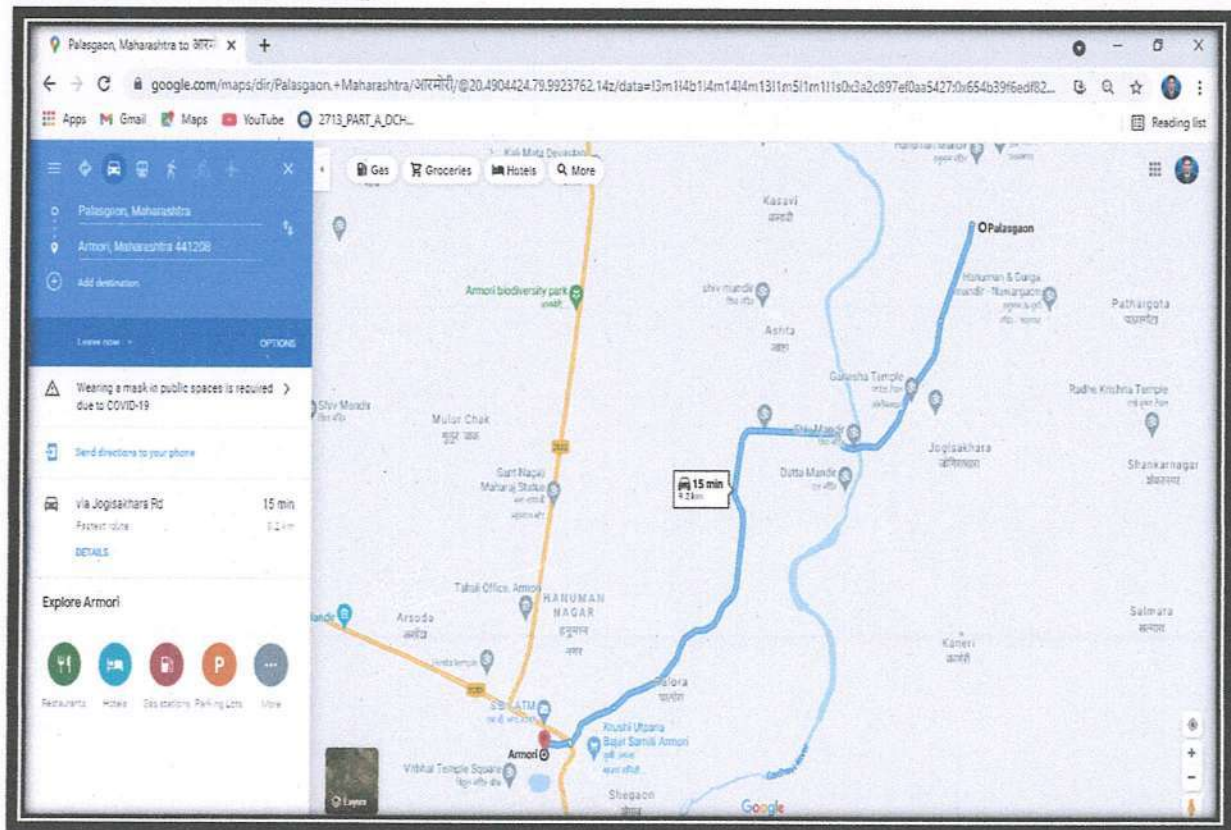
- Madan G. R.: 'Indian Social Problem' Allead Publisher New Delhi-2006 Marriage and Family in India Oxford University Press Bombay – 1989
- Mukhaejee Ramkrishna: 'Systematic sociology' Sage Publication, New Delhi 1993
- Shankar G. N. & Rao : 'Sociology' S. Chand & Company, 1997

Dr. G. M. Kadhe

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

Palasgaon Village Map:

Signature

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Amruti, Dist - Gadchiroli

‘Social and Historical Studies of Women in Palasgaon Village’

Interview schedule

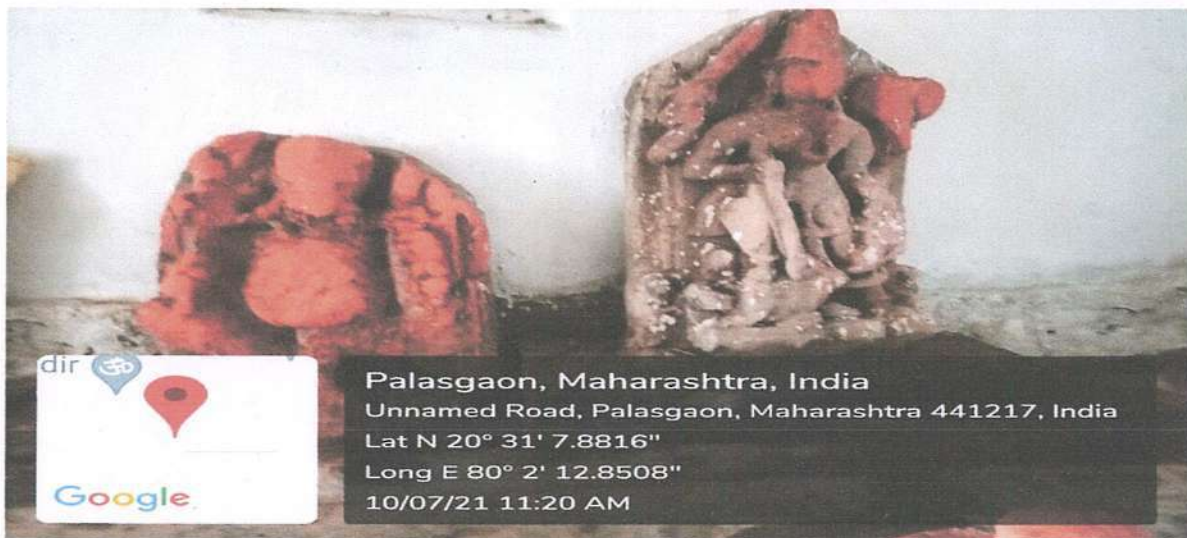
1. Name of the respondent
2. Marital status
 1. Yes 2. No.
3. Education
 1. Yes 2. No.
4. Are women as members of the family asked for their opinion in the family decision making process?
 1. Yes 2. No.
5. Are you allowed to attend religious or cultural events in the community?
 1. Yes 2. No.
6. Is the choice of girls asked in your family when getting married?
 1. Yes 2. No.
7. Do unmarried or widowed women have a place in the family?
 1. Yes 2. No.
8. How do you feel about interracial and interfaith marriage?
 1. Yes 2. No.
9. Do you agree that a boy is a beacon of the family and a girl is a foreign treasure?
 1. Yes 2. No.
10. Do you think girls should be educated just like boys?
 1. Yes 2. No.
11. Would you send your daughter to study and work in a big city?
 1. Yes 2. No.
12. What is your opinion about love marriage?
 1. Yes 2. No.

प्रिन्सिपल

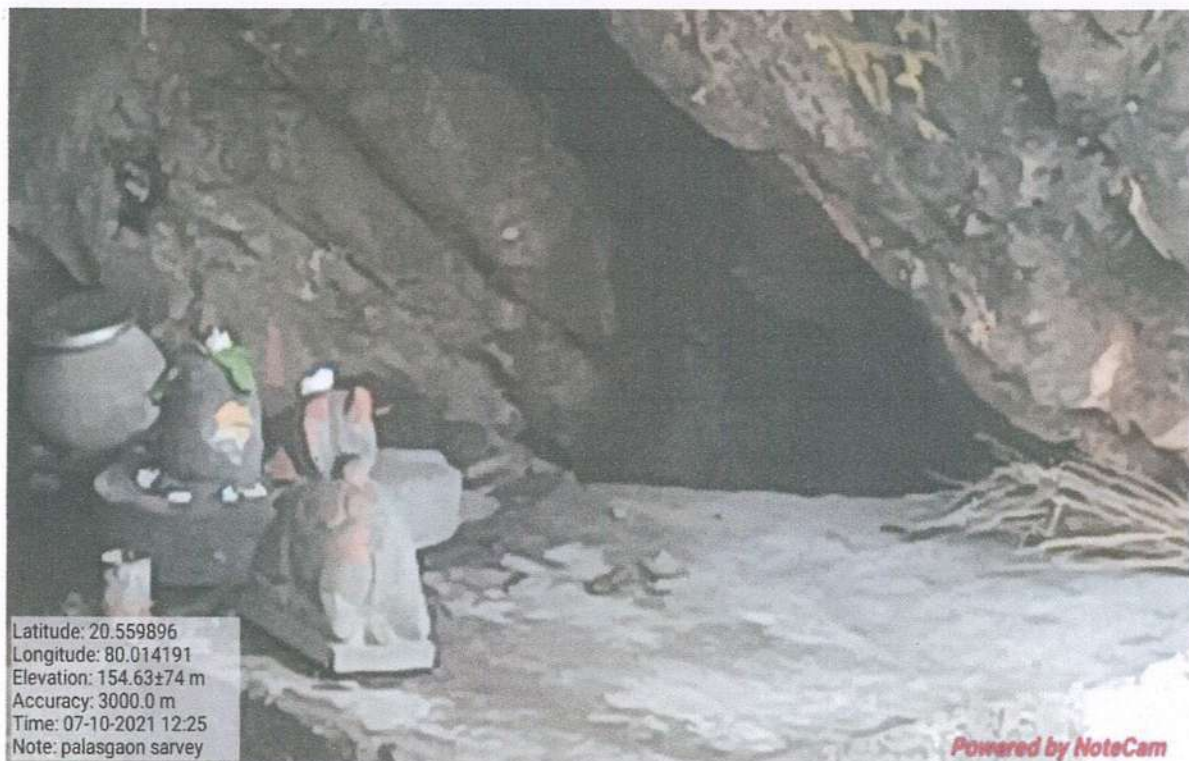
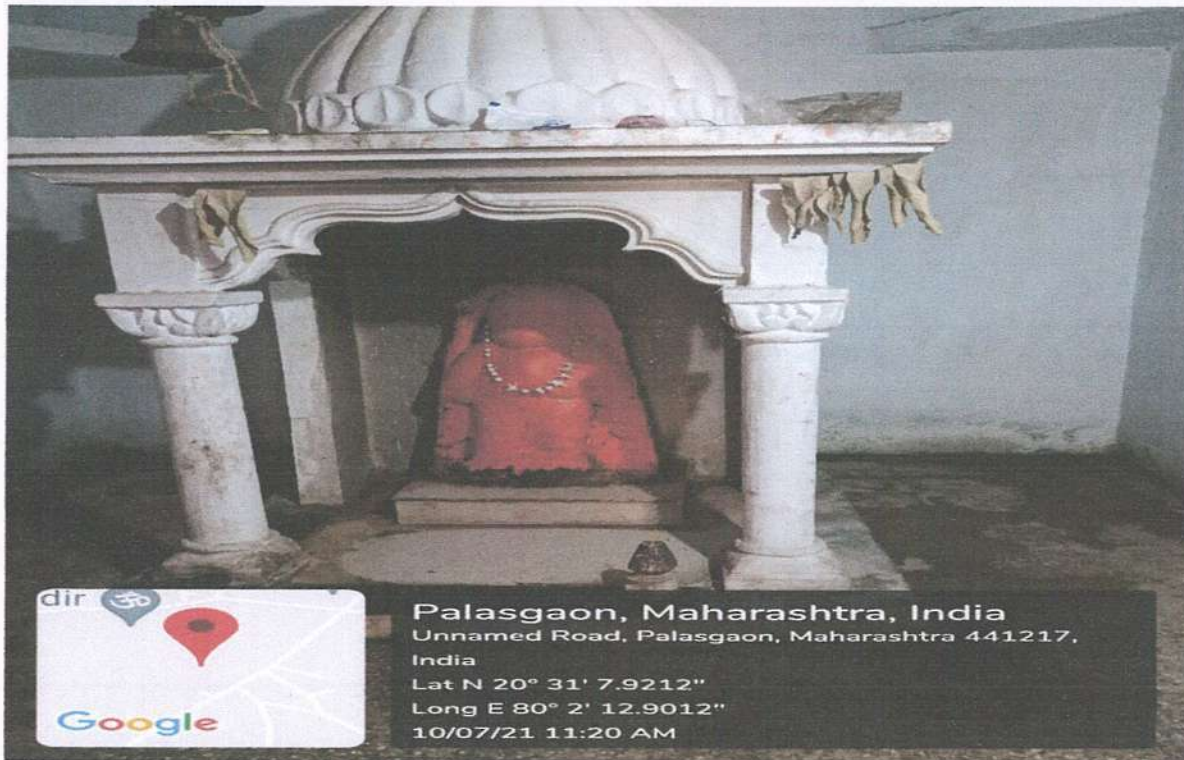
Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Aramori, Dist - Gadchiroli.

[Signature]

[Signature]
Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]
 Principal
 Mahatma Gandhi Arts,
 Science & Late
 N. P. Commerce College,
 Armori, Dist - Gadchiroli

नवराष्ट्र

सामाजिक, ऐतिहासिक माहितीचे संकलन

महात्मा गांधी महाविद्यालयाचा उपक्रम

आरमोरी (वा.) स्थानिक महात्मा गांधी महाविद्यालयातील समाजशास्त्र, इतिहास विभागाद्वारे प्राचार्य डॉ. लालसिंग खालसा यांच्या मार्गदर्शनाखाली लोकांचे जैवविविधता नोंदवही अंतर्गत समाजशास्त्र आणि इतिहास विभागातील पीबीआर विद्यार्थी गटाच्या वतीने तालुक्यातील दत्तक ग्राम पळसगाव येथे सामाजिक आणि ऐतिहासिक सर्वेक्षण करण्यात आले.

विद्यार्थ्यांमध्ये संशोधनाची आणि सर्वेक्षणाची वृत्ती निर्माण व्हावी या हेतूने महाविद्यालयामध्ये सदर उपक्रम राबविण्यात आला. या अभ्यासांतर्गत समाजशास्त्र विभागाच्या वतीने पळसगाव ग्रामवासीयांची सामाजिक, आर्थिक स्थिती, सामाजिक परिवर्तनाची गती, लॉकडाऊनमुळे कुटुंबावर

आणि शिक्षणावर पडलेला प्रभाव, शिक्षणाबद्दल पालकांचे आणि विद्यार्थ्यांचे मत, अशा विविध माहितीचे संकलन केले. इतिहास विभागाच्या वतीने पळसगावातील ऐतिहासिक सांस्कृतिक वारसा, धार्मिक स्थळ, ऐतिहासिक प्रथा-परंपरा अशा विविध माहितीचे संकलन करण्यात आले. तसेच पळसगावातील पुरातन असलेले मंदिर, महादेवगड येथे प्रत्यक्ष भेट देऊन तेथील वृद्ध लोकांकडून मंदिराविषयी माहिती जाणून घेतली. सर्वेक्षणावेळी समाजशास्त्र विभाग प्रमुख प्रा. डॉ. गजेंद्र कढव, इतिहास विभागातून प्रा. गजानन बोरकर, पीबीआरचे विद्यार्थी सारंग नखाते, युगांतर भोयर, ज्ञानदेव मोहुळे, देवानंद भोयर, योगाजी कांबळे, योगेंद्र वैद्य, अविनाश मंडपे उपस्थित होते.

Gadchiroli Edition
18 July 2021 Page No. 2
epaper.navarashtra.com

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

सामाजिक आणि ऐतिहासिक माहितीचे संकलन

आरमोरी : स्थानिक महात्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व. न.पं. वाणिज्य महाविद्यालयातील समाजशास्त्र आणि इतिहास विभागाद्वारे लोकांची जैवविविधता नोंदवही अंतर्गत समाजशास्त्र आणि इतिहास विभागातील पी.बी.आर. विद्यार्थी गटाच्या वतीने आरमोरी तालुक्यातील दत्तक ग्राम पळसगाव येथे सामाजिक आणि ऐतिहासिक सर्वेक्षण करण्यात आले. पळसगाववासीयांची सामाजिक, आर्थिक स्थिती, सामाजिक परिवर्तनाची गती, लॉकडाऊनमुळे कुटुंब आणि शिक्षणावर पडलेला प्रभाव, शिक्षणाबद्दल पालक आणि विद्यार्थ्यांचे मत अशा विविध माहितीचे संकलन केले तर इतिहास विभागाच्या वतीने पळसगाव महादेवगड येथे प्रत्यक्ष भेट देऊन तेथील वृद्ध लोक, मंदिराविषयी माहिती जाणून घेतली. याप्रसंगी प्रा. डॉ. गजेंद्र कढव, प्रा. गजानन बोरकर तसेच विद्यार्थी सारंग नखाते, युगांतर भोयर, ज्ञानदेव मोहूर्ले, देवानंद भोयर, योगाजी कांबळे, योगेंद्र वैद्य, अविनाश मंडपे उपस्थित होते.

Hello Gadchiroli
Page No. 2 Jul 18, 2021

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N P Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

Student Participated:

MAHATMA GANDHI ARTS, SCIENCE & LATE N. P. COMMERCE COLLEGE, ARMORI
SOCIO-ECONOMIC SURVEY (PBR) 2020-21
 DEPARTMENT OF SOCIOLOGY

S.NO.	NAME OF THE STUDENT	MOBILE NO.	SIGNATURE
1	BAGMUL PRAMOD CHHABILAL	9405993972	B. Bagmul
2	BHOYAR PRANALI PRAKASH	9623474117	P. Bhoiyar
3	CHATALE HARSHALI JAGDISH	9765216710	H. Chatale
4	DESHMUKH TEJSWINI DEVIDAS	7350194935	T. Deshmukh
5	DHOK AMOL GANGADHAR	9403583065	A. Dhok
6	GARMALE PRIYANKA PITAMBAR	7798452450	P. Garmale
7	GAWALE POURNIMA YASHVANT	9405103775	P. Gawale
8	HICHAMI RESHMA KALIDAS	9422849850	R. Hichami
9	JURRI RAMJI JAGDURAM	8275958254	J. Jurri
10	KHOBRADE SWATI ASHOK	9146664974	S. Khobrade
11	KOVE JAYASHRI SUDHAKAR	9403208534	J. Kove
12	KUMARE RASIKA SAUJI	7588085703	R. Kumare
13	KUMRE RAJ SURESH	8408939357	R. Kumre
14	LONARE ASAWARI GULAB	9421730860	A. G. Lonare
15	MARAPE MRUNAL YESHWANT	8408939357	M. Marape
16	MHASKE ROSHNA CHETRAM	8975588483	R. Mhaske
17	SADMAKE PRANJALI SITARAM	8605226735	P. Sadmake
18	SHENDE KIRAN BHAGWAN	9623474117	K. Shende
19	THAKARE DIKESHWAR SHESHRAO	9022854519	D. Thakare
20	THAKARE KAJAL NANAJI	7507957168	K. Thakare
21	THAKARE PUNIT KHIRISHWAR	7020734290	P. Thakare
22	UPRIKAR HEMANT ARUN	9420561923	H. Uprakar
23	USENDI RAGINI BABURAO	8408939357	R. Usendi

 PROF. DR. G. M. KADHAV

 Principal

Mahatma Gandhi Arts,
 Science & Late
 N. P. Commerce College,
 Armori, Dist - Gadchiroli

MAHATMA GANDHI ARTS, SCIENCE & LATE N. P. COMMERCE COLLEGE, ARMORI

SOCIO-ECONOMIC SURVEY (PBR) 2020-21

DEPARTMENT OF HISTORY

	NAME OF THE STUDENT	MOBILE NO.	SIGNATURE
1	BADAKWAR ADITYA SHARANGDHAR	8329017783	<i>[Signature]</i>
2	BHOYAR ROHINI MAROTI	9322841950	<i>[Signature]</i>
3	CHAUKE SNEHA VILAS	8806031104	<i>[Signature]</i>
4	DHONGADE MADHURI DADAJI	8010597036	<i>[Signature]</i>
5	FUKATE SURAJ DILIP	9552153497	<i>[Signature]</i>
6	GANVIR SANGJYOTI DURGADAS	7083121057	<i>[Signature]</i>
7	GONDOLE AKHIL PRBHIKAR	7588019832	<i>[Signature]</i>
8	GOTA PANKAJ ANANDAO	7498566859	<i>[Signature]</i>
9	JUARE KARISHIMA RAJU	7666107856	<i>[Signature]</i>
10	KADAM GURUDEO PANDURANG	7350435276	<i>[Signature]</i>
11	KAMBALE PRIYANKA JAYPAL	9370618689	<i>[Signature]</i>
12	KHOBRAKADE ACHAL DILIP	8459677914	<i>[Signature]</i>
13	KUMARE SACHIN WASUDEO	9021162194	<i>[Signature]</i>
14	LADAWE GITA RATNAKAR	8805297244	<i>[Signature]</i>
15	MARGAYE JITENDRA MUKTESHWAR	9403180410	<i>[Signature]</i>
16	NANNAWARE MALVIKA PRADIP	9404126327	<i>[Signature]</i>
17	PENDAM ANKESH RUPANSHAH	7588313826	<i>[Signature]</i>
18	PRADHAN BHAGYASHRI MANIK	9130701129	<i>[Signature]</i>
19	RAMTEKE DHARMENDRA PRAKASH	7218110748	<i>[Signature]</i>
20	RAUT HARSHA CHANDU	9623385071	<i>[Signature]</i>
21	RAUT VARSHA RATIRAM	9145439767	<i>[Signature]</i>
22	SAHARE PRAVIN PRABHIKAR	9552711852	<i>[Signature]</i>
23	SHIMPI RAJAT SHANKAR	9420675419	<i>[Signature]</i>
24	SONULE PRASHIK PRADIP	9421173306	<i>[Signature]</i>
25	TEKAM KHEMLATA JITENDRA	7587761373	<i>[Signature]</i>
26	THAKARE TRUPTI SURAJ	8080327852	<i>[Signature]</i>
27	THENGARI SHUBHANGI PRALHAD	9049498610	<i>[Signature]</i>
28	TIRANGAM MANISH VIVEKANAND	9356901312	<i>[Signature]</i>
29	WADHAI PRIYANKA SUDHAKAR	8408939357	<i>[Signature]</i>

[Signature]
PROF. VYAHADKAR

[Signature]
Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

**Mahatma Gandhi Arts, Science and Late N.P. Commerce College
Armori, Dist. Gadchiroli**

Report 2020-2021

Name of the Activity - Personality Development Programme

Department- NSS and Physical Education

Name of Activity Organized	Department of Students Development &NSS
Title of Activity	Personality Development Camp Programme
Date of Activity Organized	18 th July to 25 th July 2021
Name of the Coordinator of Activity	Prof. Gajanan Borkar, Prof. Sontakke
Place of Activity Organized	Online Platform at M. G. College
No. of Students Registered	200
No. of Faculty Participated	04
Name of Sponsoring Agency/ Collaborator	Gondwana University (Department of DSD) and M. G. College
Objective of the Activity	The main objective of the Work shop was to familiarize participants with the emerging ideas and trends on how to develop Personality in the 21 st century contexts. The program also aimed to teach participants to work with various professionals, people and groups to understand the meaning of life and work in the present context; to enhance their communication skills and interpersonal skills in order to function in professional and social settings effectively; to enrich the academic language skills; to understand effective planning, time management and implementation for setting goals and achieving both personal and professional goals; to learn to evaluate one self for further growth, personally and professionally
Brief Description	Understand in one's own Personality and nurturing it well enables one to be a fine human being and an effective professional. Humans need to learn how to cope with the problems and face the hardships while shaping our careers to become professionals and contributing citizens. University education is to enable young adults to understand the world in the liberal sense and to take forward it for the better. Director of DSD of Gondwanan University Dr. Shailendra Deo sir inaugurated the programme and delivered speech as a guest focusing on Personality. He also focused on the importance of workshop like Personality Development Camp and motivated the new Academicians to grab this kind of opportunities

Prof. S. N. Sontakke

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

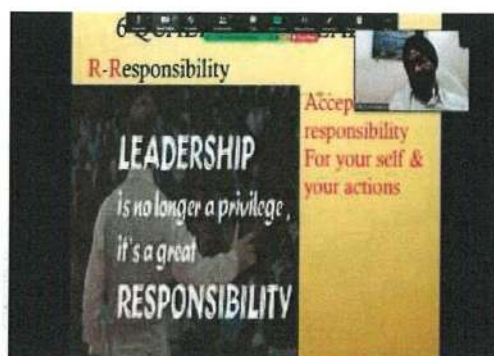
Outcome/ Impact of the Activity	<p>For an academican the entire programme was fruitful. In Personality Development Camp various resource person discussed about some strategies of time management namely goal setting, self-control, planning, execution /action, distractor over coming etc. Developed an understanding of and practice personal and professional responsibility.</p>
--	---

Prof. S.N. Sontakke

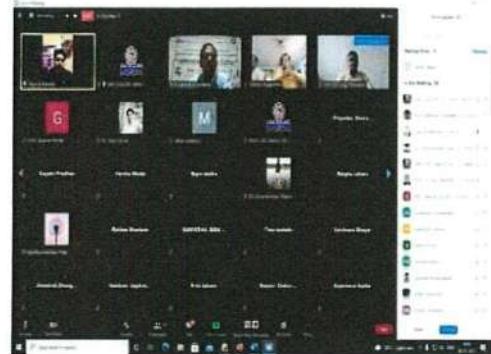

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

Principal Dr. Lalsingh Khalsa, delivering lecture on 'Importance of Conversational Skills in Personality Development'

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Amritsar, Dist - Gurdaspur

Prof. Mahesh Patil delivering speech on 'Personality Development Yoga and Physical Health'

Dr. Vijay Raivatkar delivering speech on 'Language And Personality development'

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armodi, Dist - Gadchiroli

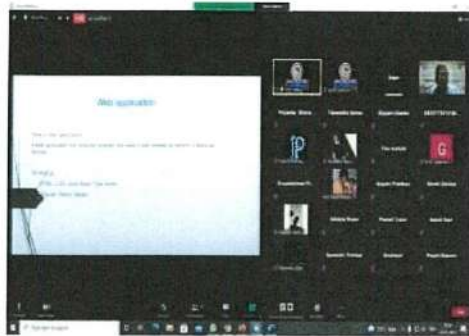
Prof. Pundlik Vyahadkar delivering speech on 'Importance of Personality Development while facing competitive examination'

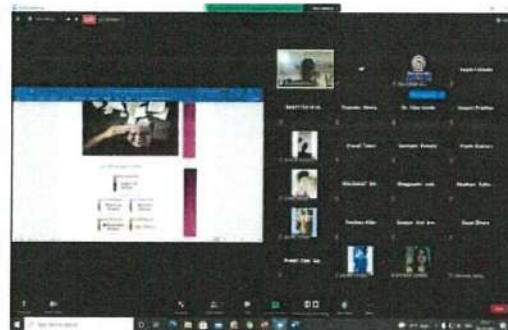
Lecture on 'Professional Opportunities and Challenges' by Prof. Dr. Vijay Gorde

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

Prof. Sagar Donadkar delivering lecture on 'Opportunities in Personality Development and Information Technology'

Dr. Dnyaneshwar Thakare delivering Lecture on 'Personality Development and Stress Management'

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

Dr. Manoj Thaore delivering lecture on 'Personality Development'

Principal Dr. Shankar Kukareja delivering speech on Valedictory Function of 'Personality Development Camp'

Signature of Principal Dr. Shankar Kukareja

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,

देशीजता - 28/07/2021

माझा शहर

देशीयता मूलसंस्करण.

प्राचार्य, डॉ. शंकरलाल कुकरेजा यांचे प्रतिपादन

[illegible][illegible]

समस्तपुत्राणां साधनात्मक
मित्रमण्डलियात् पठत नाना
पात्रयोगेन ये वंशीभ्यः प्रतिष्ठा
प्रियतमस्यैव गमकः अहो, अहो त्वयि
स्वाहा ईश्वर.

[illegible][illegible]

नामनांक - 28/07/2021

— प्राचार्य डॉ. शंकरलाल कुकरेजा यांचे प्रतिपादन —

॥ आरमोरी (या.) विद्याध्यानी
जीवनात यशस्वी होण्यासाठी
सकारात्मक दृष्टिकोन बाळगावा.
कारण सकारात्मक दृष्टिकोनातून
व्यक्तिमत्त्व विकास शक्य आहे,
असे प्रतिपादन आदर्श कला,
वाणिज्य महाविद्यालय देसाईगंज
येथील प्राचार्य डॉ. शंकरलाल
कक्केजा यांनी केले.

[illegible]

विविध विषयांवर अनेक क्षेत्रातील तज्ञांची व्याख्याने आयोजित करण्यात आलेली होती. यामध्ये समाजतमज विकास आणि समापण कौशल्य, योग आणि शारीरिक स्वास्थ्य, नेटवर्किंग क्षेत्र, भाषा, संधी परीक्षा, व्यवसाय संघी व आळनेने, माहिती तंत्रज्ञान क्षेत्रातील संंधी, तणाव व्यवस्थापन अशा विविध विषयाच्या अनुषंगाने महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. लालरसिंग खालसा, प्रा. डॉ. महेश जोशी, तमोजे मंडल, प्रा. डॉ. विजय तेवतकार, प्रा. पुंनलाल

ब्रह्माचर, प्रा. डॉ. विजय मोरे, सामर्य बोधोत्तरक, प्रा. डॉ. ज्ञानेश्वर ठाकरे, प्रा. भीमा डांगे, प्रा. डॉ. मनोज ठाकरे आदी वत्तानां मार्गदर्शन केलें.

संचालन प्रा. सीमा पावडे केलें. आभार प्रा. गजानन जोरकर यांना. या शिबिरांत 200 विद्यार्थ्यांनी नीरोगी केली होती. येवस्थीतेकरिता शाररीक शिक्षण, खेळ व त्रीडा प्रमुख प्रा. डॉ. ज्ञानेश्वर ठाकरे, तंत्रसाहाय्य प्रा. सुनील चूडे यांनी सहकार्य केलें. कार्यशाळेंत महाविद्यालयातील सर्व प्राध्यापक सहभागी होते.

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armeri, Dist - Gadchiroli

Certificate of the Camp

दिनांक	अतिथी व्याख्यातांचे नाव	वेळ	विषय	उपस्थित विद्यार्थी
दि. १८ जुलै २०२१	प्रा. नरेंद्र ओरकर	स. ११.०० ते दु. १२.३०	गटोप मंडळ योजना व्यक्तिमत्त्व विकासचे कोड	३१
दि. १९ जुलै २०२१	प्रा. मोहन जोशी	स. ११.३० ते दु. १.००	व्यक्तिमत्त्व विकास योग आणि शारीरिक स्वस्थ	३०
दि. २० जुलै २०२१	प्रा. गोपास मंडल	स. १०.०० ते स. ११.३०	नेटवर्किंग क्षेत्र व व्यक्तिमत्त्व विकास	६२
दि. २० जुलै २०२१	प्रा. डॉ. विजय रविकर	स. ११.३० ते दु. १.००	भाषा आणि व्यक्तिमत्त्व विकास	५१
दि. २२ जुलै २०२१	प्रा. पुष्पलक व्यासकर	स. १०.०० ते स. ११.३०	मधील व्यक्तिमत्त्व विकासचे महत्त्व	३५
दि. २२ जुलै २०२१	प्रा. डॉ. विजय गोरे	स. ११.३० ते दु. १.००	व्यक्तिमत्त्व विकास व्यवसाय मधील आव्हाने	४०
दि. २३ जुलै २०२१	श्री. माधव दोनाडकर	स. १०.०० ते स. ११.३०	व्यक्तिमत्त्व विकास व शारीरिक कौशल्य क्षेत्रातील मधील	५६
दि. २३ जुलै २०२१	प्रा. डॉ. संजय ठाकरे	स. ११.३० ते दु. १.००	व्यक्तिमत्त्व विकास व तणाव व्यवस्थापन	५१
दि. २४ जुलै २०२१	प्रा. भिमा डांगे	स. १०.०० ते स. ११.३०	महिला व्यक्तिमत्त्व विकास व माध्यमिक परिस्थिती	४३
दि. २४ जुलै २०२१	प्रा. डॉ. मनोज ठाकरे	स. ११.३० ते दु. १.००	व्यक्तिमत्त्व विकास	५५

List of Guest Lecture

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Aramori, Dist - Gadchiroli

GONDWANA UNIVERSITY, GADCHIROLI

(Established by Government of Maharashtra Notification No. MSC-3007/322/07) UOI-4 dated 27th Sept. 2011 & Presidency & State University governed by Maharashtra Public University Act, 2010 (Maharashtra Act No. 14 of 2010)

Office of the Director Students' Development

डॉ. रौलेंद देव
संचालक (६)
विद्यार्थी विकास विभाग
सी. ३, १८१, २६१, १५५/५

MIDC Road, Complex, GADCHIROLI - 442 605 (M.S.)
web: unmg.org
Email: director.sdg@unmg.org

पत्र क्र. No.GUG/SDS / 966९ /2021

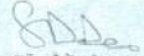
DI: 22 /07/2021

परिपत्रक

विद्यापीठाशी सलग्नित खालील ७ महाविद्यालयांना सूचित करण्यात येते की, शैक्षणिक सत्र २०२०-२१ मध्ये व्यक्तिमत्त्व विकास योजना महाविद्यालयस्तरावर राबविण्याबाबत ७ महाविद्यालयांचे प्रस्ताव विद्यापीठामध्ये प्राप्त झालेले होते. ते महाविद्यालयांमध्ये खालीलप्रमाणे आहेत.

अ.क्र.	महाविद्यालयाचे नाव	अंदाजित खर्च
१	विनामणी कॉलेज ऑफ कॉमर्स, पोभुणा, जि. चंद्रपूर	१३,०००/-
२	विवेकानंद महाविद्यालय भद्रावती, जि. चंद्रपूर	१०,०००/-
३	महिला महाविद्यालय गडचिरोली	१२,०००/-
४	महात्मा गांधी महाविद्यालय सावली, जि. चंद्रपूर	१३,०००/-
५	श्री. गोविंदराव भुनघाटे, महाविद्यालय कुरुखेडा, जि. गडचिरोली	१०,०००/-
६	महात्मा गांधी महाविद्यालय आरमोरी, जि. गडचिरोली	१३,२००/-
७	आदर्श कला व वाणिज्य महाविद्यालय, वडगा, जि. गडचिरोली	२०,३२२/-

उपरोक्त महाविद्यालयांचे प्रस्ताव विद्यापीठाला प्राप्त झालेले असून व्यक्तिमत्त्व विकास योजनेबाबत कार्यक्रम आपल्या स्तरावर आभासी पद्धतीने (online) राबवून त्यांना आपला फोटो व सुसंगत प्रकाशित केलेल्या बातम्यांचे कागदपत्र, खर्चाचे विवरण बिलासह (सर्व कागदपत्रावर प्राचार्यांनी सही, शिकका, बिलांवर दिनांक, बिल क्रमांक) या सर्वांचा समावेश करून दिनांक २१ ऑगस्टपर्यंत विद्यापीठामध्ये सादर करावे. २१ ऑगस्टनंतर प्राप्त झालेल्या अहवालावर विद्यापीठ कार्यवाही घेणार नाही. याची नोंद घ्यावी.

(डॉ. रौलेंद देव) 22.07.2021
संचालक

विद्यार्थी विकास विभाग
गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली

University Letter

Principal

Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

Participant list

Timestamp	Email Address	NAME IN FULL	DESIGNATION
7/15/2021 18:58:38	pradhantimpal@gmail.c	Timpal shrikrushna prac	Student
7/15/2021 18:59:48	snehatichkule02@gmail	Sneha Raju Tichkule	Student
7/15/2021 19:00:06	shreyakotawar223@gm:	SHREYA RAMESH KOTA	Student
7/15/2021 19:04:44	pranalivaidya143@gmai	Pranali MahendraVaidya	Student
7/15/2021 19:05:01	avantishende21@gmail.	Avanti ishwar shende	Student
7/15/2021 19:05:15	priyankajuare56@gmail.	Priyanka Arun Juare	Student
7/15/2021 19:05:40	jayshreeindurkar07878	JAYSHREE PURANDAR	Student
7/15/2021 19:05:46	pritimtembhurne660@gm:	Priti Rajesh Tembhurne	Student
7/15/2021 19:05:56	snehaljuare2002@gmal	Snehal Anil Juare	Student
7/15/2021 19:08:03	kajalnandardhane08@g	Kajal Lalaji Nandardhan	Student
7/15/2021 19:08:05	rinapada1999@gmail.cc	Rina mahadeo pada	Student
7/15/2021 19:16:06	mdhameja123@gmail.c	Manish Dhameja	Student
7/15/2021 19:16:51	dhirajpuram076@gmail.	Dhiraj namdeo puram	Student
7/15/2021 19:17:13	chandrakant.dorlikar@g	Dr. Chandrakant Dorlika	Assistant professor
7/15/2021 19:18:16	mohinikamble395@gm:	Mohini sudam kamble	Student
7/15/2021 19:18:43	chandrashekhar@gamil	Chandrashekhar Ratna	Student
7/15/2021 19:19:02	karikbhandari41@gmai	Roshani Pradip Bhanda	Student
7/15/2021 19:19:57	dhanshridhakate799@g	Pratima Yogiraj Dhakate	Student
7/15/2021 19:22:16	kumbhahreshubham222	(Shubham sheshrao kun	Student
7/15/2021 19:25:20	shubhada.ale3@gmail.c	Shubhada Sampat Ale	Student
7/15/2021 19:25:53	yaminisorte02@gmail.c	YAMINI SANJAY SORTE	Student
7/15/2021 19:26:20	kushalidudhakawar@gn	Kushali Chamru Dudha	Student
7/15/2021 19:26:27	holirahul75@gmail.com	RAHUL SADARAM HOLI	Student
7/15/2021 19:27:39	prashantghodmare2020	Prashant Prabhakhar Gho	Student
7/15/2021 19:29:44	abhijeetgotami750@gm	Abhijeet shamrao gotar	Student

Timestamp	Email Address	NAME IN FULL	DESIGNATION
7/17/2021 21:57:22	sushmabambole@gma	Sushma Chandramani E	Student
7/18/2021 7:35:54	mayurtilmare1234@gn	Mayur kiran Titilmare	Student
7/18/2021 9:10:53	gr.bedare@gmail.com	Dr. Gajendra R. Bedare	Assistant professor
7/18/2021 9:30:13	hemantfarkade21@gma	Hemant Moreshwar Far	Student
7/18/2021 9:33:25	tusharasutkar2000@gm	TUSHAR DNYANESHW	Student
7/18/2021 10:13:49	lakhannannaware123@	Lakhan Umaji Nannawa	Student
7/18/2021 11:27:45	punamhalami4@gmail.c	punam manchar halami	Student
7/18/2021 13:51:31	halamipranali@gmail.cc	PRANALI PRABHAKAR	Student
7/18/2021 14:50:53	shatabdijambhulkar359	Shatabdi Bhimrao Jamb	Student
7/18/2021 19:47:30	nakhatepunam@gmail.c	Punam Dayaram Nakha	Student
7/18/2021 20:50:18	truptiraut38@gmail.com	Trupti Gopal Raut	Student
7/19/2021 6:44:56	sonalishende025@gam	Sonali shende	Student
7/19/2021 8:09:37	yaminisorte02@gmail.c	Yamini Sanjay Sorte	Student
7/19/2021 10:01:22	meshramg531@gmail.c	Gautam Yuvraj Meshram	Student
7/19/2021 14:27:02	bagmaresnehal@gmail.	Snehal Lahanu Bagmar	Student
7/20/2021 11:23:04	mshaillesh065@gmail.c	Shaillesh Dadaji meshra	Student
7/20/2021 12:29:23	mayurimeshram04@grr	Mayuri Dinkar Meshram	Student
7/21/2021 10:30:48	gauritijare2002@gmail.c	Gauri Narendra Tijare	Student
7/21/2021 23:13:13	sachinkumare39@gmai	Sachin v kumare	Student
7/22/2021 11:50:33	prachinandardhane6@g	Prachi Vilas Nandardhar	Student
7/23/2021 17:50:06	nikitanimbekar2262002	(Nikita Dipak Nimbekar	Student
7/24/2021 7:56:37	vaishuwarke123@gmail	Vaishnavi Bharat Warke	Student
7/27/2021 21:24:02	surajdharmik36@gmail.	Suraj Raju dharmik	Student
7/28/2021 19:08:36	madkamkishor51@gma	KISHOR GANPAT MADK	Student
8/6/2021 19:52:19	munnikumare27@gmail	Munni hiraji kumare	Student

Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armor, Dist - Gadchiroli

Timestamp	Email Address	NAME IN FULL	DESIGNATION
7/16/2021 21:56:13	sunildumane904@gmail	Sunil Diwakar dumane	Student
7/16/2021 22:28:14	gauravmeshram766@gmail	Gaurav Lilladhar meshram	Student
7/17/2021 0:04:06	ruchitbhakare24@gmail	Ruchit Bhakare	Student
7/17/2021 5:44:52	raginizodage1234@gmail	Ragini Nanaji Zodage	Student
7/17/2021 5:49:45	tashwini937@gmail.com	Ashwini khushal Thakar	Student
7/17/2021 6:11:28	shrutichaple2@gmail.co	Shruti dilip chaple	Student
7/17/2021 6:54:11	rajeshwarkuthe05@gmail	Rajeshwar Waman Kuth	Student
7/17/2021 7:13:45	harshawalde36@gmail.	Harsha Ramesh walde	Student
7/17/2021 7:45:00	gayatrichauke2000@gmail	Gayatri hemraj chauke	Student
7/17/2021 7:59:44	pramodkove64@gmail.c	Pramod tikaram kovre	Student
7/17/2021 8:02:30	khushboopotekar@gmail	Santoshi Hemant Potekar	Student
7/17/2021 8:21:41	ashikdadmal123@gmail	Ashik Omkar Dadmal	Student
7/17/2021 8:26:16	vivekborkar98@gmail.co	Vivek Subhash Borkar	Student
7/17/2021 8:57:53	bawanes746@gmail.co	Samiksha Purushottam	Student
7/17/2021 9:02:52	amborkargunjan@gmail	Gunjan Anil Amborkar	Student
7/17/2021 9:42:58	vandanaroy393@gmail.c	Vandana Jagdish Roy	Student
7/17/2021 10:07:54	pratibhabawne1@gmail	Pratibha ashok bawne	Student
7/17/2021 13:02:22	prachishaha79@gmail.c	Prachi A. Shahare	Student
7/17/2021 15:43:16	priyadevika611@gmail.c	Priya Homraj Devikar	Student
7/17/2021 17:25:19	amltatara1234@gmail.c	Amit Ganesh Latara	Student
7/17/2021 18:40:43	purushottamdighore97@gmail	Purushottam Dnyanesh	Student
7/17/2021 18:45:59	ganeshgondole@gmail.	Ganesh Anandara Gond	Student
7/17/2021 20:24:35	dvthakre1@gmail.com	Dnyaneshwar Vishwana	Assistant professor
7/17/2021 21:27:56	lengurevishakha@gmail	Vishakha bhaichand len	Student
7/17/2021 21:54:25	sakshatshende053@gmail	Sakshat Dhanraj Shende	Student

Timestamp	Email Address	NAME IN FULL	DESIGNATION
7/15/2021 19:30:24	sachinashtekar048@gmail	Sachin naktuji astekar	Student
7/15/2021 19:30:38	ghutakesonam@gmail.c	Sonam devrao ghutke	Student
7/15/2021 19:31:30	9607300280sapna@gmail	Sapana harendra meshi	Student
7/15/2021 19:32:15	linamatera@gmail.com	Lina rajeshwar matere	Student
7/15/2021 19:33:33	kumarenayan11@gmail	Nayan parasram kumari	Student
7/15/2021 19:34:45	mankarmayuri20@gmail	Mayuri Devidas Mankar	Student
7/15/2021 19:36:23	dikshakambale32@gmail	Diksha baburao kambal	Other
7/15/2021 19:37:35	ankitasa17@gmail.com	Ankita Dadaji Sarve	Student
7/15/2021 19:38:17	narh.bn@gmail.com	Nareesh D.Bansod	Assistant professor
7/15/2021 19:40:47	gadpaylebrajal@gmail.c	Brajai Prabhakar Gadpa	Student
7/15/2021 19:42:25	aditiraut132001@gmail.	ADITI TAMRADHWAJ RA	Student
7/15/2021 19:42:40	shitalghodmare2019@gmail	Shital Bhashkar Ghodmare	Student
7/15/2021 19:43:37	sandipmeshram827@gmail	Sandip yogaji meshram	Student
7/15/2021 19:46:03	pradyotghatol25@gmail.	PRADYOT SHIVAJI GHATA	Student
7/15/2021 19:48:50	ghubadeakshay1411@gmail	Akshay Shesharo ghuba	Student
7/15/2021 19:49:18	karishmadahale001@gmail	Karishma Ravindra Dah	Student
7/15/2021 19:49:26	apurvawanaskar@gmail	Apurva Yuvraj Wanaskar	Student
7/15/2021 19:50:56	ashukamotghare16@gmail	Ashuka Dewrao motgha	Student
7/15/2021 19:51:22	achalbawane759@gmail	Achal vijay bawane	Student
7/15/2021 19:55:53	ashishdhakate55@gmail	Ashish Gunwant Dhakate	Student
7/15/2021 19:58:02	kajal9545601870@gmail	Kajal Dadilal Chaudhari	Student
7/15/2021 20:00:12	thakaresandhya30@gmail	SANDHYA HARIDAS THAKAR	Student
7/15/2021 20:00:33	donadkarrupali5@gmail	Rupali Ravindra Donadkar	Student
7/15/2021 20:02:04	durgakosare1010@gmail	Durga Ramaji kosare	Student
7/15/2021 20:02:48	kchilange20@gmail.com	Kirti Gajanan chilange	Student

Coordinator

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

M. G. Arts, Science & Late N. P. Commerce College, Armori

Report of the Activity

Academic Year – 2021-22

Name of Activity Organized	Women Empowerment awareness Program
Title of Activity	Awareness Street play on Women Empowerment
Date of Activity Organized	9 th October, 2021
Name of the Co-ordinator of Activity	Prof. Satendra M. Sontakke
Place of Activity Organized	Durgautsav at Tadurwar Nagar, Armori
No. of Students Participated	20
No. of Faculty Participated	05
Name of Sponsoring Agency/ Collaborator	NA
Nature of Sponsorship/ Collaboration (Total Grants Received in Rs. If any)	
Objective of the Activity	To aware people of the society regarding women respect in society
Brief Description	Activity was organized to sensitize people of society with respect to women empowerment. NSS student prepare street play on women's empowerment and deliver at various site in Armori town during festival season.
Outcome/Impact of the Activity	People in society got aware about women's right and importance of women's empowerment in society.

(Prof. S. M. Sontakke)

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

Photographs of Street Play by NSS Students:

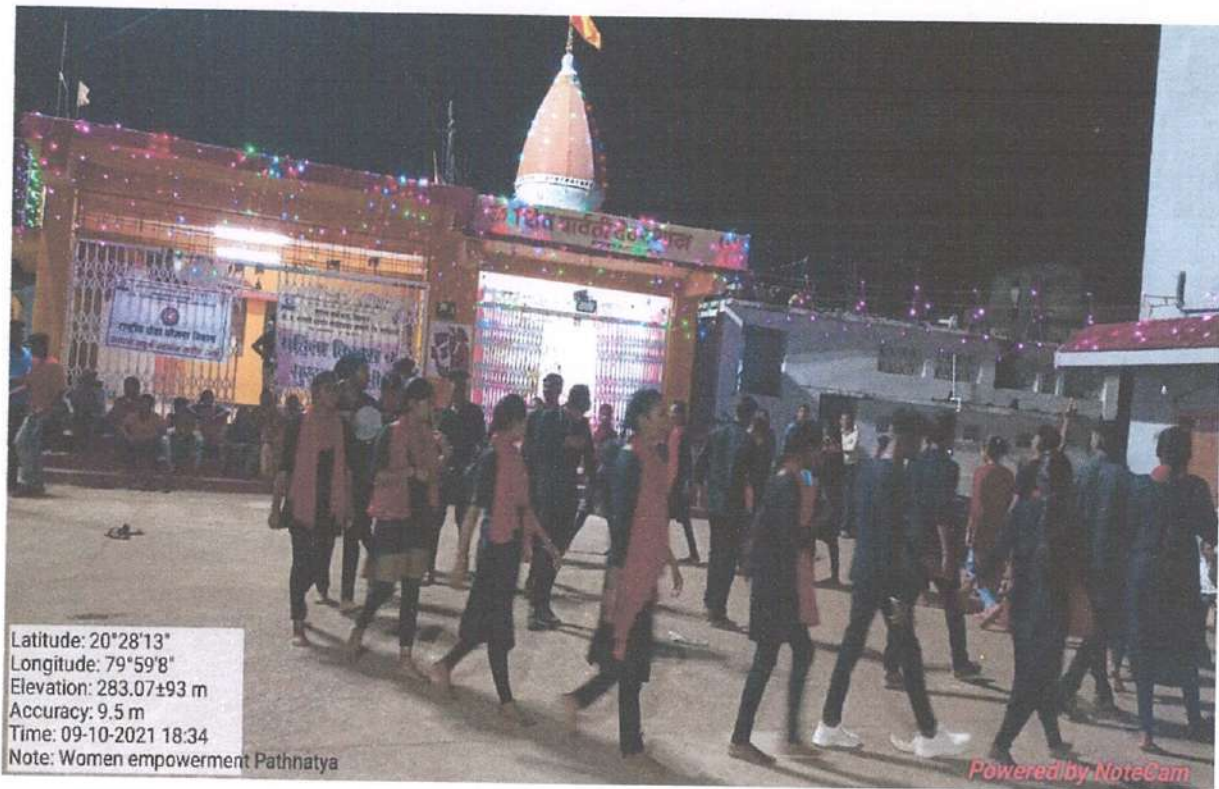

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

Principal
 Mahatma Gandhi Arts,
 Science & Late
 N. P Commerce College,
 Armori, Dist - Gadchiroli

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N P Commerce College,
Amori, Dist - Gadchiroli

लोकमत - 13/10/21

रासेयोच्या स्वयंसेवकांनी केला स्त्रीशक्तीचा जागर

आरमोरी : स्थानिक महात्मा गांधी कला, विज्ञान आणि स्व.न.पं. वाणिज्य महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग आणि महिला विकास व सुरक्षा समिती यांच्या संयुक्त विद्यमाने शिवमंदिर, ताहूरवार नगर येथे पथनाट्याचे सादरीकरण करण्यात आले. स्त्रियांचे लैंगिक, शारीरिक, भावनिक, शोषित, कौटुंबिक, हिंसा, फसवणूक आदी विविध शोषणातून स्त्रियांवर होणाऱ्या अत्याचाराचे प्रसंग दाखवून लोकजागृती घडवून आणली. स्त्रीसुद्धा पुरुषांप्रमाणे एक मानव आहे. अबला समजून तिचे शोषण करू नये, हा संदेश जनसामान्यात पोहचविला. शेकडो नागरिकांनी उपस्थित राहून पथनाट्याचा अनुभव घेतला आणि कलावंतांची स्तुती केली. या पथनाट्य सादरीकरणात सुरज चौधरी यांच्या नेतृत्वात टवीकल राऊत, प्रणय बागडे, संचित जुआरे, वैष्णवी टिचकुले, धनपाल वैद्य, ब्राजल गडपायले आदींनी सहभाग घेतला. रासेयो प्रमुख प्रा. सतेंद्र सोनटक्के, प्रा. डॉ. सीमा नागदेवे, प्रा. डॉ. गजेंद्र कढव, उपप्राचार्य डॉ. चंद्रकांत डोर्लीकर यांनी सहकार्य केले.

देखोबली - 14/10/21

रासेयोच्या स्वयंसेवकांनी पथनाट्याद्वारे केला स्त्रीशक्तीचा जागर

आरमोरी : स्थानिक महात्मा गांधी महाविद्यालय येथील राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग आणि महिला विकास व सुरक्षा समिती यांच्या संयुक्त विद्यमाने प्राचार्य डॉ. लालसिंग खालसा यांच्या मार्गदर्शनाखाली आरमोरी येथील शिवमंदिर, ताहूरवार नगर येथे पथनाट्याचे सादरीकरण करण्यात आले.

यावेळी रासेयो पथनाट्य चमूने सहभागी होऊन स्त्रियांवरील होणाऱ्या अत्याचाराचे विविध विषय वर्धातील जनतेपुढे साक्षात सादर केले. याद्वारे स्त्रियांचे लैंगिक, शारीरिक, भावनिक, शोषित, कौटुंबिक, हिंसा, फसवणूक, छेडछाड, ऑसिड हल्ला इत्यादी विविध शोषणातून स्त्रियांवर होणाऱ्या अत्याचाराचे प्रसंग जनतेपुढे

प्रदर्शित केले. यातून लोकजागृती घडवून आणली. स्त्रीसुद्धा पुरुषांच्या प्रमाणे एक मानव आहे. तिच्याबद्दल हितकस भावना कुणीही मनात ठेवू नये, अबला समजून तिचे शोषण करू नये, हा संदेश जनसामान्यात पोहचविला. शेकडो नागरिकांनी उपस्थित राहून पथनाट्याचा अनुभव घेतला आणि कलावंतांची स्तुती केली. या पथनाट्य सादरीकरणात सुरज चौधरी यांच्या नेतृत्वात दिवंकल

राऊत, प्रणय बागडे, संचित जुआरे, वैष्णवी टिचकुले, धनपाल वैद्य, ब्राजल गडपायले आदींनी सहभाग घेतला. यावेळी रासेयो प्रमुख प्रा. सतेंद्र सोनटक्के, प्रा. डॉ. सीमा नागदेवे, प्रा. डॉ. गजेंद्र कढव, उपप्राचार्य डॉ. चंद्रकांत डोर्लीकर, महिला विकास व सुरक्षा समिती प्रमुख प्रा. सुनंदा कुमरे यांनी पथनाट्याच्या यशस्वीतेसाठी सहकार्य केले.

[Handwritten signature]

Principal

Mahatma Gandhi Arts,

Science & Late

N. P. Commerce College,

Armori, Dist - Gadchiroli

Mahatma Gandhi Arts, Science and Late N.P. commerce College
Armori Dist. Gadchiroli (M.S.) 441208

Department National Service Scheme (NSS)

Street Play on Women Empowerment

Participant Student List

2021-22

Sr. No.	Name of Student	Class	Mobile No.	Signature
1.	Ku. Brajal Gadpayle	B.Sc. III	8530960348	B. Gadpayle
2.	Mr. Sanchit Juare	B.Sc. III	8624990491	S. Juare
3.	Mr. Pranay Meshram	B.Sc. III	9404937372	P. Meshram
4.	Mr. Hemant Bhoyar	B.Sc. III	8830140779	H. B. Bhoyar
5.	Mr. Dhanpal Vaidhya	B.A. III	9329862068	D. Vaidhya
6.	Ku. Twinkal Raut	B.Sc. III	8080340697	T. Raut
7.	Mr. Suraj Chaudhary	B.Sc. III	7977867186	S. P. Chaudhary
8.	Ku. Bhagyashree Halami	B.Sc. III	8010469959	B. Halami
9.	Ku. Surbhi Tichkule	B.Sc. III	9145193857	S. Tichkule
10.	Ku. Sneha Tichkule	B.Sc. III	8275797847	S. Tichkule
11.	Ku. Shivani Boga	B.Sc. III	9823507967	S. Boga
12.	Ku. Prajakta Dhote	B.Sc. III	9529442219	P. Dhote
13.	Ku. Venu Donadkar	B.Sc. III	9403958831	V. Donadkar
14.	Ku. Pooja Pradhan	B.Sc. III	9552032397	P. Pradhan
15.	Ku. Sujata Myakalwar	B.Sc. III	9421643807	S. Myakalwar
16.	Ku. Komal Pelane	B.Sc. III	7378658529	K. Pelane
17.	Ku. Hina Kawale	B.Sc. III	9404355585	H. Kawale
18.	Ku. Payal Chilbule	B.Sc. III	7378658524	P. Chilbule
19.	Ku. Nimesha Juare	B.Sc. III	9145104823	N. Juare
20.	Ku. Ratyami Bhoyar	B.Sc. III	7066241225	R. Bhoyar

Date:-

Place:- Armori

Program Officer (NSS)

(Prof. S.M. Sontakke)

Principal

Mahatma Gandhi Arts,
 Science & Late
 N. P. Commerce College,
 Armori, Dist - Gadchiroli

Report of the Activity
Academic Year – 2020-21

Name of Activity Organized	Food Awareness and Testing
Title of Activity	Testing of Food material and Awareness among people with respect to food material
Date of Activity Organized	5 January 2022
Name of the Co-ordinator of Activity	Prof. Satendra M. Sontakke
Place of Activity Organized	New Bus Stand Armori
No. of Students Participated	16
No. of Faculty Participated	04
Name of Sponsoring Agency/ Collaborator	Collaborative Activity of NSS and Chemistry Department of MGC Armori
Nature of Sponsorship/ Collaboration (Total Grants Received in Rs. If any)	
Objective of the Activity	To aware students and people of Armori town with respect to adulteration in food material.
Brief Description	Activity was organized to sensitize students and People of Armori town in respect of Food material adulteration such as Turmeric Power, Chili Powder, Cloves was demonstrated using simple physical and chemical test by Prof. S.M. Sontakke
Outcome/Impact of the Activity	16 Students and 04 Professor and many people of Armori town get aware about how food material get adulterated and it is tested by simple method.

Mahatma Gandhi Arts, Science and Late N.P. commerce College
Armori Dist. Gadchiroli (M.S.) 441208

Department of Chemistry

Name of Event:- Food Awareness and Tasting

Attendance Sheet

Sr. No.	Name of Students	Class	Mobile Number	Signature
1	Twinkal S Raut	BSCIII	8080340697	<i>[Signature]</i>
2	Brajat P Gadpayle	=11=	8530960348	<i>[Signature]</i>
3	Bhagyashri M. Halami	-11-	8010469959	<i>[Signature]</i>
4	Sushhi R Tichkule	-11-	9145193857	<i>[Signature]</i>
5	Pranay W Meshram	-11-	9404937372	<i>[Signature]</i>
6	Sanchit V. Juve	-11-	8624990491	<i>[Signature]</i>
7	Tannu L. Borsagade	-11-	9130653665	<i>[Signature]</i>
8	Vaidasi V. Borsagade	-11-	9145104273	<i>[Signature]</i>
9	Aditi T. Raut	-11-	7588920054	<i>[Signature]</i>
10	Ashwini F. Manbar	-11-	9422849800	<i>[Signature]</i>
11	Chetan A. Nandanwar	-11-	9545415509	<i>[Signature]</i>
12	Karan D. Soram	-11-	9309966259	<i>[Signature]</i>
13	Krushnakant R. Shinde	-11-	8381019461	<i>[Signature]</i>
14	Tanuj S. Prudhan	-11-	8329287704	<i>[Signature]</i>
15	Harsha A. Raut	ALLA	8010800927	<i>[Signature]</i>
16	Lina K. Kinchuk	BSCIII-	8080155917	<i>[Signature]</i>
17				
18				
19				
20				

Date: 4/01/2022
 Place: Armori

[Signature]
 Head
 Department of Chem-
 & Art & Science & Late
 College Armori, Dist. G.
[Signature]

Name of Activity :- 75 Crore Suryanamaskar Sankalp Program

Date/Duration of Activity :- 09 February 2022

Name of Collaborative Dept.:-Collaboration with Sport and Physical Education

Objective:- To get awareness of Suryanamakar for healthy lifestyle

No. of teachers participated :- 27

No. of students participated :- 52

Description of activity in brief :-

Physical Education and Sport department organized 75 Crore Suryanamaskar sankalp program in college campus. Director of physical education Dr. D.V. Thakre elaborate the importance of Suryanamaskar for healthy lifestyle with practical demonstration, Dr. C.P. Dorlikar Vice – Principal of the College, Prof. S.M. Sontakke, NSS Program Officer lead the program and all the staff members get benefited from this workshop.

Geo-tag photo of the Activity:-

Newspaper cutting of the Activity:-

आरमोरी : सूर्यनमस्कार करताना प्राध्यापक व विद्यार्थी.

७५ कोटी सूर्यनमस्कार संकल्प कार्यक्रमाचे आयोजन

सकाळ वृत्तसेवा

आरमोरी, ता. ९ : स्थानिक
महात्मा गांधी कला, विज्ञान व
स्व.न.पं. वाणिज्य महाविद्यालय
येथील प्राचार्य डॉ. लालसिंग खालसा
यांच्या मार्गदर्शनात शारीरिक शिक्षण,
खेळ व क्रीडा विभाग आणि राष्ट्रीय
सेवा योजना विभाग यांच्या संयुक्त
विद्यमाने महाविद्यालयाच्या परिसरात
इ.७५ कोटी सूर्यनमस्कार संकल्पप
कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले
होते.

या आयोजनात कोविड-१९

चे सर्व नियमांचे पालन करून महाविद्यालयाच्या प्रांगणात प्राध्यापक, कर्मचारी व विद्यार्थ्यांकडून सूर्यनमस्काराचे प्रात्यक्षिक करून घेण्यात आले. उपप्राचार्य डॉ. चंद्रकांत डोर्लीकर यांच्या उपस्थितीत शारीरिक शिक्षण, खेळ व क्रीडा विभागाचे संचालक प्रा. डॉ. ज्ञानेश्वर ठाकरे यांनी विद्यार्थ्यांना सूर्यनमस्काराचे प्रदर्शन करून दाखविले. तसेच विद्यार्थी, प्राध्यापक व शिक्षकेतर कर्मचारी यांच्याकडून सूर्यनमस्कार करून घेतले.

यात महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांनी

सहभाग घेतला होता. यावेळी प्रा. सतेंद्र सोनटक्के, प्रा. डॉ. रमेश ठोंबरे, प्रा. मोहनलाल रामटेके, प्रा. नोमेश मेश्राम, प्रा. शशिकांत गेडाम, प्रा. दिलीप घोनमोडे, प्रा. पराम मेश्राम, प्रा. डॉ. वसंता कहालकर, प्रा. डॉ. विजय रैवतकर, प्रा. डॉ. विजय गोरडे, प्रा. डॉ. गजेंद्र कढव, प्रा. अनिल राऊत, प्रा. निखिल बोरोडे, प्रा. पुंडलिक व्याहाडकर, प्रा. स्नेहा मोहूर्ले, प्रा. सुनंदा कुमारे, राजू हेमके, जितेंद्र बोदेले, खुशाल रामटेके, किशोर कुथे, सचिन ठाकरे, तसेच प्राध्यापक व शिक्षकेतर कर्मचारी उपस्थित होते.

Outcome of the Activity:-

1. 52 Students and 27 Staff members get benefited from this workshop.
2. Students and Staff members learned the importance of healthy life style with the help of Surya namaskar.

- 121)Name of Activity :- **Voters Awareness Workshop**
- 122)Date/Duration of Activity :- 10 February 2022
- 123)Name of Collaborative Dept./ :- --
- 124)Objectives :- To learn Importance of Voting in Democratic country and Right of Voting is my duty
- 125)No. of teachers participated :- 11
- In this activity
- 126)No. of students participated :- 87
- 127)Description of activity in brief :- NSS department organized one day seminar in coordination with tehsil office Armori and Naib tahsildar Shree. Rathod sir guide students regarding the importance of voter in the preservation of stable and active democracy in which 87 students and 11 staff members participated in the activity.
- 128)Geo-tag photo of the Activity:-

- 129)Newspaper cutting of the Activity:-

लोकशाही व्यवस्थेची विद्यार्थ्यांना दिली माहिती

लोकमत न्यूज नेटवर्क
अहोरी : येथील शंकरराव वेङ्गलवार महाविद्यालयात २६ जानेवारी ते १० फेब्रुवारी या कालावधीत 'लोकशाही, निवडणूक व सुशासन' या विषयावर लोकशाही पंधरवडा साजरा करण्यात आला. यानिमित्ताने महाविद्यालयात दि. ९ फेब्रुवारी रोजी 'लोकशाहीच्या सक्षमीकरणात निवडणूक व मताधिकाराचे महत्त्व' या विषयावर व्याख्यान पार पडले.

कार्यक्रमात प्रमुख वक्ते म्हणून डॉ. रवींद्र हजारो उपस्थित होते. हजारो यांनी सुशासन म्हणजे काय? लोकशाहीत मतदानाची भूमिका काय, सुशासनासाठी मतदानाची काय आवश्यकता असते, या विषयावर मार्गदर्शन केले. याप्रसंगी डॉ. प्रकाश लामसेटवार, प्रा. मंगला बनसोड, प्रा. नामदेव पेंडाम, प्रा. चंद्रशेखर गौरकर, डॉ. नागसेन मेश्राम उपस्थित होते. यानिमित्ताने 'मतदान माझा अधिकार' या विषयावर वक्तृत्व स्पर्धा घेण्यात आली.

महात्मा गांधी महाविद्यालयात मतदार जागृती

आस्मोरी : स्थानिक महात्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व. न. चं. वाणिज्य महाविद्यालयात राष्ट्रीय सेवा योजना, विद्यार्थी विकास विभाग आणि निरंतर शिक्षण व विस्तार विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने लोकशाही पंधरवडा अंतर्गत एकदिवसीय मतदार जनजागृती चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आले. चर्चासत्रात प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून नायब तहसीलदार एस. बी. राठोड, प्रमुख अतिथी म्हणून सर्व मधील राजेंद्र इसासरे, उपप्राचार्य डॉ. चंद्रकांत डोलीकर, रासेयो प्रमुख प्रा. सतेंद सोनटकर, विद्यार्थी विकास विभागाचे प्रा. गजानन बोरकर, प्रा. डॉ. सीमा नागदेवे उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे संचालन प्रा. डॉ. सीमा नागदेवे तर आभार प्रा. सतेंद सोनटकर यांनी मानले. यशस्वीतेकरिता प्रा. डॉ. मनोज ठवरे, प्रा. सुनंदा कुमरे, प्रा. दिलीप घोनमोडे, प्रा. अनिल राजत, प्रा. डॉ. वसंता कहालकर, प्रा. पुडलिक व्याहाडकर, प्रा. कविता खोब्रागडे, प्रा. महेश काहाळे, प्रा. संजय गिरडकर, रासेयोचे विद्यार्थी ब्राजल गडपायले, हिकल राजत, पूजा गोंडाने यांनी सहकार्य केले.

पंधरवड्यात पटवून दिले लोकशाहीचे महत्त्व

चामोशी : येथील कर्मवीर दादासाहेब देवतळे महाविद्यालयातील राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग, निवडणूक साक्षरता मंडळ व राज्यशास्त्र विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने लोकशाही पंधरवडा साजरा करण्यात आला. यानिमित्ताने एकदिवसीय ऑनलाइन चर्चासत्र घेण्यात आले. या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना लोकशाहीचे महत्त्व पटवून देण्यात आले. ऑनलाइन कार्यक्रमात आनंदनिकेतन महाविद्यालय वरोराचे राज्यशास्त्र विभागप्रमुख प्रा. डॉ. तक्षशील सुटे यांनी भारतीय लोकशाहीत मतदानाचे महत्त्व या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. प्रा. डॉ. राजेंद्र झाडे यांनीही मार्गदर्शन केले, संचालन प्रा. मीनल गाझलवार, तर आभार प्रा. डॉ. हेमराज निखाडे यांनी मानले. यशस्वीतेसाठी प्रा. डॉ. भूषण आंबेकर, प्रा. चंदना शुटे, प्रा. वैशाली कावळे, प्रा. संकेत राजत तसेच विद्यार्थ्यांनी सहकार्य केले.

130) Output of the Activity:-

- 87 Students and 11 staff members participated in the workshop.
- In order to save democracy, each element of society is responsible student committed to do it preferentially.

- 131)Name of Activity :- **Patriotic Singing Program**
- 132)Date/Duration of Activity :- 26 February 2022
- 133)Name of Collaborative Dept./ :- Collaboration with Student Development
Committee of the college
- 134)Objectives :-
- 135)No. of teachers participated :- 04
- In this activity
- 136)No. of students participated :- 78
- 137)Description of activity in brief :- NSS department organized Patriotic singing program on the occasion of Rashtrasant Gadgebaba jayanti in association with Cultural department and Student Development Committee. In this programme 78 students and 04 staff members participated in the activity.
- 138)Geo-tag photo of the Activity:-

- 141)Name of Activity :- **Personality Development Camp**
- 142)Date/Duration of Activity :- 4 March to 11 March 2022
- 143)Name of Collaborative Dept./ :- Collaboration with Student Development Committee of the college
- 144)Objectives :- To learn Importance of Voting in Democratic country and Right of Voting is my duty
- 145)No. of teachers participated :- 11
- In this activity
- 146)No. of students participated :- 87
- 147)Description of activity in brief :- NSS department organized one day seminar in coordination with tehsil office Armori and Naib tahsildar Shree. Rathod sir guide students regarding the importance of voter in the preservation of stable and active democracy in which 87 students and 11 staff members participated in the activity.
- 148)Geo-tag photo of the Activity:-

Latitude: 20.471419
Longitude: 79.981447
Accuracy: 1988.0 m
Time: 03-07-2022 09:48

Note: Personality Development Camp Day 3

Powered by NoteCam

सुक्रवार, दि. ०९ मार्च २०२२ सकाळी १०.३० ते १२.०० वा.

व्याख्यान :- मा. सुनंदा खोरगडे

विषय :- प्रेरितशक, जीवनशिक्षण कार्यक्रम, सर्व चातकाय, गडचिरोली

१२.०० ते १२.३० :- 'महिला व्यक्तिमत्त्व विकास'

१२.३० वा. ते २.०० वा

व्याख्यान :- प्रा. सतेंद्र सोनटक्के,

विषय :- राष्ट्रीय प्रमुख, महात्मा गांधी महाविद्यालय, आरमोरी

२.०० ते २.३० :- 'आजचा युवक व सामाजिक परिस्थिती'

सुक्रवार दि. १० मार्च २०२२ सकाळी १०.३० ते १२.०० वा.

व्याख्यान :- मा. राजेंद्र इसासरे,

विषय :- सुदृढ आरोग्य व आजचा युवक

१२.०० ते १२.३० :- 'गहा व नाशता'

१२.३० वा. ते २.०० वा

व्याख्यान :- प्रा. गजानन बोरकर,

विषय :- राज्यस्तराव्य विभाग, महात्मा गांधी महाविद्यालय, आरमोरी

२.०० ते २.३० :- 'भारतीय लोकशाही व आजचा युवक'

शुक्रवार, दि. ११ मार्च २०२२ सारांश सकाळी १०.०० वा.

अध्यक्ष :- डॉ. लालसिंग खालसा

विशेष अतिथी :- प्राचार्य, महात्मा गांधी महाविद्यालय, आरमोरी

मा. डॉ. सौलेंद्र देव

संचालक, विद्यार्थी विकास विभाग

गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली

मा. सुरेंद्र राड

पोलिस उपनिरीक्षक, लायलपूर प्रतिबंधक विभाग,

गडचिरोली

राज्यस्तरीय शिक्षण समन्वयक संकाय, आरमोरी

आय संस्थान

महात्मा गांधी कला, विज्ञान व

स्व. नसरुद्दीनपाई पंजवानी याशिक्य महाविद्यालय

आरमोरी, जि. गडचिरोली

नॅक पुनर्वसनिका 'अ' दर्जा

राष्ट्रीय सेवा योजना, विद्यार्थी विकास विभाग

आणि

गोंडवाना विद्यापीठ गडचिरोली यांच्या संयुक्त विद्यमाने

'व्यक्तिमत्त्व विकास शिविर'

सत्र : २०२१-२२

दिनांक : ०४ मार्च ते ११ मार्च २०२२

महोदय/महोदया, सन्तोष नमस्कर ।

श्रीमती री, देवण व दुपरी इत्यादी गोष्टी वेळीत व्यक्ती जन्माला येते या गोष्टी तिला अनुवांशिकतेने मिळालेल्या असतात. वर्तमान सर्वात्मिक युगातील सर्व क्षेत्रात विद्यार्थी परीक्षा देतात. म्हणून महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांना सर्वांगीण विकास घडवून आणणे या मुख्य उद्देशाने महाविद्यालयात दि. ०४ मार्च ते ११ मार्च २०२२ या काळासाठी 'व्यक्तिमत्त्व विकास शिबिर' आयोजित करण्यात आलेले आहे.

आपला शिबिरांतर्गत विदेशीत व्याख्यानांना उपस्थित राहून आपला उपक्रम करावे, ही विनंती.

आगले विनिर्देश

डॉ. सत्यसिंह खारुसा प्राचार्य महात्मा गांधी महाविद्यालय, आरमोरी	डॉ. राजेंद्र जेनेटकर एसेरो प्रमुख महात्मा गांधी महाविद्यालय, आरमोरी
डॉ. सीमा नागदेवे एसेरो कार्यक्रम अधिकारी महात्मा गांधी महाविद्यालय, आरमोरी	डॉ. ब्रजानंद बोरकर विद्यार्थी विकास अधिकारी महात्मा गांधी महाविद्यालय, आरमोरी

कार्यक्रम

शुक्रवार, दि. ०४ मार्च २०२२

उद्घाटन समारंभ सकाळी १०.३० वा. ते १२.०० वा.

अध्यक्ष	—	मा. श्री. मनोजभाऊ बनमाली
	—	सचिव, मनोजभाऊ शिक्षण प्रसारक संघट, आरमोरी
उद्घाटक	—	मा. डॉ. सीमा नागदेवे
	—	२-२०००, गॅडचिरोल विद्यापीठ, गडचिरोली
विशेष अतिथी	—	मा. रविंद्र भुषार
	—	उपप्रादेशिक परिक्षा अभिकारी, नागपुर
प्रास्ताविक	—	मा. डॉ. सत्यसिंह खारुसा
	—	प्राचार्य, महात्मा गांधी महाविद्यालय, आरमोरी
१२.०० ते १२.३०	—	चहा व नाश्ता

दुपारी १२.३० वा. ते २.०० वा.

व्याख्यान	—	मा. रविंद्र भुषार
विषय	—	'संक्रांतकाळ दुर्घटिका व व्यक्तिमत्त्व विकास'
व्याख्यान	—	मा. धर्म श्री. गुरीक
	—	नवन महाविद्यालय, आरमोरी
विषय	—	'व्यक्तिमत्त्व विकास व यशस्वी यशस्वी विद्यार्थी'

शनिवार दि. ०५ मार्च २०२२ सकाळी १०.३० ते १२.०० वा.

व्याख्यान	—	मा. प्रा. प्रदिप चापले
विषय	—	राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या माध्यमातून व्यक्तिमत्त्व विकास
१२.०० ते १२.३०	—	चहा व नाश्ता

दुपारी १२.३० वा. ते २.०० वा.

व्याख्यान	—	डॉ. अमित सेठीया, Biodiversity and Conservation Programme Manager CRANES, Gadchiroli
विषय	—	'दुर्मिळ वनस्पती संवर्धनात युवाकांती भूमिका'

सोमवार, दि. ०७ मार्च २०२२ सकाळी १०.३० ते १२.०० वा.

व्याख्यान	—	प्रा. पुढलिक व्यासकर,
	—	इतिहास विभाग, महात्मा गांधी महाविद्यालय, आरमोरी
विषय	—	'सर्वात विद्यार्थी सगळे व मुलाखतीची रीत'
१२.०० ते १२.३०	—	चहा व नाश्ता

दुपारी १२.३० वा. ते २.०० वा.

व्याख्यान	—	मा. शीलेश कोल्हे
	—	NTC MI Lifestyle Global Marketing Pvt.Ltd.
विषय	—	'नेटवर्क व्यवसायात व्यक्तिमत्त्व विकासामे महत्त्व'

मंगळवार, दि. ०८ मार्च २०२२ सकाळी १०.३० ते १२.०० वा.

व्याख्यान	—	मा. जनेश्वर पाटील,
	—	प्रशिक्षक, जीवनशिक्षण कार्यक्रम, सर्व शाळा, गडचिरोली
विषय	—	'व्यक्तिमत्त्व विकास आणि तारक्यभान'
१२.०० ते १२.३०	—	चहा व नाश्ता

दुपारी १२.३० वा. ते २.०० वा.

व्याख्यान	—	प्रा. डॉ. नरेश बन्योडे,
	—	रसायनशास्त्र विभाग, महात्मा गांधी महाविद्यालय, आरमोरी
विषय	—	'संशोधन क्षेत्रातील येजासाठी संधी'

149)Newspaper Cutting of the Activity:-

विद्यार्थ्यांनी स्वतःच्या क्षमतांना ओळखावे प्र-कुलगुरू कावळे यांचे प्रतिपादन, एमजी महाविद्यालयात शिबिर

लोकमत न्यूज नेटवर्क
आरमोरी : विद्यापीठाचे अनेक कार्यक्रम महात्मा गांधी महाविद्यालयात प्रामाणिकपणे राबविले जातात. विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्त्व विकासासाठी हे अत्यंत महत्त्वाचे आहे. विद्यार्थ्यांचा केवळ गुणात्मक विकास होणे महत्त्वाचे नसून सर्वांगीण विकास होणे गरजेचे आहे. विद्यार्थ्यांनी स्वतःच्या क्षमतांना व कौशल्यांना ओळखल्यास व्यक्तिमत्त्व विकास शक्य आहे, असे प्रतिपादन गोंडवाना विद्यापीठाचे प्र-कुलगुरू डॉ. श्रीराम कावळे यांनी केले.

स्थानिक महात्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व. न. पं. वाणिज्य महाविद्यालयात राष्ट्रीय सेवा योजना, शारीरिक शिक्षण, खेळ व क्रीडा विभाग, विद्यार्थी विकास विभाग आणि गोंडवाना विद्यापीठ गडचिरोली यांच्या संयुक्त विद्यमाने व्यक्तिमत्त्व विकास शिबिर, आपत्ती व्यवस्थापन प्रशिक्षण, जनजागृती शिबिराचे आयोजन करण्यात आले. या कार्यक्रमाच्या उद्घाटनप्रसंगी ते बोलत होते.

कार्यक्रमाला आरमोरीचे नायब तहसीलदार संजय राठोड, प्राचार्य डॉ. लालसिंग खालसा, आपत्ती व्यवस्थापन अधिकारी डॉ. नितीन गुल्हाने, शारीरिक शिक्षण, खेळ व क्रीडा विभागाचे प्रा. डॉ. ज्ञानेश्वर ठाकरे, राष्ट्रीय सेवा योजना

मार्गदर्शन करताना प्र-कुलगुरू कावळे, सोबत लालसिंग खालसा व इतर मान्यवर.

११ मार्चपर्यंत विविध उपक्रम

■ ११ मार्चपर्यंत विविध विषयांवर मार्गदर्शनाचे आयोजन करण्यात येईल. यात ५ मार्चला प्रा. प्रदीप चापले यांचे 'राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या माध्यमातून व्यक्तिमत्त्व विकास', डॉ. अमित सेठिया यांचे 'दुर्मिळ वनस्पती संवर्धनात युवकांची भूमिका', ७ मार्चला प्रा. पुंडलिक व्याहाडकर यांचे 'स्पर्धा परीक्षेची तयारी व मुलाखतीची तंत्रे', शैलेश कोल्हे यांचे 'नेटवर्किंग व्यवसायात व्यक्तिमत्त्व विकासात महत्त्व', ८ मार्चला ज्ञानेश्वर पाटील यांचे 'व्यक्तिमत्त्व विकास आणि तारुण्यभान', डॉ. नरेश बन्सोड यांचे 'संशोधन क्षेत्रातील रोजगाराची संधी', ९ मार्चला सुनंदा खोरगडे यांचे 'महिला व्यक्तिमत्त्व विकास', प्रा. सतेंद्र सोनटक्के यांचे 'आजचा युवक व सामाजिक परिस्थिती', १० मार्चला राजेंद्र इसासरे यांचे 'सुदृढ आरोग्य व आजचा युवक', प्रा. गजानन बोरकर यांचे 'भारतीय लोकशाही व आजचा युवक' या विषयांवर मार्गदर्शन आयोजित करण्यात आलेले आहे.

अधिकारी प्रा. सतेंद्र सोनटक्के, विद्यार्थी विकास विभागाचे जिल्हा समन्वयक प्रा. शशिकांत गोडाम, प्रा. डॉ. सीमा नागदेवे, विद्यार्थी विकास विभागाचे प्रा. गजानन बोरकर उपस्थित होते. अग्निशमन विभागाचे राजू निंबेकार

यांनी अग्निआपत्ती नियंत्रणासाठी विविध सूचना, दक्षता आणि काळजी घेण्याविषयी त्याचप्रमाणे फस्ट एड फायरब्रिगेड विषयी व्हिडिओ चित्रफितीद्वारे माहिती दिली. इतरही मान्यवरांनी मार्गदर्शन केले.

150)Output of the Activity:-

- Students got profound knowledge of Personality development in the camp.
- Students trained in the knowledge of various topic with respect to environment, marketing, sex education, social awareness etc.

- 151)Name of Activity :- **NSS Special Camp at Antarji**
- 152)Date/Duration of Activity :- 20 March to 26 March 2022
- 153)Name of Collaborative Dept./ :-
- 154)Objectives :- To develop work culture and collaborative work with rural people
- 155)No. of teachers participated :- 27
- In this activity
- 156)No. of students participated :- 100
- 157)Description of activity in brief :- NSS department organized ONE WEEK Special camp in Antarji village in which various physical activity such as Shramdan, helping hand for the construction of Mandir, Cleanliness drive of village , construction of Kaccha road towards Ashta as well as cultural activity such as singing, dance, social awareness through drama was organized in the camp.
- 158)Geo-tag photo of the Activity:-

... शुक्रवार, दि. २४ मार्च २०२२ ...

सकाळी ८.०० ते १२.०० वा. : श्रमदान
दुपारी १.०० ते ४.०० वा. : शैक्क्यासाठी कृषिविषयक योजना
मा. ज्योत्सना व्यंकटेश घल, ता. कृषी अधिकारी, आरमोरी
दुपारी ४.०० ते ६.०० वा. : वैज्ञानिक इन्स्टिकोनातुन अधिश्रध्दा निर्मूलन
प्रा. डॉ. मंगेश कोठा, महापंक प्राध्यापक, म. पां. महाविद्यालय

... शुक्रवार, दि. २५ मार्च २०२२ सकाळी ११.०० वा सगरीय ...

अध्यक्ष :- डॉ. लालसिंग खालसा
प्राचार्य, महात्मा गांधी महाविद्यालय, आरमोरी
विशेष अतिथी :- मा. श्री. काठवांडे साहेब
पोलीस निरीक्षक, पोलीस स्टेशन आरमोरी
:- कु. सारंग जांभुळे
निवृत्तसरिय पुरस्कार प्राप्त, कोविड-१९ बोग्दा
:- कु. प्रियंका ठाकरे
राज्यस्तरीय उत्कृष्ट रा. से. बो. स्वयंसेवक

रविवार, दि. २६ मार्च २०२२ शिबिराचे प्रस्ताव

... टैनदिनी ...

पहाटे ५.०० वा. :- जागर
सकाळी ५.३० ते ७.३० वा. :- प्रार्थना व व्यायाम
सकाळी ७.३० ते ८.०० वा. :- नास्ता
सकाळी ८.०० ते १२.०० वा. :- श्रमदान
दुपारी १२.०० ते १.०० वा. :- भोजन
दुपारी १.०० ते ६.०० वा. :- वक्त्यांचे प्रयोगन
सायं. ६.०० ते ७.०० वा. :- वीड्योक कार्यक्रम
रात्री ८.०० ते १०.०० वा. :- समाजप्रबोधनपर कार्यक्रम

सकळास कळो मानवता राष्ट्रभावन ।
हो सर्वस्यलो मिलुनी समुदाय प्रार्थना ॥

मनोहरभाई शिक्षण
प्रसारक मंडळ, आरमोरी
...द्वारा संचालित...

महात्मा गांधी कला, विज्ञान व
स्व. न. पं. वाणिज्य महाविद्यालय, आरमोरी,
जिल्हा गडचिरोली
नॅक पूनर्मानांकित 'अ' दर्जा

आझादी का
अमृत महोत्सव

राष्ट्रीय सेवा योजना
विशेष शिबिर

आझादी का अमृत महोत्सव व राष्ट्रनिर्मितीकरिता युवक

रविवार, दि. २० मार्च ते २६ मार्च २०२२
स्थळ - जिल्हा परिषद प्राथमिक शाळा, अंतरजी, ता. आरमोरी

सस्नेह निमंत्रण

प्रति,
श्री/श्रीमती _____

यांना सप्रेम नमस्कार...!

- 161) Name of Activity :- **Special Lecture on Indian Constitution**
- 162) Date/Duration of Activity :- 14 April 2022
- 163) Name of Collaborative Dept./ :-
- 164) Objectives :- To know various aspect of Indian constitution to the students and staff members.
- 165) No. of teachers participated :- 27
- In this activity
- 166) No. of students participated :- 100
- 167) Description of activity in brief :- NSS department organized Special lecture on Indian Constitution by Mr. Gajanan Borkar of political science on the birth anniversary of Dr. Babasaheb Ambedkar.
- 168) Geo-tag photo of the Activity:-

- 169) Newspaper Cutting of the Activity:-

महात्मा गांधी महाविद्यालय, आरमोरी

आरमोरी : महात्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व.न.पं. वाणिज्य महाविद्यालयात महाविद्यालयाच्या सांस्कृतिक विभाग व डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर अध्ययन व संशोधन केंद्र आरमोरी यांच्या संयुक्त विद्यमाने डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांची जयंती साजरी करण्यात आली. यावेळी प्राचार्य डॉ. लालसिंग खालसा, प्रा. गजानन बोरकर, सांस्कृतिक विभागप्रमुख प्रा. शशिकांत गेडाम, आयक्युएसी प्रमुख डॉ. नोमेश मेश्राम, प्रा. दिलीप घोनमोडे, प्रा. डॉ. विजय रैवतकर उपस्थित होते. याप्रसंगी प्रा. गजानन बोरकर यांनी आपले मनोगत व्यक्त करताना बाबासाहेबांचे विचार बदलत्या काळाला पुरक ठरतील असे होते. त्यांनी सादर केलेले हिंदू कोडबिल आणि नव्या आर्थिक व राजकीय व्यवस्थेला तत्कालीन राजनेत्यांनी विरोध केला आणि नाकारले याला कारण तत्कालीन राजव्यवस्थेवर पुंजीपतींचा असलेला दबाव हे होते. रक्ताचा थेंबही न सांडता देशाच्या आर्थिक व सामाजिक विकासात परिवर्तन घडवून आणणारी राजव्यवस्था म्हणजे लोकशाही होय अशी त्यांची लोकशाहीची व्याख्या होती, असे प्रतिपादन केले. संचालन व प्रास्ताविक प्रा. डॉ. विजय रैवतकर तर आभार प्रा. दिलीप घोनमोडे यांनी मानले. कार्यक्रमाला प्राध्यापक आणि कर्मचारी उपस्थित होते.

170) Outcome of the Activity:-

- i) Students got profound knowledge on Indian Constitution, their duties and responsibility as a citizen of India.

171)Name of Activity :-**Essay Competition on Indian Constitution and Today's Youth**

172)Date/Duration of Activity :-16 April 2022

173)Name of Collaborative Dept./ :-

174)Objectives :-To explore students on various aspect of Indian Constitution and Dr. Ambedkar thinking in present Scenario.

175)No. of teachers participated :- 02

In this activity

176)No. of students participated :- 23

177)Description of activity in brief: - NSS department organized Essay Competition on Indian Constitution and Dr. Ambedkar thinking in present Scenario.

In all 23 students participated in the activity and best of three were honored in the function.

178) Result of Essay Competition:-

Mahatma Gandhi Arts, Science and Late N.P. Commerce College
Armori Dist. Gadchiroli (M.S.) 441208

Department of National Service Scheme
On the Auspicious Occasion of Dr. B.R. Ambedkar
Birth Anniversary Celebration
Result of Essay Competition
Congratulation! All the participants

Sr. No.	Name of Students	Class	Result of Essay Competition
1	Amol Gangadhar Dhok	B. A. III	Essay-I
2	Ku. Tahirsaba Sheikh	B. Sc. III	Essay-II
3.	Mr. Lakhan Nannaware	B. A. II	Essay-III
4.	Ku. Kajal Nandardhane	B.A. III	Essay-III

Date:- **Department of N.S.S.**
Place:- **Prof. S. M. Sontakke**
NSS Program Officer
(8698856936)

179) Newspaper Cutting of the Activity:-

180) Outcome of the Activity:-

- i) Students explore their views on Indian Constitution and got profound knowledge on Dr . Ambedkar thinking in present scenario.

- 181)Name of Activity :-**Countdown Activity of Yoga Day**
- 182)Date/Duration of Activity :-31 May 2022
- 183)Name of Collaborative Dept./ :-
- 184)Objectives :-To know the importance of Yoga for healthy life and develop
- 185)No. of teachers participated :- 27
- In this activity
- 186)No. of students participated :- 23
- 187)Description of activity in brief: - NSS department in association with Physical Education and sport department organized countdown yoga day activity on 31 May 2022 in campus. Dr. Thakre give practical
- In all 23 students participated in the activity and best of three were honored in the function.
- 188)Geo-tag Photo of the Activity:-

- 189) Newspaper Cutting of the Activity:-

लोकमत - 03/06/22.

महात्मा गांधी महाविद्यालयात योगाभ्यास

आरमोरी : येथील महात्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व.न.पं. वाणिज्य महाविद्यालयात राष्ट्रीय सेवा योजना आणि शारीरिक शिक्षण, खेळ व क्रीडा विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने योग शिबिराचे आयोजन करण्यात आले. यावेळी शारीरिक शिक्षण, खेळ व क्रीडा विभागाचे संचालक प्रा. डॉ. ज्ञानेश्वर ठाकरे रासेयो कार्यक्रम अधिकारी प्रा. सतेंद्र सोनटक्के, प्रा. डॉ. सीमा नागदेवे उपस्थित होते. प्रा. डॉ. ज्ञानेश्वर ठाकरे यांनी जीवनात व्यायाम आणि योगासनास अनन्यसाधारण महत्त्व आहे. योगासनामुळे कर्मचाऱ्यांना त्यांच्या कामात उत्साह वाढतो आणि थकवा कमी होतो. त्यामुळे महाविद्यालयीन कर्मचाऱ्यांनी सातत्याने व्यायाम व योगासन करावीत, असे प्रतिपादन केले. यावेळी झुंबा व्यायामप्रकाराचे विशेष प्रात्यक्षिक सादर करण्यात आले. आभार प्रा. पराग मेश्राम यांनी मानले.

190) Outcome of the Activity:-

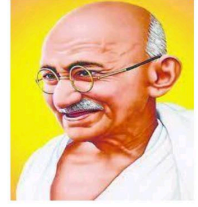
- ii) Students and staff members got physical as well as spiritual knowledge of yoga and learned importance of yoga for healthy lifestyle.

M.G. ARTS, SCIENCE & LATE N. P. COMMERCE COLLEGE,

ARMORI, DIST. GADCHIROLI

A Project Report

On

**"वस्तू व सेवा करामुळे आरमोरी शहरातील
व्यापाऱ्यांवर होणारे परिणाम"**

**SUBMITTED BY
B.Com. IIndYear, SEM – IV**

GUIDED BY
Prof. Dr. Manoj M. Thaore
Head
Department of Commerce
Mahatma Gandhi Arts. Science And Late N.P. Commerce College,
Armori
2021 – 2022

A Project Report
On
“वस्तु व सेवा करारामुळे आरमोरी शहरातील व्यापारांवर होणारे परिणाम”

Submitted by
B.Com.IInd Year

Sr. No.	Name of Student
1.	Himadri B. Gain
2.	Sejal R. Gadhave
3.	Gangadhar L. Dhote
4.	Sapana H. Meshram
5.	Rupali R. Donadkar
6.	Sakshi S. Rahate
7.	Bhagyashri V. Wakle
8.	Mohini L. Mahure
9.	Dimpal S. Pradhan
10.	Yamini S. Sorte
11.	Tejswini Y. Dhakate
12.	Durga R. Kosare
13.	Praful B. Chichaghare
14.	Karan S. Dhattrak
15.	Khemraj P. Chaudhari
16.	Sandip Y. Meshram
17.	Bhavesh B. Kannake
18.	Rakesh D. Nandanwar
19.	Prashant P. Ghonmode
20.	Mayur M. Pagade

GUIDED BY
Prof. Dr. Manoj M. Thaore
Head
Department of Commerce
Mahatma Gandhi Arts, Science & Late N. P. Commerce College, Armori
2021-2022

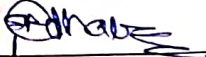

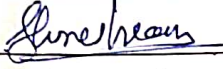
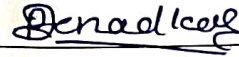
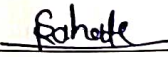
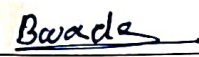
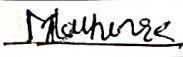
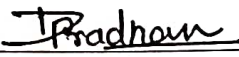
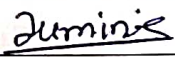
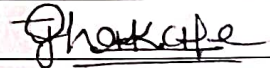
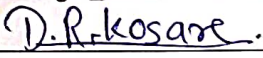
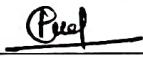

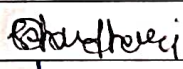
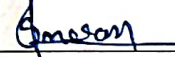
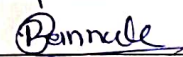

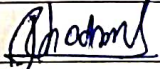
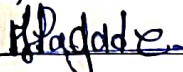
A Project Report

On

“वस्तू व सेवा करारामुळे आरमोरी शहरातील व्यापारांवर होणारे परिणाम”

Submitted by

B.Com.IInd Year

Sr. No.	Name of Student	Signature
1.	Himadri B. Gain	
2.	Sejal R. Gadhave	
3.	Gangadhar L. Dhote	
4.	Sapana H. Meshram	
5.	Rupali R. Donadkar	
6.	Sakshi S. Rahate	
7.	Bhagyashri V. Wakle	
8.	Mohini L. Mahure	
9.	Dimpal S. Pradhan	
10.	Yamini S. Sorte	
11.	Tejswini Y. Dhakate	
12.	Durga R. Kosare	
13.	Praful B. Chichaghare	
14.	Karan S. Dhatriak	
15.	Khemraj P. Chaudhari	
16.	Sandip Y. Meshram	
17.	Bhavesb B. Kannake	
18.	Rakesh D. Nandanwar	
19.	Prashant P. Ghonmode	
20.	Mayur M. Pagade	

CERTIFICATE

This is to certify that Students of B.Com.II Department of Commerce, Mahatma Gandhi Arts, Science & Late N. P. Commerce College, Armori have been successfully completed the project report on “वस्तू व सेवा करामुळे आरमोरी शहरातील व्यापारांवर होणारे परिणाम” under the supervision of Department of Commerce in the academic session 2021-22.

ACKNOWLEDGEMENT

We express our sincere gratitude towards. Dr. L. H. Khalsa, the Principal Mahatma Gandhi Arts, Science and Late N. P. Commerce College, Armori for his support and encouragement. We are also thankful to Prof. Dr. Manoj M. Thaore Head, Department of Commerce of his encouragement. We are also thankful to “वस्तू व सेवा करामुळे आरमोरी शहरातील व्यापारांवर होणारे परिणाम.”

President/Proprietor/Manager & Employees Workers for their encouragement, Support & cooperation. We are also thankful to faculty members of the college for their kind cooperation during the field work. Thanks are due to our friends, family members who encouraged and helped us.

"वस्तु व सेवा करामुळे आरमोरी शहरातील व्यापाऱ्यांवर होणारे परिणाम"

माहिती संकलन करताना

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	विवरण	पृष्ठ क्र.
१	प्रकरण – १ प्रस्तावना पार्श्वभूमी/इतिहास	१-९
२	प्रकरण-२ संशोधनाची आवश्यकता/गरज गृहीतके संशोधनाची उद्देश्य/उद्दिष्टे संशोधनाचे महत्व	१०-१४
३	प्रकरण-३ संशोधन पद्धती संशोधनाची व्याप्ती	१५-१९
४	प्रकरण-४ संशोधनाचा आराखडा नमुना निवड तथ्य, सामुग्रीचे संकलन	२०-२७
५	निष्कर्ष	२८
६	उपाययोजना	२९
७	संदर्भसूची/संदर्भग्रंथ	३०-३३
८	परिशिष्टे	

प्रकरण पहिले

➤ प्रस्तावना

भारत स्वतंत्र झाल्यानंतर सर्वात महत्व पूर्ण सुधारणा म्हणून जी. एस. टी. १३ वर्षांच्या प्रदीर्घ विचार मंथना नंतर 'एक देश एक कर' या करप्रणालीतील संकल्पनेवर आधारित आहे . ३० जुन २०१७ पर्यंत देशात केंद्र शासनाच्या अखत्यारीत येणाऱ्या सेवा व पुरवठ्यावर केंद्र शासनावर वसुली करत होते तर राज्यशासनाच्या अखत्यारीत येणाऱ्या बाबीवर राज्यशासन कर वसुली करत होते. करपात्र वस्तू व सेवा पुरवठादारांना बऱ्याच अडचणींना सामोरे जावे लागत होते. करावर पुन्हा कर क्लीस्ट प्रक्रिया परताव्यासाठी अडचणी अशा विविध अडचणीमुळे कराचा दर बऱ्याच वेळा वाढत असे. यामुळे कर चुकवेगिरी , भ्रष्टाचार , गैरप्रकार , बेनामी व्यवहार याबाबी घडत असत. परिणामी महागाई वाढून त्याच्या फटका सर्व सामान्य नागरिकांना बसत होता.

१ जुलै पासून जी. एस. टी. संपूर्ण भारतामध्ये लागू झाला. ही करप्रणालीतील सर्वात मोठी सुधारणा यथावकाश झाली. देशभरात एकसमान करप्रणाली असावी असा उद्देश यामागे होता. त्यानुसार केंद्र आणि राज्य सरकारद्वारे त्यापूर्वी लागू असलेले अनेक अप्रत्यक्ष कर रद्द करून ही करप्रणालीभारतात लागू करण्यात आली.

देशातील असलेली वेगवेगळी राज्ये त्यांची करप्रणाली यांचा विचार करता केंद्र शासनाला हि करप्रणाली लागू करण्यासाठी वस्तू व सेवा कर भरावा लागणार आहे. जी. एस. टी. लागू करण्यासाठी भारताच्या राज्यघटनेत १२२ घटना दुरुस्ती करून नवीन कायदे तयार करण्यात आले. केंद्र सरकारने या दृष्टीने तयार केलेल्या वस्तू व सेवा कर कायदा २०१७ मध्ये एकूण २१ प्रकरणे, १७४ कलमे आणि ३ परिशिष्टे यामध्ये समाविष्ट आहेत. यामध्ये कर आकारणी व कर संकलन कलम -५, आंतरराज्य पुरवठा कलम -७, राज्यांतर्गत पुरवठा कलम- ८, समुद्र किनाऱ्याच्या हद्दीत केलेला पुरवठा कलम -९, वस्तू सेवांच्या किंवा दोन्ही पुरवठ्याचे ठिकाण कलम-१०. भारतात आयात केलेल्या किंवा भारतातून निर्यात केलेल्या वस्तूंच्या पुरवठ्याचे कलम -११. सेवेचा पुरवठा करणाऱ्या व्यक्तीचे व तो स्वीकारणाऱ्या व्यक्तीचे ठिकाण भारतात असेल तर कलम -१२, असून प्रत्येक कलमामध्ये वेगवेगळ्या बाबीविषयी तपशीलवार

विक्षेपण देण्यात आले असून त्याचा अभ्यास संबंधित क्षेत्रातील वस्तू व सेवा पुरवठादारांनी करणे गरजेचे आहे.

गुड्स अँड सर्व्हिसेस काउन्सील हा मध्यवर्ती वैधानिक संस्था जी.एस.टी. चे नियमन करते.केंद्रीय अर्थमंत्री हे या काउन्सिलचे प्रमुख आहेत.

जी.एस.टी. लागू करण्यासाठी ३० जून २०१७ च्या रात्री संसदेचे विशेष अधिवेशन झाले. त्यात राष्ट्रपतींनी मध्यरात्रीच्या सुमारास जी.एस.टी. लागू झाल्याची अधिकृत घोषणा केली. सर्व वस्तू आणि सेवा यांची विक्री हस्तांतर, वस्तू विनिमय, भाड्याने देणे किंवा आयात व्यवहारांवर जी.एस.टी. लागू करण्यात येईल असे प्रसारमाध्यमातून त्यापूर्वीच स्पष्ट करण्यात आले. वस्तू व सेवा कराची अंमलबजावणी होण्यापूर्वी प्रत्येक राज्यामध्ये व्यवसायाच्या विविध टप्प्यावर विविध प्रकारच्या करांची आकारणी केली जात असे. पूर्वी अस्तित्वात असलेले कर जसे इक्साईज ड्युटी, कस्टम ड्युटी, व्हॅट, मनोरंजन कर, सेन्ट्रल सेल्स टॅक्स, सेवाकर, ऑक्ट्राय इ. हे सर्व कर जी.एस.टी. अंतर्गत समाविष्ट करण्यात आले आहेत. म्हणूनच जी.एस.टी 'एक देश एक कर एक बाजार ' असे ठरविण्यात आले.

कर पावत्यामध्ये काही सांकेतांक (CODE) समाविष्ट करण्यात आले आहेत. वस्तूच्या (GOODS) बाबतीत HSN - harmonized system of nomenclature सेवेच्या बाबतीत सेवांचे वर्गीकरण करून कोड नंबर देण्यात आलेला आहे. SAC-service accounting code.HSN मुळे वस्तूंचे व SAC मुळे सेवांचे वर्गीकरण करण्यात आलेले आहे.

➤ कराचा प्रकार, कराचे दर, वस्तू व सेवेचा प्रकार दर्शविणारा तक्ता खालीलप्रमाणे-

अ.क्र.	प्रकार	कराचे दर	वस्तू व सेवेचा प्रकार
१.	शून्य दराच्या वस्तू	0 %	<p>वस्तू : महात्वाच्या उपयोग्य वस्तू जसे अन्न, धान्य, फळे, भाजीपाला, दुध, मीठ, मातीची भांडी इ.</p> <p>सेवा : धर्मादाय संस्थेची कार्ये रस्ते, पुल इ. बांधकाम पाणीसेवा, सार्वजनिक ग्रंथालय, कृषी कार्ये, शिक्षण व आरोग्य संबंधीच्या सेवा.</p>
२.	कमी दराच्या वस्तू	5%	<p>वस्तू : एल. पी. जी. सिलेंडर, चहा, मध, गोठवलेल्या वस्तू, भाजीपाला, तिखट, चटण्या, गोड पदार्थ इ.</p>
३.	जास्त दराच्या वस्तू (स्लॅब 1)	12%	<p>वस्तू : बटर, तूप, सुका मेवा, ड्राय फ्रुट, रस, आचार, लोणचं, मोबाईल, जाम, जेली इ.</p> <p>वस्तू : फोन, छपाई, विश्रामगृह, बांधकाम, व्यवसाय इ. संबंधित सेवा.</p>

४.	जास्त दराच्या वस्तू (स्लॅब २)	18%	वस्तू : परफ्युम, धातूच्य वस्तू, संगणक, प्रिंटर, ग्रेनाईट, छपाई यंत्र, सी सी टी व्ही, मॉनिटरइ. सेवा : टपाल सेवा, कुरियर सेवा, आउट डोअर कॅटरिंग, सर्कस, नाटक, सिनेमा, भागदलाल सेवा, भाग बाजारातील सेवा, चलन विनिमय.
५.	उच्च दराच्या वस्तू व सेवा	28%	वस्तू : चैनीच्या वस्तू, मोटारसायकील, सुटे भाग, आलिशान गाडी, व्हक्युम क्लीनर, ए. सी. वॉशिंग मशीन, फ्रीज, मसाला, तंबाखू पदार्थ. सेवा : हॉटेल्स, पार्कस, रेस कोर्स, आय पी एल करमणूक केंद्र, गोम्स, विमानसेवा, कसिनो इ.

विक्री, हस्तांतरण, खरेदी, वस्तू विनिमय, भाडेपट्टी किंवा सेवांच्या आयातीसारख्या सर्व व्यवहारांवर जी. एस. टी. मॉडेल घेईल. म्हणजेच प्रत्येक केंद्र आणि राज्य सरकारांनी कराधान दिले जाते. एका राज्यामध्ये केलेल्या व्हावाहारांसाठी केंद्र सरकार आणि राज्य सरकार जी.एस.टी. द्वारे त्या राज्याच्या सरकारद्वारे आहे. त्यामुळे ज्या राज्यामध्ये वस्तू किंवा सेवा वापरल्या जात नाहीत त्या राज्य ज्या उत्पादनाच्या उपयोग केला जात नाही. अशा राज्यांना कर दिले जाते. आय. जी.एस.टी. केंद्र सरकारकडून थेट करदात्यांची कर वसूल करण्यासाठी त्यांना राज्यसरकारने कर संग्रह गुंतागुंतीचा केला आहे. आधीच्या यंत्रणेनुसार राज्याला कर महसूल गोळा करण्यासाठी केवळ एका सरकारशी व्यवहार करणे आवश्यक आहे. केंद्रीय उत्पादन व सीमा शुल्क मंडळ अंतर्गत कार्यरत असलेल्या सीमा शुल्क, उत्पादन शुल्क व नार्कोटिक्स राष्ट्रीय अकादमी या शिखर प्रशिक्षण संस्थेने प्रसिध्द केलेल्या “ वस्तू आणि सेवाकर बाबत वारंवार विचारले जाणारे प्रश्न ” संकल्पनास उत्तम

प्रतिसाद लाभला. दिनांक, २१ सप्टेंबर, २०१६ रोजीच्या मॉडेल जी.एस.टी. कायद्यावर आधारित आहेत. संपूर्ण देशभरात माहितीचा प्रसार व्हावा याकरिता सदर “ जीएसटी वरिल एफएक्यूएस ” चे अनेक प्रादेशिक भाषांमध्ये भाषांतर करण्यात आले.

प्रथम आवृत्तीच्या प्रकाशनानंतर अनेक महत्वपूर्ण बदल झालेले आहेत. साप्रन्त जी.एस.टी. परिषदेने प्रारूप (जीएसटी, एसजीएसटी, आयजीएसटी, युटीजीएसटी) कायदे आणि अनेकविध नियमांसह भरपाई उपकर मंजूर केलेले आहेत. संसदेत केंद्रीय विधेयके प्रस्तुत करण्यात आलेली आहेत, राज्यांशी संबंधित कायदे व नियम त्यांच्या राज्य विधानसभा पारित करतील. प्रथम आवृत्तीच्या प्रकाशनाच्या वेळी वचन दिल्याप्रमाणे, एनएसीइएन संस्थेने संसदेमध्ये प्रस्तुत झालेल्याउपरोक्त विधेयकांवर आधारित एफएक्यूएस ची द्वितीय आवृत्ती तयार केली आहे. महासंचालक आणि त्यांच्या सहकारी वारंवार विचारल्या जाणाऱ्या प्रश्नावलीचे संकलन, कर अधिकारी व्यापारी वर्ग आणि जनता यांच्यामध्ये जी.एस.टी. बाबत माहिती, ज्ञानाचा प्रसार करण्यात आणि जागरूकता निर्माण करण्यात यशस्वी होईल.

➤ वस्तू आणि सेवा कर.

हा एक गंतव्य स्थान आधारित वस्तू आणि सेवा यांच्या उपभोगावरील कर आहे. यामध्ये निर्मिती/ उत्पादनापासून ते अंतिम उपभोगापर्यंत प्रत्येक टप्प्यावर कर आकारणी करण्याचे प्रस्तावित केले आहे. मागील टप्प्यावर अदा केलेल्या कराची जमा रक्कम समायोजित करता येईल. सारांश असा कि केवळ वर्धित मूल्यावर कर आकारला जाईल आणि अंतिम उपभोक्ता ग्राहकाला कराचे ओझे सहन करावे लागेल.

➤ जी.एस.टी. चा प्रभाव

जी.एस.टी च्या प्रभावापासून राज्यांना महसूल राखण्याचे प्रस्तावित केले आहे आणि अपेक्षित आहे कि, जी.एस.टी. पेट्रोलीअम व पेट्रोलीअम उत्पादनांवर लावला जाईल. केंद्र सरकारने जी.एस.टी. च्या तारखेपासून पाच वर्षांच्या काळात झालेल्या नुकसान भरपाईची प्रतिपूर्ती म्हणून राज्यसरकारला योग्य नुकसान भरपाई देण्याचे आश्वासन दिले आहे.

➤ जी.एस.टी.वरिल कायदे

प्रस्तावित जी.एस.टी. कायदानुसार २१ सदस्य असलेल्या समितीची स्थापना करण्यात आलेली आहे. राज्य आणि केंद्राशाशित प्रदेश जी.एस.टी. कायदा जम्मू आणि काश्मीर वगळता भारताचे सर्व राज्य केंद्राशाशित प्रदेशाद्वारे पारित करण्यात आले होते. जे १ जुलै , २०१७ पासून कर सवलत सुलभ करण्यासाठी मार्ग तयार करतात सिक्युरिटीज विक्री आणिखरेदीवर जी.एस.टी. नसेल सिक्युरिटीज ट्रेन्जैक्शन टॅक्स द्वारे ते चालू राहिल.

२०११ साली माजी पंतप्रधान डॉ. मनमोहन सिंग यांनी सर्वात आधी वस्तू व सेवा कराचा प्रस्ताव लोकसभेत सादर केला व २०१७ साली पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्या काळात त्यांची अंमलबजावणी केली गेली.

➤ पार्श्वभूमी/इतिहास.

संपूर्ण देशामध्ये अप्रत्यक्ष कराच्या एकसमान पद्धतीकरिता जीएसटी प्रणालीचा अवलंब करण्याचा निर्णय केंद्र शासन व राज्य शासन यांच्या चर्चेअंती घेण्यात आला. जीएसटी च्या अवलंबनाकरिता संविधानात बदल करावयाची आवश्यकता होती. त्यानुसार संविधानात बदल करण्याबाबतचे विधेयक लोकसभेत संविधान (एकशे बाविसावी सुधारणा) विधेयक २०१४ दिनांक ६ मे २०१५ रोजी पारित केले. लोकसभेने पारित केलेले विधेयक संमतीकरिता राज्यसभेकडे पाठविण्यात आले. राज्यसभेने काही बदलासह उल्लेखित विधेयक दिनांक ३ आगस्ट २०१६ रोजी पारित केले व बदलासह विधेयक लोकसभेकडे पाठविण्यात आले. राज्यसभेने सुचवलेले बदल लोकसभेने दिनांक ८ ऑगस्ट २०१६ रोजी स्वीकृत केले व संविधान सुधारणा विधेयक पारित करण्यात आले. लोकसभा व राज्यसभेने पारित केलेल्या संविधान (एकशे बाविसावी सुधारणा) विधेयक २०१४ ला संविधानाच्या अनुच्छेद ३६८(२) खालील कायद्यात रूपांतर करण्याकरीता आवश्यकतेपेक्षा जास्त राज्यांच्या विधीमंडळाने अनुसमर्थन दिले त्यानुसार संसदेने पारित केलेल्या संविधान (एकशे बाविसावी सुधारणा) विधेयक, २०१४ ला राष्ट्रपती यांनी दिनांक ८ सप्टेंबर २०१६ रोजी संमती दिल्यानंतर संविधान (एकशे एक सुधारणा) कायदा २०१६ अस्तित्वात आला आहे.

वस्तू व सेवा कर हा भारतात आता येऊ घातला आहे. परंतु जगात बऱ्याच देशांमध्ये या प्रकारचा कर पूर्वीपासून आहे. सर्वात प्रथम सन १९२० मध्ये जर्मनी व्यापारी विलहेल्म वॉन सिमेन्स यांनी जीएसटी ची संकल्पना मांडली सर्वात आधी म्हणजे १९५४ मध्ये हा कर फ्रान्समध्ये लागू झाला. तर अलीकडे जीएसटी १ एप्रिल २०१५ पासून मलेशियात लागू करण्यात आला आहे. या कराचे विविध प्रकार आहेत. तसेच जीएसटी च्या कर भरणे काढण्याच्या मोजणी पद्धतीहि विविध आहेत.

जसे , १) विल पद्धत : ज्यात बिलावरून इनपुट क्रेडीट देऊन कर दायित्व काढले जाते. यात प्रत्येक विक्रेता प्रत्येक बिलात कर लावतो व खरेदीवर कर भरतो. सरकारकडे कर जमा करतांना त्याने लावलेल्या करातून त्याने खरेदीवर भरलेला कर

वजा करतो. 2) अकाउंट पद्धत : यामध्ये कर हा एकूण विक्रीतून एकून खरेदी वजा करून राहिलेल्या रकमेवर आकारला जातो. ३) एडिशन पद्धत : यात कर हा मूल्यवर्धितवर लावला जातो.

१९८६ मध्ये विश्वनाथ प्रताप सिंह ने अप्रत्यक्ष कर व्यवस्थेची सुधारणा प्रक्रिया सुधारित मूल्यवर्धित कर (एम. ओ.डी. व्ही. ए.टीव) सुरु केली .

वस्तू व सेवा कर केंद्रीय अबकारी कर सेवा कर अतिरिक्त सीमा शुल्क, अधिभार, राज्यस्तरावरील मूल्यवर्धित कर आणि जकात इतर कर जे सध्याच्या आंतरराज्य परिवहन वाहतुकीवर लागू आहेत तेदेखील जीएसटी नियमात नष्ट होण्याची शक्यता आहे. जीएसटीने खालील कर एकत्र केले जातील.

केंद्रीय उत्पादन शुल्क
व्यवसाय कर
मूल्यवर्धित कर
अन्न कर
केंद्रीय विक्री कर
परिचय
करमणूक कर
प्रवेश कर
खरेदी कर
लक्झरी टॅक्स
जाहिरात कर

प्रकरण दुसरे

➤ संशोधनाची गरज/आवश्यकता :

सद्यपरिस्थितीत अप्रत्यक्ष करप्रणालीमध्ये करावर कराची आकारणी केली जाते. उदा. केंद्र शासनाद्वारे उत्पादित वस्तूंवर लावण्यात येणाऱ्या केंद्रीय उत्पादन शुल्कावर विक्रीकराची आकारणी होते. यालाच करावर कर म्हणजेच कॅस्केडिंग ऑफ टॅक्सअसे म्हणतात. मूल्यवर्धित कराचा महाराष्ट्र शासनाने दिनांक १ एप्रिल २००५ रोजी अवलंब केला. मूल्यवर्धित कराचा कर प्रणालीचा पुढील भाग म्हणजे सर्व अप्रत्यक्ष कर संदर्भात एकत्रित कर पद्धतीचा अवलंब करणे आहे. प्रत्यक्ष कर केंद्र शासन आणि राज्य शासनाद्वारे लावले जातात, आणि यामध्ये सद्यपरीस्थितीत खालीलप्रमाणे त्रुटी आहेत व त्या त्रुटी जीएसटी कर प्रणालीद्वारे दुरुस्त होणार आहेत.

- मूल्यवर्धित कर राज्य शासनामार्फत व उत्पादन शुल्क, सेवा कर हे केंद्र शासनामार्फत आकारले जातात. सदर कराची आकारणी राज्य व केंद्र शासनामार्फत स्वतंत्रपणे होत असल्याने एका कराची वजावट दुसरा कर भरताना दिली जात नाही.
- सध्यस्थितीमध्ये उत्पादित मालावर केंद्रीय उत्पादन शुल्क लागू होतो व त्यावर मूल्यवर्धित कर आकारला जातो. त्यामुळे करावर कराची आकारणी होऊन कराचा बोजा वाढतो जीएसटी मध्ये करावर कर नाहीसा होणार असल्याने कराचा बोजा कमी होईल.
- सध्यपरीस्थितीत केंद्रीय विक्रीवर कायदा अस्तित्वात आहे. या कायद्यानुसार आंतरराज्यीय माल विक्रीवर ज्या राज्यातून मालाची विक्री झाली. त्या राज्यातून 2 % केंद्रीय विक्रीवर लावला जातो. परंतु ज्या राज्यांमध्ये वस्तूंची खरेदी झाली आहे त्या राज्यामध्ये आकारण्यात आलेल्या केंद्रीय विक्री कराची वजावट मिळत नाही. कराची वजावट मिळत नसल्याने कराचा भाग मूळ किमतीत मिळून किंमत वाढते. जीएसटी च्या बाहेर असणाऱ्या सहा वस्तू व्यतिरिक्त निरसित केला जाईल.

➤ गृहीतके

गृहीतक हे एक असे सामाजिक आणि काम चालवू सामान्यीकरण किंवा निष्कर्ष आहे. ज्याचा सत्येशी परीक्षा घेणे अजून बाकी आहे. संशोधनाच्या प्रारंभिक अवस्थेत गृहीतक एक अनुमान मनोकल्पित कल्पनापूर्वक विचार, सहनज्ञान किंवा आणखी खूप काही असू शकते. सदर शोधण्यासाठी पुढील गृहीतके मांडली आहेत.

- किरकोळ बाजारातील जीएसटी मुळे आर्थिक, सामाजिक, राजकीयदृष्ट्या विक्रेता व ग्राहक सक्षम झाल्या आहेत.
- जीएसटी मुळे विक्रेता, किरकोळ बाजार ग्राहक तसेच मोठे व्यापारी यांच नुकसान होत आहे.
- कारखान्यात उत्पादित छोट्या वस्तूवर सुद्धा जीएसटी लागल्यामुळे परिणाम पडत आहेत.
- किरकोळ बाजारातील जीएसटी मुळे एकमेकांत स्पर्धा निर्माण झाली आहे.

➤ संशोधनाची उद्देश्य / उद्दिष्ट्ये :

प्रस्तुत संशोधनाचे उद्देश पुढीलप्रमाणे आहे.

- जीएसटी निगडीत विविध बाबींचा चिकित्सक अभ्यास करणे.
- भारतातील जीएसटीचा उगम आणि विकास तसेच आवश्यकता व महत्व जाणून घेणे.
- आरमोरी शहरातील किरकोळ व्यापारावर जीएसटी चा होणाऱ्या परिणामांचा अभ्यास करणे.

➤ संशोधनाचे महत्व :

जीएसटी मुळे भारतातील संपूर्ण अप्रत्यक्ष करप्रणाली बदलली जाईल. सध्याच्या आरमोरी किरकोळ व्यापारावर करप्रणालीमुळे व्यवसाय व व्यापार करतांना उद्योजकांना किरकोळ व्यापाऱ्यांना अनेक प्रकारचे त्रास सोसावे लागतात. विशेषतः व्यापार दोन किंवा अधिक राज्यांमध्ये होत असेल तर जीएसटी मुळे अशा प्रकारचे त्रास कमी होण्यास मदत होईल. या सुधारणा कायद्यामुळे शासकीय कारभारातील कार्यक्षमता वाढेल. संपूर्ण देशभरात एकच कर आकारला गेल्यामुळे वस्तू आणि सेवांचा उत्पादन खर्च नियंत्रणात ठेवणे अधिक सुलभ होईल.

यावरून जीएसटी च्या महत्वात जीएसटी मुळे व्यापारावर ग्राहकाला कोणते फायदे होऊ शकतात. ते पुढीलप्रमाणे –

➤ व्यापाराची फायदे :

- अनेक कराऐवजी एक कर.
- करावर कर लागण्यापासून मुक्तता.
- निर्यात सुधारणा.
- राष्ट्रीय पातळीवर एका सामाईक बाजार पेठेची निर्मिती.
- सोपी व सुटसुटीत करप्रणाली.
- वस्तू व सेवा वाद संपुष्टात.
- पारदर्शक करप्रणाली.
- उत्पादन खर्च कमी होईल.

तसेच ग्राहकाला जीएसटी मुळे कसा फायदा मिळतो ते पुढीलप्रमाणे-

- सोपी करप्रणाली.
- वस्तू व सेवा स्वस्त होण्यामुळे.
- ग्राहकांचा दीर्घकालीन फायदा.
- देशभर समान कर पद्धती.
- पारदर्शक करप्रणाली

प्रकरण तिसरे

➤ संशोधनपद्धती :

सामाजिक संशोधनातील वेगवेगळ्या घटकांच्या अभ्यासासाठी वैज्ञानिक पद्धतीचा अवलंब संशोधनात करावा लागतो. त्यासाठी माहितीचे संकलन करतांना संख्याशास्त्राच्या वेगवेगळ्या पद्धतीचा अवलंब करावा लागतो. संशोधनातील सत्याचा शोध घेण्यासाठी माहितीचे संकलन करावे लागते. संशोधनाशी संबंधित विषयाचे खरे स्वरूप माहिती करून घेण्यासाठी आणि वस्तुनिष्ठ निष्कर्ष काढण्यासाठी संशोधन विषयाची संबंधित वस्तुस्थिती, तथ्ये किंवा माहिती संकलित करणे आवश्यक असते.

प्रस्तुत आरमोरीत येणाऱ्या बाजारात किंवा दुकानात जीएसटी बदल याविषयाचे अध्ययन करण्याकरिता त्या भागात जाऊन किंवा त्या बाजारात जाऊन जीएसटी लागली आहे किंवा नाही, जीएसटी लागली असेल तर त्या मालावर किती रुपये जीएसटी लागली आहे. जीएसटी मुळे त्या ग्राहकाला फायदा होत आहे कि तोटा घेत आहे असे प्रश्न विचारण्यात आले होते. त्यामुळे बाजारातील जीएसटी मुळे किंवा त्यातील मतामुळे भरपूर प्रमाणात माहिती जानून घेतली.

प्रस्तुत शोधनिबंध तयार करण्यासाठी प्राथमिक द्वितीय सामग्री संग्रहाच्या पद्धतीचा उपयोग करण्यात आला आहे. यामध्ये आरमोरी तालुक्यातील किरकोळ व्यापाराचा, दुकानाला किंवा अनेक दुकानामध्ये भेट देऊन जीएसटी कशाप्रकारे लागली आहे व जीएसटी किती लावली जाते अशी माहिती प्राप्त झालेली आहे. तसेच या संशोधनासाठी अनुसूचीतयार करून त्याची प्रश्नावली तयार करण्यात आलेली आहे. जीएसटी कुठे-कुठे लावली आहे. त्याच्यातून विक्रेत्याची व ग्राहकांची मुलाखत घेण्यात आलेली आहे. तसेच सार्वजनिक कागदपत्रे, निरीक्षण, संदर्भग्रंथ, संशोधनाचा आराखडा, दुकाने व नमुना कशा पद्धतीने निवडला याची माहिती घेऊन चर्चा करण्यात आलेली आहे.

शोधनिबंधासाठी प्राथमिक तसेच दुय्यम साधनाद्वारे तथ्य संकलन व्यापक पथावर करार करण्यात आले आहे. तथ्य संकलनातील संभाव्य दोष कमी करण्यासाठी सदर तथ्याचे शास्त्रीय परीक्षण, विश्लेषण, सांख्यिकीकरण करण्यात आले आहेत.

➤ प्राथमिकसाधने :

यामध्ये दुकानातील वस्तूवर, बाजारावर जीएसटी लावून दर किती आहे. त्यातील फायदा किंवा तोटा झाला आहे. यावर लेखन केले आहे.

याच बरोबर दुकानामध्ये जाऊन बाजारात जाऊन त्यातील वस्तूवर किती जीएसटी लावला आहे व त्यातून त्यांना फायदा मिळतो किंवा नाही. अशा आधारभूत घटकांना प्रश्नावली करून व निरीक्षण करून त्याचे मन आजमावून निष्कर्ष मांडले आहेत. जीएसटी विषयी अनेक अधिकाऱ्यांना विचारून त्यांचा इतिहास कमी प्रगती समस्या, आव्हाने, अर्थसमुदाय इ. विविध प्रश्नांची माहिती जाणून घेणे आहे.

➤ दुय्यम साधने :

यामध्ये आरमोरी शहरात येणाऱ्या अनेक वस्तूबद्दल जीएसटी चा इतिहास सांगणारी कागदपत्रे इ. घेतात. ग्रामीण विकास यंत्रणा मार्फत सादर होणाऱ्या पुस्तिका, जीएसटी संबंधीची शासकीय परिपत्रके, अहवाल जीएसटी तील दप्तर या बरोबरच जीएसटी संबंधित ग्रंथांचा आधार घेतला आहे.

➤ संशोधनाची व्याप्ती :

केंद्र शासनाने १ जुलै, २०१७ पासून जीएसटी लागू केला आहे. जीएसटी म्हणजे वस्तू आणि सेवा कर हा एक अप्रत्यक्ष कर आहे. सर्व वस्तू आणि सेवांवर एकसमान कर. यामुळे यांच्या अगोदर आकारण्यात येत असलेले विविध कर संपुष्टात आले आणि एकच कर प्रणाली लागू झाली.

पूर्वी वेगवेगळ्या खरेदीवर भरले जाणारे उत्पादन शुल्क, जकात इत्यादीवर परतावा मिळत नव्हता आणि शिवाय मूल्यवर्धित कर आणि सेवा कर अतिरिक्त द्यावा लागत होता. वस्तू व सेवा कर अर्थात जीएसटी ची अंमलबजावणी भारतात सुरु झाली. त्यात दोन वर्ष होऊन अधिक काळ झाला. सर्वव्यापी आणि अखंड मूल्यवर्धित करसाखळी, हि जीएसटी ची मूळ संकल्पना सुरवातीला ती कल्पना सगळ्यांच्या गळी उतरवण्यासाठी आणि नंतर अंमलबजावणीत आलेल्या अडथड्यांवर मार्ग काढण्यासाठी जीएसटी परिषदेने त्यामुळे संकल्पनेला बऱ्याच

तडजोडीची ठिगळे लावली पेट्रोल, डीझेल, नैसर्गिक वायू आणि वीजवरचे कर जीएसटी च्या अराखड्याच्या बाहेर ठेवणे, पाच वेगवेगळे करांचे दर ठरवणे, छोट्या व्यावसायिकांना मूल्यवर्धित कर साखळीच्या बाहेर ठेवणाऱ्या कम्पोजीशन योजनेची व्याप्ती वाढवणे.

जेव्हा जीएसटी आला तेव्हा एकूणच अर्थव्यवस्था व करप्रणाली 'क्रांतिकारक' निर्णय म्हणून तो लक्षवेधी ठरला. एक देश एक कर असा नारा दिला गेला. पंधरा – सतरा वर्षांच्या प्रदिर्घचर्चा दिरंगाईनंतर असा देशहिताचा निर्णय घेतला गेला. राजकीय हेतूने प्रेरित होऊन क्रांतिकारक निर्णय घेणे आणि त्याची वास्तव अंमलबजावणी न करणे म्हणजे काय? हेच तर साऱ्या देशाला गेल्या दिवसांत अनुभवला मिळाले.

➤ संशोधनाच्या मर्यादा:

संशोधन विषयक माहिती गोळा केल्यानंतर उद्दिष्टनुरूप माहितीचे वर्गीकरण करून विश्लेषण केला असून संशोधनात फक्त आरमोरी तालुक्यातील किरकोळ व्यापाराचा समावेश केला आहे. प्रस्तुत संशोधनात विपणन व्यवस्थेचा चीकीत्सक अभ्यास केला आहे. जीएसटी हि किरकोळ व्यापार प्रक्रियेतील नवीन संकल्पना असल्याने विपणन व्यवस्थेचा अभ्यास करतांना काही अडचणी आल्या. आरमोरी तालुक्यातील भौगोलिक क्षेत्र लहान असल्याने आरमोरी तालुक्याची निवड केली आहे. जीएसटी चे दूरगामी आर्थिक परिणाम किरकोळ व्यापाऱ्यावर झालेले आहेत. त्याबाबत माहिती मिळवतांना किरकोळ व्यापाऱ्याकडून काही महत्वाच्या मुद्द्याबाबत अडचणी आल्या.

➤ किरकोळ व्यापार :

भारतात किरकोळ व्यापार हा कदाचित हजारो वर्षांपासून चालत आलेला जूना व्यवसाय आहे. पुढे गावागावांतून आठवड्यातील ठराविक दिवशी किरकोळ व्यापाराचा सामुहिक कार्यक्रम करण्याची प्रथा सुरु झाली. ' हाट ' या शब्दाने ओळखला जाणारा कार्यक्रम 'बाजारहाट' म्हणून पुढे प्रचलित झाला व आजही वापरात असलेला वाक्प्रचार म्हणून आपण सर्वास परिचित आहे. प्रथमतः मालाची किरकोळ विक्री, मग चलन-पैशांच्या बदल्यात मालाची किरकोळ विक्री, मग आठवड्याच्या बाजारातून स्थायिक दुकानांची मांडणी असे टप्पे वार करित आज या किरकोळ व्यापाऱ्याची जत्रा आज बहुतजली वातानुकुलीत इमारतीमध्ये कायमस्वरूपी भरणारी जत्राच झाली आहे.

विस्कळीत स्वरूपात अगदी फुटकळ किरानामालाच्या दुकानापासून शहरातील थोडी मोठी पण व्यक्तिगत मालकीची दुकाने मोडतात. भारतीय अर्थव्यवस्थेत होणारी वाढ आणि भारतीय लोकसंख्येत तरुण पिढीची होणारी वाढ, त्यांची पैसा खर्च करण्याची क्षमता इत्यादी सर्व गोष्टींचा विचार केला, तर या किरकोळ घाऊक व्यापाराची जोमाने वृद्धी होण्यास खूपच वाव आहे. पूर्वी शेती विषयक सामग्रीची दुकाने असणाऱ्या ग्रामीण भागात चक्कर टाकली तर चकचकीत प्रदर्शन मांडून बसलेली कित्येक किरकोळ दुकाने आज भारतभर वाढतानाच दिसतात.

➤ किरकोळ व्यापार म्हणजे काय ?

उपभोक्त्यांना नित्य गरजेचा माल अल्प प्रमाणात विकण्याची प्राक्रिया म्हणजे किरकोळ व्यापार आणि हे कार्य करणारा म्हणजे किरकोळ व्यापारी. उत्पादकाकडून मोठ्या प्रमाणावर माल गोळा करण्याचे तो साठविण्यासाठी आणि लहान व्यापाऱ्यांना पुरविण्याचे कार्य म्हणजे घाऊक व्यापारी. किरकोळ व्यापारी म्हणजे इंग्रजीतील ' रिटेलर '. रिटेलर चा अर्थ लहान तुकडे व भाग करणे, असा असून तो मोठा अर्थपूर्ण आहे.

प्रकरण चौथे

संशोधनाचा आराखडा :

संशोधन आराखडा निश्चित करणे हि संशोधन प्रक्रियेतील एक महत्वाची पायरी आहे. संशोधन आराखडा हे संशोधन कार्याचे नियोजन आहे. प्रस्तुत आराखड्यात संशोधनाचे उद्देश, क्षेत्र, संशोधनात येणाऱ्या संभाव्य अडचणी इत्यादींचा विचार करून संशोधनामध्ये असा आराखडा अत्यंत महत्वाचा आहे. संशोधनाची उद्दिष्टे तयार केला जातो.

प्रस्तुत संशोधनात परिचयात्मक संशोधन आराखड्यानुसार संशोधकास वेगवेगळ्या शीर्षकांतर्गत उपयुक्त ठरणारी माहिती सर्वेक्षणातून प्राप्त झाली. संशोधन करतांना संशोधकास असलेला पूर्वानुभव संशोधनासाठी उपयुक्त ठरणाऱ्या व्यक्तींची निवळ व इतर तज्ञांशी संपर्क करण्यासाठी हा आराखडा उपयुक्त ठरला संशोधनासाठी विविध घटकांचा अभ्यास करून माहिती एकत्रित करून आत्मपरीक्षण पद्धतीचा अवलंब करून विश्लेषण करण्यासाठी हा आराखडा संशोधकास उपयुक्त ठरला.

प्रस्तुत संशोधनात वर्णनात्मक संशोधन आराखड्यानुसार किरकोळ व्यापाऱ्याचा विपणन व्यवस्थेचा अभ्यास संशोधकाने केला आहे. या आराखड्याचा उपयोग करून मुलाखती प्रश्नावली निरीक्षण संदर्भ आणि दस्ताऐवज यांचा वापर संशोधकाने केला आहे.

प्रस्तुत संशोधनात निदनात्मक संशोधन आराखड्यानुसार संशोधकाला संशोधनातून ज्या समस्या जाणवल्या त्यावर उपाययोजना करणे आवश्यक आहे. त्या दृष्टीने संशोधकास हा आराखडा उपयुक्त ठरला आहे.

प्रस्तुत संशोधनात परीक्षणात्मक आराखड्यानुसार आरमोरी तालुक्यातील किरकोळ व्यापारावर जीएसटी चा नेमका काय परिणाम झाला हे प्राप्त झालेल्या माहितीच्या आधारे विश्लेषण करून मांडण्याचा प्रयत्न केला आहे.

प्रस्तुत संशोधनात स्पष्टीकरणात्मक, वर्णनात्मक व प्रयोगात्मक अशा प्रकारे आराखड्याच्या प्रकारांचा वापर केला आहे.

➤ नमुना निवड :

सामाजिक संशोधनात नमुना निवड पद्धतीचा उपयोग मोठ्या प्रमाणात केला जातो. जेव्हा संशोधनाचे कार्यक्षेत्र हे व्यापक असते आणि सर्वच समुदायांची संस्थांची व्यक्तिची माहिती प्राप्त करणे संशोधकास शक्य होत नाही. अशा वेळेस नमुना निवड पद्धत उपयोगात आणली जाते.

प्रस्तुत संशोधनात स्तरीय यादृच्छिक नमुना निवड पद्धतीचा वापर संशोधकाने केला आहे. एखाद्या विशाल अथवा विस्तृत प्रदेशातील विखुरलेल्या लोकसंख्येतून यादृच्छिक पद्धतीने नमुना निवडल्याचे कार्य कठीण व खर्चिक असते. तेव्हा या पद्धतीचा वापर उपयोग नमुना निवडासाठी केला जातो. या पद्धतीत नमुना निवडीच्या बाबतीत अनेक प्रक्रिया कराव्या लागतात. या प्रक्रिया सविस्तर पुढीलप्रमाणे आहेत.

- सर्वप्रथम संशोधनाच्या अध्ययन सामुग्रीला अनेक सजातीय क्षेत्रात विभाजित केले जाते. हि विभागणी समान भौगोलिक क्षेत्रफळावर अथवा तेथील लोकांच्या समान गुणधर्मावर आधारलेली असते. त्यानुसार संशोधकाने आरमोरी तालुक्याची निवड केलेली आहे.
- दुसऱ्या स्तरात आरमोरी तालुक्यातील काही किरकोळ व्यापाराची निवड केली आहे.
- तिसऱ्या स्तरात किरकोळ निवड ऐच्छिक पद्धतीने केली. तसेच बाजार व दुकानाची निवड केली.
- चौथ्या स्तरात प्रत्येक किरकोळ व्यापारातील काही ग्राहकांची याच पद्धतीने संशोधकाने निवड केली आहे.

अशाप्रकारे चार स्तरावर प्रक्रिया लागू करून निवड केली आहे. या पद्धतीनुसार नमुना निवडण्यासाठी अध्ययन कार्यास विविध अवस्थांमधून जावे लागते.

➤ तथ्य सामुग्रीचे संकलन :

१) मुलाखत :-

प्रत्यक्ष माहितीचे संकलन करण्याच्या ज्या पद्धती आहेत. त्यामध्ये सर्वात लोकप्रिय पद्धत म्हणजे मुलाखत होय. आम्ही संशोधणासाठी वास्तव माहिती गोळा करण्यासाठी मुलाखतीचा उपयोग केला. हि पद्धत दोन व्यक्तींमधील आचारविचार, वैचारिक देवाणघेवाण एकमेकांच्या भावना आणि आवडीनिवडी जाणून घेण्यासाठी फार उपयुक्त पद्धत आहे. मुलाखतीकरिता आम्ही आरमोरी तालुक्यातील किरकोळ व्यापार करणाऱ्या व्यापारांना भेट दिली. सर्वप्रथम आम्हीस्वयंवर आणि महारष्ट्र कपडा बाजार येथे भेट दिली. या स्टेशनरीचे मालक यांना आम्ही आमच्या प्रोजेक्ट बदल माहिती दिली व त्यानंतर त्यांच्याकडून त्यांच्या व्यापारावर जीएसटी चा कसा परिणाम झाला याबद्दल त्यांनी आम्हाला माहिती दिली. प्रश्नोत्तरे पद्धतीचा अवलंब करण्यात आला. व्यापाऱ्यांनी आम्हाला सहयोग करून अतिशय चांगल्या पद्धतीने आमच्या प्रश्नांची उत्तरे दिली.

नंतर दुसऱ्या व्यापारावर जीएसटी चा काय परिणाम झाला हे जाणून घेण्याकरिता आरमोरी तालुक्यातीलचभाग्यश्री मेडिकल , जनरल स्टोर्स आणि खापरे ज्वेलर्स यांना भेट दिली व त्यांना पण प्रोजेक्ट बदल थोडक्यात माहिती देऊन त्यांच्या व्यापाराबद्दल माहिती घेऊन जीएसटी चा त्यांच्या व्यापारावर काय परिणाम झाला याबद्दल माहिती व त्यानंतर प्रश्नोत्तरे करण्यात आली. त्याचप्रमाणे बाजारातील इतर दुकानात जाऊन याच पद्धतीने मुलाखत घेऊन माहिती गोळा केली.

2) निरीक्षण :

संशोधनाची सुरुवात हि निरीक्षणापासूनच होते. निरीक्षण हा मराठी शब्द इंग्रजीतील OBSERVATION या शब्दासाठी वापरला जातो. मुलाखतीच्या माहितीवरून असे आढळून आले कि, जीएसटीमुळे सर्व व्यापाऱ्यांना खूप त्रास सहन करावा लागला. जीएसटी मुळे व्यापार फार गुंतागुंतीचा झाला आहे. जीएसटी चा किरकोळ व्यापारावर वाईट परिणाम झालेला आहे. यामुळे ग्राहकांची क्रयशक्ती कमी झाली आहे. ग्राहकांची क्रयशक्ती कमी झाल्यामुळे व्यापारांना तोटा झाला आहे.

जीएसटी अभ्यास करतांना असे निदर्शनास आले कि, जीएसटी लागल्यापासून फक्त सुरवातीचे काही दिवसच जीडीपी दर वाढला परंतु त्यानंतर जीएसटी चा भारतीय अर्थव्यवस्थेवर चांगला परिणाम पडला नाही.

आम्ही मुलाखत घेत असतांना व्यापाऱ्यांना जे प्रश्न विचारण्यात आले त्यावर त्यांचे उत्तर हेच होते कि, व्यापारामध्ये नुकसान झाला. जीएसटी दर जास्त असल्याने मालाची विक्री कमी होते आणि त्यामुळे नफा कमी प्राप्त होतो व नुकसान होते. जीएसटी कायदयामध्ये सुधारणा होणे गरजेचे आहे. कारण हि प्रणाली किचकट आहे व जीएसटी कायदा गुंतागुंतीचा न होता तो सरळ स्वरूपी व्हावा असे व्यापाऱ्यांचे मत आहे.

एकंदरीत विचार केला तर ,वस्तू व सेवा करामुळे आरमोरी शहरातील किरकोळ व्यापारांवर होणारे परिणाम हे वाईट आहेत. कारण जीएसटी मुळे कुठल्याही व्यापारांना नुकसानच होत आहे. म्हणून हि करप्रणाली बदलायला हवी किंवा यामध्ये सुधारना व्हायला पाहिजे

३) प्रश्नावली :

प्रश्नावली हि एक महत्वाची पद्धत माहिती संकलनासाठी वापरली जाते. प्रत्यक्ष पद्धतीमध्ये प्रश्नावली हि एक तथ्य आणि माहिती संकलनाची लोकप्रिय पद्धत आहे. प्रश्नावलीमध्ये वेगवेगळे उत्तरे असतात आणि उत्तरदात्याकडून उत्तरे विनासंकोच प्राप्त करण्याचा प्रयत्न संशोधन करतो.

प्रश्नावली पुढीलप्रमाणे-

MAHATMA GANDHI ARTS, SCIENCE & LATE N.P. COMMERCE COLLEGE, ARMORI.
Department of Commerce
B.Com.IIIrd Sem.-VI
2021-22

Survey Form

“वस्तू व सेवा करामुळे आरमोरी शहरातील व्यापारांवर होणारे परिणाम.”

- व्यावसायिकांचे नाव :- _____
- व्यवसायाचे स्वरूप / नाव :- _____
- पत्ता :- _____
- Mobile No. :- _____

१) वर्तमान GST प्रणाली व्यावसायिकांसाठी फायदेशीर आहे.

● पूर्णपणे सहमत ● सहमत ● तटस्त ● असहमत ● पूर्णपणे असहमत

२) वर्तमान GST प्रणाली ही सरकारसाठी आणि व्यावसायिकांसाठी खूप फायदेशीर आहे.

● पूर्णपणे सहमत ● सहमत ● तटस्त ● असहमत ● पूर्णपणे असहमत

३) GST मुळे TAX भरण्याची प्रक्रिया गुंतागुंतीची झालेली आहे.

● पूर्णपणे सहमत ● सहमत ● तटस्त ● असहमत ● पूर्णपणे असहमत

४) GST मुळे ग्राहकांसाठी वस्तू स्वस्त होतात.

● पूर्णपणे सहमत ● सहमत ● तटस्त ● असहमत ● पूर्णपणे असहमत

५) GST मुळे व्यावसायिकांवर TAX चा बोझा वाढलेला आहे.

● पूर्णपणे सहमत ● सहमत ● तटस्त ● असहमत ● पूर्णपणे असहमत

६) GST प्रणाली आणखी सोपी असावी.

● पूर्णपणे सहमत ● सहमत ● तटस्त ● असहमत ● पूर्णपणे असहमत

७) GST चा आपल्या व्यवसायावर सकारात्मक परिणाम झालेला आहे.

● पूर्णपणे सहमत ● सहमत ● तटस्त ● असहमत ● पूर्णपणे असहमत

८) GST मुळे वर्षातून अनेकदा TAX भरावा लागतो.

● पूर्णपणे सहमत ● सहमत ● तटस्त ● असहमत ● पूर्णपणे असहमत

९) GST मुळे व्यापार गुंतागुंतीचा झालेला आहे.

● पूर्णपणे सहमत ● सहमत ● तटस्त ● असहमत ● पूर्णपणे असहमत

१०) एकंदरीत GST बदल आपण समजविले आहे.

● पूर्णपणे सहमत ● सहमत ● तटस्त ● असहमत ● पूर्णपणे असहमत

११) वर्तमान GST प्रणाली संदर्भात आपणास काही उपाय सुचवायचे आहेत का ?

● Yes ● No

Suggestions (If Yes) :

Signature

माहितीचे विश्लेषण

Q.No.	Questions	A पूर्णपणे सहमत	B सहमत	C तटस्त	D असहमत	E पूर्णपणे असहमत
1.	वर्तमान GST प्रणाली व्यावसायिकांसाठी फायदेशीर आहे.	0 / 0 %	12 / 60 %	6 / 30 %	1 / 5 %	1 / 5 %
2.	वर्तमान GST प्रणाली ही सरकारसाठी आणि व्यावसायिकांसाठी खूप फायदेशीर आहे.	1 / 5 %	10 / 50 %	4 / 20 %	3 / 15 %	2 / 10 %
3.	GST मुळे TAX भरण्याची प्रक्रिया गुंतागुंतीची झालेली आहे.	6 / 30 %	11 / 55 %	2 / 10 %	0 / 0 %	1 / 5 %
4.	GST मुळे ग्राहकांसाठी वस्तू स्वस्त होतात	0 / 0 %	0 / 0 %	9 / 45 %	11 / 55 %	0 / 0 %
5.	GST मुळे व्यावसायिकांवर TAX चा बोझा वाढलेला आहे.	11 / 55 %	8 / 40 %	1 / 5 %	0 / 0 %	0 / 0 %
6.	GST प्रणाली आणखी सोपी असावी.	14 / 70 %	4 / 20 %	1 / 5 %	1 / 5 %	0 / 0 %
7.	GST चा आपल्या व्यवसायावर सकारात्मक परिणाम झालेला आहे.	0 / 0 %	2 / 10 %	9 / 45 %	6 / 30 %	3 / 15 %
8.	GST मुळे वर्षातून अनेकदा TAX भरावा लागतो.	0 / 0 %	4 / 20 %	3 / 15 %	11 / 55 %	2 / 10 %
9.	GST मुळे व्यापार गुंतागुंतीचा झालेला आहे.	0 / 0 %	4 / 20 %	13 / 65 %	1 / 5 %	2 / 10 %
10.	एकंदरीत GST बदल आपण samadhani aahat.	4 / 20 %	7 / 35 %	3 / 15 %	4 / 20 %	2 / 10 %
11.	<p>वर्तमान GST प्रणाली संदर्भात आपणास काही उपाय सुचवायचे आहेत का ?</p> <p>•Yes • No</p> <p>Suggestions (If Yes) :</p> <hr/> <hr/>					

➤ निष्कर्ष :-

सध्याची अप्रत्यक्ष कर व्यवस्था खूपच गुंतागुंतीची आहे. केंद्र आणि राज्य सरकार मोठ्या प्रमाणात कर आकारतात जसे की केंद्रीय अबकारी शुल्क, सेवा कर, व्हॅट, खरेदी कर, इ. यापैकी प्रत्येक स्वतंत्र कर, प्रवेश कर, स्थानिक संस्था कर, जकात आहे. लक्झरी टॅक्स, इ. यापैकी प्रत्येक स्वतंत्र कर आहे ज्यात स्वतंत्र अनुपालन आवश्यकता आणि भिन्न तरतुदी आहेत. यामुळे गुंतागुंत निर्माण होते आणि करदात्यांना कायदेशीर आवश्यकतांचे पालन करणे कठीण होते. विविध कर प्रणाली देखील एकमेकांशी जोडलेल्या नाहीत, जे कर चुकविण्याचे विविध मार्ग प्रदान करतात. ही कर व्यवस्था सुलभ करण्यासाठी, वस्तू आणि सेवा कर (GST) 1 जुलै 2017 पासून संपूर्ण भारतात लागू केला. GST सर्व भागधारकांसाठी फायदेशीर आहे उदा. नागरिक, करदाते, उद्योग जाहिरात सरकार.

साध्या जीएसटी प्रणालीमध्ये आंतर-राज्य आणि आंतर-राज्य दोन्ही व्यवहारांसाठी इनफॉर्मेटक्स रिटेसॅक्रेस सुरू होईल. हे अनुपालन आणि व्यवसाय करण्याच्या सुलभतेला प्रोत्साहन देईल. एकसमान जीएसटी दर शेजारील राज्यांमधील आणि आंतर-राज्य आणि आंतर-राज्य विक्री दरम्यान दर लवाद दूर करून चोरीला प्रोत्साहन कमी करतील. जीएसटी मुळे रोजगार निर्मिती मोठ्या प्रमाणावर होईल. थोडक्यात सर्व स्तरावर म्हणजेच करदाता, शासन, ग्राहक सर्वांनाच आपलेसे करणारी परिस्थिती निर्माण होईल. जीएसटी हा अप्रत्यक्ष कर आहे व तो लहान वस्तूवर सुद्धा आकारण्यात आला आहे. नवीन जीएसटी प्रणालीबाबत विविध भागधारकांच्या मनात अनेक प्रश्न आहेत.

➤ संदर्भ ग्रंथ सूची / संदर्भग्रंथ :

अ.क्र.	ग्रंथाचे नाव	लेखक	प्रकाशन
1.	जीएसटी वस्तू आणि सेवा कर कायदा एक परिचय	प्रा. प्रवीण कामथे प्रा. मेघना पाटील	साई-ज्योती प्रकाशन
2.	जीएसटी सर्वांसाठी नव्या वस्तू सेवा कराचे सोपे विवरण	सतीश शेवाळकर (चार्टर्ड अकाउंटंट)	
3.	‘जीएसटी’ चा संपूर्ण कायदा मराठीत	सीए. उमेश वर्मा	सांकेत प्रकाशन
4.	असा आहे जीएसटी कायदा अद्यावत सुधारणांसह	अॅड. गोविंदा पटवर्धन	सकाळ प्रकाशन
5.	२०१७ वस्तू आणि सेवा कर अधिनियम तोंड ओळख	अॅड., सुधीर बिणारे	अजित प्रकाशन
6.	जीएसटी आपल्यासाठी	सीए. उमेश वर्मा	सांकेत प्रकाशन

➤ परिशिष्टे :-

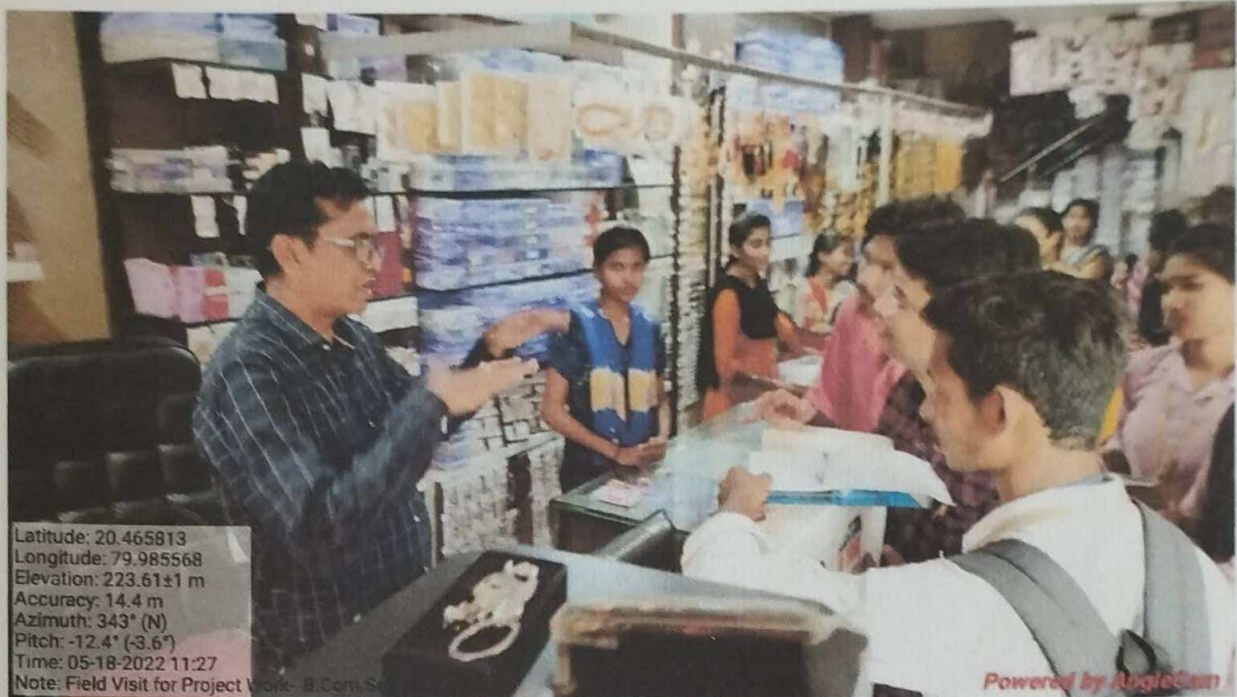
➤ प्रश्नावली

माहिती संकलन करताना

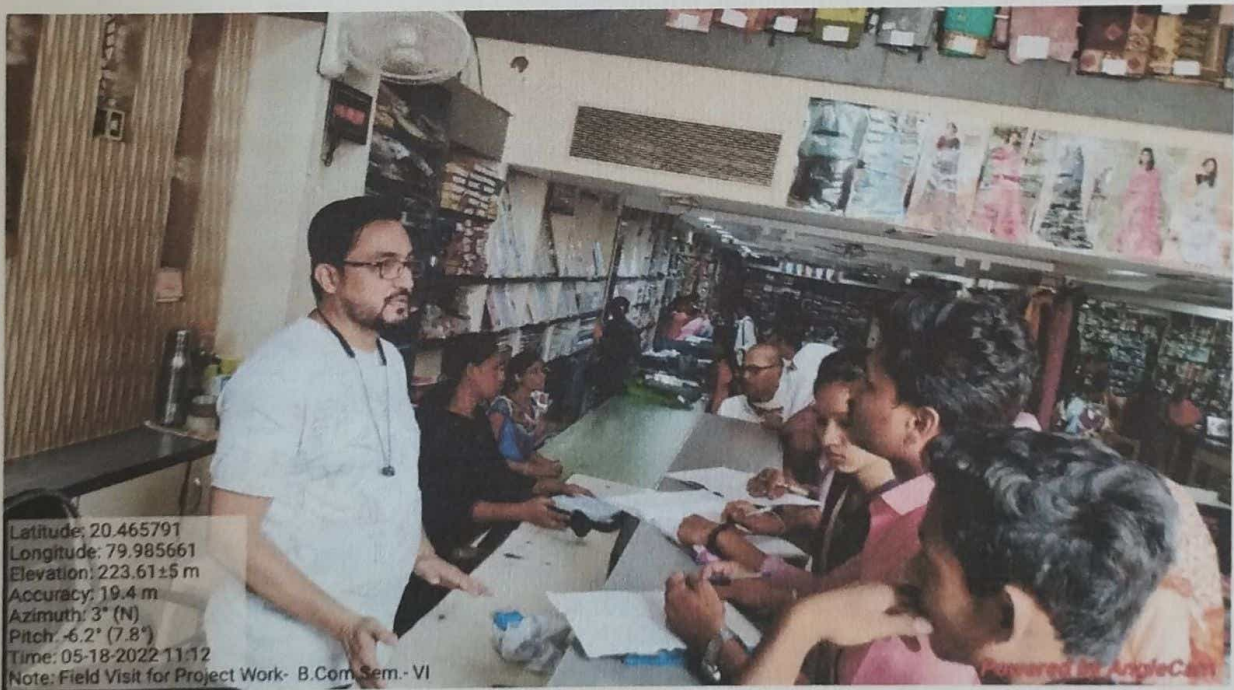
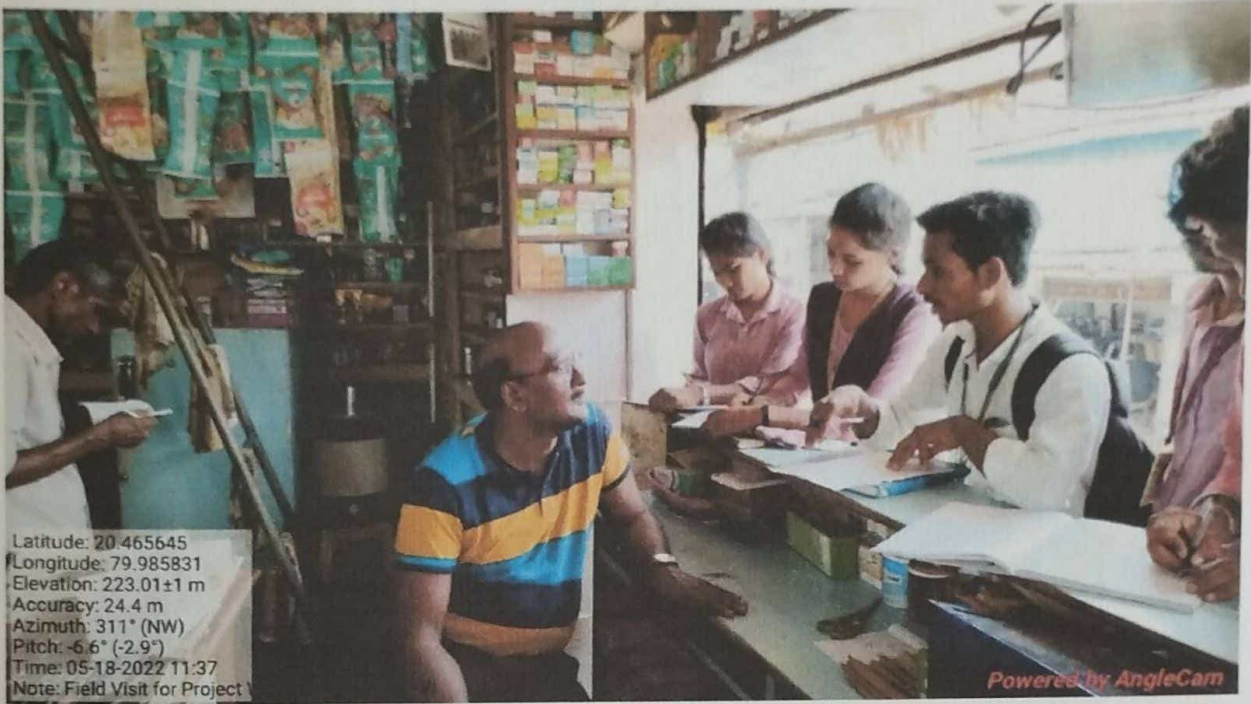

माहिती संकलन करतांना

मेडीकल आणि जनरल स्टोर्स मध्ये प्रश्न विचारतांना

वस्तू व सेवा करामुळे आरमोरी शहरातील व्यापारांवर होणारे परिणाम :

माहिती संकलन करतांना

Department of Geography
People Biodiversity Register Report entitled
“Socio-economic and Agriculture status of Waghala village of Armori tehsil, dist. Gadchiroli (M.S.)

PBR submitted by **B. A. II** (Department of Geography) students group **2021-22**

Under the supervision of Prof. P.S. Meshram and Dr. Vijay Gorde

Inroduction

The Gadchiroli District immersed on dated 26 August 1982 in landscape of 14412 Sq. fit. Geographically Armori taluka has found North South in Gadchiroli, and Waghala is situated on West side at a distance of 04 km from Armori taluka of Gadchiroli District and there is a Wainganga river goes West side. There is a variety of diversity in Gadchiroli district. Where maximum temperature in May and June (as average Temperature) in summer season 47 to 48 Degree Celsius and in winter time 9 to 11 Degree Celsius.

The entire Gadchiroli district is included in the drainage basin of Godavari River. At the South Western boundary of the district, near Sironcha, Godavari enters the district and flows eastwards for about 50Km along Southern boundary of the district. After it's confluence with Indravati, at the South-Eastern corner, the Godavari turns South into Andhra Pradesh.

The Western boundary for a distance of 225 Km is formed by the flow of Wainganga River which divide Chandrapur and Gadchiroli district. Khobragadi, Kathani and Mirgadola rivers are major tributaries. The Pranhita river, formed by confluence of Wainganga and Wardha rivers; forms the South-Western boundary for 190 Km till it's confluence with the Godavari. Dina River is the main tributary. The Indravati river enters in Maharashtra near Kowande village of Bhamragad Tehsil in the district and forms the South-Eastern boundary for a distance of 120 Km before joining the Godavari. Parlkota (Nimbura), Pamulgautam(Kotari) and Bandia are the major tributaries.

The soil in Waghala is situated in the lower part of the Wainganga river bank. The lower part of the river is fertile and Sandy soil; black soil and Red soil are found in and around Waghala. Rice is a major crop in and around Armori tehsil and nearly 75% of the area rice is cultivated along with Tur, Popat, Chilli, Groundnut and Vegetable.

➤ The Biodiversity record of the People of Waghala

In recent study of biodiversity record of the people of Waghala village student of B.A. II visited and collect the information on Agriculture, economic and Social Survey. Student have filled the form about area of agricultural land, irrigated and non-irrigated agricultural area, various crops and production, expenditure of agriculture, food security, adding agro - base business etc. with questionnaire method in which the students actual 93 family information filled with questionnaire.

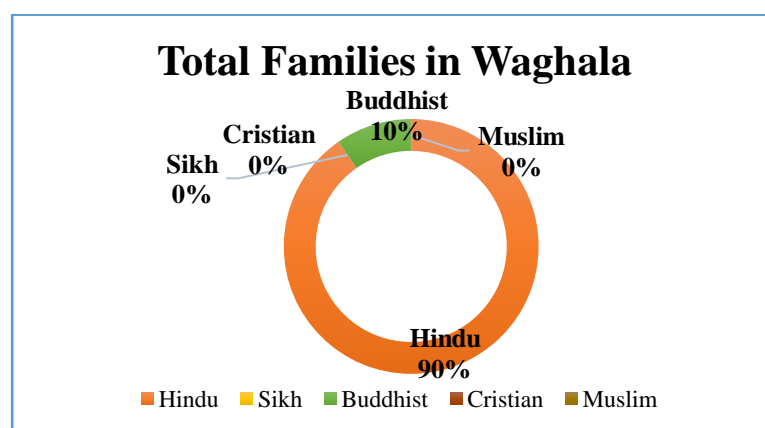
B.A. Part II Semester III students have obtained the following information by conducting Agricultural - Social and Economic Survey at Waghala.

❖ Family Information: -

1. Religion of family: -

Sr. No.	Hindu	Sikh	Buddhist	Cristian	Muslim	Total
Total	84	--	09	--	--	93

Out of the total 93 families in Waghala, 84 families belong to Hinduism and 09 families belong to Buddhism, while the proportion of other religions is not visible.

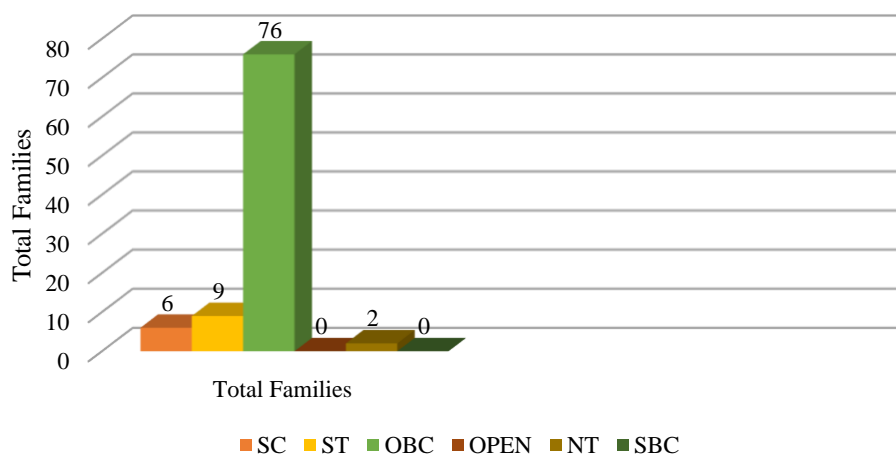

2. Caste and Category of family: -

Sr. No.	S.C.	S.T.	O.B.C.	Open	N.T.	SBC	Total
Total	06	09	76	00	02	00	93

Out of total 93 families in Waghala, 76 families are in OBC category, 06 families are in SC category, 09 families are in ST category and 2 families are in NT category. It is observed that OBC is the largest community residing in the village.

Cast and Category in Waghala

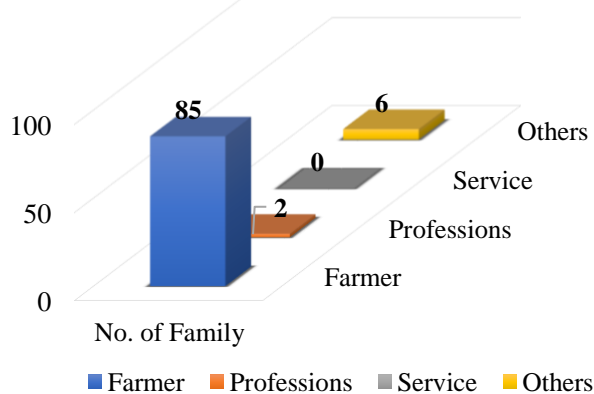

3. Occupation of family: -

Sr. No.	Farmer	Professions	Service	Others	Total
Total	85	02	00	06	93
%	91.39	2.15	0	6.45	100 %

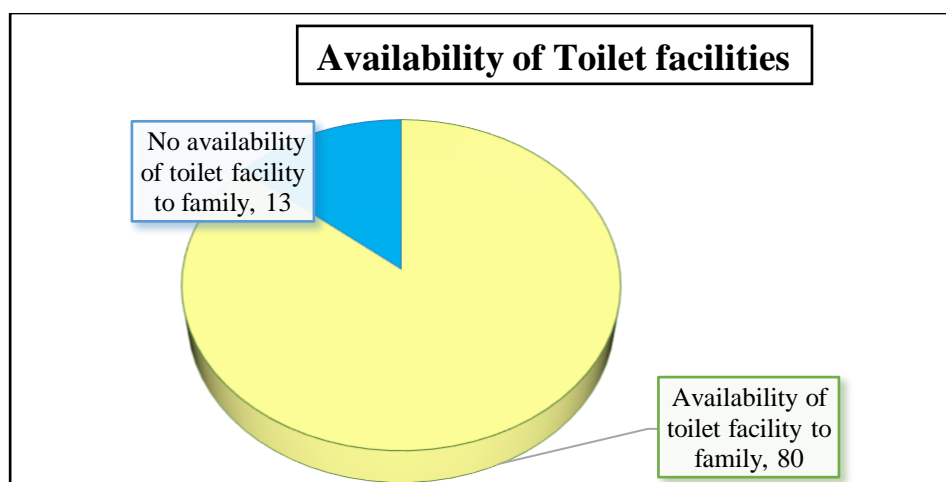
The main occupation in the village of Waghala is agriculture and farm labor. Of these, 85 families are engaged in agriculture, 2 families in industry and no one is in the service.

Occupation of Families

4. Availability of toilet facility to family: -

Sr. No.	Availability of toilet facility	No availability of toilet facility	Total Family
Total	80	13	93
%	86.02	13.97	100 %

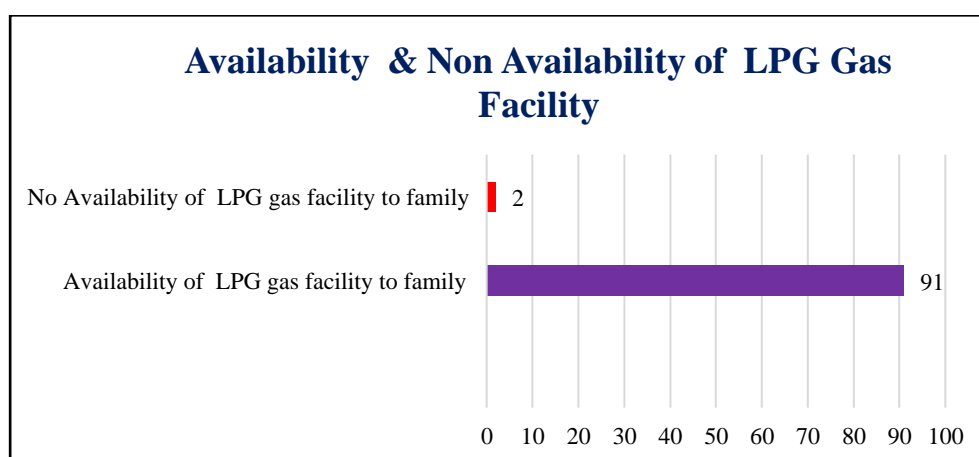

In student survey, it is observed that, Out of 93 families in Waghala village 80 families have toilets facility where as 13 families do not have toilet facilities.

5. Availability of gas facility for cooking: -

Sr. No.	Availability of gas facility to family	Non-Availability of gas facility to family	Total Family
Total	91	02	93
%	97.84	2.16	100 %

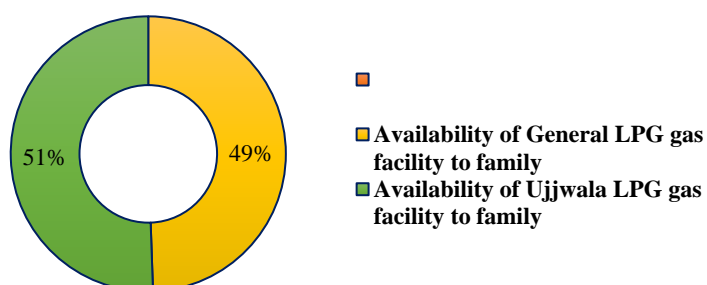
A socio-economic survey conducted at Waghala showed that 91 households had access to gas. They used gas cylinder for cooking purpose while only two families do not have such facility.

6. Implementation of Gas Scheme: -

Sr. No.	Availability of general LPG gas facility to family	Availability of Ujjwala LPG gas facility to family	Total Family
Total	45	46	91
%	49.45	50.54	100 %

Implementation of LPG Gas Scheme

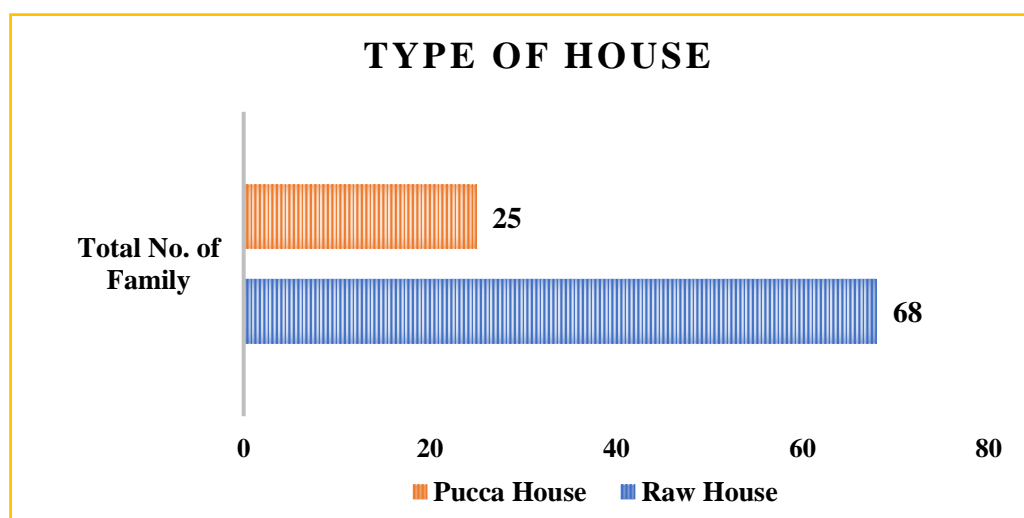

A socio-economic survey conducted at Waghala showed that 91 households had access to gas. Out of 93 farming families in Waghala, 45 families have gas connection by own and 46 families have Ujjwala gas connection scheme.

7. Type of house of family: -

Sr. No.	Kachha House	Pakka House	Total Family
Total	68	25	93
%	73.11	26.88	100 %

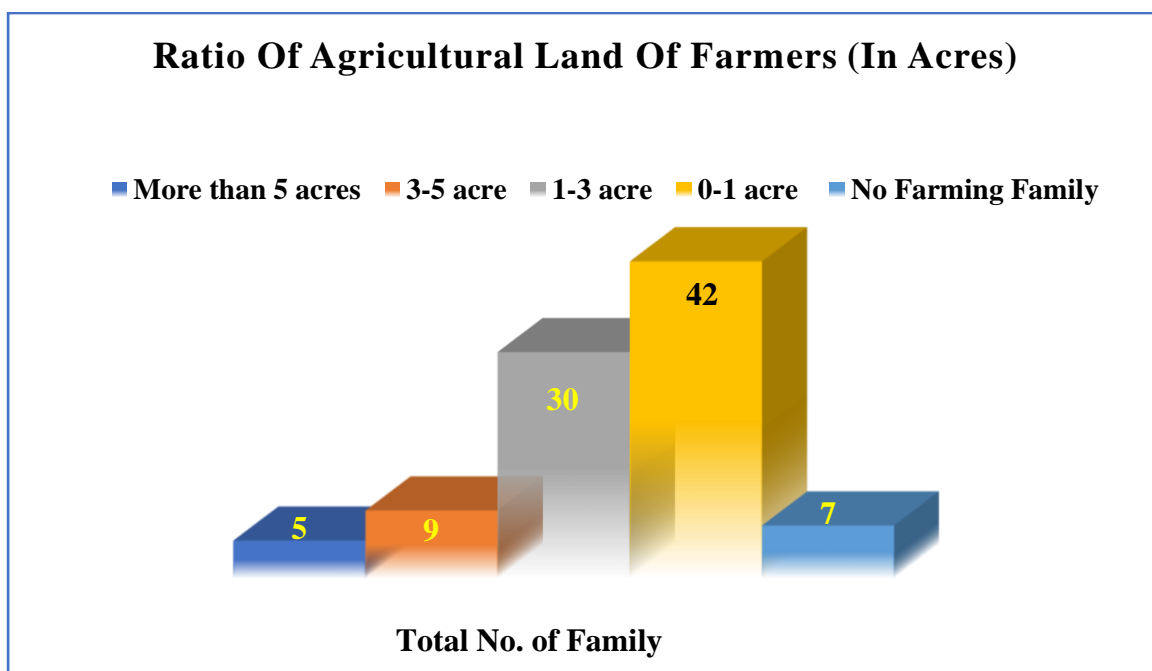
Out of 93 farming families in Waghala, 25 families have permanent houses (**Pakka House**) and 68 families have unfinished houses (**Kachha House**).

❖ Ratio of Agricultural Land Holders at Waghala (in Acres) –

1. Ratio of Agricultural land of farmers (in acres) –

Agricultural land of farmers (in acres)	More than 5 acres	3-5 acre	1-3 acre	0-1 acre	Non farming family	Total
Total No. of Family	05	09	30	42	07	93

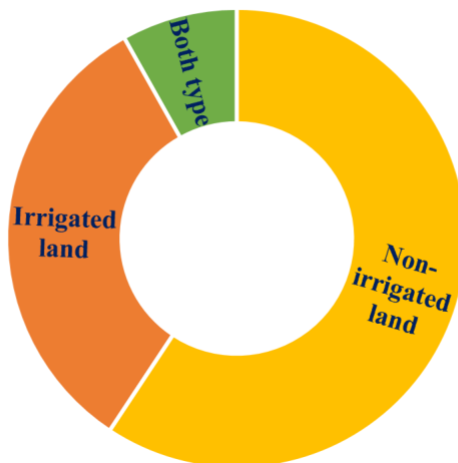
A study of the extent of farming held by a farming family in Waghala village reveals that there are a total of 05 farming families with more than 5 acres of land. 09 families with 3 to 5 acres of land, 30 families with 1 to 3 acres of agricultural land and 42 families with less than one acre of agricultural land are smallholders. And 7 families in Waghala do not have agricultural land.

2. Type of farm land (irrigated and non-irrigated land):-

Sr. No.	Irrigated land	Non-irrigated land	Both type	Total
Total No. of Family	28	51	07	86
%	32.55%	61.44%	8.13%	100%

In study of the type of irrigated agricultural land at Waghala reveals that out of the total cultivable area, 28 households have irrigated agricultural land while 51 households have dryland type of agriculture, 07 families have both irrigated and non-irrigated land farming.

Irrigated & Non - Irrigated Agricultural Land

3. Major crops grown in the field –

Sr. No.	Crop Name	Total Family
1	Rice	80
2	Pulses (Tur)	21
3	Others	06
Total		105

The agro-social and economic survey at Waghala shows that farmers in the village cultivate different crops in different seasons; Rice is the most important crop in the total area under cultivation during the kharif season.

Out of 86 families in Waghala, 80 farming families planted rice, 21 farming families planted tur and 06 farmer families cultivating another crop.

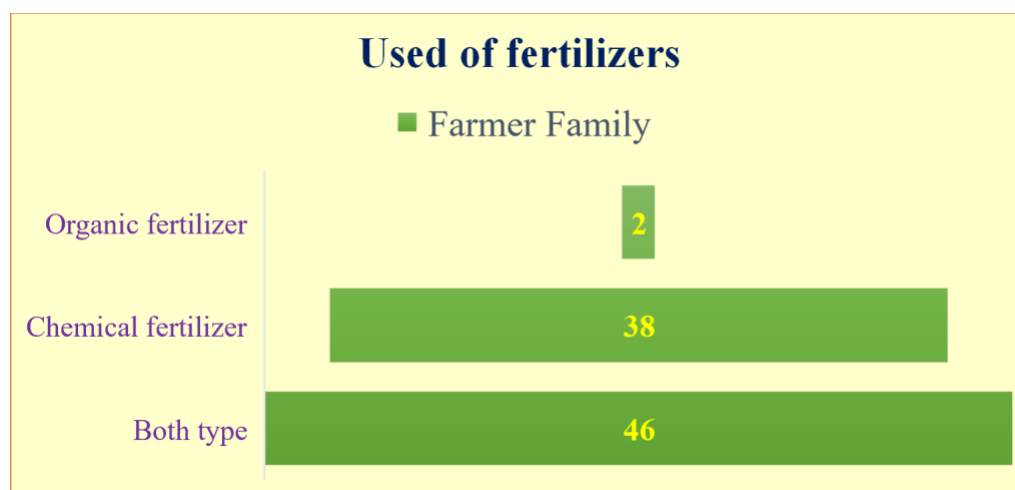
4. Variety of Rice crops growing in the field –

Variety of Rice crops of near farmer	Farmer Families
1. Jai Shriram	11
2. (RPN)	53
3. (1010)	05
4. Suvarna	27
5. Mohra	02
6. Other	07
Total	95

The farmer of Waghala village have used different varieties of rice in their farming. Most of the farmers give preference to RPN variety (53) 55% of the available variety due to high yield and lowest diseases during season., 27 Families cultivated Suvanra variety, 11 farmers cultivated Jai Shreeram variety, 5 farmers cultivated 1010 variety and 2 farmers cultivated Mohara variety. And 7 farmers cultivated other variety of rice crop.

5. Fertilizers used in the field-

Sr. No.	Used of fertilizers	Total Family
1	Organic fertilizer	02
2	Chemical fertilizer	38
3	Both type	46
4	Total family	86

Use of Kharif and Rabi season fertilizers--

Out of 86 households in Waghala, analysis of kharif and rabbi season fertilizer expenditure shows that there are only 02 farming families using organic manure and 38 farming families using chemical fertilizer and 46 farming families using both manure (organic and chemical).

6. Agricultural Soil Types-

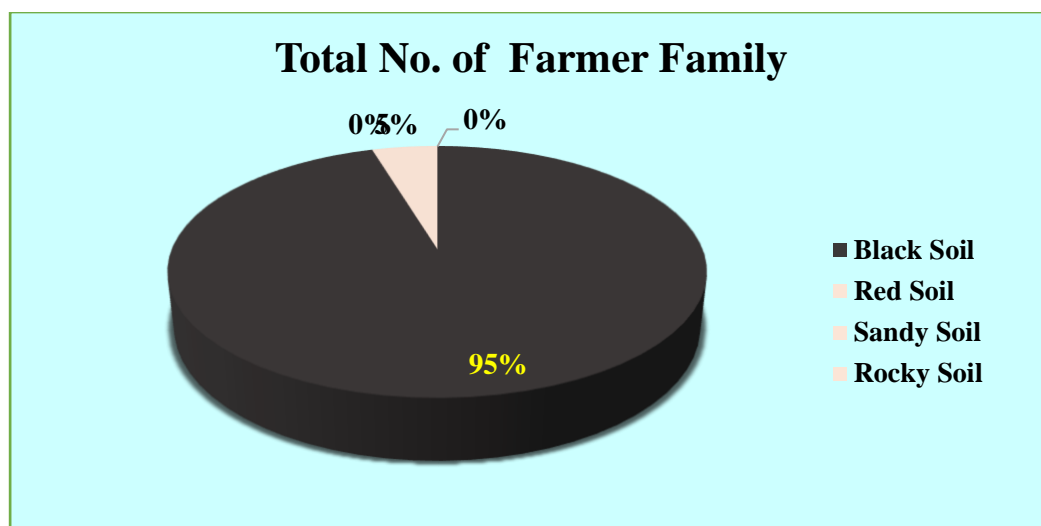
Agricultural land of farmers (in acres)	Black Soil	Red Soil	Sandy Soil	Rocky Soil	Total
Total No. of Family	82	00	04	00	86
Percentage	95.34%	00%	4.65%	00%	100%

Black soil- The analysis at Waghala showed that black soil was found in the farms of 82 families in Waghala.

Red soil - Red soil isn't found in the farms of families in Waghala.

Sandy soil- Sandy soil is found in the farms of 4 families in Waghala.

Rocky soil – And also Rock soil isn't found in the farms of families in Waghala.

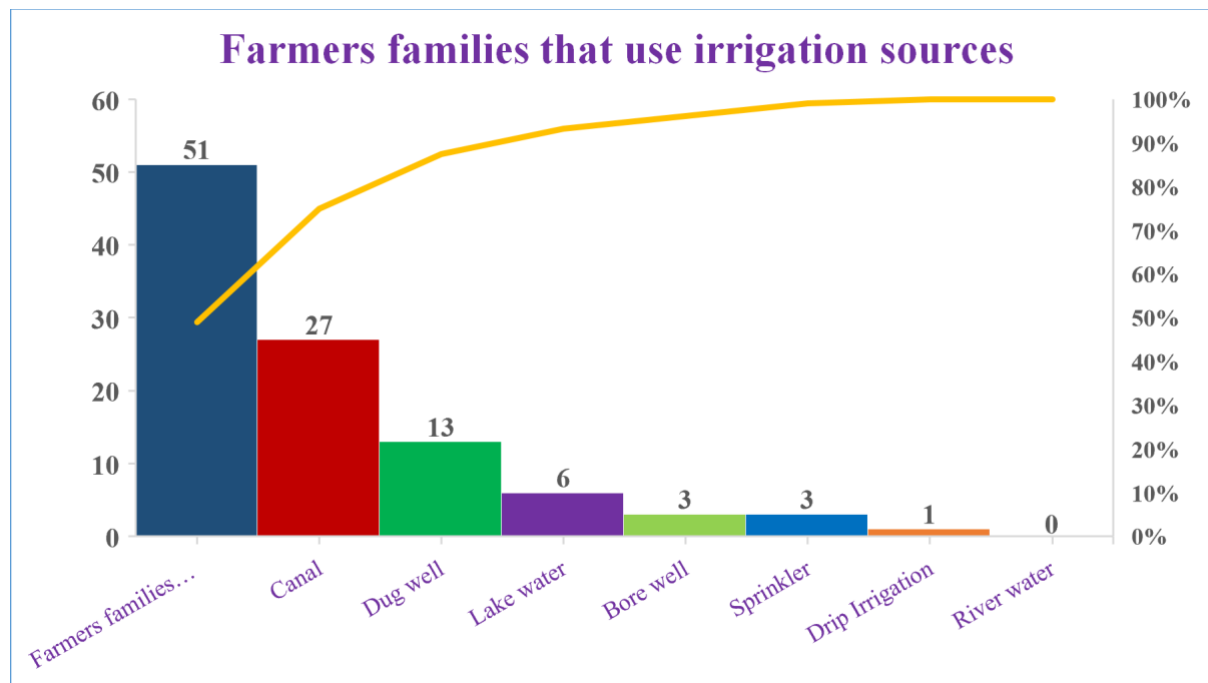

7. Use of irrigation sources required for agriculture –

Sr. No.	Irrigation Sources	Farmers families that use irrigation sources
1	Dug well	13
2	Canal	27
3	Bore well	03
4	Lake water	06
5	River water	00
6	Drip Irrigation	01
7	Sprinkler	03
8	Farmers families who do not use irrigation sources	51
Total		104

Analysis of agricultural irrigation sources in 86 farming families in Waghala village shows that during Rabi season, 13 farmer families through Dug wells, 27 farmer families through canals, 03 farmer families through Bore well, 06 farmer families through ponds, 1 farmer families through drip irrigation, 03 farmer families through sprinkler irrigation and We find no anyone families irrigating by river water.

It is seen that 51 farming families who do not use irrigation sources are doing non- irrigated (dryland) farming.

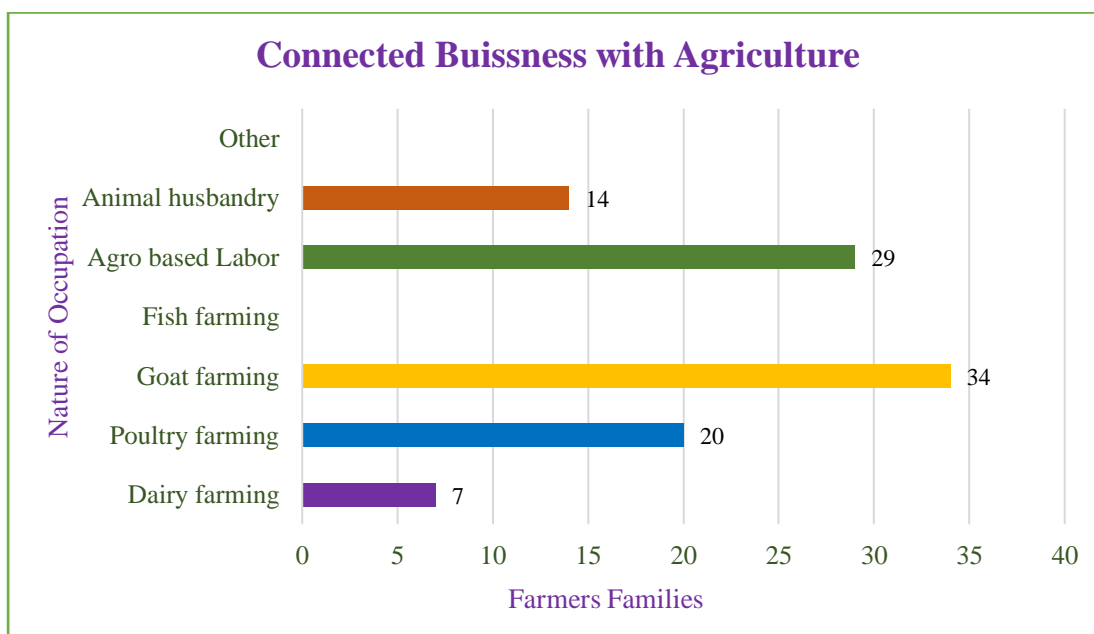
From this we can see that most of the essential irrigation sources in the field is canal irrigation during kharif season and well irrigation during rabi season.

8. Connected businesses with agriculture –

Sr. No.	Nature of occupation	Farmers families
1	Dairy farming	07
2	Poultry farming	20
3	Goat farming	34
4	Fish farming	00
5	Agro based Labor	29
6	Animal husbandry	14
7	Other	00

The socio-economic survey conducted at Waghala shows that we can also see the business along with the agricultural business in that village.

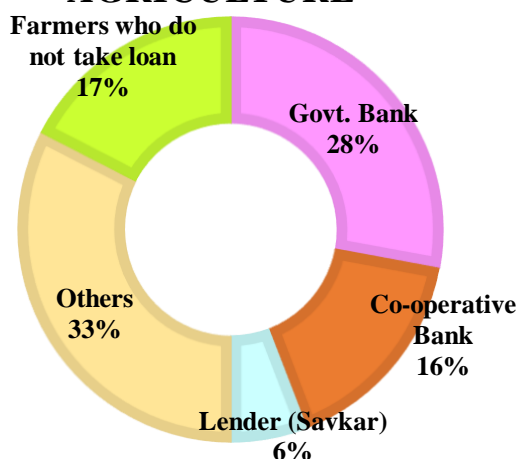
In Waghala, 07 families are engaged in dairy farming, 20 families in poultry farming, 34 families in goat farming and 29 families are engaged in agricultural labor. And 14 farmer family connected in animal husbandry Etc. types of joint businesses are seen in Waghala but fish farmer isn't found in Waghala.

9. Types of loans taken for agriculture –

Sr. No.	Loan providing factor	Total Family	%
1	Govt. Bank	24	27.90%
2	Co-operative Bank	14	16.27%
3	Private firm (Savkar)	05	5.81%
4	Others	28	32.55%
5	Farmers who do not take loan	15	17.44%
Total		86	100 %

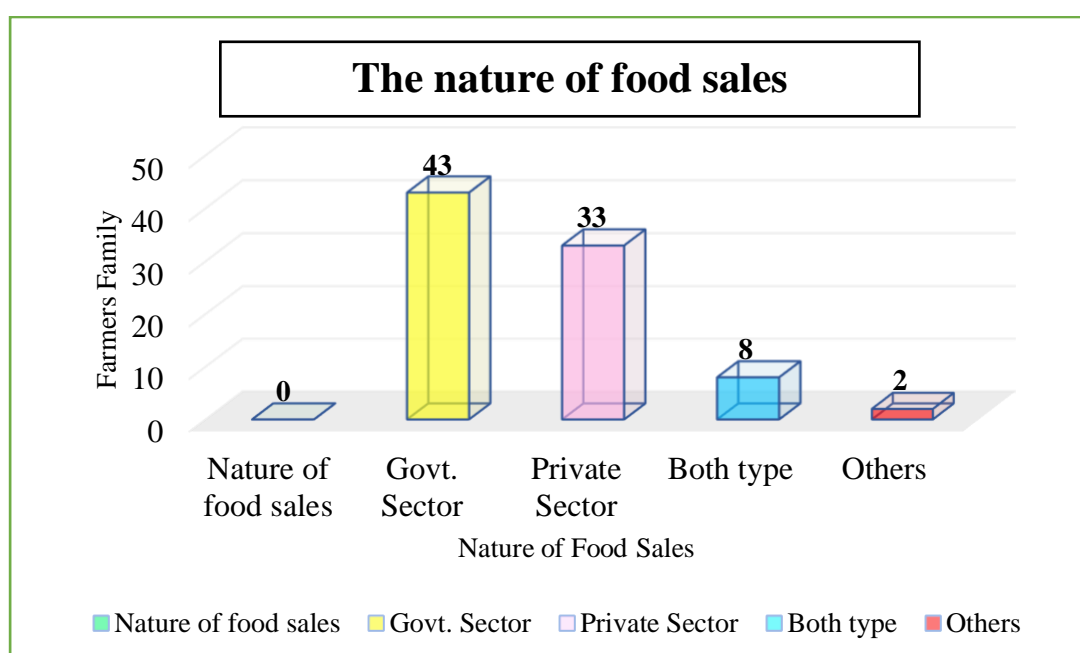
TYPES OF LOANS TAKEN FOR AGRICULTURE

Out of 86 families in Waghala during kharif and rabi seasons, 24 families have taken loans from Govt. banks.,14 families have taken loans from co-operative banks, 05 families from Private firm (Savkar) lenders, 28 families from other people and 15 families have not taken loans.

10. The nature of food sales –

Sr. No.	Nature of food sales	Total Family
1	Govt. Sector	43
2	Private Sector	33
3	Both type	08
4	Others	02
Total		86

In Waghala village food grain are sold privately. In which 33 farmer families sold food grains in private form, 43 farmer families sold food grain in government form, 8 farmer families sold food in both private and government form and 3 farmer families sold their food grains in other forms.

In this way the quantity and nature of food grain and sales can be seen in the village of Waghala.

10. The total cost, income and profit to the farmer: -

Sr. No.	Agricultural land of farmers (in acres)	Farmer Families	Total expenditure in rupees	Total income in quintal	Total income in rupees	Total Profit or Loss
1	Small land holders 0 & 1 acres	42	643000	424	533000	-110000 Loss
2	Lower land area holders 1 & 3 acres	30	839000	595	762000	-77000 Loss
3	medium land area holders 3 & 5 acres	09	763000	378	699000	-64000 Loss
4	Lower land area holders More than 5 acres	05	550000	385	990000	440000 Profit

The cost of cultivation, yield and profit during the kharif and rabi seasons in the area under cultivation at Waghala was Rs. 643000 per acre in the area under cultivation in both the seasons. The yield was 424 quintals, the total income was Rs 533000 and the total loss was Rs 110000 In 0-1-acre Agricultural Land. The total cost in 1 to 3 acres was Rs.839000 out of which the yield was 595 quintals and the total income was Rs.762000 in rupees while the total loss was Rs. 77000. The total cost in 3 to 5 acres was Rs. 763000 out of which the income was 378 quintals and the total loss was Rs. 699000. Similarly, in an area of more than five acres, the total expenditure was Rs. 550000 and 385 quintals were generated from it. Also, a total income of 990000 became and the profit from it was 440000 rupees.

From this we can see the total cost, income in quintals and in rupees and the proportion and nature of total profit.

Conclusion—

While obtaining information from Waghala, the students conducted a direct survey of 93 families through social and economic survey with the help of questionnaire.

1. In the survey of 93 families in Waghala, the proportion of Hindus in various religions is highest, the proportion of Buddhism is very low while the proportion of other religions is not seen, as well as O.B.C., S.T., S.C. And N. T. in which O.B.C. The proportion of the category is highest.
2. Out of 93 families in Waghala, 80 households have access to toilets, while 93 out of 91 households have access to gas, of which Ujjwala Gas has access to 46 households.
3. In Waghala, the proportion of raw houses is more than that of pucca houses.
4. The maximum area under households in Waghala is 0 – 1 acre and 1 to 3 acres. It also shows the highest number of farming families not using irrigation equipment.
5. Irrigation is more heavily irrigated by wells, lakes and rivers than canals and tube well.
6. Farmers in Waghala use a lot of chemical fertilizers in their agriculture. Rice is the most important food crop in kharif and rabi seasons.
7. In the agricultural area of Waghala, black soil and sandy soil are found in large quantities.
8. The main crop in Waghala is rice and it is grown in RPN, Jai Shriram, 1010, Suvarna and Mohara etc.
9. Most of the farmers in Waghala seem to have taken loans from Govt. banks & other sources and farmers are seen selling their produce in government on a larger scale than the private.
10. Apart from agriculture, the main occupation in Waghala is mainly animal husbandry and agricultural labor.

11. The area under agriculture in Waghara shows a higher rate of total loss as compared to total expenditure and total income.

All the above factors provide information on biodiversity records at Waghala.

Parag S. Meshram

Prof. Parag S. Meshram
Head
Department of Geography

PHOTO AND NEWS PAPER CUTTING

Collecting information through questionnaire method about Waghala Village (Socio- Agro- Economic Survey- B.A.II)– 27/11/2021)

Parag S. Meshram

Prof. Parag S. Meshram
Head
Department of Geography

नवशब्द - 30/11/21

जैवविविधताविषयक सामाजिक, आर्थिक सर्वेक्षण महात्मा गांधी महाविद्यालयाचा उपक्रम

आरमोरी (वा.). स्थानिक महात्मा गांधी कला, विज्ञान व न. पं. वाणिज्य महाविद्यालयात प्राचार्य डॉ. लालसिंग खालसा यांच्या मार्गदर्शनाखाली पर्यावरण अभ्यास समितीमार्फत भूगोल विभागाद्वारे बी. ए. भाग 2 व 3 च्या विद्यार्थ्यांनी वघाळा या गावाचे जैवविविधताविषयक सामाजिक व कृषी-आर्थिक सर्वेक्षण केले. या जैवविविधताविषयक सामाजिक व कृषी-आर्थिक सर्वेक्षणांतर्गत सामाजिक घटक व कृषी आधारित घटकांचा अभ्यास प्रश्नावलीच्या माध्यमाने विद्यार्थ्यांनी माहिती भरून घेतली. यामध्ये सामाजिक व कुटुंबविषयक माहिती, जात, धर्म, व्यवसाय, पुरुष व स्त्रियांचे प्रमाण, साक्षरता, शौचालयाची व्यवस्था व घरगुती गॅसचा वापर, शेतकऱ्यांकडील शेतीचे प्रमाण,

शेतीतील मृदा प्रकार, प्रत्येक हंगामात घेण्यात येणाऱ्या पिकांची माहिती, शेती मशागतीसाठी लागणारा खर्च, पिकांपासून मिळालेल्या उत्पन्नाची नोंद, शेतीतील आवश्यक सिंचन साधनांचा वापर, अन्नधान्य विक्रीचे प्रमाण व प्रकार, शेतीसाठी घेतलेल्या कर्जाचा प्रकार, कृषी आधारित उद्योग, शेतीसोबत असलेले जोडव्यवसाय, पीकपद्धती, शेतीवरील खर्च, उत्पादन, नफा-तोटा, पिक प्रारूप, पिकांची तीव्रता, शेतकऱ्यांचे उत्पन्न आदी घटकांचा अभ्यास केला. सदर सर्वेक्षण भूगोल विभागप्रमुख प्रा. पराग मेश्राम, प्रा. डॉ. विजय गोरडे यांच्या मार्गदर्शनाखाली करण्यात आले. विद्यार्थ्यांनी गावातील प्रत्येक घरी जाऊन प्रश्नावलीच्या माध्यमातून माहिती गोळा केली. त्याचे विश्लेषण करून अहवाल तयार केला. यात बहुसंख्य विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

नवशब्द - 30/11/21

“भूगोल विभागाद्वारे सामाजिक व आर्थिक सर्वेक्षण

◆ आरमोरी, २९ नोव्हेंबर

स्थानिक महात्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व. न. पं. वाणिज्य महाविद्यालयातील भूगोल विभागातर्फे प्राचार्य डॉ. लालसिंग खालसा यांच्या मार्गदर्शनाखाली पर्यावरण अभ्यास समितीमार्फत बी. ए. भाग २ व ३ च्या विद्यार्थ्यांनी वघाळा या गावाचे जैवविविधताविषयक सामाजिक व कृषी-आर्थिक सर्वेक्षण केले. या सर्वेक्षणांतर्गत सामाजिक घटक व कृषी आधारित घटकांचा अभ्यास प्रश्नावलीच्या माध्यमाने विद्यार्थ्यांनी माहिती भरून घेतली.

यामध्ये सामाजिक व

कुटुंबविषयक माहिती, जात, धर्म, व्यवसाय, पुरुष व स्त्रियांचे प्रमाण, साक्षरता, शौचालयाची व्यवस्था व घरगुती गॅसचा वापर, शेतकऱ्यांकडील शेतीचे प्रमाण, शेतीतील मृदा प्रकार, प्रत्येक हंगामात घेण्यात येणाऱ्या पिकांची माहिती, शेती मशागतीसाठी लागणारा खर्च, पिकांपासून मिळालेल्या उत्पन्नाची नोंद, शेतीसोबत असलेले जोडव्यवसाय, पीकपद्धती, शेतीवरील खर्च, उत्पादन, नफा-तोटा, पीक प्रारूप, पिकांची तीव्रता, शेतकऱ्यांचे उत्पन्न इत्यादी घटकांचा अभ्यास केला.

◀(तथा वृत्तसेवा)

लोकशक्ति वार्ता - 30/11/21

“वघाळा येथे जैवविविधताविषयक सामाजिक व आर्थिक सर्वेक्षण”

लोकशाही वार्ता/ आरमोरी

स्थानिक महात्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व.न.पं. वाणिज्य महाविद्यालय, आरमोरी अंतर्गत भूगोल विभागातर्फे प्राचार्य डॉ. लालसिंग खालसा यांच्या मार्गदर्शनाखाली पर्यावरण अभ्यास समितीमार्फत भूगोल विभागाद्वारे बी.ए. भाग २ व ३ च्या विद्यार्थ्यांनी वघाळा या गावाचे जैवविविधताविषयक सामाजिक व कृषी-आर्थिक सर्वेक्षण केले.

या जैवविविधताविषयक सामाजिक व कृषी-आर्थिक सर्वेक्षणांतर्गत सामाजिक घटक व कृषी आधारित घटकांचा अभ्यास प्रश्नावलीच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांनी माहिती भरून घेतली. यामध्ये सामाजिक व कुटूंबविषयक माहिती, जात, धर्म, व्यवसाय, पुरुष व

स्त्रीयांचे प्रमाण, साक्षरता, शौचालयाची व्यवस्था व घरगुती गॅसचा वापर, शेतकऱ्यांकडील शेतीचे प्रमाण, शेतीतील मृदा प्रकार, प्रत्येक हंगामात घेण्यात येणाऱ्या पिकांची माहिती, शेती मशागतीसाठी लागणारा खर्च, पिकांपासून मिळालेल्या उत्पन्नाची नोंद, शेतीतील आवश्यक सिंचन साधनांचा वापर, अन्नधान्य विक्रीचे प्रमाण व प्रकार, शेतीसाठी घेतलेल्या कजार्चा प्रकार, कृषी आधारित उद्योग, शेतीसोबत असलेले जोडव्यवसाय, पिकपध्दती, शेतीवरील खर्च, उत्पादन, नफा-तोटा, पिक प्रारूप, पिकांची तीव्रता, शेतकऱ्यांचे उत्पन्न आदी घटकांचा अभ्यास केला. सदर सर्वेक्षण भूगोल विभागप्रमुख प्रा. पराग मेथ्राम, प्रा. डॉ. विजय गोरडे यांच्या मार्गदर्शनाखाली करण्यात आले.

दैनिक शक्ति - 01/12/21

विद्यार्थ्यांनी ने किय़ा सामाजिक व आर्थिक सर्वेक्षण

संवाददाता | आरमोरी.

स्थानीय महात्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व. न. पं. वाणिज्य महाविद्यालय के भूगोल विभाग की ओर से प्राचार्य डा. लालसिंग खानसा के मार्गदर्शन में भूगोल विभाग द्वारा बी.ए. द्वितीय व तृतीय के विद्यार्थियों ने वघाळा गांव

की जैवविविधता विषयक सामाजिक व कृषि आर्थिक सर्वेक्षण किया गया। इस समय सामाजिक व परिवार विषयक जानकारी, जाति, धर्म, व्यवसाय, पुरुष व स्त्रियों का प्रमाण, साक्षरता, शौचालय की व्यवस्था व घरेलू गैस का उपयोग, खेत की मिट्टी के प्रकार, प्रत्येक सीजन में

ली जाने वाली फसल की जानकारी, नुकसान - लाभ आदि विषयों पर अध्ययन किया गया। इस सर्वेक्षण कार्यक्रम में भूगोल विभाग प्रमुख प्रा. पराग मेथ्राम, प्रा. डा. विजय गोरडे ने विद्यार्थियों का मार्गदर्शन किया। विद्यार्थियों ने गांव के सभी घरों में भेंट देकर जानकारी हासिल की।

नवभारत - 01/12/21

जैवविविधता पर हुआ सामाजिक व वित्तीय सर्वे

महात्मा गांधी महाविद्यालय का उपक्रम

■ आरमोरी (सं) स्थानीय महात्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व. न. पं. वाणिज्य महाविद्यालय में प्राचार्य डा. लालसिंह खालसा के मार्गदर्शन में पर्यावरण अभ्यास समिति के माध्यम से भूगोल विभाग द्वारा बी.ए. भाग 2 व 3 के छात्रों ने वघाला गांव का जैवविविधता पर सामाजिक व कृषि, वित्तीय सर्वेक्षण किया। यह जैवविविधता विषयक सामाजिक व कृषि-आर्थिक सर्वेक्षण के अंतर्गत सामाजिक घटक व कृषि आधारित घटकों का अभ्यास प्रश्नावली के माध्यम से छात्रों ने जानकारी हासिल की। इसमें सामाजिक व परिवार विषयक जानकारी, जाति, धर्म, व्यवसाय, पुरुष और

महिलाओं का प्रमाण, साक्षरता व शौचालय की व्यवस्था, घरेलू गैस का उपयोग, खेती का मृदा प्रकार, प्रत्येक सत्र में ली जानेवाली फसलों की जानकारी, खेती के मरम्मत के लिये लगनेवाला खर्च, फसलों से मिलनेवाले उत्पादन का पंजीयन, किसानों में सिंचाई संसाधनों का उपयोग, कृषि आधारित उद्योग,

फसल पद्धति, किसानों का उत्पादन आदि के संदर्भ में अभ्यास किया गया। उक्त सर्वेक्षण में भूगोल विभाग प्रमुख प्रा. पराग मेश्राम, प्रा. डा. विजय गोरडे के मार्गदर्शन किया गया। छात्रों ने गांव के प्रत्येक घर में जाकर जानकारी हासिल की। इस सर्वेक्षण में छात्र बड़ी संख्या में उपस्थित थे।

पुण्यनगरी - 30/11/21

भूगोल विभागाद्वारे जैवविविधताविषयक सामाजिक व आर्थिक सर्वेक्षण

आरमोरी : येथील महात्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व.न.पं. वाणिज्य महाविद्यालयांतर्गत भूगोल विभागातर्फे प्राचार्य डॉ. लालसिंग खालसा यांच्या मार्गदर्शनाखाली पर्यावरण अभ्यास समितीमार्फत भूगोल विभागाद्वारे बी.ए. भाग २ व ३ च्या विद्यार्थ्यांनी वघाळा या गावाचे जैवविविधताविषयक सामाजिक व कृषि-आर्थिक सर्वेक्षण केले.

या जैवविविधताविषयक सामाजिक व कृषि-आर्थिक

सर्वेक्षणांतर्गत सामाजिक घटक व कृषि आधारित घटकांचा अभ्यास प्रश्नावलीच्या माध्यमाने विद्यार्थ्यांनी माहिती भरून घेतली. यामध्ये सामाजिक व कुटुंबविषयक माहिती, जात, धर्म, व्यवसाय, पुरुष व स्त्रियांचे प्रमाण, साक्षरता, शौचालयाची व्यवस्था व घरगुती गॅसचा वापर, शेतकऱ्यांकडील शेतीचे प्रमाण, शेतीतील मृदा प्रकार, प्रत्येक हंगामात घेण्यात येणाऱ्या पिकांची माहिती, शेती मशागतीसाठी लागणारा खर्च,

पिकांपासून मिळालेल्या उत्पन्नाची नोंद, शेतीतील आवश्यक सिंचन साधनांचा वापर, अन्नधान्य विक्रीचे प्रमाण व प्रकार, शेतीसाठी घेतलेल्या कर्जाचा प्रकार, कृषि आधारित उद्योग, शेतीसोबत असलेले जोडव्यवसाय, पीकपद्धती, शेतीवरील खर्च, उत्पादन, नफा-तोटा, पीक प्रारूप, पिकांची तीव्रता, शेतकऱ्यांचे उत्पन्न आदी घटकांचा अभ्यास केला. सदर सर्वेक्षण भूगोल विभागप्रमुख प्रा. पराग मेश्राम व प्रा. डॉ. विजय गोरडे यांच्या मार्गदर्शनाखाली करण्यात आले. विद्यार्थ्यांनी गावातील प्रत्येक घरी जाऊन प्रश्नावलीच्या माध्यमातून माहिती गोळा केली व त्याचे विश्लेषण करून अहवाल तयार केला. सर्वेक्षणात बहुसंख्य विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

Parag S. Meshram

Prof. Parag S. Meshram
Head
Department of Geography

Manoharbhai Shikshan Prasarak Manadal's
Mahatma Gandhi Arts, Science & Late N. P. Commerce College
Armori Dist. Gadchiroli M.S. 441208
Department of Geography

Participant Students List

B.A.II – SEM -III & IV

Session: - 2021-22

Activity: - PBR (People Biodiversity Registrar)
(Agro- Socio -Eco Survey at Waghala)

Date: - 27/11/2021

Sr. No.	Students Name	Gender	Sign
1.	Mayuri S. Barsagade	female	Mayuri
2.	Sanjivani H. Khobragade	female	S. Khobragade
3.	Vaishnavi D. Sahare	F	Vaish
4.	Ravita D. Holli	F	Ravita
5.	Taiveni I. Atram	F	Taiveni
6.	Achal J. Matekar	F	Achal
7.	monika T. Salame	F	Monika
8.	Ashwini. M. Gurnule	F	Ashwini
9.	Asati m. Padhan	F	A.M. Padhan
10.	Tepti A. Donadkar	F	Tepti
11.	Rutuja M. Wadkhade	f	R. M. Wadkhade
12.	Omangkutei M. Kosale	f	O. M. Kosale
13.	Manjusha W. Gajabhe	F	M. W. Gajabhe
14.	Bhagyashri D. Khurkate	F	B. D. Khurkate
15.	Jayashree S. Vaidya	F	J. S. Vaidya
16.	Pooja Rushi Nolkholte	f	Pooja
17.	Diksha Baburao Kambale	f	D. B. Kambale
18.	Khushbu Nakta Raut	f	Khushbu
19.	Kanhapatra Vilhal Raut	f	Kanhapatra
20.	Ashulka D. Motghare	f	Ashulka
21.	Pooja J. Rohankar	f	P. J. Rohankar
22.	Sonitai S. Raut	F	Sonitai
23.	Rupali S. Dautam	f	Rupali
24.	Bhaggsvari A. Kulkarni	F	Bhaggsvari
25.	mitceli S. Mandal	f	Mitceli
26.	Anjali S. Bhusar	F	Anjali
27.	Abhishek A. Chudhari	M	Abhishek
28.	Keishna Q. Das.	F	Keishna

29.	Poojakta P. Nikode	F	F Nikode
30.	Vaishali K. Gurnule	F	Gurnule
31.	Snehal A. Juare	F	SAJAL
32.	Rohini W. Ghorat	F	P. Ghorat
33.	Vaishnavi S. Dhore	F	V. S. Dhore
34.	Gaurav I. Tiwade	M	Tiwade
35.	Hitesh R. Thakare	M	Thakare
36.	Vishal K. Mahule	M	Mahule
37.	Shubham S. Kumbhar	M	Kumbhar
38.	Komal S. Modape	M	Modape
39.	Ashay S. Chhabade	M	Chhabade
40.	Varunachakhar R. Bhande	M	Bhande
41.	Vishal S. Bhurase	M	Bhurase
42.	Tejas V. Sawasarkar	M	Sawasarkar
43.	Arpita R. Bankar	F	Bankar
44.	Chitra B. Kohale	F	C. B. Kohale
45.	Kaushik V. Shilkar	F	K. V. Shilkar
46.	Payal A. Shende	F	P. Shende
47.	Prithi D. Matere	F	P. Matere
48.	Bhushamma V. Uike	F	Uike
49.	Sheha D. Khewale	F	Khewale
50.	Payal A. Shende	F	P. Shende
51.	Swati R. Bhande	F	S. R. Bhande
52.	Kajal T. Pradhan	F	K. T. Pradhan
53.	Diksha D. Kadam	F	Kadam
54.	Arati M. Pradhan	F	A. M. Pradhan
55.	Gayatri R. Nandakshane	F	G. R. Nandakshane
56.	Sanjara S. Roy	F	S. S. Roy
57.	Gayatri S. Thengani	F	G. S. Thengani
58.	Abhayeshwar T. Donadkar	M	A. T. Donadkar
59.	Saurabh H. Naugharre	M	S. H. Naugharre
60.	Ankit S. Bobate	M	Bobate
61.	Ganesh A. Sidam	M	S. R. Sidam
62.	Sujal P. Mohule	M	S. P. Mohule
63.			
64.			
65.			

HEAD

Department of Geography
Mahatma Gandhi Arts, Science &
Commerce College, Amravati

Department of Political Science

Socio-economic Survey Report entitled

“Study of implementation of MGNREGA scheme in Waghala Gram Panchayat village”

Study Report submitted by **B. A. II** (Department of Political Science) students group **2021-22**

Under the supervision of **Prof. Gajanan Borkar**

INTRODUCTION:

The majority of Indians live in rural area, where they confront numerous challenges due to a lack of full-time jobs. As a result, the majority of people in rural areas are relocating to cities in search of work. The central government created the MGNREGA scheme for persons living in rural regions to address these issues. Rural people's economic development is critical to the development of rural communities they should be able to do so if they have work; only then will they be able to make significant changes in their life. With this in mind, India's government made the bold decision to provide jobs to everyone. On February 2, 2006, the National Rural Employment Guarantee Act of 2005 came into effect.

The concept was initially only implemented in 200 districts. However, on April 1, 2008, the Indian government issued a notification and the scheme was implemented in all the districts of the country. The scheme was renamed as Mahatma Gandhi Employment Guarantee Scheme on October 2, 2009. (MNREGA). Gadchiroli is a tribal district in Maharashtra's far north western corner. Waghala village is located in Armori taluka of Gadchiroli district. In this village, the MGNREGA scheme is being implemented. In the financial year 2020-21, social research of MGNREGA activities under Waghala Gram Panchayat was conducted with the goal of learning about the work done under this scheme, the employment opportunities available to locals, and the actual growth of the village.

Population under Waghala Gram Panchayat:

Female	Male	Total
814	820	1634

The Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Act has the following features:

- The employment of contractors and machines for this scheme's work is forbidden in order to benefit a larger number of workers.
- One-third of those who have applied for employment are required to be women.
- In a given fiscal year, individuals from rural families are promised 100 days of employment from a fund.
- Employment rates for men and women are equal.
- Additional travel and a 10% boost in earnings for livelihood are offered if employment is provided at a distance of 5 km from home.
- All interested families must present a laminated identity card with a photo on the job card.

National Rural Employment Guarantee Scheme Beneficiary Selection Criteria: -

This scheme is opened to Scheduled Castes, Scheduled Tribes, People Living below the Poverty Line, Women with Disabilities, Physically Handicapped, Forest Residents of Scheduled Tribes, and Tribal Persons etc.

MNREGA (National Rural Employment Guarantee Scheme) activities include:

People involved in individual works such as personal irrigation wells, toilets, farms, cattle sheds, poultry sheds, water conservation works, and so on are employed under the MGNREGA scheme. Also, Public works, tree planting in villages, wells, seepage ponds, silt removal from village ponds, paving, farms, roads in forest areas and villages, construction of footpaths, planting of orchards, (horticulture) silk production, composting, animal husbandry work, water and solid waste management, building infrastructure to promote fisheries, construction of toilets are included in this scheme.

Job Card under the MGNREGA Employment Guarantee Scheme:

A family identity card is essential to get profit from the MGNREGA scheme, according to the MGNREGA Act. It contains the registration number as well as a photo of the scheme's beneficiaries. On muster, the work done under the system, attendance on paid days, and wage rate must all be documented. Those who do not have an employment card should get it done as soon as possible through the Gram Panchayat in order to benefit from this scheme. Maharashtra Wages: According to Section 6 of the MGNREGA Act, the Central Government sets the salary rate every year. Wages are paid at the Central Government's set rate. The fee is the same as the labour, and men and women are charged at the same rate. The amount for 2020-21 has been set at Rs. 238/- per person in Maharashtra.

Expenditure On Wages	Expenditure On Goods	Total Amount
1,91,135	NIL	1,91,135

MGNREGA Job Card Holders in Waghala Gram Panchayat:**2021-22**

Sr.No.	Registration		Number
1	Family Registration		213
2	Labour Registration	Female	268
		Male	234
Total			502

MGNREGA's work in Waghala Gram Panchayat for the session: 2021-22

Conclusion: -

The major goal of the MGNREGA scheme is to offer financial stability to the residents of the village below poverty line and provide employment at the Gram Panchayat level. In order to reduce migration of people to other cities in search of work, MNREGA scheme is boon for poor families' livelihoods. Its goal is to enhance India's Panchayati Raj institutions. The MGNREGA scheme has provided a unique opportunity to establish wealthy villages by creating jobs in rural areas. On critical examination of the scheme's execution in Waghala reveals that in Gram Panchayat, the activity is passionately carried out with public engagement.

Field Photography

Students communicating with villager regarding MNREGA Scheme

Students interacting with people of villager with questionnare

List of Participating Students in Survey 2021-22

Mahatma Gandhi Arts, Science & Late N. P. Commerce College,
Armori, Dist. Gadchiroli
Peoples Biodiversity Register (PBR)
Department of Political Science
Academic Session 2021-22

Sr. No.	Name	Mobile No.	Signature
1	ACHAL JANARDHAN MATERE	7620102427	Achal Janardhan
2	AKSHAY SHESHRAO GHUBADE	8329437893	Akshay
3	ARPITA RAVIDAS BANKAR	0423603962	Arpita
4	GAYATRI RAMESH NANDARDHANE	806482465	Gayatri
5	GAYATRI SHRAWAN THENGARI	8459580365	G.S. Thengari
6	KANHOPATRA VITTHAL RAUT	8261986482	Kat
7	KARISHMA VASUDEO SHILAR	9359679908	K.V. Shilar
8	LANKESH DIWAKAR DURVE	8010665530	Lankesh
9	MANISH KIRAN BHOYAR		
10	MAYUR MANOHAR BHOYAR	9356678285	M.M. Bhoysar
11	PALLAVI RAJENDRA MESHARAM	7620477203	P.P. Mesharam
12	PAYAL SANJIV KUMARE		
13	PRACHI SHARAD BAMBOLE		
14	PRAMOD TIKARAM KOVE	9923371552	P.T. Kove
15	PRATIBHA KALIRAM HILKO	8010615694	Pratibha
16	PRITI DNYANESHWAR MATERE	7057032715	Priti Matere
17	PRIYANKA BHARAO GAWLE	9420532319	Priyanka
18	RAHUL RAJARAM GHATGHUMAR		
19	RANI DILIP DHURVE		
20	RAVITA DARBARI HOLI	8275821263	Ravita
21	RINA DIWAKAR NAROTE		
22	RUPALI VISHWANATH USENDI	94103627692	Rupali
23	RUTIK DIGAMBAR GEDAM		
24	SADHANA SHALIK HOLI		
25	SAMIKSHA PURUSHOTTAM BAWANE	7404226013	Samiksha
26	SAMIKSHA VILAS KOTANGALE		
27	SANJIVANI HEMANT KHOBRADE	9322382019	S.K. Khobrade
28	SAVITA KANHU PULO		
29	SHEJAL SHANTARAM SHIURKAR		

तरुणा भारत - १६/१२/२१

राज्यशास्त्र विषयातील पीबीआर विद्यार्थ्यांचा वधाळा येथे अभ्यास दौरा

♦ आरमोरी, १५ डिसेंबर

स्थानिक स्वशासनाचा शेवटचा स्तर म्हणून ग्रामपंचायत या संस्थेची गावाच्या विकासामध्ये अत्यंत महत्त्वाची भूमिका असते. परंतु त्यामध्ये लोकसहभाग असणे सुद्धा आवश्यक आहे. याबाबत वास्तविकता जाणून घेण्यासाठी लोकांची जैवविविधता नोंदवही अंतर्गत स्थानिक महात्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व. न. पं. वाणिज्य महाविद्यालय आरमोरी येथील राज्यशास्त्र अभ्यासमंडळातर्फे महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. लालसिंग खालसा यांच्या मार्गदर्शनाखाली वधाळा येथे नुकताच अभ्यासदौरा करण्यात आला.

या अभ्यासदौऱ्यात राज्यशास्त्र विभागाचे विद्यार्थी व विभागप्रमुख प्रा. गजानन बोरकर यांनी सहभाग घेतला. मनरेगा योजनेतून गावाचा विकास व स्थानिक लोकांचा रोजगार हा दुहेरी उद्देश साध्य होतो. म्हणून या कायद्याबद्दल लोकांचे काय मत आहे, त्यामध्ये ग्रामपंचायतीची भूमिका काय आहे. या प्रश्नांची उकल करण्यासाठी विद्यार्थ्यांनी प्रश्नावली तयार केली व गावातील लोकांशी हितगुज साधला.

विद्यार्थ्यांनी गावातील नागरिकांशी संवाद साधताना ग्रामपंचायत गावामध्ये मनरेगा अंतर्गत योजना आणण्यासाठी किती सक्रियपणे काम करते, तसेच

गावातील लोकांना रोजगाराच्या संधी किती प्रमाणात उपलब्ध होतात याविषयी लोकांचे मत जाणून घेतले. गावातील रोजगार सेवक अरुण प्रधान यांच्यासोबत विद्यार्थ्यांनी संवाद साधून मनरेगाच्या कार्याची माहिती विचारून गावाच्या विकासामध्ये नागरिकांचा किती सक्रिय सहभाग असतो याविषयी अध्ययन केले.

अभ्यासदौऱ्याला ग्रामस्थांनी उत्स्फूर्त प्रतिसाद दिला. दौऱ्याच्या यशस्वितेकरिता प्रा. गजेंद्र कढव, ओमकार नखाते, गोपाल घोडाम, अनंतराज नखाते, अविनाश मंडपे, सुजल मोहुर्ले, पायल नखाते, दीक्षा कावळे, गायत्री कोल्हे यांनी परिश्रम घेतले.

♦(तथा वृत्तसेवा)

Department of Sociology and History
Socio-economic Survey Report entitled
“Social and Historical Studies of Women status in Waghala Village”
Study Report submitted by **B. A. II** (Department of Sociology and History)
students group **2021-22**
Under the supervision of **Dr. Gajendra Kadhao, Prof. Giradkar and Prof.**
Vyahadkar

Introduction

Indian society is mainly divided into two parts, an urban society and a rural society. Artificiality is seen in urban society while natural life is seen in rural society. In the past, joint family system existed in Indian society. But today in the rural society, the joint family system has disintegrated and been replaced by a separate family. A variety of changes are taking place in rural society today. The same transformation has been studied through the present research.

Woman and man are two human beings created by nature. It is a sign of nature that both of them should live with each other, both of them should complement each other and the flow of social consciousness should be maintained. But nature has given an important responsibility to woman, which is the responsibility of motherhood. And the responsibility of fatherhood is given to men by nature. Therefore, just as a woman is physically and mentally involved in the birth of her offspring for a long time, men are not. Even if a man is responsible for the birth of a child, he can be relieved of the responsibility of his father, but a woman cannot be relieved of the responsibility of her mother.

In every human society, women and mothers have been sung since ancient times. Even in Indian society, the verse 'Janani Janmabhumi ch Swargadapi Gariyasi' appears in the verses of Gaurav Valmiki Ramayana. This verse means that Janani and Janmabhoomi are superior to the heavens, just as her greatness is sung with the words 'Matrudev Bhav'. The position of motherhood due to which a woman is glorified in the society is the reason why women are bound by many chains in the society. Being confined in a society has created many problems in a woman's life.

Woman is first a man and then she is a woman, but society does not think that woman is first man. In every society, a man is called a man and a woman is called a woman. In India, women are hailed as the deity of men, power, deity of knowledge, but this is just a social phenomenon because in this culture, women are considered as deities and on the other hand, they are given a secondary and inferior position as compared to men. This paradox is reflected in Indian culture. This is an example of how many women like Sita and Savitri are considered as role models in Indian culture. The status of women in Indian culture is very low.

Dr. Leela Patil has portrayed the role of Indian women in Indian society as a woman is only a commodity from the point of view of the husband, kumkum on the forehead is the wife's fortune and chool and mul is the mantra of life. In Indian culture, women have to face masculine egoism, patriarchal tendencies, husband's dictatorship or domination of the wife as she has no one but her husband.

Even in the 19th century, society's attitude towards Indian women has not changed. Today, women are being educated on par with men, so they are making progress in many fields like science, technology, law, politics, medicine, bureaucracy. Although women are advancing in various fields, they do not seem to have a place of honor and respect in the society, especially in the family. Today, injustice, oppression, rape, and molestation are rampant. Today, women are not safe even in the family.

History of Gadchiroli District

On August 26, 1982, Chandrapur district was divided and a new district, Gadchiroli, emerged. In Gadchiroli district, there are ancient forts at Tipagad and Vairagad, the capital of Puramshah king. There is a Hemadpanthi Markandeshwar Devasthan on the north bank of the Wainganga river at Markanda in Chamorshi taluka. The district is known as Gadchiroli due to its dense forests and abundant forts and hills. This is a tribal district and various tribal tribes live in this district. These tribes mainly include Gond, Kolam, Madiya, Pardhan etc. They use Gondi and Madiya dialects to exchange messages. Besides, Marathi, Hindi, Telugu, Bengali, Chhattisgarh etc. are spoken in Gadchiroli district.

Geographical Location:

The district extends between 18°41' North to 20°50' North latitude and 79°46' to 80°55' East longitude. The total area of the district is 14412 sq.m. The district covers 4.69% of the state of Maharashtra.

The main occupation of the district is agriculture and 82 per cent of the people are engaged in agriculture and are idle during the rest of the season. Although a large number of raw materials for industries are available in the district, there are no industries that process them. There are iron ore mines and no iron ore factories have been set up. Irrigation projects like Tultuli have been stalled due to the Forest Act, despite spending crores of rupees on the same forest that the tribal people cultivated and conserved. The same forests that were cultivated by the tribals are now creating obstacles in the way of their development.

Research methodology

The present research project is related to the status of women of Waghala village in Armori taluka of Gadchiroli district. For this research project, 20 samples from the Waghala village of Armori tahsil district, Gadchiroli were selected in the study and their systematic interviews were conducted through the interview schedule and recorded in the report.

Research Objectives

1. Examining the status of men and women of different periods on the basis of gender.
2. To study gender inequality.
3. To study the social transformation of women.
4. To know about the oppression of women.

Hypothesis

1. Social factors are more responsible for a woman's weakness than natural causes.
2. In modern times, women have been educated and started earning money, but the oppression of women has not diminished.
3. There is a huge gender inequality in the society.

Sample selection

In order to complete the present research project, 20 women from Waghala village in Armori taluka of Gadchiroli district have been selected for this purpose.

Social and historical studies of women

The present research project is related to the women of Waghala village in Armori taluka of Gadchiroli district. For this research project, 20 women from Waghala village in Gadchiroli district have been selected as sample in the study. The following table shows that the information was collected by interviewing them through their actual interview schedule.

Table showing social and historical information

Question no. to	women's response	response		Total
		Yes	No	
1.	Marital status	14 (70.00%)	6 (30.00%)	20 (100%)
2.	Education	9 (45.00)	11 (55.00%)	20 (100%)
3.	Women as a member of the family Are women's opinions asked in the family decision making process?	11 (55.00%)	9 (45.00%)	20 (100%)
4.	Are you allowed to attend religious or cultural events in community?	17 (85.00%)	3 (15.00%)	20 (100%)
5.	Is the choice of girls asked in your family when getting married?	14 (70.00%)	6 (30.00%)	20 (100%)
6.	Do unmarried or widowed women have a place in the family?	18 (90.00)	2 (10.00%)	20 (100%)
7	Your opinion on interracial and interfaith marriage	8 (40.00%)	12 (60.00)	20 (100%)
8	Opinions about the boy being the beacon of the tribe and the girl being the foreign treasure	17 (85.00%)	3 (15.00%)	20 (100%)
9	Opinion that girls should be educated just like boys	8 (40.00)	12 (60.00%)	20 (100%)
10	Would you send your daughter to study and work in a big city?	11 (55.00%)	9 (45.00%)	20 (100%
11	What do you think about love marriage?	5 (25.00%)	15 (75.00%)	20 (100%)

Conclusion

In study area 45 % of the women selected in the field are educated and 55 % women are uneducated. In the 21 century, woman has no opinion in the family decision making process, inter- caste marriage, inter- religious marriage and no permission to study in metro-cities. They are allowed to participate only in religious, cultural events in the community.

Suggestion:-

1. We should try to inculcate the seeds of gender equality in the society.
2. The son is the beacon of the family and the daughter is the foreign wealth, salvation is obtained by giving fire to the child after death, the mentality of the society to drink water from the hand of the dying child should be changed.
3. Boy and girl should not be discriminated against while raising a girl.
4. Every society should take a stand that I will not oppress women and will not allow anyone else to do the same.
5. Campaigns like 'Balika Bachao Abhiyan', 'Lake Ladki Abhiyan' should be implemented and the society should actively participate in it and the family in which the girl was born should be welcomed in the society.
6. The feeling of male dominance is in the minds of women that she has accepted the status that women themselves are secondary to men. If she wants to make a decision, she has to ask men. Woman status is possible only when women change their mindset will injustice and oppression be reduced.

‘Social and Historical Studies of Women in Waghala Village’

Interview schedule

1. Name of the respondent
2. Marital status
 1. Yes 2. No.
3. Education
 1. Yes 2. No.
4. Are women as members of the family asked for their opinion in the family decision making process?
 1. Yes 2. No.
5. Are you allowed to attend religious or cultural events in the community?
 1. Yes 2. No.
6. Is the choice of girls asked in your family when getting married?
 1. Yes 2. No.
7. Do unmarried or widowed women have a place in the family?
 1. Yes 2. No.
8. How do you feel about interracial and interfaith marriage?
 1. Yes 2. No.
9. Do you agree that a boy is a beacon of the family and a girl is a foreign treasure?
 1. Yes 2. No.
10. Do you think girls should be educated just like boys?
 1. Yes 2. No.
11. Would you send your daughter to study and work in a big city?
 1. Yes 2. No.
12. What is your opinion about love marriage?
 1. Yes 2. No.

Index

A . No.	Title	Page no
1.	Preface	1
2.	History of folk culture	2,3
3.	Civil life and art	4
4.	Features of folk art	5
5.	Folk art of Maharashtra	5
6.	Folk art in the Armory area	5,6
7.	Various songs performed in folk art	6
8.	The artistic tastes of the villagers	6
9.	Conclusion	7
10.	Conclusion	7

Study of folk art at Waghala

The study of folk art at Wadala under the People's Biodiversity Register has been done by the students of BA Part 2 under the guidance of Meena Bindusara Upadhyay, Head Professor, Department of Music.

Folk Art Preface

Folk art can be taken to mean a group where sometimes there is a need to communicate with the group mind as a group, where folk art emerges and begins to take place. We started to call what appeared during this whole process folk art. The term folk art is used for the art of tribal and rural life which is not civilized. Wherever there are such societies in the world, people are artists who live in interaction with nature. Folk art is related to the daily life of a group of people but artistic inventions are known as folk art. Like all folk genres, folk art is an integral part of daily life of people. They have to do with their attitude towards any work. Women's caste ovi songs, kandap songs, baby jojwanyachi songs, or festive sports dances, and similar Buddha songs, dance dramas in the festival, rituals performed as an integral part of deity worship, statements, paintings as part of the ritual, sculptures, sculptures, carved rangoli, Art, all art is an integral part of traditional folk life. In his mind, the creator is not aware of the creation of artistic beauty in his mind, on the contrary, he has a sense of duty, so beauty is created automatically and the creator gets happiness.

Folk art and music are closely related. Music is found in many folk arts. So the music students chose this activity to know the tastes of the villagers by conducting a survey of folk art .

History of folk culture

Ancient and medieval times, the life and urban life in a valley created by the not . Civil culture of life, the good things and vrttinca accepted to forward the attributes Jain laghucitrasaili the Democratic Li 's symptoms foot suffered looks . Ajanta , Ellora , Khajuraho Hal ebid , Bellur

Written evidence of acceptance of folk culture is not found in the history of Indian visual arts . Abundant in the history of music . Classical Indian music 's strict rules to execute the music way music and lokajivanatila dhunina or vocal behavior of some of the classical discipline with leads in music , country music , that name is . Bharat led by music diversity for -for several new formats available in the asvadya was . This sense of a common noun from the . Strict government regulations that they resolved to anger the terms used be started . And the life of asvadya svararupana some little scientific discipline into the leads of the songs domestic anger that name received was . Votes from sarangadevaparyanta the sastrakaranni native wax having made it . Poetry with the opus of the artist wagga cars that name fashion was . Without a thorough study of folk music from different regions, one can not become a good musician . The Brahman , God had put in . Only way music rights are the daemon that the nickname Brahman he mentioned he has . Voice jurisdictions prices to discover the sense aunt or shadow the term music ratnakarata is . Aunt of many types of aunt of his in the specific region of the life of vowels due to specific kind of disorder is . Dnyaneshwar mukhatuna Maharashtra popularly been Ovi is virtually Sanskrit mood indigenous poetry to him blend in suravati 's remains are still some little loose . Strict rules built casino type lifting arrangements that name was . Various types of prabandhani discussion of

the thesis chapter because he Ovi prabandhaca the country language manager , as he is .

Western modern painter Paul Gog of African tribal art from the soul among the cast . Paul Clay or abstract system of the painters of the second primitive vyada style rites acquire the modern Indian painter jamini opinion of his style directly lokasaili the point it left . Abdul Rahim almelakara or Marathi artists of the city of style of rites from his invention proved to be . Badrinarayana 's picture manavakrti in lokamanasata or child among appearing nirvyajata back looks . Madras in Janakiram and Nand Gopal or sculptor s democracy from the soul the essence of assimilation was . Bengali crafts car Meera Mukherjee and Maharashtra sculptor DJ Kulkarni said primitive and lokakale from vitamin discover their nature true dumped sized by looks . Marathi Ghashiram Kotwal and Kannada in high instruments like modern theater plays of color modes and design methods and subtle use of the looks . ShivramJanbaKamble karantha of Kannada in Yakshagana this lokanatya of its original form, saved to hard work done . Music Yakshagana this lokanatya of its original form, saved to hard work done . Music, Kumar Gandharva , Kishori amonkara , Bhimsen Joshi , the folk rites earnestly adopt the teen Sumantax Gujarati , Rajasthani , they fumigation your upasastriya singing blend into Bhimsen Joshi hymns and devotional music unbroken or select Marathi type of new results with music janasamanyaparyanta delivered .

Civil life and art

Primitive and folk life has no basis in science .Bibliography is not known .Nature consistent and true guidelines to live only in humans know it .So Ba Unlike credit and human world to pollution is not . In fact, this adimatetaca of culture seeds rooted are .Folklore is the first stable culture .Civil culture to the converging basic animation source primitive and & THEIR CULTURE By receiving the m .This psychological fact that deny civil life and art on the opposite psychological effect become inevitable is .Human insatiable desires ,a spirations often suptapane work with are .Manas scientific method analysis done if the assessment result can , in theory, the first Fried has proposed . It also gave a very broad meaning and shape to this theory .Filled , whether or insatiable total human manamadhyeca recognizing the power not coming kingdom is .Eternal past and the infinite future package of humanity to the full is .

Features of folk art

Easy simple interface , easily accessible song music , a simple easy-to-musical , the plot , and the character in the experience of openness , rough , rangadepana , jorakasapana , it then naturally coming from the built-in utsphurtata , and release , any external bonds , bound not to take loads of all lokakaleci features . That lokakalam in salasalate soul is . Vitality seen . And the alchemy of recognizing the vibrations in human beings happens . Mainly rural people in place with the folk there are talent , and imagining consideration , Broken shoot in . In the beginning of God's divine forces of thai joined the folk world needs janamanasa the ranjanace a way as developed in the past . Mainly the Ramayana - Mahabharata and various Purana story of struggle instructive occasion of based folk art , religion, education , educating the people working knowledge unaware that they are . Folk art real this sense dharmapitha believe should .

Folk art of Maharashtra

Maharashtra is the cultural relatively prosperous that state is . Rural areas still different samajagata the enrichment preservation are . Society of group prepared the songs , dance 's style , the poetry , the concept of including people in art is . Lokarangabhumi developed in . Kirtan Dashavatara and villages from which Fairs , festivals turn of vaganatya , spectacle , lokanatya , vidhinatya polymorphic , dombaryaca game , lay , confusion , arousal , kalagitura , fine , polymorphic , kudamude Joshi , Vasudev or lokakalam in theater seeds appear .

Folk art in the Armory area

Armori area mostly jhadipatti plays , dandara , bharuda , kirtan , bhajan company , spectacle , confusion , vaganatya , dombaryaca game , Vasudeva , human tiger , Diwali songs , etc., folk art found in the . Winter start was that , in this area jhadipattitila plays , dandara , spectacle , confusion , etc., folk

art classes start to

become . Artists take out year - round earnings this season . It provides employment to all the artists .

Vaghala village dandara , plays , choral society , Vasudeva , dombaryaca game , Diwali of songs , spectacle , confusion , etc. natyaprakara presented are the villagers realized . And the villages dandara this type more going on . But the new generation in the art of Persian rujatana seem not . This was stated by the villagers .

Various songs performed in folk art

Natyagite

Sajani, this is your smiling face

Touched his heart

The smell of love daravali Amber

Umaluni to mind .

This is the spring of love

You are the mine to plant

Baharuna was saharuna last

This delicate ray of mind .

Hymn

The Rukmini cowry was c

Vithu Rai whom were c .

Bharud

Or e not done c Baya

I pandharila Nel c Baya

Profane , mrdangaci hurry

Heat forehead uthalam c Woman

The rojagaranina did c Baya

I pandharila Nel c Baya .

The artistic tastes of the villagers

Vaghala village from the city out of there entertainment Neither device was not . The village church spare time to their art submitted to . Which we know as folk art . The villagers craft in the taste is so found of . The Bhajan Mandal of Waghala village is still alive . Rashtrasant Tukadoji Maharaj's life bhajans the re musical are .

Conclusion

And ghala the villagers lokakalevisaya tend to learn to come . Direct mulakhatidvare their folk art About palate learn to come . B . E . Part 2 of the students in the activities implemented .

Conclusion

- 1 Waghala village men folk leta special interests to be found in the .
- 2 Waghala here jhadipatti enact special interests to be found in the .
- 3 . And bharuda the folk art form there and submit it to be found was .
- 4 . And dandara the folk art style also tyagavata presented after being was that found in the .

PBR Student List

Sr. No.	Student Name	
1	KOSARE OMGAYATRI MANIK	O.M. Kosare
2	WARKHADE RUTUJA MANGARU	R.M. Warkhade.
3	DONADKAR TRUPTI ASHOK	Trupti
4	PRADHAN KAJAL TIVASAN	K.T. Pradhan
5	KAMBALE DIKSHA BABURAO	D.B. Kambale
6	BHURSE PRAJAKTA DIWAKAR	P.Burse
7	NAITAM ACHAL UMAJI	A.A.
8	GHODAM RAHUL KESHAV	R.K. Ghodam
9	KUMARE RANI PARASARAM	Rani R.P. Kumare
10	KHARKATE BHAGYASHRI DEVRAO	B.P. Khearkate
11	PRADHAN ARATI MUKHARU	A.M. Pradhan
12	GAJABE MANJUSHA WASUDEO	M.W. Gajabe
13	KARADE MONIKA GOVINDRAO	
14	NAITAM ABHISHEK HARIDAS	A.Naitam.
15	KSHIRSAGAR DIVYA HARIDAS	D.H.K. Shirsagar
16	BANDE SWATI RAJENDRA	S.R. Bande
17	SAHARE UTKARSHA DURWAS	U.Sahare

महात्मा गांधी महाविद्यालयात कार्यशाळा

साथलेही स्थानिक साक्ष्या राखी कला, मूळ स्वरूप व योग्यता भाविद्यालयपास वरुन सातवीस खालसा बांच्या शाळाखाली राखित विषय विभागाद्वारे किता 'ज्यॉटिंटोटिव रुईटटूड आणि व' या विषयाक त्रोटकतेने कार्यशाळेचे बन करव्यात आले.

[illegible]

केलेला असेल. परंतु ही गणिताची उदाहरणे कमी वेळात सोडविण्याचे तंत्र विद्यार्थ्यांनी आपल्याकडे कोले हावे. सध्या परीक्षा चापण व मुख्य परीक्षेतूनही वारंवार होऊ शकतात म्हणून गणित विषयाचा विद्यार्थ्यांनी या सोप्या ट्रिक्स समजून घेऊन वेळेचे गणिताचे प्रश्न सोडवावे. या ट्रिक्स आपले शिक्षक प्रा. अनीत खरवडे आणि प्रा. अमित कोहपरे यांच्याकडून समजून घ्या, असे आवाहन विद्यार्थ्यांनी केले.

दुसऱ्या सत्रचे प्रमुख वादणे म्हणून प्रा.
 डॉ. चंद्रकांत डोलेकर यांनी सुद्धा आपले
 सचचेरचित मार्गदर्शन करून विद्यार्थ्यांत स्पष्ट
 परिधेतील पणित विषयाचे महत्त्व पटवून
 सांगितले. यावेळी त्यांनी सरकारी नोकरीचे
 अधिकार आणि त्याचा समाजातील माण
 विद्यार्थ्यांना पटवून दिला. त्याचप्रमाणे सध्या
 परीक्षेमध्ये विचारले जाणारे गणिताचे प्रश्न
 माध्यमिक, जालेले पाठ्यविवेक असतात. मात्र
 त्यांना कमी वेळेत व अचूकपणे सोडविण्याचा

महात्मा विष्णुनाथ कल्याण शालाते. हे दुष्ट विद्याधारीन आत्मज्ञान झाले म्हणजेच योगी शिकवणेन अत्यंत विद्याधारी स्पर्धा पेटित जायची होऊ शकते, असे प्रयोगात केले. यासाठी विष्णुनाथ सतत प्र. अर्थात खरबडे आणि प्र. अर्थात कोहपरे यांनी सतत पोहोचले प्रत्यक्ष स्वरूप, संख्येची ओळख, संख्यांचे गुणकार, वगैरे, लसवीची, भसतीची व नीमजाली उदरवली सतत, लालतात व कमी वेळेत सोडविण्याचा सोपा पद्धती समजावून सांगितल्या. याशिवाय प्र. पद्धतीचे विद्याधारी वेळ वाचते आणि त्याच्या तत्वात अचूकता साधत होईल, असे सांगितले. जतन परवी, पद्धतुत विद्याधारी करीअ करण्यासाठी योग्य विद्याधारी विविध नेकीकीमरसतीं मर्यादित तसे विद्याधारी मर्यादित केले. कार्यकारी प्रस्तावितिक व संचालन प्र. अर्थात खरबडे तर अभावर प्र. अर्थात कोहपरे यांनी पात्रले. कार्यकारीलेले विद्याधारी ५४ विद्यामी उदरस्थित होते.

तश्च नमोस्तु - १०/१५३५

‘संगीत आणि शिक्षण’ विषयावर कार्यशाळा

● आरमोरी, १ डिसेंबर
स्थानिक महात्मा गांधी कला, विज्ञान व
स्व. न. पं. वाणिज्य महाविद्यालयात प्राचार्य डॉ.
लालसिंग खालसा यांच्या मार्गदर्शनाखाली
संगीत विभागाद्वारे 'संगीत आणि शिक्षण' या
विषयावर कार्यशाळा आयोजित करण्यात
आली. अध्याक्षस्थानी

कार्यशालेच्या अध्यक्षस्थाना
महाविद्यालयाचे उपप्रचार्य डॉ. चंद्रकांत
डोळीकर होते. प्रमुख अतिथी म्हणून ब्रम्हपुरीचे
संगत शिक्षक स्वप्नील भोसले, गृहअर्थशास्त्र
विभागप्रमुख प्रा. विभा नखाते, गृहविज्ञान
विभागाच्या प्रा. प्रणाली गारोदे तर
वनस्पतीशास्त्र विभागप्रमुख आणि महिला
विभागाच्या प्रा. डॉ. सीमा नागदेवे उपस्थित
होते.

अध्यक्षीय भाषणातून डॉ. चंद्रकांत डोर्लेकर यांनी नृत्यगायन आणि वादन यांच्या नियमबद्ध एकत्रिकरणातून संगीताचे सूर निर्माण होतात. तसेच मानवी जीवनात सुद्धा सुख-दुःखाच्या एकत्रिकरणातूनच मानवी जीवनाचा प्रवास घडून येतो. म्हणून संगीताला जीवनाच्या नियमबद्ध सुरांचे साधन समजून त्याचा शिक्षणात विद्यार्थ्यांनी वापर करावा, असे आवाहन केले.

स्वप्नील भोसले यांनी संगीताच्या प्रवासातील अनेक कडू-गोड आठवणी विद्यार्थ्यांना सांगितल्या. संगीताला हजारो वर्षांचा इतिहास आहे. प्राचीन काळी समूहाने

मंचावर उपप्राचार्य डॉ. चंद्रकांत डोळीकर, संगीत शिक्षक स्वप्नील भोसले, प्रा. विभा नखाते, प्रा. प्रणाली गारोदे, प्रा. डॉ. सीमा नागदेवे

राहणारा मनुष्य आनंदाच्या धूपी टाळ्या वाजवून, फेर धरून नाचायचा. आपल्या भोजनाचा आस्वाद घेतल्यानंतर तो टाळावे किंवा इतर खनी मिमिंग करणऱ्या साधनांचे सहकार्य घेऊन गाणे गायाचा. इतर वाद्य कलेला नियमबद्ध प्रमाणे गाणी आणि सुर, तात व तप या अंगाच्या नियमबद्ध एकत्रीकरणाना संगीताची निर्मिती होऊ शकते. आजच्या काळात रेडिओ, टीव्हीसारख्या प्रसारमाध्यमांद्वारे संगीताचे स्वीकृती वाढले. परंतु कसेही गायल्या, कसेही वाजविल्या, कसेही नाचल्या संगीत

होत नाही तर सूर, ताल आणि लय या तिन्हीच्या
प्रमाणान्वये एकत्रिकरणात भरतायुनी संगीत
महत्त्वे आणि प्रत्येक आंगाला विशिष्ट महत्त्व
अणि विशिष्ट स्थान द्यावेचे ते म्हणतात।
प्रास्ताविकात्तु या मीना उपाध्ये यानी
संगीत यांत्रया विविध भागांचे कार्य स्पष्ट करून
संगितलेखे, कार्यक्रमाचे संचालन या देण्या
तोगणारे यानी केले तर भावाराधन या मीना
उपाध्ये यानी केले. यामास्तीहारी शीला
घोडीचोरे आणि संगीत विभागाचे विद्यार्थी यांनी
सहकार्य केले।
(तमा वासरे)

4 (तथा वृत्तसंख्या)

आरमोरी परिसरातील लोककला अभ्यास

आरमोरी : स्थानिक महात्मा
गांधी महाविद्यालय, आरमोरीच्या
संगीत विभागाच्या वतीने प्राचार्य डॉ.
खालसा यांच्या मार्गदर्शनाखाली
तालुक्यातील वघाळा येथे
विद्यार्थ्यांच्या चमूने प्रत्यक्ष भेट देऊन
लोकांचे जैवविविधता अंतर्गत
लोककलेचे सर्वेक्षण केले.
लोककलांचे जतन करणे या उद्देशाने
संगीत विषयाच्या विभागप्रमुख प्रा.
मीना उपाध्ये यांच्या नेतृत्वात सदर
अभ्यास सर्वेक्षणाद्वारे विद्यार्थ्यांनी
वघाळा गावातील भजन मंडळाची
भेट घेतली. यावेळी गावकऱ्यांशी
मुलाखत घेऊन, संवाद साधून माहित
प्राप्त केली. यात गावात दंडार
तमाशा, गोंधळ ही लोकनाट्य
त्याचप्रमाणे आधुनिक, सामाजिक
नाटके या कला कशा चालतात
विषयावर आणि वरील नाटकां
जोपासना अनेक वर्षांपासून सातत्य
होत असल्याचे स्पष्ट नमूद केले.
लोककला सादर करून अनेक
युवकांना रोजगार तर प्राप्त होत
याशिवाय लोककलांची जोपासना
होते.

Department of Home-economics
Socio-economic Survey Report entitled
“ Diet and Disease Survey in waghala village of Armori Tehsil ”
Study Report submitted by B. A. II (Department of HE) students group 2021-22
Under the supervision of Prof Vibhawari Kewalram Nakhate

Introduction

Diet is one of the primary needs of human being, with good health can make economic, social and educational progress. The development of human body depends on balanced diet. That is why it is important to get a balanced diet according to the age of the person according to the condition of the body as well as the geographical conditions obtained. If nutrient is constantly depleted, may cause disease.

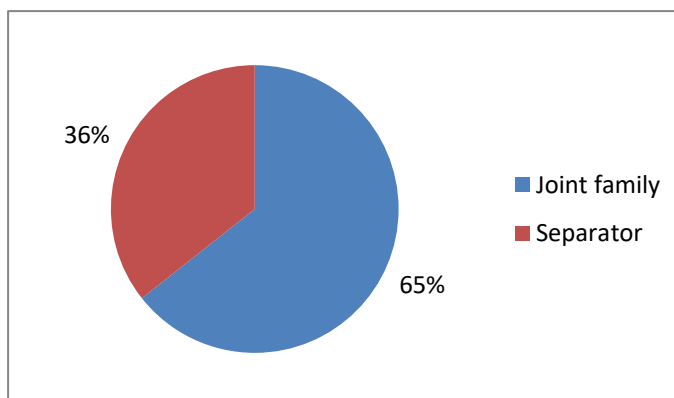
Diet has to be chosen along with medicines for the eradication of certain diseases. Maintaining body temperature, Digestive Absorption, Excretion, these are actions related to food. The heart beats, the pulse beats, all these actions are regulated by food. Lack of protein, carbohydrates, fats, vitamins, minerals and water can lead to impaired body function and disease. So health depends on food.

Department of Home Economics, BA second year students visited waghada village and surveyed the nutritional diet and diseases of 50 families there.

1. Family Type

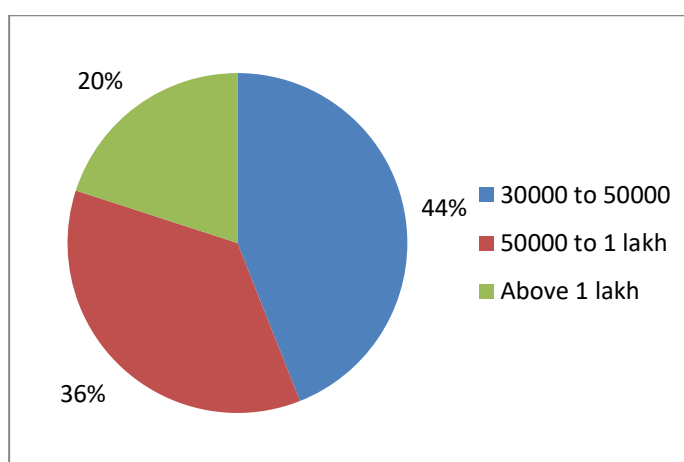
Sr.no	Family Type	Frequency	Percentage
1	Joint family	32	65%
2	Separator	18	36%

According to the survey, 32 (42%) of the 50 families were joint while 18 (36%) were separated

2 .Economic Status:-

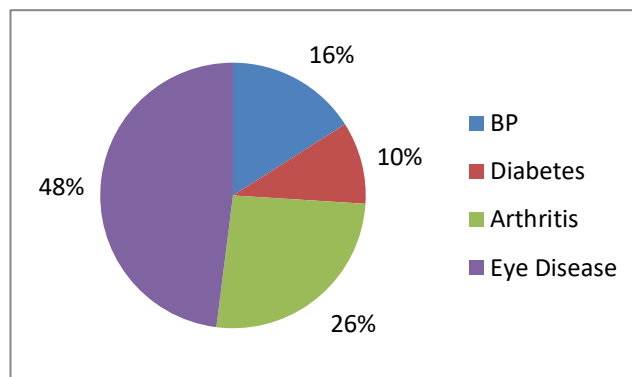
Sr.no	Anual Income	Frequency(Family)	Percentage
-			
1	30000 to 50000	22	44%
2	50000 to 1 lakh	18	36%
3	Above 1 lakh	10	20%

According to the survey data, the annual income of the people in the waghada village is between 30,000 to 50,000 (44 %) of the families, 36% family having annual income between 50,000 to one lakh and 20% of families over one lakh of their annual income.

3. Lifestyle Illness.

Sr.no	Alternative	Frequency	Percentage
1	BP	08	16%
2	Diabetes	05	10%
4	Arthritis	13	26%
5	Eye Disease	24	48%

Lifestyle diseases observed in study area that 16 % households in the village suffer from BP, 10 % households having diabetes problem 26% households have arthritis, 48 % people having eye disease.

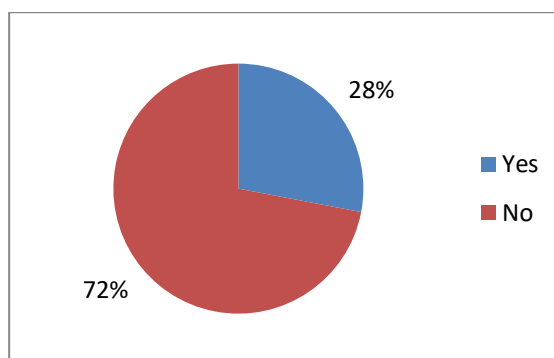
4) Distress in MC Period

Sr.no.	Alternative	Frequency	Percentage
1	Distress in MC Period	10	20%

According to the survey, 20 per cent of women in ten families showed distress during MC period

5) Is diet according to illness?

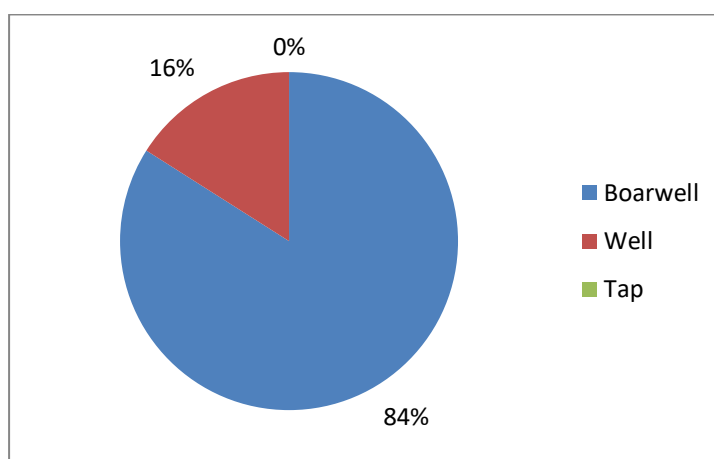
Sr.no.	Alternative	Frequency	Percentage
1	Yes	24	28%
2	No	36	72%

According to the disease, 14 (28 per cent) families were found to be on diet and 36 (72 per cent) families were not.

6) Drinking Water source

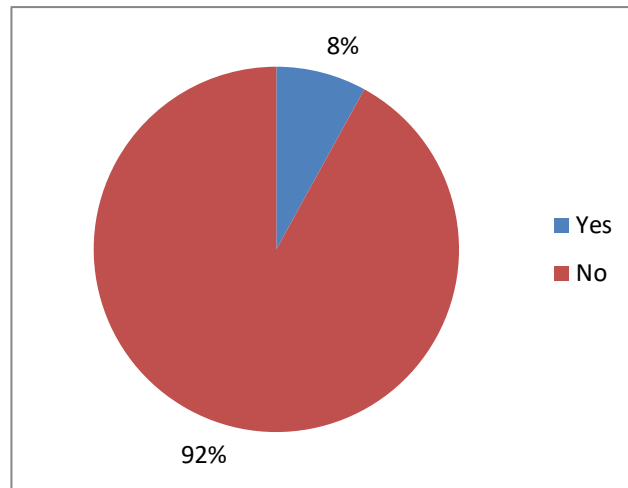
Sr.no.	Alternative	Frequency	Percentage
1	Borewell	42	84%
2	Dugwell	08	16%

Most of the diseases are water born disesses, in Waghala village 84 % households were found using borewells water for drinking purpose where as 16 % households using dugwells. Water.

7) Water Purification:

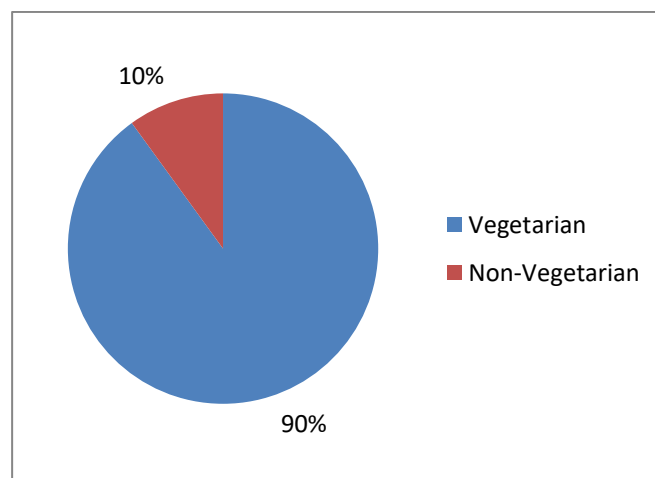
Sr.no.	Alternative	Frequency	Percentage
1	Yes	04	08%
2	No	46	92%

Only 4 (8 per cent) households were found to be purified and drinking water, while 46 (92 per cent) were found to be drinking untreated water.

8) Vegetarian / non-vegetarian

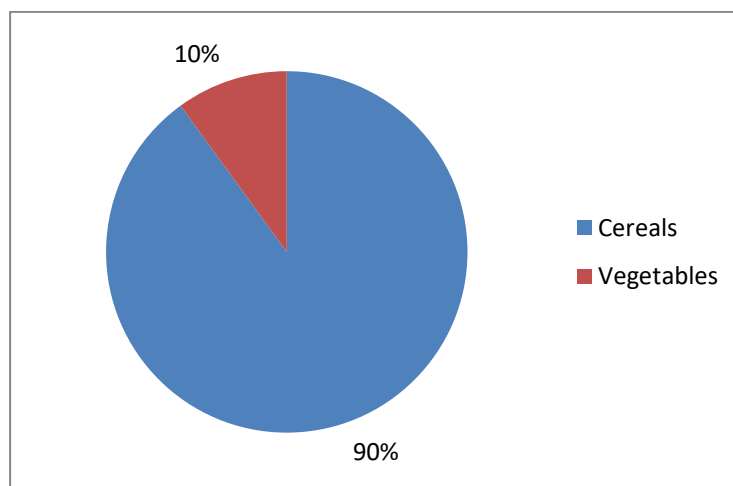
Sr.no.	Alternative	Frequency	Percentage
1	Vegetarian	45	90%
2	Non-Vegetarian	05	10%

45 (90 per cent) of the households are meat, fish and egg eaters i.e. non-vegetarians while 5 (10 per cent) of the households are vegetarians.

9) Use of Cereals / Vegetables :-

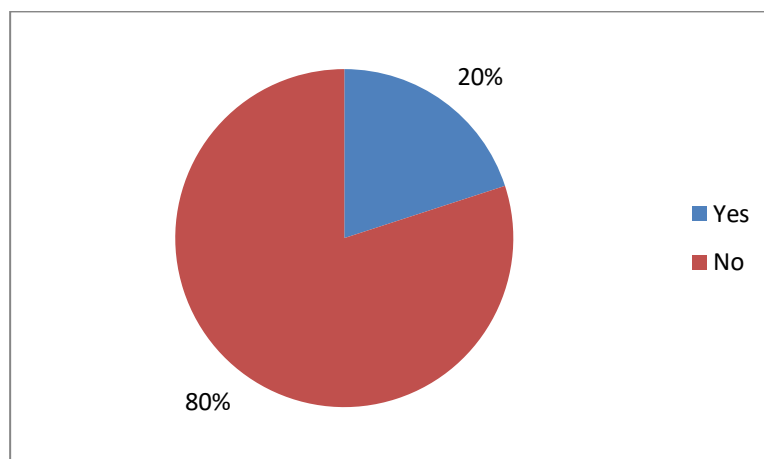
Sr.no.	Alternative	Frequency	Percentage
1	Cereals	45	90%
2	Vegetables	05	10%

In study of diet survey, it is observed that about almost all the families(100%) were using pulses and cereals.

10) Milk as Nutrition king

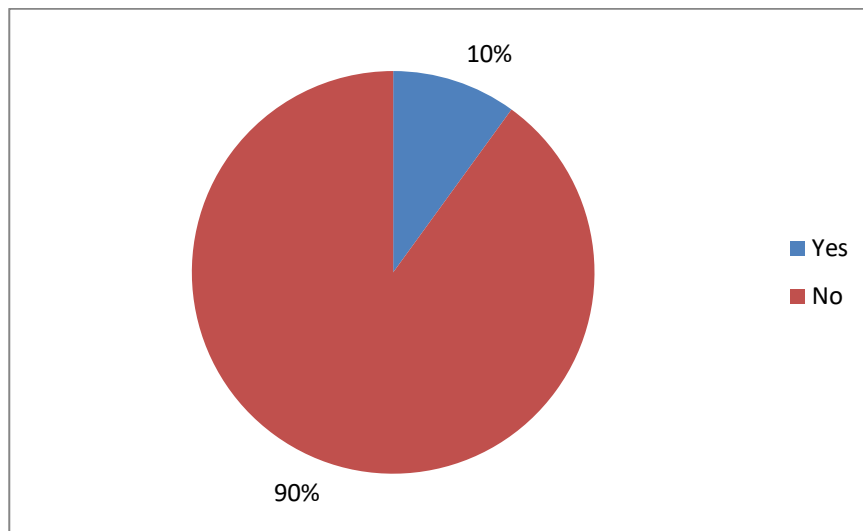
Sr.no.	Alternative	Frequency	Percentage
1	Yes	10	20%
2	No	40	80%

In questionnaire ,how many families take regular milk as nutritious drink? There were 40% families who used milk in their diet where as 80% families didnt take regular milk as drink. This is one of the reason behind lack of awareness with respect to nutrition.

11) Comparison between diet and illness:-

Sr.no.	Alternative	Frequency	Percentage
1	Yes	05	10%
2	No	45	90%

In survey of waghala village,it is found that only 10 %of house holds felt that diet and disease were related to each other and that 90 % of households did not think that diet was related to disease.

Conclusion

- 1) Eating Disorders: Eating Pulses, Cereals, Leafy Vegetables.
- 2) The incidence of diseases like eye disorders, skin disorders, BP sugar, rheumatoid arthritis is low among the villagers.
- 3) From the diseases that occur in daily life and if there are some chronic diseases, the amount of nutritious and therapeutic food is less.
- 4) Awareness that there is a link between diet and disease in general is low among the villagers.

Solution

- 1) The villagers have been convinced that nutritious food and eating habits can lead to diseases.
- 2) It is necessary to change the diet of the family according to the disease.
- 3) When water borne many diseases, it is important to emphasize the importance of water purification methods.
- 4) Although milk is said to be complete, the importance of early milk was realized when the number of milk drinkers was low.

**Mahatma Gandhi Arts, Science & Late N. P. Commerce College,
Armori, Dist. Gadchiroli**

Peoples Biodiversity Register (PBR)

Department of Home Economics

Academic Session 2021-22

Sr. No.	Name	Mobile No.	Signature
1	ACHAL PRABHAKAR NAROTE		
2	ASHVINA RUSHI RAUT	7620023542	A.R. Raut
3	BHAGYASHRI DEVRAO KHARKATE	7218562737	B.D. Kharkate
4	DNYANESHWARI RAJU KUKADAKAR		
5	DURGA MANOHAR KAMBLE		
6	MAHIMA RAMDAS NAROTE		
7	MONALI EKNATH SAHARE	8767504809	M. Sahare
8	MUKTA PRABHAKAR PENDAM	9022258725	M. Pendam
9	NIRASHA HARIHAR RAUT	8340085805	N.H. Raut
10	NISHA MUKTESHWAR KOMALWAR	8390084417	N. Komalwar
11	NISHA RAMESH DHORE	9359613577	N.R. Dhore
12	NITA MURLIDHAR NANDANWAR		
13	PAYAL RAJENDRA LATTHE	8275531865	P.R. Latthe
14	PAYAL RAMDAS MOHANDA	9403845974	P. Mohanda
15	PRATIKSHA VIJAY SAWSAKADE	9699028604	P. Sawsakade
16	RAKHEE NAMDEO KHARKATE	9370927456	R. Kharkate
17	SNEHAL PRAKASH PATHAR		

Department of Economics
Socio-economic Survey Report entitled

“Farming and Agro-based business: Survey and critical Analysis”

Study Report submitted by **B. A. II** (Department of Economics) students group
2020-21

Under the supervision of **Prof. Mohanlal Ramteke**

शेती व शेतीपूरक व्यवसायाचे आर्थिक सर्वेक्षण व विश्लेषण

अर्थशास्त्र विभाग

सत्र २०२१-२२

प्रस्तावना :-

मौजा वघाडा हे कृषी व वैनगंगा नदीव्याप्त खेडे आहे येथील लोकांचे जीवन पुर्णतः शेती व शेतीपूरक व्यवसायावर अवलंबून आहे. त्यामधून त्यांना आर्थिक लाभ मिळून त्यांना त्यांच्या भौतिक गरजा पूर्ण करता येतात म्हणून शेती तेथील लोकांचे उदर निर्वाहाचे प्रमुख साधन आहे जर त्यांना शेतीपूरक व्यवसायाची जोड असेल तर त्यांची प्रगती होण्यास मदत वघाडा येथील शेती व शेतीपूरक व्यवसायाचे सर्वेक्षण करण्यात आले.

सर्वेक्षणाचे उद्देश :-

- १) दारीद्र्य निर्मूलन व स्वयंरोजगाराला चालना
- २) शेती व शेतीपूरक व्यवसायाची माहिती संकलीत करणे.
- ३) संकलीत माहितीचे विश्लेषणात्मक मांडणी करून निष्कर्ष काढून त्यावर अपाय योजना सूचविणे.

सर्वेक्षण स्थळाची माहिती :-

मौजा वघाडा हे आरमोरी तालुक्यापासून २ कि.मी. अंतरावर असलेले खेडे आहे तेथील लोकांचे उपजीविकेचे साधन शेती व शेतीपूरक व्यावसाय असून शेतीची संसाधने त्यांच्याकडे आढळून येतात. सदर गावाची लोकसंख्या ४०० च्या जवळपास आहे. सदर गावात प्रथमीक शिक्षणाची सोय उपलब्ध आहे. तसेच स्थलांतरीत पक्षाचे वास्तव्य व प्रजनन सुध्दा वघाडा येथे पाहवयास मिळते.

संशोधन पध्दती :-

सदर गावाचे संशोधन नमूना सर्वेक्षण पध्दतीने करण्यात आले यामध्ये गावातील लोकांना प्रत्यक्ष भेटून प्रश्नावलीद्वारा प्रश्न विचारून माहिती संकलीत करण्यात आली यासाठी अर्थशास्त्र विभागाचे विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला विद्यार्थ्यांची गटवार विभागणी करून त्यांनी माहिती संकलीत करण्याचे कार्य ३० नोव्हेंबर २०२१ ला केले.

संकलीत माहितीवर विस्तृत वर्चा :-

अर्थशास्त्र विभागातर्फे जे सर्वेक्षण केले याचा प्रमुखहेतू विद्यार्थ्यामध्ये संशोधनवृत्ती बढल आवड निर्माण करणे होय सर्वप्रथमविद्यार्थ्यांना प्रश्नावली कशी तयार केली जाते याची माहिती देण्यात आली. शेतकरी हा गरीब व अशिक्षित असल्याने त्यांचेकडून माहिती घेणे जिकरीचे होऊ शकते त्यामुळे विद्यार्थ्यांनी शेतकऱ्यांशी संवाद साधतांना शांत संयमी व सुस्वभावी राहून त्यांना आपलेसे करण्याची कला विद्यार्थ्यांमध्ये वृद्धीगत करण्यात आली तेव्हाच असे सर्वेक्षण सत्यतेचा जवळजवळ पाहवू शकते.

विद्यार्थ्यांनी संपूर्ण सुचनेचे पालन करून मौजा वघाडा येथील शेतकऱ्यांचे शेती व शेतीपूरक व्यवसायाचे सर्वेक्षण यशस्वीरीत्या पूर्ण केले. त्याची इंतभूत माहितीचा आढावा खालील प्रमाणे आहे.

शेतीविषयक माहिती :-

अ.क्र.	शेतीविषयक माहिती	कुटूंबांची संख्या	टक्केवारी
१	शेती असणारे	२०	८३%
२	शेती नसणारे	४	१७%
	एकूण	२४	१००%

सर्वेक्षणानुसार ८३% कुटूंबाकडे शेती असल्याचे दिसून आले. त्यांना शेतीचे पूर्ण ज्ञान असून धान व कडधान्य हि मुख्य पिके घेतली जातात.

जमिनिविषयक माहिती :-

अ.क्र.	भुधारक	कुटूंबांची संख्या	टक्केवारी
१	अत्यल्पभूधारक (१.२५ एकर)	१२	६७%
२	अल्पभूधारक (२.५ - ५ एकर)	४	२२%

३	मध्यम भूधारक (७- १० एकर)	२	११%
४	उच्च भूधारक (१.२७ एकर)	-	-
	एकूण	१८	१००%

सर्वेक्षणानुसार अत्यल्पभूधारकांची संख्या जास्त असल्याचे दिसून आले त्यामुळे मिळणाऱ्या वार्षिक उत्पन्नातून त्यांच्या मूलभूत गरजा सुध्दा पूर्ण होत नाही त्यामुळे इतरत्र ठिकानी मिळे ते काम करून आपल्या गरजा पूर्ण करण्याचा प्रयत्न करित असल्याचे दिसून येते.

शेतीचा प्रकार :-

शेतीचा प्रकार	कोरडवाहू	ओलीताऱ्यालील		एकूण
		पाटबंधारे	शेतीपंप	
संख्या	६	१०	७	२१
टक्केवार	२८	४८	२४	१००%

सर्वेक्षणानुसार ओलीताऱ्यालील शेती क्षेत्र बऱ्यापैकी असून कोरडवाहू शेतीचे आकारमान कमी असलेले दिसून येते.

शेती कर्जाविषयक :-

अ.क्र.	कर्जाविषयक माहिती	कुटूंबांची संख्या	टक्केवारी
१	कर्ज काढणारे	६	२७%
२	कर्ज न काढणारे	१८	७७%
	एकूण	२४	१००%

सर्वेक्षणानुसार शेती कसण्यासाठी कर्ज न काढणाऱ्यांची संख्या जास्त असलेली दिसून येते.

धानाच्या शेतीविषयक माहिती

➤ धानाची शेती करणाऱ्यांची संख्या : २० ८३.००%

सदर खेड्यात शेती करणाऱ्यांची संख्या ८३.००% दिसून येते म्हणजे जास्तीत जास्त लोक शेतीवर अवलंबून असून कुटूंबांचा उदरनिर्वाह शेती उत्पादनातूनच पूर्ण करतात.

धानाचे उत्पादन विषयक माहिती

अ.क्र.	धानाचे उत्पादन	कुटूंबांची संख्या	टक्केवारी
१	१०-२९ हजार उत्पन्न	२०	९९%
२	२९-९० हजार उत्पन्न	०१	९%
३	९०-०१ लाख उत्पन्न	-	-
४	०१ लाखपेक्षा जास्त उत्पन्न	-	-
	एकूण	२१	१००%

धान उत्पादनातून वार्षिक १०-२९ हजार उत्पन्न मिळणाऱ्यांची संख्या ९९% असलेली दिसून येते म्हणून शेतकरी दारीदर्यातच जिवन जगतांना दिसतात

अ.क्र.	उत्पादनविषयक माहिती	कुटूंबांची संख्या	टक्केवारी
१	धानाचे उत्पादन फायदेशीर म्हणणारे	२	१०%
२	धानाचे उत्पादन नुकसानकारे म्हणणारे	१९	९०%
	एकूण	२१	१००%

सर्वेक्षणानुसार शेतीतून धानाचे उत्पादन नुकसानकार आहे असे म्हणाऱ्यांची संख्या जास्त आहे. याचे कारण त्यांच्या उत्पादनाला मिळणारा भाव उत्पादन खर्चावर आधारित नाही.

भाजीपाला उत्पादन

अ.क्र.	शेतीचा उपयोग	कुटूंबांची संख्या	टक्केवारी
१	भाजीपाला उत्पसदनासाठी करणारे	-	-
२	भाजीपाला उत्पसदनासाठी न करणारे	२४	१००%

	एकूण	२४	१००%
--	------	----	------

भाजीपाला उत्पादन करणाऱ्यांची संख्या अत्यंत कमी असलेली दिसून येते.

फळशेतीविषयक माहिती

फळशेती करणाऱ्यांची संख्या :- निरंक

फळशेती न करणाऱ्यांची संख्या :- २४

फळांची शेती सदर गांवात केली जात नाही.

फुलशेतीविषयक माहिती :-

अ.क्र.	फुलशेतीविषयक माहिती	कुंटूबांची संख्या	टक्केवारी
१	फुलशेती करणारे	-	-
२	फुलशेती न करणारे	२४	१००%
	एकूण	२४	१००%

फुलशेती लागवट करणाऱ्यांची संख्या अत्यंत कमी असलेली दिसून येते.

दुग्धउत्पादनविषयक माहिती :-

अ.क्र.	जनावरांविषयी माहिती	कुंटूबांची संख्या	टक्केवारी
१	जनावरे असणारे कुंटूब	८	३३%
२	जनावरे नसणारे कुंटूब	१६	६७%
	एकूण	२४	१००%

गाईची संख्या - १०

म्हशींची संख्या - ४

सर्वेक्षणानुसार दुग्धउत्पादन नसणाऱ्यां कुंटूबांची संख्या जास्त असलेली दिसते.

➤ शेततलाव (Fish Plant's)

१) शेेततळे असणारे - ०१ - ४%

२) शेेततळेनसणारे - २३ - ९६%

२४

शेेततळे नसणारे शेेतकऱ्यांची संख्या जास्त असलेली दिसते.

➤ कुवकूटपालन

१) कोंबडी पालन करणारे - ०६-२७%

२) कोंबडी पालन न करणारे - १८-७७%

२४

सर्वेक्षणानुसार कुवकूटपालन करणाऱ्यांची अत्यल्प असलेली दिसते.

➤ कोरोना - १९ चा प्रभाव (रोजगारी, कौटूंबीक उत्पन्न)

१) कोरोनाचा प्रभाव पडला म्हणणारे - ०८-३३%

२) कोरोनाचा प्रभाव नाही पडला म्हणणारे - १६- ६७%

२४

➤ गावात कोरोनाचा शिरकाव झाला म्हणणारे - ०४-१७%

गावात कोरोनाचा शिरकाव नाहीझाला म्हणणार - २०-८३%

२४

सर्वेक्षणानुसार कोरोनाचा प्रभाव अत्यल्प असलेला दिसते.

निष्कर्ष :-

१. शेती असणाऱ्यांची संख्या ८३% आढळून आली.
२. अत्यल्प भुधारक ६७% आहेत.
३. ओलीताखालील शेती ७२% आहे.
४. शेतीसाठी कर्ज काढणारे २७% व न काढणारे ७७% टक्क्यावे दिसून येतात.
५. धानीची शेती करणारे सर्वाधिक आढळतात.
६. १०,००० ते २५,००० रु. वार्षिक उत्पन्न मिळविणारे ७७% दिसतात.

७. धानाचे उत्पादन नुकसानकारक आहे असे ९०%लोक म्हणतात.
८. भाजीपाला उत्पादन करणारे निरंक आहेत.
९. फुलशेती करणाऱ्यांची संख्या निरंक आहे.
१०. दुधाळ जनावरे नसणाऱ्यांची संख्या २०%दिसून येते.

उपाय :-

१. ओलीताखालील शेतीचे क्षेत्र वाढवावे.
२. पारंपारीक पिकाऐवजी व्यावसायीक पिके घ्यावीत.
३. फुलांची वाढती मागणी लक्षात घेता फूलशेती क्षेत्र वाढवावे.
४. दुधाळ जनावरांची संख्या वाढवावी.
५. पशुधन विभागाने पुढाकार घ्यावा.
६. हरिगृहाची निर्मिती शेतीतच उपलब्ध करावी.
७. पशुंसाठी शेतीतच गोठा बांधकाम उपलब्ध करावे.

सर्वेक्षण करतांना अर्थशास्त्र विभागाचे विद्यार्थी.

Mahatma Gandhi Arts, Science & Late N. P. Commerce College,
Armori, Dist. Gadchiroli

Peoples Biodiversity Register (PBR)

Department of Economics

Academic Session 2021-22

Sr. No.	Name	Mobile No.	Signature
1	ACHAL RAJU KARANGAMI		
2	AISHWARYA MANOHAR SAYAM		
3	ANANTRAJ PRALHAD NAKHATE	8788620398	<i>[Signature]</i>
4	ANUSHKA ARUN GEDAM		
5	ARTI WASUDEV DARVE		
6	ASHWINI MUKUNDA BHONDE	7066839019	A.M. Bhorde
7	BHAGYASHRI VINAYAK PARATE	8830850779	B.V. Parate
8	CHAITALI PARESHWAR SHRIRAME		
9	DNYANESHWARI RAJU KUKADAKAR		
10	GUDDI HIVRAJ CHATARE		
11	JAYA RAMBHAU UIKE		
12	KAJAL MANOHAR NAHAMURTE		
13	KALYANI KHUSHAL BAGADE		
14	KALYANI SUDHAKAR BENDEWAR	7038635403	K. Bendewar
15	MAYUR BAPU PRADHAN	9579209812	M. B. Pradhan
16	MAYURI JOGESHWAR WATTI	9112652734	M. Watti
17	MAYURI RAJESHWAR KORWATI		
18	MINAKSHI LOCHAN MESHRAM	9527367169	M.L. Meshram
19	MONIKA DEVANSING NURUTI	8994169829	M. Nuruti
20	NILESH KHUSHAL LATTHE	7721086604	N. Latthe
21	PALLAVI VINOD KARMENGE		
22	POOJA BANDU INDURKAR		
23	PRANALI DINKAR TULAVI	9422064798	P. Tulavi
24	PRANAY THAMDEO PENDAM	9112183556	P. Pendam
25	PRATIKSHA CHAKRADHAR BORULE	9834698669	P. Borule

मनोहरभाई शिक्षण प्रसारक मंडळ आरमोरी द्वारा संचालित

महात्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व. न. पं. वाणिज्य महाविद्यालय,

आरमोरी, जि. गडचिरोली

ग्रामीण जीवनव्यवहारात मराठी-इंग्रजी शब्दांचे उपयोजन: एक
अभ्यास (वघाळा ता. आरमोरीच्या विशेष संदर्भात)

**A Study of the Usage of Marathi-English Words in
Everyday Rural Life**

(With Special Reference to Waghala Village Taluka Armori)

मराठी विभाग आणि इंग्रजी विभाग

२०२१-२२

ग्रामीण जीवनव्यवहारात मराठी—इंग्रजी शब्दांचे उपयोजन: एक अभ्यास (वघाळा, ता. आरमोरीच्या विशेष संदर्भात)

A Study of the Usage of Marathi-English Words in Everyday Rural Life

(With Special Reference to Waghala Village Taluka Armori)

प्रस्तावना (Introduction)

महात्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व. न. पंजवाणी वाणिज्य महाविद्यालय, आरमोरी द्वारा ग्राम वघाळातील विविध क्षेत्रांतर्गत अभ्यास करून विकास आराखडा व कृतिकार्यक्रम राबविला जात आहे, त्याचाच एक भाग म्हणून लोकांचे जैवविविधता नोंदवही (PBR) अंतर्गत वघाळा, ता. आरमोरी, जि. गडचिरोली येथील ग्रामवासीयांच्या ग्रामीण जीवनव्यवहारातील मराठी—इंग्रजी शब्दांचे उपयोजन : एक अभ्यास (A Study of the Usage of Marathi-English Words in Everyday Rural Life) हा प्रकल्प महाविद्यालयातील भाषा विभागाच्या वतीने राबविण्यात आला.

ग्रामीण जीवनात दैनंदिन वापरामध्ये वापरल्या जाणाऱ्या मराठी व इंग्रजी शब्दांचे संकलन करून समाज व संस्कृतीचे संवर्धन होण्याच्या दृष्टीने भाषेतील ग्रामीण जीवनव्यवहारातील शब्दांचे जतन करणे व नवीन पिढीला लुप्त होत चाललेल्या ग्रामीण जीवनसंस्कृतीचे ज्ञान व भान प्राप्त करून देणे हा या प्रकल्पाचा हेतू होता. सदर प्रकल्प पूर्णत्वास जाण्याकरिता वघाळा येथील नागरिकांनी आनंदाने सहकार्य केले. वघाळा ग्रामवासीयांच्या अनेक कुटुंबांतील ज्येष्ठ नागरिकांनी उत्स्फूर्तपणे प्रतिसाद देताना आम्हाला ग्रामीण जीवनव्यवहारातील मराठी तसेच त्यांना ज्ञात असलेल्या इंग्रजी शब्दांची माहिती दिली. यासाठी गावातील व्यक्तींच्या मुलाखती घेण्यात आल्यात. त्यांच्या मुलाखतीतून अस्सल ग्रामीण बाज असलेले मराठी शब्द व सामान्य वापरात असलेले इंग्रजी शब्द, बोलीभाषेतील शब्दयोजना यासंदर्भात आमच्या मुलाखतकर्त्या प्राध्यापक

व विद्यार्थ्यांना महत्त्वपूर्ण माहिती प्राप्त झाली. त्याद्वारा भाषिक व सांस्कृतिक ठेवा आजच्या तरुण पिढीला निदर्शनास आणून देण्याचा प्रयत्न केला. ‘लोकांचे जैवविविधता नोंदवही’ (PBR) अंतर्गत सहभागी विद्यार्थ्यांनी मौलिक सहकार्य केले. म्हणूनच आम्ही हे सर्वेक्षणवजा प्रकल्प यशस्वीपणे पूर्ण करू शकलो.

या अभ्यासातून आम्हाला ग्रामीण जीवनव्यवहारातील मराठी व इंग्रजी भाषेतील अनेक शब्दरूपे प्राप्त झाली. जसे ‘कशाला’ या शब्दासाठी ‘काऊन’ हा शब्दप्रयोग तसेच त्याला इंग्रजीमध्ये **Why**, ‘विक’ या शब्दासाठी ग्रामीण शब्द ‘इक’ तसेच त्यास इंग्रजीत **Sell**, ‘धिप्पाड’ या शब्दासाठी ग्रामीण शब्द ‘उचापुरा’ तसेच त्यास इंग्रजीत **Tall/Heighted**, म्हणत असल्याचे निदर्शनास आले. अनेक इंग्रजी शब्द सराईतपणे ग्रामस्थ वापरताना दिसले तसेच इंग्रजी भाषेतील अनेक शब्द अपभ्रंशात्मक पद्धतीने वापरत असल्याचे दिसून आले. जसे हॉस्पिटल (**Hospital**) या शब्दासाठी हास्पिटल (**Hospital**) हा शब्द, पॉवरफुल (**Powerful**) या शब्दासाठी पावरबाज (**Pawarbaj**) हा शब्द, कॉर्नर (**Corner**) या शब्दासाठी कारनर (**Carnar**) हा शब्द असे शब्दप्रयोग वापरताना दिसले.

आजच्या परिस्थितीत अनेक ग्रामीण शब्द लुप्त होण्याच्या मार्गावर आहेत. अशा परिस्थितीत आरमोरी तालुक्यातील वघाळातील ग्रामीण जीवनव्यवहारातील मराठी-इंग्रजी शब्दांचा अभ्यास करून ग्रामीण भागात बोलल्या जाणाऱ्या शब्दसंग्रहांचा हा ठेवा भाषेच्या अभ्यासकांपर्यंत पोहचविण्याच्या दृष्टीने महत्त्वाचे आहे.

- सर्वेक्षणाचे स्थळ : — वघाळा, ता. आरमोरी, जि. गडचिरोली
- सर्वेक्षणाचा दिनांक :— २७ नोव्हेंबर २०२१
- सर्वेक्षण पद्धती :— ग्रामस्थांची मुलाखत
- सर्वेक्षणाचे स्वरूप व व्याप्ती :— ‘ग्रामीण जीवनव्यवहारात मराठी-इंग्रजी शब्दांचे उपयोजन : एक अभ्यास’ A Study of the Usage of Marathi-English Words in Everyday Rural Life (with special reference to village Waghala, Taluka Armori, Dist- Gadchiroli) हा विषय

सर्वेक्षणासाठी निवडण्यात आला या विषयाच्या अनुषंगाने महाविद्यालयाच्या भाषा विभागाने प्रथमतः महाविद्यालयाच्या कलाशाखेतील २० विद्यार्थ्यांची निवड केली. त्यांना सर्वेक्षणाची पद्धत, अभ्यासविषय व ग्राम वघाळा येथील व्यक्तींची मुलाखत कशाप्रकारे घ्यायची या संदर्भात भाषाविभागात बैठक घेऊन मार्गदर्शन करण्यात आले. इंग्रजी विभागप्रमुख प्रा. नोमेश मेश्राम, मराठी विभागाचे प्रा. दिलीप घोनमोडे, प्रा. डॉ. विजय रैवतकर, इंग्रजी विभागातील प्रा. स्नेहा मोहुर्ले, प्रा. अनिल राऊत, प्रा. वैभव पडोळे, प्रा. भारती गेडाम यांनी विद्यार्थ्यांना सर्व सर्वेक्षणाची पद्धती तपशीलवारपणे समजावून सांगितली.

मुलाखत घेताना मुलाखतकर्त्या विद्यार्थ्यांनी बोलीभाषेतील शब्द, आरोग्य, शिक्षण, राजकारण, कृषी, धार्मिक—सामाजिक विधी अशा विविध क्षेत्रांशी निगडित मराठी व इंग्रजी शब्द ग्रामस्थांना विचारण्याचे ठरले. त्यानुसार भाषाविभागातील प्राध्यापकांनी विद्यार्थ्यांना उदाहरणादाखल उपरोक्त क्षेत्रातील काही मराठी व इंग्रजी शब्द लिहून दिले. शब्दांची निवड करताना ग्रामस्थांची बौद्धिक, शैक्षणिक व सामाजिक परिस्थिती लक्षात घेतली गेली व या परिप्रेक्ष्यातून विचार करण्यात आला.

- **सर्वेक्षणात सहभागी प्राध्यापक**

1. प्रा. नोमेश मेश्राम, इंग्रजी विभागप्रमुख
2. प्रा. दिलीप घोनमोडे, मराठी विभागप्रमुख
3. प्रा. डॉ. विजय रैवतकर, मराठी विभाग
4. प्रा. स्नेहा मोहुर्ले, इंग्रजी विभाग
5. प्रा. अनिल राऊत, इंग्रजी विभाग
6. प्रा. वैभव पडोळे, इंग्रजी विभाग
7. प्रा. भारती गेडाम

ग्रामीण जीवनव्यवहारात मराठी-इंग्रजी शब्दांचे उपयोजन: एक अभ्यास
(वघाळा ता. आरमोरीच्या विशेष संदर्भात)

A Study of the Usage of Marathi-English Words in Everyday Rural Life

(With Special Reference to Waghala Village Taluka Armori)

संकलित माहिती

अ. क्र	प्रमाण मराठीतील शब्द	ग्रामस्थांना माहीत असलेले व वापरत असलेले मराठी पर्यायी शब्द	प्रमाण इंग्रजी शब्द	ग्रामस्थ वापरत असलेले इंग्रजी शब्द
ग्रामस्थ वापरत असलेले झाडीबोलीतील शब्द				
	झाडीबोलीतील शब्द	मराठी पर्याय	माहित असेलेले इंग्रजी शब्द व उच्चारण	
१	आकत	गाऱ्हाणे	Complaint (कम्पलेट)	
२	आकुट	कडवट	—	
३	इक	विकणे	Sell	
४	इचक	बिघडणे	—	
५	इचु	विंचू	—	
६	इसरा	दागिना	Jewellery	
७	उचापुरा	धिप्पाड	Heightened	
८	उलार	उलटणे	—	
९	करप	कळप	Mob	
१०	करनि / कारनामा	कर्तृत्व	Work	
११	काचकिच	गर्दी	—	
१२	काटा	तराजू	—	
१३	कारज	काळीज	Heart (हार्ट)	
१४	कारा	काळा	Black	
१५	खउट्	नासके	—	
१६	खट्पट्	प्रयत्न	Try	
१७	खाटखिट	भांडण	—	
१८	खिनभर	क्षणभर	—	
१९	ग्यान	शहाणपण	—	
२०	घपला	घोटाळा	—	

२१	घोटन्या / ढोसण्या	विनंती	Request
२२	जडकाइ	आळस	Lazy
२३	झडप	तुषार	--
२४	झोरा, थयला	पिशवी	Bag
२५	डुक	आठवण	--
२६	टेर	हट्ट	--
२७	ठग/ठग्या	थापाड्या	--
२८	ठनका	वेदना	Pain
२९	ठयर	थांबणे	--
३०	डकार	ढेकर	--
३१	डेर	खांब	--
३२	डोरा	डोळा	Eye
३३	ढग	ढीग	--
३४	ढालमढोलम	सैल	--
३५	ढोलि	कणगी	--
३६	तरनपुरण	पाहुणचार	--
३७	थडि, काठ	किनारा	--
३८	धकार	घाबरणे	--
३९	धकारा	भिती	Fear
४०	नकुसा, जरासा	थोडासा	--
४१	पगर	पसरणे	--
४२	फट	भेग	--
४३	फिज	भिजणे	--
४४	बइ, बया	वेडी, वेडा	Mad
४५	भकोभको	झटपट	--
४६	भोकना	आंधळा	--
४७	माकोडा	मुंगळा	--
४८	मुंदी	अंगठी	Ring
४९	याद	आठवण	--
५०	रक्त	रक्त	Blood (बलड)
५१	रानडा	विधूर	--
५२	लगगा	वशिला	--

५३	वापस	परत	Return
५४	सइ	बरोबर	--
५५	सकनारू	स्ताळे	--
५६	हकिम	वैद्य	Doctor (डाक्टर)

घरगुती वापरातील शब्द

५७	चढणे	यंग, सिद, वेंग, चढ	Climb	---
५८	आई	आय, माय, माता, जन्मदाती,	Mother	मदर
५९	अंकुश	ताबा, हुकमत, दाब, लगाम, नियंत्रण, निर्बंध, पाबन्दी,	Control	कंट्रोल
६०	अखेर	शेवट, अंत, समापन, समाप्ती, विसर्जन, बोळवण, विल्हेवाट, हद्द, शेंडेफळ	End	एण्ड
६१	अजाण / अज्ञान	अज्ञ, अज्ञानी, अविद्य, कच्चा, अपरिपक्व, आचरट, आंधळा, कोरा, गावठी, गावंडा, गावरान, खेडवळ, दगड, मुख, गावंढळ, गवार, अनाडी, रांगडा, मंद, रेम्याडोक्या, बिनडोक, मट्ट, बेअकली, बथ्थड, माठ, वेडपट, येडपट, अर्धवट, मदड, दगडोबा, शंखोबा, गणंग, ठोंब्या, ठोम्या, हणगोबा, गणंग, ठणठणपाळ, ठणठणगोपाल, ठसठोंबस, बैलोबा, नंदीबैल, गाढव, गधडा	Ignorant	---
६२	कशाला	कावून, कायले, कशाले, कहाले, काहाले, कहासाठी	Why	---
६३	पाऊस / सर	पाणी, पाऊस, पावूस, ढगफूटी, मूसळधार, सर, झल्ला, धार, झड, वृष्टी	Rain	---
६४	दुपट्टा	गमछा, दुपट्टा, दुपटी, रूमाल, ओढणी,	Scarf	---
६५	आडा	आढं, माळा, गच्ची, छत, सज्जा	Roof/Slab	स्लॅप,
६६	तांदूर	तांदूळ, भात, धान	Rice	राइस
६७	उबार	जास्तचा, अधिकचा	Extra	एक्स्ट्रा
६८	सुंदर	सुंदर, गोंडस, बेस, झकास, काटेबाज, देखणा, इयाक, राजस, नितस, अप्सरा, साजरा, गोजरा, बंबाट, फक्कड, पाणीदार, पल्लेदार, फाकडा	Beautiful	बिवटीफूल, हॅडसम
६९	पुन्हा	परत, अजून, पुन्यावून, आणखी	Again	---
७०	कपडे	बेलबाटम, कपडा, मांजरपाट, गोणपाट	Cloths	कलाथ
७१	फिरणारा / फिरणारी	हिंडकुरा, हिंडकुरी, भटकभवानी, फिरस्ता, चटकचांदणी, भटक्या, भटकी, नटमोगरी, भोवच्या, गावहिंड्या, गावहिंडी, सांड, आवारा	Loafer	लोफर

७२	बडबड्या	गोष्टीदलाल, बोडीझोक्या, गोष्टीहाक्या, वाच्याले फासेमांड्या, लाफाड्या, तोंडपाटील, वठाळ्या, चावळ्या, लवलव, गोष्टीबाज, भाडंकथा, लेंमडीझड, वटवट्या, बकबक्या, फेक्या, फेकेबाज, गोलगण्या, तोंडाळ्या, चरपट्या, मचमच्या, भकण्या, दंडाच्या, फुसक्या, फकाल्या, बोलबच्चन	Talkative	---
७३	नाश	बट्याबोळ, बरबादी, चकनाचूर, माती, सत्यानास, धुव्वा, नासाडी, मोडतोड, चुराडा, खेळखंडोबा, विचका, पाचोरा, मातेरे, चुथडा	Destruction	---
७४	उपद्रव्यापी	तमासगीर, उचापती,	Nuisance	---
७५	निरूपयोगी	कुचकामी, बिनकाम्या, फुकट, फोल, चिंधी, कसपट, कोळसा, गागरा, फालतू	Useless	युजलेस
७६	निपुण	वस्ताद, मास्टर, हुशार, पट्टा, मुरब्बी, दर्दी, बहदर, जाणता, सराईत, पक्का, पट्टीचा, पटाईत, गाढा, कसबी	Proficient	---

शेतीविषयक शब्द

७७	शेतकरी	शेतकरी, कास्तकार, कृषीवल	Farmer	फार्मर
७८	शेत	वावर, शेत, रान, दंड, माळ	Farm	फार्म
७९	शेती	कास्तकारी, खेती, कृषी, शेती	Agriculture	अॅग्रीकल्चर
८०	नांगर	नांगर, हल, फास	Tiller	---
८१	बियाणे	बिजाई, बीज, बियाणे, सिड्स	Seeds	सिड्स, सिड्सचे बियाणे
८२	मजूर	कामकरी, मजूर, मानूस, राबता, गडी, नोकर, कामवाला, रोजंदार, वन्यार, वन्यारीन	labor	लेबर
८३	कोरडा	सुका, खडखडीत, कडकडीत, फडफडीत, तुडतुडीत, वाळलेला, हडकलेला, उजाड, ओसाड, कारेड, सुकट, खडखडीत, रखरखीत	Dry	---
८४	अंकुर	कोंभ, कोंब, मोड, डिरी, धुमारा, तुरा, फुटवा, फाटा, पल्लव, पोंगा, पोटीरी, पासंबा	Sprout	---
८५	कापणी	धानकापणी, कटाई, मळणी, चुरणा	Reaping	---
८६	कर	सारा, पट्टी, फाळा, धारा, खंड, खंडणी, दस्तुरी, अडत, करभार, वसुली, वसूल, शेतसारा, जमीनमहसूल	Tax	टॅक्स
८७	खाचर	खासर, छेकडा	Cart	---
८८	बंडी	बंडी, बैलबंडी, बैलगाडी, गाडा	Bullock Cart	---
८९	उष्णता	तपन, उन, गरम, गरमी, गरमागरम, कढत, काहीली, चळचळ, कोंबट, रणरण, उबदार, कोमट	Heat	हॉट, हाट, हीट

९०	बाजार	बाजार, मंडई, मंडी, हाट, हाटात, आठवडी बाजार, गुजरी, दुकानलाइन,	Market	मारकेट
९१	पीक	पिक, उत्पन्न, माल, कठान	Crop	कराप, क्रॉप
आरोग्य क्षेत्र				
९२	आरोग्य	तब्येत, प्रकृती, आरोग्य	Health	हेल्थ
९३	परिचारिका	नर्स, नर्सबाई, नरस	Nurse	नर्स, नरस
९४	वैद्य	वेदू, वैद्य, डॉक्टर, डाक्टर	Doctor	डॉक्टर, डाक्टर
९५	आरोग्यवाहिनी	अम्बुलंस	Ambulance	अम्बुलंस
९६	शस्त्रक्रीया	सिजर, अपरेसन, अप्रेशन, आप्रेशन, आपरेशन	Operation	अपरेसन, अप्रेशन, आप्रेशन, आपरेशन
९७	लस	लस, इंजक्सन, सूई, सूजी	Vaccine /Injection	इंजक्सन
९८	हिवताप	मलेरीया, थंडीताप	Malaria	मलेरीया
९९	आजार	रोग, ताप, बिमारी, बिघाड, रोगराई, व्याधी, विकार, पीडा, बाधा, ब्याद,	Disease/ Disorder	---
१००	शरीर	आंग, अंग, देह, तन, शरीर,	Body	बाडी
१०१	मृतदेह	परेत, शव, प्रेत, मयत, मसन	Dead Body	डेडबाडी
१०२	क्षय	टिबी	Tuberculosis	टिबी
१०३	औषधालय	दवाईघर, फार्मसी	Medical Store	फार्मसी
१०४	इस्पितळ	दवाखाना	Hospital	हासपीटल, हॉस्पिटल
१०५	पशूवैद्य	ढोरडाक्टर, ढोरडाक्टर, पशूरोग्या डाक्टर	Veterinary Doctor	---
१०६	औषधी	दवाई, औषधी, दवादारू, जडीबुट्टी, सायरप, गोळ्या	Medicine	---
१०७	रोगी	रोगी, रुग्ण, पेसंट, बिमार, पंचर, आजारी, तापेला, रोगेला, मरेकट, बिमारू, रोगराईवाला, मरीज	Patient	पेसंट, पेशंट
१०८	जीवनसत्व	विटॅमिन, मिटीयामिल, मिट्यामेल	Vitamin	विटॅमिन
१०९	आरोग्यसेवक	एमपीडब्लू, मलेरीया वर्कर,	Compounder	कंपाउंडर
११०	शिविर	कॅम्प, सिबिर, शिविर,	Camp	कॅम्प
१११	रक्त	रक्त, रगत, खून	Blood	बलड
११२	हगवन	हागरी, हागी, हगी, हगवन, पोगरी, पोगळी, हाग्यारोग, नळहगी, परसाकरी	Diarrhea	---
११३	रक्तदाब	बीपी	Blood Pressure	बीपी
११४	हृदय	कलेजा, दिल, हृदय, काळीज, कलेजी,	Heart	हार्ट
राजकीय क्षेत्र				
११५	पुढारी	नेता, लिडर, राजनेता, आमदार, खासदार,	Leader	लिडर

		सरंपच, मुखीया, पाटील, पटेल, गावपाटील, मेंबर		
११६	पक्ष	पक्ष, पार्टी	Party	पार्टी
११७	आघाडी	सत्ताधारी, सरकार, म्होरका, धुरा, नेतृत्व	Lead	लिड
११८	मतदान	मतदान, वोट, वोटिंग,	Vote	वोट
११९	निवडणूक	निवडणूक, इलेक्सन, विलेक्सन, विलिक्सन, निर्वाचन, पसंती,	Election	इलेक्सन, विलेक्सन, विलिक्सन
१२०	राष्ट्रपती	राष्ट्रपती	President	—
१२१	पंतप्रधान	पंतप्रधान, प्रधानमंत्री, पीएम	Prime Minister	पीएम
१२२	मुख्यमंत्री	सीएम, मुख्यमंत्री	Chef Minister	सीएम
१२३				

धार्मिक / विधी

१२४	लग्न	लग्न, लग्न, विवाह, शादी, जुगाड, लग्नगाठ, जनमगाठ, शुभमंगल, शुभविववाह, सोयरिक, परिणय, पाणिग्रहण, लगीन, घरोबा, संबंध	Marriage / Wedding	मॅरेज, मॅरीज
१२५	देवूळ	देवालय, देऊळ, मंदिर, गाभारा, देवस्थान, पूजाघर, देवघर,	Temple	टेम्पल
१२६	साक्षगंध	शालमुंदी, साखरपुडा, वांगाभात	Engagement	एंगेजमेंट
१२७	पूजा	पूजा, पूजन, अर्चना, पूजाअर्चा, पूजापाठ	Worship	—
१२८	साधू	मुनी, पूजारी, बोवा, बाबा, योगी, ऋषी, सिद्धपुरुष, साधू, भगत, जोगी, महात्मा, अवलिया, सती, हरिदास, महंत, बैरागी, गोसावी, संत, देव्हारी	Hermit/ Saint	— संत
१२९	प्रभातफेरी	प्रभातफेरी, परभातफेरी, रेली, रॅली	Rally	रेली, रॅली
१३०	दिवा	दिवा, समई, दीप, दीवनाल, खपरुंडी, कंदील	Lamp	लॅम्प

शैक्षणिक क्षेत्र

१३१	लेखन	कलम, पाटी—पेंसिल, दौत	Pen	पेन
१३२	अध्ययन	अभ्यास, वाचन, वाच	Study	स्टडी, इस्टडी
१३३	शिक्षक	गुरुजी, मास्तर, शिक्षक	Teacher	टिचर
१३४	शिक्षिका	मास्तरिनबाई, बाई	Teacher	मॅडम, मॅम
१३५	खोडरबर	श्रबर	Eraser	इरेजर
१३६	पेंसिल छिलणे	पनामा, छिलकी	Sharpener	शार्पनर
१३७	वही	वही, बुक, नोटबुक, रजिस्टर	Notebook	नोटबुक, रजिस्टर
१३८	पुस्तकांची पिशवी	दप्तर, ओझा, पिशवी, झोऱ्या	Bag	बॅग
१३९	कपाट	टालमारी	Almirah	आलमारी
१४०	बुद्धिमान	हुशार, चतूर, चलाख, अक्कल, शहाणा,	Clever / Talented	टॅलेंटेड, शार्प

		हुशारी,		
१४१	मेंदू	मगज, दिमाग, भेजा, डोके	Brain	—
१४२	तक्ता	तक्ता	Chart	टेबल
१४३	टेबल	टेबल, मेज, डेक्स	Table	टेबल
१४४	प्रतिमा	फोटो, फोटवा, फोटू, चित्र, तसवीर	Photo	फोटो
१४५	हजर	उपस्थित, हाजर, हाजीर	Present/ Attend	हाजरू
१४६	गणवेश	ड्रेस, डरेस, गणवेश, आंगळा, मनीला, सदरा	Uniform	ड्रेस, डरेस
१४७	मुख्याध्यापक	हेडमास्टर, हेडमास्टर, हेडगुरूजी, मोठेगुरूजी, मोठामास्टर	Head Master	हेडमास्टर, हेडमास्टर
१४८	राष्ट्रगीत	प्रार्थना, प्रतिज्ञा, राष्ट्रगान, राष्ट्रगीत, जन—गण—मन	Anthem	राष्ट्रगीत
१४९	खेळ	खेल, खेलकूद	Games/Sports	खेळ
१५०	स्पर्धा	शर्यत, पैज, रेस	Competition	काम्पेटिसन

संकलित माहितीचे विश्लेषण आणि निष्कर्ष

महाविद्यालयातील भाषा विभागाच्या वतीने ग्राम वघाळा तालुका आरमोरी येथील ग्रामवासीयांच्या ग्रामीण जीवनव्यवहारातील मराठी—इंग्रजी शब्दांचे उपयोजन : एक अभ्यास (A Study of the Usage of Marathi-English Words in Everyday Rural Life with Special Reference to Waghala Village Tah- Armori) हा प्रकल्प राबविण्यात आला. या अनुषंगाने २७ नोव्हेंबर २०२१ ला महाविद्यालयाच्या भाषाविभागाचे प्राध्यापक व पीबीआर विद्यार्थ्यांच्या चमूने मौजा वघाळा येथे प्रत्यक्ष मुलाखतीद्वारे ग्रामस्थांकडून वरीलप्रमाणे माहिती संकलित केली.

या माहितीकरिता प्रामुख्याने ग्रामस्थांमधील ज्येष्ठ व्यक्तींची (वयवर्षे ५० व त्यापेक्षा अधिक) निवड करण्यात आली होती. त्यांना माहिती असलेले व वापरत असलेले झाडीबोलीतील व प्रमाण मराठीतील तसेच इंग्रजीतील शब्द आणि ते प्रत्यक्षात जीवनव्यवहारात वापरीत असलेले शब्द यांची विचारपूस करण्यात आली. त्यांच्याकडून शब्दांचे संकलन पीबीआर विद्यार्थ्यांनी केले. यात विशेषतः प्रमाण शब्दांना पर्यायी असलेले बोलीभाषेतील व ग्रामीण शब्द जे काळानुरूप लोप पावत असून त्या शब्दांचे सौंदर्य विलयास जाताना दिसून येत आहे असे शब्द शोधण्याचा वा संकलित करण्याचा प्रमुख हेतू होता.

या करिता विद्यार्थ्यांना मुलाखत घेण्याची प्रक्रिया समजावून सांगण्यात आली होती. खरे तर विविध क्षेत्रांत शब्दसमुच्चय पहायला मिळतात परंतु प्रकल्पाची मर्यादा लक्षात घेता त्यात प्रामुख्याने शैक्षणिक,

धार्मिक, कृषी, आरोग्य, राजकीय आणि घरगुती वापरातील अशा क्षेत्रांतील शब्दांचे संकलन करण्याचे ठरले होते त्यानुसार पीबीआर विद्यार्थ्यांनी या क्षेत्रांच्या मर्यादेतील शब्दांची माहिती संकलित केली.

शैक्षणिक क्षेत्रातील शब्दांचा विचार करीत असताना साधारणतः ग्रामस्थांमध्ये अजूनही शिक्षकांना गुरूजी म्हणणारे किंवा या नावानेच त्यांच्याशी संवाद साधणारे अधिक मिळाले. त्यांना शिक्षक शब्दांची ओळख आहे पण नवी पिढी बोलत असल्याचे त्यांनी म्हटले आम्ही मात्र गुरूजी, मास्तर, बाई व इंग्रजीमध्ये **Master/ Head Master** असे शब्द वापरीत असल्याचे त्यांनी सांगितले. शैक्षणिक क्षेत्रातील पिशवीला — झोऱ्या, दप्तर, डोके — मगज, गणवेश — मनिला, मुख्याध्यापक — मोठा मास्तर, हेडगुरूजी असे शब्द मराठीत तर इंग्रजीत **Head Master** (हेड मास्टर) असे शब्द समोर आले. यात मगज, झोऱ्या, मनिला, हेडगुरूजी असे शब्द तरूण पिढीत लोप पावत असल्याचे दिसून आले. शिवाय मेंदू या शब्दाकरिता इंग्रजीत असणारा ब्रेन (**Brain**) हा शब्द त्यांना परिचित नसल्याचे दिसून आले मेंदू म्हणजे दिमाग हाच शब्द अधिक प्रचलित आहे. शैक्षणिक क्षेत्रातील ग्रामीण बोलीभाषेतील मराठी आणि इंग्रजी शब्दांतून भाषेचा वेगळा लेहजा पाहावयास मिळाला. वघाळा गावात अधिकांशपणे झाडीबोलीचा वापर होताना दिसून आला. प्रमाण मराठी शब्दाऐवजी बोलीतून बोलणारे अधिक आहेत. त्यामुळे बोलीमुळे मराठी भाषा अधिक समृद्ध होताना दिसून येते.

कृषी क्षेत्रातील विविध शब्द विशेषतः कालसुसंगत असल्याचे दिसून आले उदा. शेत या शब्दाकरिता शेत असा शब्द सराईतपणे वापरणाऱ्यांचे प्रमाण अधिक आहे. शेत या शब्दासाठीचे दंड, वावर असे शब्द कमी प्रमाणात आढळून आले तथा या शब्दांचा उपयोग जरी अधिकांश करण्यात येत नसला तरी असे शब्द ग्रामस्थांना माहीत असून त्यांनी शब्दांचा ठेवा जपला आहे. शेतीशी संबंधित **Crop, Seeds, Tractor, Agriculture, Farming** असे इंग्रजी शब्द ग्रामस्थांना ज्ञात असून या शब्दांचे उच्चारण ग्रामीण बोलीतून केले जात असल्याचे निदर्शनास आले जसे कराप, सिडबियाने, टेक्टर, यागरीकलचर, फारमिंग असे उच्चारण दिसून आले तथा त्यांना शब्द माहित आहेत हे महत्वाचे असून इंग्रजी शब्द ग्रामस्थांपर्यंत पोहचल्याचे निदर्शनास आले.

राजकीय क्षेत्रातील शब्दांचा विचार करीत असताना साधारणतः ग्रामस्थांमध्ये राजकारण्यांना लिडर (**Leader**) म्हणणारे अधिक मिळाले. त्यांना लिडर शब्दांची ओळख आहे हा शब्ददेखील नवी पिढी बोलत असल्याचे त्यांनी म्हटले तसेच नवी पिढी लिडरला पर्टिकुलर त्याच्याच पदानेही बोलत असल्याचे सांगताना सरपंच, ग्रामसेवक, पाटील, आमदार, खासदार अशा पदानुसारी शब्दांचा प्रयोग होत असल्याचे

लक्षात आले तथा त्यांनी पदानुसारी शब्दांचा प्रयोग न करता सरसकट 'लिडर' हा शब्द वापरीत असल्याचे त्यांनी सांगितले. राजकीय क्षेत्रातील सरपंच व पाटलाला — मुखीया, गावपाटील असे लुप्त पावत असलेले शब्द मराठीत दिसून आले तर इंग्रजीत **Leader** (लिडर) हा शब्द सर्वच पुढाऱ्यांसाठी समसमान अर्थाने वापरताना दिसले. समायिक शब्दांमध्ये **CM, PM** अशा इंग्रजी शब्दांचे त्यांना ज्ञान आहे. **CM, PM** या शब्दांचा फूलफॉर्म त्यांना माहीत नसून फक्त मिनिस्टर हा शब्द त्यांना माहीत असल्याचे निदर्शनास आले. इंग्रजीत असणारा प्रेसिडेंट (**President**) हा शब्द त्यांना परिचित नसल्याचे दिसून आले. तसेच **Election, Voting, Party** अशा शब्दांची त्यांना माहिती आहे व मराठीमध्ये इलेक्शन ला निवडणूक वोटिंगला मतदान आणि पार्टी या शब्दाला पक्ष असे अर्थपूर्ण शब्द त्यांना बिनचुकपणे माहीत आहेत.

आरोग्य क्षेत्रातील विविध शब्द ग्रामस्थांकडून सराईतपणे वापरले जात असल्याचे दिसून आले उदा. डॉक्टर (**Doctor**) या शब्दाकरिता डॉक्टर असा शब्द मराठी व इंग्रजीमध्ये वापरणाऱ्यांचे प्रमाण अधिक आहे. नर्स (**Nurse**) या शब्दासाठीचे नरसाबाई, नरस असे शब्द जास्त प्रमाणात ग्रामस्थ वापरताना दिसून आले. **Health, Operation, Ambulance, Dead Body, Heart, Pharmacy** असे इंग्रजी शब्द ग्रामस्थांना माहीत असून त्यांचा उच्चार ते हेलथ, अपरेशन, याम्बुलंस, डेडबॉडी, हर्ट, फारमेसी या पद्धतीने करतात. आरोग्य क्षेत्राशी संबंधित मलेरिया, डायरीया, टायफाईड अशा रोगविषयक शब्दांना मराठीत पर्यायी शब्द माहीत नसल्याचे दिसून आले. हल्ली लोप पावत असलेले मराठी शब्दांमध्ये वैदू, पशूरोग्या डॉक्टर, परेत, सूजी यांचा उल्लेख विशेषत्वे करावा लागेल. हगवणकरिता पोगळी, पोगरी, नळहगी हे शब्द तसेच **Heart** साठी कलेजा असे मराठी व इंग्रजी शब्द ग्रामस्थांना ज्ञात आहेत.

धार्मिक विधी क्षेत्रातील शब्दांचा विचार करीत असताना साधारणतः ग्रामस्थांमध्ये लग्न या शब्दाचा प्रयोग लगन, लगीन, शादी असा करणारे व म्हणणारे अधिक मिळाले. शिवाय इंग्रजी **Marriage** हा शब्द त्यांना माहिती आहे तथा या शब्दाचा उच्चारण मरैज असा करताना ग्रामस्थ दिसून आले. साक्षगंध हा शब्द ग्रामस्थांना माहिती असून देखील या शब्दासाठी शालमुंदी हा शब्द ग्रामीण भागात अधिकप्रमाणात प्रचलित आहे. साक्षगंध शब्द फारसा वापरला जात नसल्याचे लक्षात आले. मंदिर हा शब्द देऊळ, पूजाघर या अर्थाने जूनी पिढी वापरीत असल्याचे त्यांनी सांगितले. मंदिर या शब्दासाठीचा इंग्रजी शब्द **Temple** या शब्दाची ओळख देखील त्यांना आहे. पूजा हा शब्द पूजाअर्चा असा करीत असल्याचे आढळून आले.

साधू वा पूजारी या शब्दासाठी जून्यापिढीतील लोक अजूनही भगत असा शब्दप्रयोग करीत आहेत. दिवा या शब्दासाठीचे खपरुंडी, दिवनाल असे शब्द लुप्त पावत असल्याचे दिसून आले.

घरगुती क्षेत्रातील विविध शब्द विशेषतः शिवराळ शब्दांचे प्रमाण अधिक आहेत. त्यात प्रामुख्याने बया, बैताळबेलना... असे शब्द मुख या शब्दासाठी वापरताना दिसले. कशाला या शब्दासाठी झाडीबोलीतील कहाले, कायले तर तिखट या शब्दासाठी हिरुती असा शब्द वापरल्याचे दिसून आले. हिंडकुरा, काटेबाज, बेलबाटम, भांडकथा, गोष्टीदलाल, लेंबडीझड, फकाल्या असे शब्द लुप्त होत असल्याचे दिसून आले. घरगुती वापरातील इंग्रजी शब्द **Wife, Small, Big, Attractive, Watch** असे इंग्रजी शब्द ग्रामस्थांना ज्ञात असल्याचे दिसून आले.

ग्रामस्थांमध्ये भाषाविषयक अधिक समृद्धी आहे. बोलीतील आणि प्रमाण मराठीतील शब्दांचा ग्रामस्थांना परिचय आहे मात्र प्रामुख्याने प्रमाण मराठीचा व्यवहारात उपयोग करण्यापेक्षा झाडीबोलीचा अधिकांश वापर ग्रामस्थ करीत आहेत. तरुण पिढीनेदेखील झाडीबोलीतील शब्दांचा वारसा जोपासला आहे. ते जीवनव्यवहारात क्वचित प्रमाण मराठीतील शब्द वापरताना दिसून येतात.

निष्कर्ष :-

१. झाडीबोलीतील शब्दांचा वापर जीवनव्यवहारात होताना दिसून येतो.
२. ग्रामस्थ त्यांच्या बोलीतील शब्दांतून सांस्कृतिक आणि भाषिक संवर्धन करीत आहेत.
३. आजच्या पिढीला अनेक लुप्त पावत चाललेले ग्रामीण शब्द परिचित नसून त्यांचे इंग्रजी भाषेसंबंधित ज्ञान प्रशंसनीय आहे.
४. नवशिक्षित व तरुण पिढी ग्रामीण संस्कृतीपासून दूर जात असल्याचे दिसून आले.
५. ग्रामस्थाना प्रमाण मराठी शब्दांसाठी पर्यायी ग्रामीण शब्द अधिक प्रमाणात माहीत आहेत.
६. ग्रामस्थांनी मराठी ग्रामीण बोलीतील शब्दांचे वापर करणे सोडले नाही.
७. ग्रामीण बोलीतील अनेक शब्दांतून झाडीप्रदेशातील अस्सल सामाजिक—सांस्कृतिक जीवनशैलीचा प्रत्यय येतो.
८. ग्रामस्थ वापरीत असलेल्या शब्दांतून अस्सल ग्रामीण बोलीचा, झाडीचा लेहजा प्रत्ययास येत असून त्यातून बोलीचे व शब्दांचे सौंदर्य सहज व स्वाभाविकपणे प्रकट होताना दिसून येते.
९. ग्रामस्थांच्या घरगुती वापरातील काही शब्दांत अधिकांश शिवराळ भाषेचा ओघ अधिक प्रमाणात दिसून येतो.
१०. व्यवहारोपयोगी असे काही इंग्रजी शब्दांचे ज्ञान ग्रामस्थांमध्ये आहे.

११. ग्रामस्थ इंग्रजी शब्दांचे उच्चारण स्पष्ट करत नसून ग्रामीण बोलीचे उच्चारण त्यांच्या इंग्रजी शब्दांच्या उच्चारणात अधिक दिसून येतात.

भाषा सर्वेक्षणाचे छायाचित्रे

सर्वेक्षणाचे वर्तमानत्रांतून प्रकाशित झालेल्या बातम्या

सर्वेक्षणात सहभागी मुलाखतकर्ते विद्यार्थी

**Mahatma Gandhi Arts, Science & Late N. P. Commerce College,
Armori, Dist. Gadchiroli**

Peoples Biodiversity Register (PBR)

Department : Language (Marathi & English)

Student Attendance List

Academic Session 2021-22

[illegible]